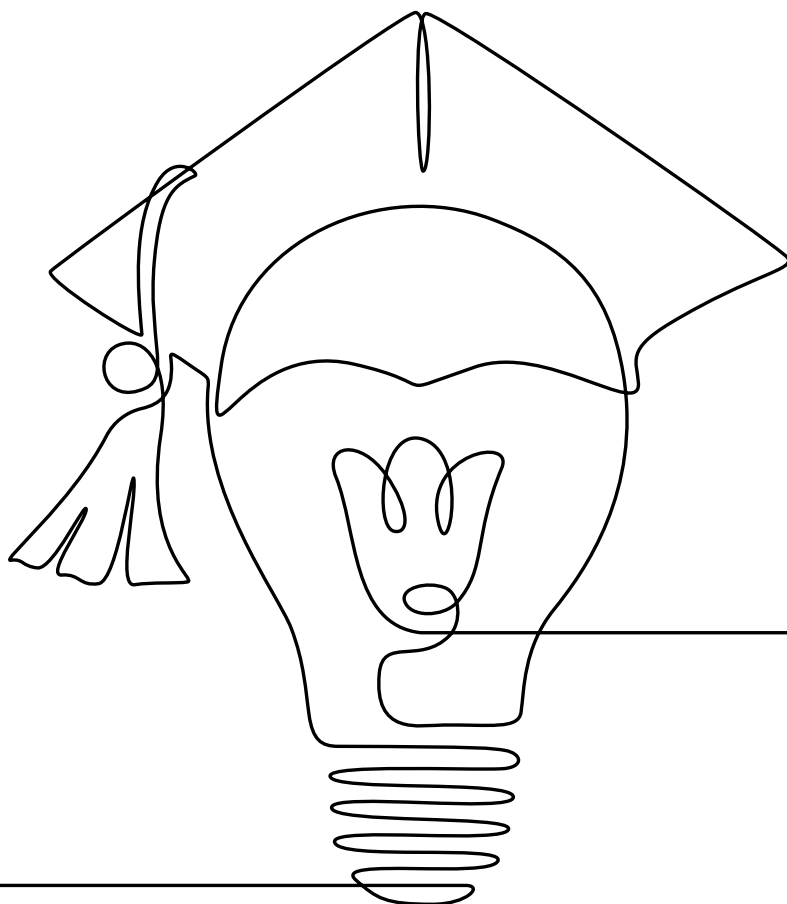

Nacionalinio tyrimo ataskaita

„Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyrėjimo veiksniai ir priežastys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose“

Finansuojama
Europos Sąjungos
struktūrinių fondų
lėšomis

Vilnius, 2023

Nacionalinio tyrimo ataskaita „Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyraimo veiksniai ir priežastys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose“ parengta įgyvendinant Nacionalinės švietimo agentūros projektą Nr. 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001 „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“. Projektas finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Projekto vadovė

Jūratė Drazdauskienė

Tyrimą atliko ir ataskaitą rengė:

Jolanta Rauluškevičienė

dr. Daiva Sevalneva

Tyrimą koordinavo:

Emilija Daunoravičiūtė

Konsultavo, teikė informaciją ir pastabas:

dr. Bernardas Vazonis

Jolanta Jevsejevienė

Evaldas Bakonis

Jūratė Drazdauskienė

Cituojant nurodyti šaltinį: „Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyraimo veiksniai ir priežastys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose“. Nacionalinė švietimo agentūra. Projektas Nr. 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001 „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (2023).

Pastebėjimus ir įžvalgas prašome siųsti elektroninio pašto adresu:
jurate.drazdauskiene@nsa.smm.lt

Kalbos redaktorės: Kristina Rozenbergaitė, Kristina Sakalauskienė
Dizaineriai-maketuotojai: Valdas Daraškevičius, Vaiva Šatkutė-Marozienė

© Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
© Nacionalinė švietimo agentūra

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

ISBN 978-609-8275-81-0 (elektroninis)

Turiny

Santrumpos	4
Santrauka	5
Įvadas	8
1. Teorinės įžvalgos	14
<i>Duomenų prieinamumas ir problemos ištirtumas Lietuvoje</i>	14
<i>Mokymosi (studijų) nutraukimo mastas</i>	15
<i>Mokymosi nutraukimo priežastys</i>	15
2. Tyrimo problemos kontekstas	20
3. Mokymosi (studijų) būklė ir tendencijos	25
<i>Bendra mokymosi (studijų) situacija ir studentų skaičiaus tendencijos</i>	25
4. Mokymosi (studijų) ir jų nutraukties struktūra	32
<i>Demografinis ir akademinis kontekstas</i>	32
<i>Regioninis ir urbanistinis kontekstas</i>	35
<i>Studijų pasirinkimo kontekstas</i>	36
5. Nubyrėjimo lygis ir intensyvumas	40
<i>Nubyrėjimo lygis: demografinis ir akademinis kontekstas</i>	40
<i>Nubyrėjimo lygis: regioninis ir urbanistinis kontekstas</i>	41
<i>Nubyrėjimo lygis: studijų pasirinkimo kontekstas</i>	42
<i>Nubyrėjimo intensyvumas: demografinis ir akademinis kontekstas</i>	50
<i>Nubyrėjimo intensyvumas: regioninis ir urbanistinis kontekstas</i>	54
<i>Nubyrėjimo intensyvumas: studijų pasirinkimo aspektas</i>	57
6. Nubyrėjimo rizikos veiksniai, projekcijos ir priežastys	63
<i>Nubyrėjimo lygio veiksniai ir jų projekcijos</i>	63
<i>Nubyrėjimo priežastys</i>	69
<i>Nubyrėjimo priežastys universitetų akademinio personalo akimis</i>	70
7. Apsisprendimo nutraukti mokslus motyvai ir paskatos	75
<i>Sunkumai mokantis specialybės</i>	75
<i>Abejojančių dėl tolesnių mokslų studentų ir mokinių ypatumai</i>	78
<i>Mokslų nutraukimo priežastys</i>	84
<i>Pagalbos poreikis</i>	95
Išvados	99
Rekomendacijos	103
Literatūra	106
Priedai	109
<i>Apklausa, susijusi su mokslų (studijų) nutraukimu</i>	109
<i>Struktūruoto interviu klausimai</i>	125
<i>Tyrimo duomenys</i>	126
Summary	152

Santrumpos

Santrumpa	Paaiškinimas
DSK	Demografinio senėjimo koeficientas
EBPO (angl. – <i>OECD</i>)	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. – <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
Eurostatas	Europos Sąjungos statistinė tarnyba
IAŽK	Išlaikomojo amžiaus žmonių koeficientas
ISCED	Tarptautinis standartizuotas švietimo klasifikatorius (angl. – <i>International Standard Classification of Education</i>)
NEET	Nedirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas (angl. – <i>Youth not in employment, education or training</i>)
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema. Prieiga internete: https://www.svis.smm.lt
Universitetai (1)	Universitetų bakalauro studijos (I pakopos studijos)
Universitetai (2)	Universitetų magistro studijos (II pakopos studijos)
VDA (anksčiau – LSD)	Valstybės duomenų agentūra (anksčiau – Lietuvos statistikos departamentas)

Santrauka

Nacionalinis tyrimas „Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyrimo veiksniai ir priežastys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose“ atliktas Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) įgyvendinant projektą „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (Nr. 09.4.1-ES-FA-V-713-02-0001). Projektas finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Tyrimo tikslas – įvertinti mokymosi ir studijų (ne)baigimo dinaminės raidos situaciją, nubyrimo reiškinių dėsningumus, vyraujančius nubyrimo simptomus, veiksnius ir priežastis bei pateikti siūlymų, kad nubyrimo lygis mažėtų, o studentai ir mokiniai sėkmingai užbaigtų pradėtas studijas (mokymąsi) ir dirbtų mėgstamus darbus.

Atliekant tyrimą analizuota ŠVIS statistinė informacija, vykdytos aukštųjų mokyklų studentų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių apklausos, rinkti duomenys ir atlikti interviu su studentų organizacijos ir aukštųjų mokyklų mokymo padalinių administracijos atstovais. Atlikta statistinės informacijos 2017–2018 ir 2021–2022 mokslo metų analizė, (mokymosi (studijų) būklės tendencijoms įvertinti imtas 2010–2022 metų akademinis laikotarpis). Apklausa ir interviu atlikti 2022 metų sausio–balandžio mėnesiais.

Pagrindinės išvados, pagrįstos ŠVIS statistinės informacijos analize.

- Per pastaruosius dvylika metų aukštojo mokslo diplomą ar profesinę kompetenciją patvirtinantį pažymėjimą įgijusiųjų skaičius sumažėjo maždaug perpus. Pirmosios pakopos universitetinių studijų studentų dalis mažėja. Populiariėja kolegines studijas.

Didėja magistro laipsnio siekiančiųjų dalis. Mažėja studentų ir mokinių nubyrimai. Universitetuose ir profesinio mokymo įstaigose – sparčiau, kolegijose – lėčiau.

- 2 iš 10-ties jaunuolių dalijasi informacijos ir inžinerijos studijų vietas. Fizinių, gyvybės, matematikos studijų programose jaunoji grupė tesudaro 1–2 procentus. Maždaug perpus sumažėjo technologijų, ugdymo, žemės ūkio mokslų skyriai. Ir tik po truputį auga gyvybės mokslus ir menų pasirinkusių studentų skaičius. Didžiausią besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose kontingentą telkia inžinerijos, gamybos ir statybos mokymo programų grupės ir paslaugų skyriaus specialybės, nors jose labiausiai sumažėjo besimokančiųjų.

- Per vienus metus Lietuvos mokymo įstaigos netenka 11–16 proc. besimokančiųjų iki 30 metų. Dažniausiai suklumpa ką tik bendrąją brandą įgiję jaunuoliai iki 19–20 metų – vyrai ir mokantys už mokslą studentai.

- Pirmaisiais bakalauro studijų metais universitetai dažniausiai netenka vyrų, studijuojančių informatikos, inžinerijos bei humanitarinių krypties mokslus ir moterų, studijuojančių socialinius mokslus. Kolegijos dažniausiai praranda vyrus, studijuojančius verslo ir viešąją vadybą bei moteris, studijuojančias sveikatos mokslus. Dažniausiai nubyrančios specialybės – informacinės ir programų sistemos, elektronikos ir informatikos inžinerija, socialinis darbas, viešieji ryšiai, komunikacija, slauga, finansai, apskaita, rinkodara, verslas, vadyba ir administravimas. Profesinio mokymo programose daugiausia nubyra transporto paslaugų srityje besimokančių mokinių, ši tendencija stabili, nors kitose mokymo programose nutraukusių mokymą mokinių dalis gerokai sumažėjo. Taip pat santykinai didesnė nutraukusiųjų

- mokslus inžinerinėse mokymo programose mokinių dalis.

- Aukštesnis jaunuolių mokyklinio pasirengimo lygis ir geresnė švietimo padėtis studento kilmės savivaldybėje siejasi su mažesne nubyrimo tikimybe. Mokyklinio pasirengimo lygis studijų universitete pradžioje dažniau siejamas su iš kaimo, kolegijoje – su iš miesto atvykusių studentų nubyrimais. Vyrų nubyrimai reikšmingai siejasi su mokančiųjų už mokslą, moterų – su valstybės finansuojamų studentų nubyrimais. Nubyrimo tikimybę didinantis požymis mokymo nuolatinėse studijose – prastesnis mokyklinis pasirengimas, o miestieškosios kilmės studentų grupėje – silpnesnė švietimo būklė savivaldybėje.

- Bakalauro studijose dažniausiai pasitaikančios asmeninio pobūdžio nubyrimo priežastys – studentų negebėjimas suvokti asmeninių tikslų, polinkis pervertinti galimybes ir lūkesčius, motyvacijos stoka ar jos praradimas, negebėjimas organizuoti ir valdyti kasdienės rutinos laiko ir susitelkti mokytis. Dažniausios magistrantų nubyrimo priežastys – mokymosi ir darbo derinimo sunkumai bei baigiamojo darbo parengimas ir apgynimas.

Pagrindinės išvados, pagrįstos aukštųjų mokyklų studentų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių apklausos duomenimis.

- Dažniausiai sunkumų įgyjant specialybę besimokantiejiems sukelia jų įgyto išsilavinimo spragos, nepakankami mokėjimo mokytis, laiko valdymo gebėjimai. Daugelis aukštųjų mokyklų studentų vargina stresas dėl baimės patirti mokymosi nesėkmę, o profesinio mokymo įstaigų mokiniams dažniau kliudo žinių spragos nei patiriamas stresas.

- Trečdalis studentų ir profesinių mokymo įstaigų mokinių įsivaizdavimas apie būsi-

mą mokymąsi neatitinka realybės, dažnai jie tikisi mažesnio mokymosi krūvio. Kas trečias aukštųjų mokyklų studentas jaučia nusivylimą dėstytojais, jų dėstyimo metodais, taip teigia tik dešimtadalis profesinio mokymo įstaigų mokinių. Penktadalis universitetų studentų jaučia apmaudą dėl pasirinktos specialybės

- Trečdaliui besimokančiųjų tvarkaraščiai nėra patogūs, panaši dalis teigia, kad trūksta lėšų pragyventi. Universitetų studentai yra jautresni juos supančiai aplinkai, bendravimui su kitais.

- Tik 26 proc. bakalauro ir 19 proc. magistrantų įsitikinę dėl tolesnių studijų, o daugiau kaip pusė profesinio mokymo įstaigų mokinių nekyla abejonių dėl tolesnių mokslų. 18–32 proc. apklaustųjų, abejojančių dėl tolesnio mokymosi, svarsto galimybę pasitraukti ir mokslų (studijų) netęsti.

- Pagal demografinius veiksniai (lytis, vietovės, kur baigė vidurinę mokyklą, urbanizacijos lygis) ir finansinę situaciją (gaunamas mėnesio pajamas) statistiškai reikšmingų skirtumų tarp abejojančių ir neabejojančių studentų ir mokinių nebuvo stebėta. Neabejojantieji dėl tolesnių mokslų respondentai, rinkdamiesi specialybę, aiškiai įsivaizdavo, kokių žinių ir gebėjimų reikia mokantis, koks konkrečios specialybės darbo pobūdis. Jie, rinkdamiesi profesiją, labiau atsižvelgė į asmeninius interesus ir galimybes. Abejojantys dėl tolimesnių mokslų respondentai pasitikėjo savimi kiek mažiau, vertino individualius gebėjimus mokytis prasčiau nei aplinkiniai, turėjo sveikatos problemų. Palanki namų aplinka ir socialinė integracija prisidėjo prie tvirto apsisprendimo mokytis (studijuoti).

- Aukštųjų mokyklų studentai, pačia dažniausia jų pažįstamų studentų mokslo nutraukimo priežastimi nurodo nusivylimą

studijų kokybe. Kitos dažnai minėtos mokslų nutraukimo priežastys – asmeninės motyvacijos stoka, finansiniai motyvai ir sunkumai. Profesinio mokymo įstaigų mokinių dažniausiai nurodyta priežastis – pasirinkimas dirbti, o ne mokytis. Stebėta, kad studentai apskritai linkę gerokai nuvertinti individualius gebėjimus, nei juos pervertinti, o nepasitikėjimas savo jėgomis – trečdalis respondentų nurodyta mokslų nutraukimo priežastis.

- Besimokantieji visų tipų mokymo įstaigose nurodo, kad įstojimas į nenorimą specialybę – svarus argumentas priimant sprendimą nutraukti mokslus. Svarbūs argumentai visiems besimokantiejiems, priimant sprendimus dėl mokslų tęsimo, būtų sunkiai sprendžiami iššūkiai derinant darbą ir mokslą, sveikatos problemos, finansinių išteklių trūkumas.

- 47 proc. universiteto studentų, 43 proc. kolegijų studentų ir tik 27,5 proc. profesinių mokymo įstaigų mokinių teigia, kad nutraukti studijas – gerai. Pagrindiniai respondentų pateikti argumentai, pagrindžiantys teigiamą požiūrį – neatrastų asmeninių galimybių, tinkamos specialybės paieška, poreikių, galimybių ir norų suvokimas. Neigiamo požiūrio pagrindimas siejamas su valios ir užsispyrimo trūkumu, neapsisprendimu dėl specialybės, negebėjimu planuoti savo veiklą, spręsti problemų bei tikimybe taip ir neįgyti išsilavinimo.

- Dažniausiai studentai ir mokiniai abejonėmis dėl mokymosi tęsimo dalijasi su šeimos nariais. Artimųjų palaikymas ir finansinės naštos sumažinimas, respondentų nuomone, svariausi argumentai apsisprendžiant tęsti mokslus ar studijas. Taip pat svarbios priemonės, padedančios integruotis akademinėje bendruomenėje, įveikti mokymosi iššūkius; respondentai ypač akcentavo dėstytojų (mokytojų) palaikymo poreikio svarbą.

Išvadas

Nacionalinis tyrimas „Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyrimo veiksniai ir priežastys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose“ atliktas Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) įgyvendinant projektą „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (Nr. 09.4.1-ES-FA-V-713-02-0001). Projektas finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Svarbiausias jauno žmogaus tikslas žengiant į suaugusiųjų pasaulį ir renkantis gyvenimo kelią – atrasti kuo tinkamesnį savarankiško gyvenimo pradžios pasirinkimą, nesvarbu, kokios patirtys lydėjo mokykloje ir kokių iššūkių teko patirti gyvenime.

Kodėl jaunuoliai neatpažįsta savęs, neranda savo nišos profesijų pasaulyje? Kodėl nelengva pasirinkti tinkamą specialybę, kai studijų programų pasiūla ir pasirinkimas pakankamai įvairus? Kiek jaunų žmonių suklysta rinkdamiesi specialybę ir mokslus nutraukia? Kas lemia apsisprendimą netęsti mokslų? Kokių profesijų akademinės programos dažniausiai praranda studentus ir kodėl? Kodėl reikia patarėjo renkantis specialybę, ar pagalbos apsisprendžiant atsakyti savo pasirinkimo? Į šiuos ir kitus klausimus atsakymų ieškota atliekant tyrimą, kurio objektas – mokymosi (studijų) nutraukimas, kitaip tariant – nubyrimo reiškinys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose.

Tyrimo tikslas – įvertinti mokymosi ir mokslų (ne)baigimo dinaminės raidos situaciją, nubyrimo reiškinio dėsninumus, vėluojančius nubyrimo simptomus, veiksnius

ir priežastis bei pateikti siūlymų, kad nubyrimo lygis mažėtų, o studentai ir mokiniai sėkmingai užbaigtų pradėtas studijas (mokyklą) ir dirbtų mėgstamus darbus.

Tyrimo tikslui pasiekti keliama šie uždaviniai: apžvelgti teorinį temos ištirtumą ir tyrimo problemos kontekstą; įvertinti mokymosi (studijų) būklę ir tendencijas; išnagrinėti mokymosi ir mokslų nutraukties struktūrą; įvertinti nubyrimo lygį, intensyvumą ir nubyrimo rizikos grupių charakteristikas; atskleisti nubyrimo veiksnius, projekcijas ir priežastis; pateikti svarbiausias įžvalgas ir rekomendacijas nubyrimo lygiui mažinti.

Tyrimo laikotarpis – 2017–2018 – 2021–2022 mokslo metai. Mokymosi (studijų) būklės tendencijoms įvertinti imtas 2010–2022 metų akademinis laikotarpis.

Aktualumas

Suaugusiųjų gyvenimo pradžios momentas, tolesnio mokymosi ir profesiniai keliai formuojasi veikiant konkrečaus laikmečio švietimo sistemai, kuri šiame dinamiškame pasaulyje privalo nedelsdama reaguoti į darbo rinkos ir visuomenės poreikius. Sparčiai senstant visuomenei jaunoji karta nespėja užpildyti tuštėjančių darbo rinkos nišų. Prasitėjant demografiniai situacijai didesnė našta tenka esamiems dirbantiesiems.

Tyrimu iš esmės siekiama atsakyti į klausimą, kodėl maždaug trečdalis aukštųjų mokyklų studentų ar profesinių mokyklų mokinių nebaigia pradėtų mokslų ir laiku neįgyja kvalifikacijos, arba apskritai nutraukia mokslus. Kokios to priežastys, ir ką reikia pastiprinti arba keisti, kad kuo daugiau jaunuolių nedelsdami įgytų kvalifikaciją ir įsiliėtų į darbo rinką?

Aukštųjų mokyklų studentams ar profesinių mokyklų mokiniams vis dažniau nutraukiant studijas ir (ar) mokslus, mokyklos

ir visuomenė patiria didelių materialių ir nematerialių nuostolių. Tai ne tik nebaigtų studijų kaina jaunuoliui ir valstybei, bet ir dėl specialistų trūkumo didėjantis valstybės surenkamų mokesčių deficitas. Dėl delsimo įsilieti į darbo rinką prarandama darbo našumo dalis, kurią sukurtų vakarykštis studentas ateityje. Neįgijus kvalifikacijos automatiškai mažėja galimybė dalyvauti darbo rinkoje ir dėl to didėja ekonominė nelygybė.

Mokymosi (studijų) (ne)baigimo veiksnių ir priežasčių analizės įžvalgos, tikėtina, atvers galimybių mokslų nutraukimo prevencijos veiksmingumui didinti ir kvalifikuotų specialistų trūkumo problemai švelninti.

Tyrimo pagrindas

Tyrimo pagrindą sudaro statistiniai duomenys, apklausų informacija ir metodinis (teorinis) kelrodis tyrimo rezultatams bei išvadoms gauti.

Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijoms, nubyrėjimo lygio, veiksnių ir priežasčių analizei atlikti naudoti Švietimo valdymo informacinės sistemos (toliau – ŠVIS) duomenys, jų pagrindu apskaičiuoti nagrinėjamų reiškinių masto, struktūros, dinamikos, lygio, intensyvumo, statistinio ryšio ir poveikio rodikliai. Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyrėjimo lygis ir dėsningumai tirti analizuojant įvairius asmens demografinių, akademinį ir ekonominių charakteristikų derinius. Šios charakteristikos, tokios kaip: asmens lytis, amžius, savivaldybė, kurioje jis įgijo bendrąją brandą; mokyklos tipas ir jos pavaldumo pobūdis; studijų tipas ar rūšis, pakopa, forma, kryptis, kursas ar mokymosi metai; mokslų finansavimo šaltinio tipas.

Siekiant atskleisti mokymosi (studijų) nutraukimo motyvus ir paskatas, tyrime pasitelkta aukštųjų mokyklų studentų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių anketinė apklausa. Ši anketinių duomenų studija remiasi studentų nubyrėjimo reiškinio tyrimų pradininko, sociologo ir švietimo analitiko Vincento Tinto teoriniu modeliu¹.

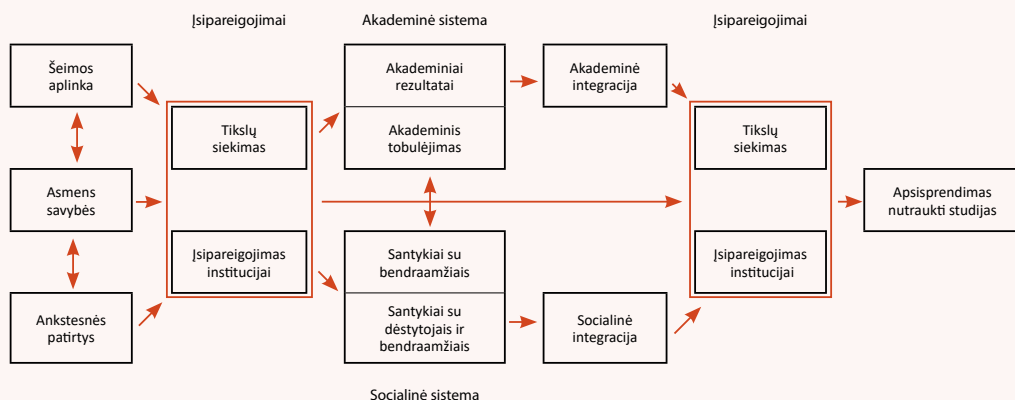
Pagal Vincento Tinto teoriją, studentų socialinė ir akademinė integracija – kartinė sąlyga sėkmingai tęsti mokslus aukštojoje mokykloje. Vincentas Tintas ir vėlesni jo pasekėjai studijų sėkmę aukštojoje mokykloje sutariamai įvardija kaip studento individualių charakteristikų, aukštosios mokyklos ir studentų prisitaikymo mokyklos aplinkoje sąveikos rezultatą. Remiantis šia koncepcija, pasitraukimo iš mokslų tikimybė glaudžiai siejasi su ankstesne studento patirtimi (iki įstojant studijuoti į aukštąją mokyklą), su jo patirčių aukštojoje mokykloje ir lūkesčių atitiktimi bei integracijos į aukštosios mokyklos socialinę ir akademinę erdves laipsniu. 1 paveiksle pateikiamas klasikinis Vincento Tinto studentų nubyrėjimo teorinis modelis.

Studentų ankstesnės patirties įvairovė gana plati. Tai – studento socialinė kilmė (šeimos ekonominė padėtis, tėvų išsilavinimas), jaunuolio individualios savybės (lytis, amžius), mokyklinio mokymosi rezultatai, įgytos žinios, įgūdžiai, gebėjimai. Didžiausi sunkumai, su kuriais susiduria studentai studijų pradžioje – įveikti atotrūkį tarp mokyklinio periodo patirčių ir aukštosios mokyklos akistatos.

Teigiamų lūkesčių stoka, noras būti aukštosios mokyklos dalimi ar noras studijuoti būtent pasirinktoje aukštojoje mokykloje

¹ Tinto V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research (Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/236026224_Drop-Outs_From_Higher_Education_A_Theoretical_Synthesis_of_Recent_Research).

1 paveikslas. Studentų nubyėjimo modelis

Autorių parengta pagal Vincento Tinto studentų nubyėjimo modelį.

apibūdina žemą studento institucinį įsipareigojimą universitetui. Institucinis nubyėjimas būdingesnis studentams, kurių realus aukštosios mokyklos ar programos pasirinkimas neatitinka pageidaujamo. Be to, studentai, kurių esamas studijų pasirinkimas nesutampa su planuotu, nenoriai integruojasi socialiniame universiteto gyvenime ir dažniau ketina palikti aukštąją mokyklą.

Akademine integracija apibūdinama kaip akademinų reikalavimų laikymasis. Aukštosios mokyklos akademiniai reikalavimai – paskaitų ir kitų užsiėmimų lankymas, užduočių atlikimas, akademiniai pasiekimai, bendravimas su dėstytojais ir kitu personalu, vykstantis auditorijoje ir už jos ribų. Studijas nutraukę studentai, kurių akademinės integracijos lygis žemas, priskiriami instituciniam nubyėjimui.

Studentų veikla pasibaigus paskaitoms – socialinės įtraukties universitete katalizatorius. Aukštosios mokyklos bendruomenės veikloje nedalyvaujantys studentai,

nepriklausantys studentų būreliams, klubams, kitoms organizacijoms arba tie, kurie nėra užmezgę ryšių su kitais studentais, pasižymi žema socialine integracija ir didesne rizika nutraukti mokslus.

V. Tinto sukurtą teorinį studentų nubyėjimo modelį mokslininkai taiko tyrinėdami ne tik aukštųjų mokyklų studentų bet ir profesinio mokymo programose besimokančiųjų mokslų nutraukimo mastą ir problematiką². Akademine ir socialine integracija tęsiant mokslus įvairiose mokymo įstaigose po vidurinės mokyklos baigimo nurodomi kaip kritiniai veiksniai prognozuojant studentų (mokinių) nubyėjimą (Ma, Frempong, 2008³). Todėl buvo pasirinkta taikyti V. Tinto studentų nubyėjimo modelį ir profesinio mokymo įtaigų mokinių mokslų nutraukimo priežastims bei rizikoms įvertinti.

Be anketinės apklausos, tyrime taikytas ir interviu metodas, skirtas pažvelgti į nubyėjimo problemą ir jos sprendimą mokymo įtaigos akademinio personalo akimis.

² Weidman J. C., White R. N. (1985) Postsecondary "HighTech" Training for Women on Welfare, *The Journal of Higher Education*, 56:5, 555–568; Elffers L. (2012). One foot out the school door? Interpreting the risk for dropout upon the transition to post-secondary vocational education. *British Journal of Sociology of Education*, 33(1), 41–61.

³ Ma X., Frempong G. (2008). Reasons for non-completion of postsecondary education and profile of postsecondary dropouts. Ottawa: Human Resources and Social Development Canada.

Interviu pokalbio analizės siekis – apibendrinti studijų nutraukimo motyvus ir paskatas, išsiaiškinti, kas daroma norint sušvelninti nubyrimo problemą, ir ką reikia pastiprinti arba keisti, kad kuo daugiau jaunuolių nedelsdami įgytų kvalifikaciją ir įsilietų į darbo rinką.

Rezultatai ir projekcijos

Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų mokymosi duomenų pagrindu pasiekti šie tyrimo rezultatai (atsižvelgiant į studento demografines, akademines ir ekonomines charakteristikas): nustatytos ilgalaikės raidos studentų skaičiaus tendencijos; išryškinti studentų struktūrinio pasiskirstymo ypatumai visų studijų eigos fazių laikotarpiams (nuo studijų pradžios iki pabaigos); atskleisti studentų nubyrimo reiškinio dėsningumai ir vyraujantys simptomai; įvertinti nubyrimo veiksniai; įžvelgtos studijų nutraukčių priežastys. Apklausų duomenų pagrindu įvertinti aukštųjų mokyklų studentų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių apsisprendimo nutraukti mokslus motyvai, paskatos, nubyrimo problemos švelninimo sprendimai ir galimybės. Iki šiol nebuvo išsamios ir patikimos informacijos apie mokymosi (studijų) netęsimą priežastis ir nubyrimo mažinimo politiką. Todėl šio tyrimo išvados ir rekomendacijos gali būti parankios jaunimo politikos formuotojams, siekiant didinti mokslų nutraukimo prevencijos veiksmingumą ir švelninti kvalifikuotų specialistų trūkumo problemą. Pagrindinis dėmesys turėtų būti sutelktas į besimokantį jaunimą, jo akademinę ir socialinę integraciją, akademinę personalą, nubyrimo proceso stebėseną ir analitiką.

Tyrimo metodika

Metodika aprėpia literatūros antrinės analizės, statistinės informacijos apdorojimo

ir apklausos metodo priemonės. Gvildenant tyrimo problemą Lietuvos aukštosiose mokyklose, remtasi ŠVIS duomenimis. Temos konteksto rodikliai surinkti iš Valstybės duomenų agentūros (anksčiau vadintos Lietuvos statistikos departamentu) ir Europos Sąjungos statistinės tarnybos (toliau – Eurostato) statistinių duomenų bazių.

Tyrimo pagrindas – ŠVIS duomenys

Vertinant aukštųjų mokyklų studijų būklę (nuo priėmimo iki studijų nutraukimo ar baigimo), mokymosi struktūrą, nubyrimo lygį, nubyrimo lygio veiksnius – naudoti apimties, struktūros, lygio, dinamikos, ryšių, priežastingumo ir kiti rodikliai.

Išsamiau detalizuotas nubyrimo reiškinio paplitimas (intensyvumas). Pasitelkta keletas analizės žingsnių ir pjūvių. Pirmiausia buvo svarbu atsižvelgti į tai, kokį nubyrimo lygį laikyti *normaliu*, arba toleruotinu. Literatūroje nėra griežto šios sąvokos apibrėžimo. Įvairiose šalyse aukštųjų mokyklų studentų nubyrimo lygis labai skiriasi. Duomenų apie tai viešojoje erdvėje beveik nėra. Jie kaupiami nacionalinėse statistinėse bazėse. Ir tik analizuojant oficialias ataskaitas, pranešimus ar mokslo darbus galima susidaryti apytikrą reiškinio vaizdą tarptautiniu mastu. Tyrime laikysime, kad iki 15 proc. fiksuotas nubyrimo lygis yra toleruotinas (be to – artimas Europos Sąjungos ir Lietuvos viduriui).

Grupuojant išskirtos 15–30 proc., 30–50 proc. ir daugiau nei 50 proc. besimokančiųjų nubyrimo grupės, kad vėliau būtų galima identifikuoti jų akademinę demografiją (studento amžiaus, lyties, mokyklos ir studijų lėšų pavaldumo, studijų formos, krypties ir specialybės atžvilgiu). Bet prieš tai imtasi tam tikrų sisteminimo veiksmų. Statistinių duomenų analitikoje dažnai naudojami indeksai ar panašūs apibendrinamieji

indikatoriai, keletą dėmenų agreguojantys į vieną išvestinį rodiklį. Todėl sisteminimo pradžioje kiekvienoje nubyrejimo lygio grupėje nustatytas reiškinio paplitimas arba dažnis, atsižvelgiant į aukščiau minėtą akademinę demografiją tokiais pjūviais: apjungiant tyrimo laikotarpius (mokslo metus) arba (ir) studento amžiaus grupes, arba (ir) studijų kryptis. Nubyrejimo lygio grupėms suteikti svorio koeficientai, imant grupavimo intervalų vidurines reikšmes vienetinėje skalėje. Tada, kiekvienos grupės svertinis dažnis sumuojant agreguotas į apibendrinamąjį nubyrejimo rodiklį, kurį vadiname nubyrejimo intensyvumu. Nubyrejimo intensyvumo rodiklis apibūdina nubyrejimo rizikos laipsnį. Tam tikrais atvejais naudota intervalinė minėtojo rodiklio dimensija (sugrupavus vertes), suteikiant jai reikšmes nuo 1 iki 5 (retesniais atvejais – iki 6, 7 ir t. t.). Aukštesnė vertė reiškia didesnę nubyrejimo pavojingumo lygį.

Nubyrejimo lygio veiksniams įvertinti taikytas Pirsono koreliacijos koeficientas, jo reikšmingumo lygis (p) ir priežastingumą matuojantis regresinės analizės instrumentas. Skaičiavimai atlikti naudojantis „Excel“ skaičiuokle, statistinių programų paketo (SPSS) priemonėmis ir pasitelkus statistinius kalkuliatorius internete.

Tyrimo pagrindas – anketinės apklausos duomenys

Mokymosi (studijų) nutraukimo motyvams ir priežastims išsiaiškinti pasitelkta pradžios kursų (mokymosi metų) studentų ir profesinių mokyklų mokinių anketinė apklausa. Pirmuoju empirinės (žvalgybinės) analizės žingsniu siekta identifikuoti tas aukštųjų mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų studijų programas, kurioms būdinga didžiausia

besimokančiųjų nubyrejimo rizika. Surinkti valstybinių aukštųjų mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų studentų (mokinių) duomenys apie mokslų nutraukimą 2017–2018 – 2020–2021 mokslo metais (ŠVIS). Daugiausiai studentų prarandančios specialybės imtos pagrindu besimokančiųjų apklausai vykdyti. Kitaip sakant, vadovaujantis minėtais atrankos kriterijais, nuspręsta apklausti būtent šių specialybių aukštųjų mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų studentus (mokinius), ir išsiaiškinti mokslų nutraukimo motyvus ir priežastis. *Žvalgybinė* analizė rodo, kad didžiausi mokymąsi (studijas) nutraukusiųjų atvejai būdingi aukštųjų mokyklų nuolatinių studijų pirmakursiams (kolegijose – ir antrakursiams, studijuojantiems nuolatine ir iššęstine formomis) bei profesinio mokymo įstaigų mokiniams, besimokantiems pirmaisiais mokslo metais. Tyrimo klišutis ta, kad praktiškai neįmanoma surinkti informacijos, susijusios su studentais (mokiniais), kurie mokslų netęsia, todėl pasirinkta atsižvelgti į Sharon Xuereb⁴ atlikto tyrimo metodologiją, klausiant besimokančiųjų: „ar rimtai svarstėte nutraukti mokslus?“, „kokios priežastys paskatino svarstyti galimybę nutraukti mokslus?“, „kokią paramą gavote?“, „kas paskatintų tęsti mokslus?“.

Kitas žingsnis – anketos klausimyno parengimas. Rengiant anketą vadovautasi nuostatomis sudaryti klausimyną taip, kad būtų išsiaiškinti šie faktai: kokie besimokančių specialybės jaunuolių motyvai ir lūkesčiai; ar jie įgiję pakankamai žinių apie pasirinktą specialybę; ar žino, ką dirbs baigę mokslus; kokios jų galimybės ir sąlygos studijuoti (mokyti); su kokiais sunkumais susiduria mokydamiesi specialybės; ar yra

⁴ Xuereb S. (2014). Why students consider terminating their studies and what convinces them to stay. *Active Learning in Higher Education*, 15(2), 145–156.

kilę minčių nutraukti mokslus; ar yra kilę tokių minčių jų bendramoksliams, ar žino jaunuolių, kurie *metė* mokslus, tuomet gal žino, kodėl? Anketos pabaigoje užduodami tradiciniai klausimai, apibūdinantys respondentų demografines, socialines (ekonominės), geografines charakteristikas.

Parengti 3 klausimynai: universitetų studentams, kolegijų studentams ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams. Dauguma klausimų visuose klausimynuose identiški, skiriasi tik klausimai, atspindintys mokymosi ypatumus konkretaus tipo mokymo įstaigose – apjungtas klausimynas, nurodant buvusią trijų klausimynų specifiką, pateiktas 1 priede. Klausimynai išsiųsti mokymo įstaigų administraciniais padaliniais, kurie persiuntė juos kartu su kvietimu, kad užpildytų besimokantieji. Klausimynai buvo pildomi elektroninėje erdvėje nuo 2022 m. sausio 11 d. iki kovo 30 d. Dėl neaktyvaus dalyvavimo porą kartų priminta užpildyti klausimynus prašant pagalbos mokymo įstaigų administracinių padalinių ir studentų organizacijų.

Klausimyną užpildė 702 universitetų studentai (tarp jų – 74 proc. moterų (5 proc. nenurodė lyties), 88 proc. jaunesni nei 30 metų, 66 proc. I pakopos studijų, 18 proc. II pakopos studijų (16 proc. nenurodė studijų pakopos), 853 kolegijų studentai (tarp jų – 72 proc. moterų (5 proc. nenurodė lyties), 75 proc. jaunesni nei 30 metų) ir 880 profesinių mokymo įstaigų mokiniai (tarp jų – 52 proc. moterų (7 proc. nenurodė lyties), 86 proc. jaunesni nei 30 metų).

Tyrimo duomenims tvarkyti, sistematinti ir apdoroti naudota „Excel“ skaičiuoklė ir statistinių programų paketo (SPSS) priemonės. Mokslų nutraukimo rizikos veiksniams įvertinti taikyta faktorinė analizė ir statistinio reikšmingumo testas. Skaičiavi-

mams ir statistiniams vertinimams atlikti taikytos specializuotų statistinių programų paketo (SPSS) priemonės.

Tyrimo pagrindas – interviu metu įrašytas pokalbis

Siekiant pažvelgti į tyrimo problemą mokymo įstaigų akademinio personalo akimis, pasitelktas įrašomojo pokalbio interviu. Interviu dalyviai – studentų organizacijos ir aukštųjų mokyklų mokymo padalinių administracijos atstovai, kitas personalas (8 informantai).

Interviu metu pateikti klausimai nurodyti 2 priede. Interviu atsakymų ir tyrimo rezultatų pagrindu suformuluotos studentų nubyrimo priežastys ir pateikti siūlymai mokymąsi (studijas) nutraukusiųjų problemai mažinti.

Tyrimui apibendrinti taikytas aprašomasis metodas.

1. Teorinės įžvalgos

Duomenų prieinamumas ir problemos ištirtumas Lietuvoje

Mokymosi (studijų) nutraukimo problemai analizuoti prieinami šalyje renkami statistiniai duomenys. Juos renkant, registruojamas mokymosi ar studijų nutraukimo faktas ir jo priežastys (1 lentelė). Šie duomenys naudojami švietimo stebėsenai; yra viešai skelbiamų duomenų ir rodiklių⁵, jie aptariami švietimo apžvalgose⁶. Studijų

nutraukimą tiria aukštosios mokyklos, priėmus statistinius duomenis papildydamos turimais duomenimis ir darbuotojų bei studentų apklausų rezultatais, profesinio mokymo įstaigos mokslų nutraukimo mastą ir priežastis įsivertina rengdamos metines veiklos ataskaitas. Remiantis aukštosiose mokyklose atliekamos studijų nutraukimo stebėsenos ir tyrimų duomenimis, paskelbta tyrimų ataskaitų, parengta mokslinių straipsnių (Morkevičiūtė, Kravčenkienė, 2019⁷; Jankauskienė, Liepuonienė, 2015⁸; Socialinių mokslų kolegija, 2015⁹ ir kt.).

1 lentelė. Mokymosi ar studijų nutraukimo arba mokymosi (studijų) pertraukos priežastys, fiksuojamos renkant statistinius duomenis

Mokymosi (studijų) pertraukos priežastys	Mokymosi (studijų) nutraukimo (konkrečioje mokykloje) priežastys	
• Išvykimas gydytis ir mokytis (studijuoti) • Karinė tarnyba • Išvykimas į užsienį tęsti mokymosi (studijų) • Teismo sprendimas • Akademinės atostogos • Kitos pertraukimo priežastys	• Mokyklos keitimas • Gyvenamosios vietos keitimas • Išvykimas į užsienį gyventi ir mokytis (studijuoti) • Savo noru • Sveikatos problemos • Mirtis • Teismo sprendimas • Nesumokėtas mokestis už mokslą (studijas) • Mokyklos nuostatų (įstatų, statuto) pažeidimas • Mokymo (studijų) programos keitimas • Neatvykimas po mokymosi (studijų) pertraukimo	• Nepažangumas • Nelankymas • Kitos nutraukimo priežastys • Negintas baigiamasis darbas • Neapgintas baigiamasis darbas • Nebaigta mokymo (studijų) programa • Neišlaikyti baigiamieji egzaminai • Nelaikyti baigiamieji egzaminai • Nepatikrinti mokymosi (studijų) pasiekimai • Doktorantūros nutraukimas su teise per 12 mėnesių pasirinkti ginti disertaciją • Mokyklos reorganizavimas, likvidavimas ar pertvarkymas • Neakredituota studijų programa

Parengta pagal Mokymosi ar studijų nutraukimo ar mokymosi (studijų) pertraukos priežasčių mokykloje klasifikatorių (2009)¹⁰.

⁵ Pavyzdžiui, duomenys apie mokymosi procesą nutraukusius profesinių mokyklų mokinius (Nutraukę mokymosi procesą profesinių mokyklų mokiniai pagal švietimo sritis ir programas (emokykla.lt); apie studijų nutraukimą (Studijų baigimas (nutraukimas) – ŠVIS (emokykla.lt); mokymąsi ar studijas nutraukusių asmenų dalies rodiklis (Valstybės švietimo stebėsenos rodikliai (emokykla.lt)).

⁶ Pavyzdžiui, Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose, 2022. Įtraukusis ugdymas (prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/08/Svietimas-Lietuvoje-2022-web.pdf>); Lietuvos tautinių mažumų švietimo būklės analizė, 2021 (prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/05/Tautiniu-mazumu-svietimo-bukles-analize-2022-05-23.pdf>); Profesinis mokymas Lietuvoje, 2021 (prieiga internete: [PMB2021_LT_web.pdf](https://www.strata.gov.lt) (strata.gov.lt)).

⁷ Morkevičiūtė M., Kravčenkienė V. (2019). KTU Matematikos ir gamtos mokslų fakulteto studentų studijų nutraukimo priežasčių analizė. Lietuvos matematikos rinkinys. *Lietuvos matematikų draugijos darbai*, serija B, 60 tomas, 46–54.

⁸ Jankauskienė Ž., Liepuonienė R. (2015). Studentų pasitraukimas iš studijų: Vilniaus kolegijos atvejo analizė. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 11 (2 dalis), 28–33.

⁹ Socialinių mokslų kolegija (2015). *Studijų nutraukimo pirmaisiais studijų metais priežasčių analizė*. Tyrimo ataskaita. Klaipėda.

¹⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. lapkričio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-2250 „Dėl mokymosi ar studijų nutraukimo ar pertraukos priežasčių mokykloje klasifikatoriaus patvirtinimo“.

Statistinė informacija apie mokymosi nutraukimą teikiama pagal švietimo lygmenis, apimančius bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą ir aukštojo mokslo studijas. Duomenis galima analizuoti visos šalies mastu ar pasirinkti konkretesnę analizės lygmenį. Problemos tyrimai dažniau apima mokymosi (studijų) nutraukimo problemos analizę konkrečioje aukštojoje mokykloje (institucijoje).

Mokymosi (studijų) nutraukimo problemą nagrinėjančiuose moksliniuose straipsniuose ir kituose šaltiniuose išskiriami du pagrindiniai aspektai: mokymosi (studijų) nutraukimo mastas ir mokymosi (studijų) nutraukimo priežastys; nagrinėjami su mokymosi (studijų) nutraukimo mastu ir priežastimis susiję veiksniai. Toliau bus apžvelgiama, kas atskleista, analizuojant kiekvieną iš šių ir dar kai kuriuos kitus aspektus.

Mokymosi (studijų) nutraukimo mastas

Studijų nutraukimo problemą nagrinėjančiuose moksliniuose straipsniuose ir kituose šaltiniuose aptariamas studijų nutraukimo mastas¹¹: analizuojamos studijų (universitetinių, koleginių, vientisųjų) pakopų (pirmosios, antrosios, trečiosios, rezidentūros); studijų formų (nuolatinės, iš-tęstinės); kurso; studijų kryptių (pradedant fiziniais, baigiant žemės ūkio mokslais); finansavimo pobūdžio (valstybės finansuojami, mokantys už mokslą ir kt.); mokyklos modelio (universiteto, kolegijos); mokyklos pavaldumo (valstybinės, nevalstybinės) grupės ir dinaminė raida. Duomenys rodo, kad studijos dažniausiai nutraukiamos pirmaisiais studijų metais (1 kurse), dažniausiai per

pirmąjį semestrą (Morkevičiūtė, Kravčenkienė, 2019). Tai gali būti susiję su finansine priežastimi – studijos nutraukiamos, kol nereikia grąžinti valstybės finansuojamų studijų kainos (Marcinkevičienė, Morkūnienė, 2015¹²). Analizuojant pagal studijų kryptis, dažniau nukenčia informatikos, inžinerijos, socialinių ir vadybos mokslų studijos. Rečiau nutraukiamos fizinių, gamtos, sveikatos mokslų ir menų studijos; daroma prielaida, kad šias studijas studentai pasirenka atsakingiau, yra labiau motyvuoti ir geriau pasirengę studijoms (Morkevičiūtė, Kravčenkienė, 2019, Socialinių mokslų kolegija, 2015). Analizuojant pagal studijų formą, dažniau studijas nutraukia iš-tęstinių studijų studentai, pagal finansavimo pobūdį – studijuojantieji valstybės nefinansuojamose studijų vietose; kolegijose studijos nutraukiamos dažniau nei universitetuose.

Mokymosi nutraukimo priežastys

Kaip ir mokymosi nutraukimo mastas, mokymosi nutraukimo priežastys analizuojamos remiantis statistiniais duomenimis ir tyrimais. Siekiama nustatyti dažniausias priežastis, tiriamas jų ryšys su tokiais veiksniais kaip studijų metai ar studijų forma.

Statistiniai duomenys teikia informacijos apie įvairias mokymosi nutraukimo priežastis, susijusias su asmeninio gyvenimo aplinkybėmis (pavyzdžiui, gyvenamosios vietos pakeitimu), sveikata, mokymosi sunkumais ir kt. (1 lentelė), tačiau neatskleidžia gilesnių priežasčių, sąlygojančių tuos mokymosi sunkumus (pavyzdžiui, nepažangumą, nelankymą). Be to, statistinių duomenų analizė rodo, kad viena iš dažniausiai nurodomų

¹¹ Kadangi mokymosi (studijų) nutraukimo mastas moksliniuose straipsniuose ir kituose šaltiniuose paprastai apžvelgiamas remiantis statistiniais duomenimis, kurie aptariami ir tolesniuose ataskaitos skyriuose, šis klausimas plačiau nenagrinėjamas.

¹² Marcinkevičienė V., Morkūnienė J. (2015). Studijų nutraukimo Kauno kolegijos Technologijų ir kraštotvarkos fakulteto priežasčių analizė. *Aukštųjų mokyklų vaidmuo visuomenėje: iššūkiai, tendencijos ir perspektyvos. Mokslo darbai*, 1 (4), 102–109.

mokymosi nutraukimo priežasčių – savo noru (Repečkaitė, 2016¹³; Jankauskienė, Liepuonienė, 2015). Tai mažai informatyvu, ypač – norint numatyti priemones, galinčias mažinti mokymosi nutraukimą. Pastebima, kad aukštosiose mokyklose atliekant studijų nutraukimo stebėseną, ir profesinio mokymo įstaigose įsivertinant savo veiklą nepakankamai analizuojama, kodėl studijos nutraukiamos savo noru (Valstybės audito ataskaita, 2020¹⁴, Valstybinio audito ataskaita, 2021¹⁵).

Tačiau atlikta tyrimų apklausiant studentus ir aukštųjų mokyklų darbuotojus, kuriuose mokymosi nutraukimo priežastys nagrinėjamos išsamiau. Papildant ir patikslinant statistinių duomenų informaciją, tyrimais atskleidžiama, kad labai svarbi studijų nutraukimo priežastis – netinkamai pasirinktos, tai yra asmens interesų, pasirengimo ar lūkesčių neatitinkančios studijos. Pavyzdžiui, Kauno technologijos universitete atliktas tyrimas rodo, kad 52 proc. studijas ketinusių nutraukti studentų tokį sprendimą svarstė todėl, kad jautėsi pasirinkę ne tą specialybę, 48 proc., – nes buvo sunku studijuoti; netinkamai pasirinktas studijas kaip vieną iš pagrindinių studijų nutraukimo priežasčių nurodė ir universiteto darbuotojai (Morkevičiūtė, Kravčenkienė, 2019). Socialinių mokslų kolegijos studentai, nurodydami priežastis, kodėl studijas nutraukė kai kurie jų grupės studentai, dažniausiai minėjo nepatikusią studijų programą (nurodė 44 proc. respondentų), trečdalis – neteisingai pasirinktą studijų programą (Socialinių mokslų kolegija, 2015). Studentų atstovybių narių apklausos duomenimis, viena iš dviejų pagrindinių studijų nutraukimo priežasčių – netinkamas

studijų krypties pasirinkimas, kita – netenkinanti studijų kokybė (Valstybinio audito ataskaita, 2021).

Apibendrinant visą tyrimuose atskleistų mokymosi nutraukimo priežasčių įvairovę, galima teigti, kad, tarp dažniausiai pasitaikančių, minimos su konkrečiomis studijomis (jų pasirinkimu, sėkmingumu ir kt.) susijusios priežastys: finansiniai sunkumai, studijų ir darbo nesuderinamumas ir kitos asmeninės priežastys (šeimos aplinkybės, gyvenamosios vietos pasikeitimas, liga ir kt.). Vienų tyrimų rezultatai rodo, kad dažniausios priežastys – netinkamas studijų pasirinkimas, kitų – negebėjimas suderinti studijų ir darbo. Šiems rezultatams įtakos turi tokie veiksniai kaip tiriamųjų imties charakteristikos (pavyzdžiui, į tyrimą neįtraukti dėl nepažangumo iš sąrašų išbraukti studentai) ir studijų nutraukimo priežasčių skirstymas kategorijomis (kategorijų skaičius, kokios priežastys joms priskirtos). Todėl konkrečių priežasčių svarba (dažnumas) geriausiai atskleidžiama nagrinėjant kiekvieno konkretaus tyrimo rezultatus ir atsižvelgiant į jo organizavimo ypatumus. Konkrečių tyrimų rezultatų pavyzdžių pateikiama 2 lentelėje.

¹³ Repečkaitė J. (2016). *Kas, kada ir kodėl nutraukia studijas?* MOSTA. Prieiga internete: 1 skaidrė (strata.gov.lt).

¹⁴ Valstybinio audito ataskaita (2020). *Ar profesinis mokymas organizuojamas efektyviai*. 2020 m. sausio 31 d. Nr. VAE–2.

¹⁵ Valstybinio audito ataskaita (2021). *Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose*. 2021 m. liepos 8 d. Nr. VAE–6.

2 lentelė. Pagrindinės studijų nutraukimo priežastys
(Lietuvos aukštosiose mokyklose atliktų tyrimų rezultatų pavyzdžiai)

Tyrimas ir informacijos šaltinis	Tiriamieji ir tyrimo metodas	Tyrimo rezultatai: pagrindinės studijų nutraukimo priežastys
Kauno technologijos universiteto (KTU) Matematikos ir gamtos mokslų fakulteto (MGMF) studentų studijų nutraukimo priežasčių analizė. (Morkevičiūtė, Kravčenkienė, 2019)	KTU MGMF studentų apklausa. Apie studijų nutraukimo priežastis klausta studentų, svarsčiusių jas nutraukti (N = 65).	Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Dėl kokių priežasčių kilo minčių nutraukti studijas“: • pasirinko ne tą specialybę – 52 proc. (31 studentas); • buvo sunku studijuoti – 48 proc. (29 studentai); • susidūrė su sveikatos problemomis – 8 proc. (5 studentai).
	Interviu su KTU darbuotojais.	Respondentų nurodytos pagrindinės studijų nutraukimo priežastys. <u>Ankstesniuose kursuose</u> : netinkamai pasirinktos studijos (sudėtinga mokytis, ne ta specialybė). <u>Vėlesniuose kursuose</u> : studijų ir darbo nesuderinamumas, finansinės problemos.
Studijų nutraukimo pirmaisiais studijų metais priežasčių analizė Socialinių mokslų kolegijoje (SMK) (Socialinių mokslų kolegija, 2015)	Interviu su SMK darbuotojais (N = 5), kurie tiesiogiai dirba su studijų sutartis nutraukiančiais studentais.	Respondentų nurodytos pagrindinių priežasčių, dėl kurių pirmaisiais metais nutraukiamos studijos, kategorijos: • asmeniniai lūkesčiai – studijų programos pasirinkimas, studijų programos kokybė, studijų ir darbo nesuderinamumas; • objektyvios priežastys – finansinės problemos, kitos aukštosios mokyklos pasirinkimas, šeiminės aplinkybės, liga, pakeista gyvenamoji vieta; • akademinės priežastys – didelis akademinis skolų skaičius.
	Studentų (N = 272), studijuojančių SMK, apklausa. Pastabos: į klausimą apie studijų nutraukimo priežastis atsakė ne visi respondentai; 83 proc. apklausos dalyvių savo grupėse turėjo studentų, nutraukusių studijas.	Dažniausios respondentų nurodytos priežastys, kodėl jų grupės studentai nutraukė studijas (priežastį nurodžiusių respondentų dalis): • nepatiko studijų programa – 44 proc.; • dėl finansinių priežasčių – 35 proc.; • neteisingai pasirinko studijų programą – 33 proc.; • turėjo akademinį skolų – 22 proc.; • netenkino studijų kokybė – 21 proc. Kitos priežastys: per sudėtinga mokytis, išvyko į užsienį, šeiminės priežastys, pasirinko kitą aukštąją mokyklą, sveikatos problemos.
Studijų nutraukimo Kauno kolegijos (KK) Technologijų ir kraštotvarkos fakulteto (TKF) priežasčių analizė (Marcinkevičienė, Morkūnienė, 2015)	Studijas nutraukusių KK TKF studentų (N = 134) apklausa. Apklausoje nedalyvavo dėl nepažangumo iš sąrašų išbraukti, po studijų pertraukos negrįžę ir kai kurie kiti studentai.	Dažniausiai respondentų nurodytos priežastys, trukdžiusios įvykdyti studijų reikalavimus (priežastį nurodžiusių respondentų dalis, proc.): • negebėjimas suderinti darbo ir studijų – 52 proc.; • šeiminės priežastys ar problemos – 40 proc.; • netinkamas specialybės pasirinkimas – 37 proc.; • finansinės problemos – 28 proc.; • netinkamas požiūris į studijas, apilaidumas – 25 proc.; • darbas užsienyje – 22 proc.; • gyvenamosios vietos pakeitimas – 22 proc. Kitos priežastys: neparankus paskaitų tvarkaraštis, netenkina fakulteto geografinė padėtis, sveikatos problemos, informacijos stoka, per mažai valandų dalyko studijoms, silpnas pasirengimas mokantis bendrojo ugdymo mokykloje, per mažai konsultacijų, netinkamos gyvenimo sąlygos, netenkina dėstytojų kvalifikacija, nekokybiškos mokymosi sąlygos, neobjektyvus žinių, savarankiškų darbų vertinimas.

Parengta autorių, remiantis pirmoje skiltyje nurodytais šaltiniais.

Studijų nutraukimo priežastys susijusios tarpusavyje. Nors apie motyvacijos stoką ir ankstesniuose mokymosi etapuose įgytas kompetencijas, sunkumus derinti studijas ir darbą, nepažangumą galima kalbėti kaip apie atskiras priežastis, suprantama, kad visos anksčiau išvardytos priežastys gali tapti nepažangumo priežastimi.

Kai kuriuose tyrimuose nagrinėta, ar studijų nutraukimo priežastys skiriasi atsižvelgiant į studijų metus (kursą) ar studijų kryptį. Apklaustų ekspertų (aukštųjų mokyklų darbuotojų) įžvalgos dėl studijų metų įtakos skiriasi. Vieni esminio skirtumo, dėl kokių priežasčių studijas nutraukia skirtingų kursų studentai, nepastebi (Socialinių mokslų kolegija, 2015), kiti nurodo, kad priežastys skiriasi: ankstesniuose kursuose studijų nutraukimą dažniausiai lemia netinkamas pasirinkimas, vėlesniuose – priežastys, susijusios su finansais ir darbu (Morkevičiūtė, Kravčienė, 2019; 2 lentelė). Į studijų nutraukimo priežasčių sąsają su studijų kryptimi atkreiptas dėmesys Vilniaus kolegijoje atliktame

tyrime. Jo duomenimis, nors šioje aukštojoje mokykloje dažniausiai studijos nutraukiamos savo noru, bet fizinių ir technologijos mokslų kryptyse jos beveik taip pat dažnai nutraukiamos ir dėl nepažangumo (Janauskienė, Liepuonienė, 2015).

Valstybės kontrolė, analizuodama profesinio mokymo šalyje situaciją 2019 metais, išanalizavo 67 profesinio mokymo įstaigų metinės veiklos ataskaitas. 3 lentelėje pateikti duomenys apie mokinių mokymosi nutraukimo priežastis. Dažniausia nurodoma (apie 30 proc. atvejų), kad mokslai nutraukiami dėl kitų priežasčių (10 pav.). Išryškėjo ir opi problema – prastas pamokų, užsiėmimų lankomumas. Profesinio mokymo įstaigos, kuriose iškrenta mažiausiai mokinių, nurodė, kad lankyti mokyklą mokinius labiausiai motyvuoja lankomumo kontrolė, betarpiškas grupės auklėtojo, socialinio pedagogo ir kitų mokyklos darbuotojų bendravimas su mokiniu ir mokinio tėvais, mokinio problemų žinojimas ir pagalba jas sprendžiant (Valstybinio audito ataskaita).

3 lentelė. Mokymosi nutraukimo priežastys, nurodytos metinėse profesinio mokymo įstaigų veiklos ataskaitose

Priežastys ir nurodžiusių šias priežastis mokinių dalis:	Nurodytų kitų priežasčių pavyzdžiai:
• kitos priežastys – 30 proc.; • pamokų nelankymas – 18 proc.; • išvykimas į užsienį – 13 proc.; • įsidarbinimas – 12 proc.; • nepažangumas – 11 proc.; • mokymo įstaigos pakeitimas – 8 proc.; • gyvenamosios vietos pakeitimas – 4 proc.; • vaikų auginimas – 2 proc.; • sunkios materialinės sąlygos – 2 proc.; • liga – 1 proc.	motyvacijos mokytis stoka, nepatinka pasirinkta specialybė, nebaigtos mokymosi programos, nelaikyti baigiamieji egzaminai, neatlikta praktika, negrįžimas iš praktikos, negrįžimas iš akademinių atostogų, karinė tarnyba, dėl sunkios materialinės padėties, dėl materialinių pašalpų, užsiregistravimas Užimtumo tarnyboje, dėl mokinio taisyklių (mokymo įstaigos įstatų) pažeidimo, teismo sprendimas, paskirta terminuota laisvės atėmimo bausmė, dėl mirties, dėl asmeninių priežasčių ir kt.

Šaltinis: Valstybinio audito ataskaita (2020). *Ar profesinis mokymas organizuojamas efektyviai.*

Minėta, kad analizuojant mokymosi (studijų) nutraukimą, daugiausia dėmesio skiriama šio reiškinio mastui ir priežastims. Tačiau kartais analizuojami ir kiti aspektai. Pavyzdžiui, Kauno kolegijoje atliktoje studijas nutraukusiųjų apklausoje teirautasi ir apie *ateities planus*. Pusė (51 proc.) respondentų nurodė ketinantys tęsti studijas: rinktis kitą studijų programą toje pačioje ar kitoje aukštojoje mokykloje arba dar kartą bandyti studijuoti tą pačią programą. 46 proc. respondentų planavo apskritai nutraukti mokslus ir dirbti Lietuvoje ar užsienyje (Marcinkevičienė, Morkūnienė, 2015). Cituodami užsienio autorius, tyrėjai atkreipia dėmesį, kad mokymosi nutraukimas – nebūtinai neigiamas reiškinys. Tai gali būti ne asmens nesėkmė, o racionalus ir pozityvus sprendimas (Jankauskienė, Liepuonienė, 2015).

Mokymosi nutraukimo tyrimuose minimas dar vienas aspektas, svarbus tyrimų rezultatams interpretuoti ir naujiems tyrimams planuoti – *tiriamųjų (studentų ar mokymąsi nutraukusių asmenų) atvirumas*. Vertinant šį aspektą, tyrėjų, ekspertų pastebėjimai ir išvados nesutampa. Vieni teigia, kad studentai nelinkę atsakyti į klausimynuose pateikiamus klausimus, kartais nenori atskleisti asmeninių studijų nutraukimo priežasčių, tad jas nustatyti nelengva (Jankauskienė, Liepuonienė, 2015). Taip pat pastebima, kad studentai neaktyviai dalyvauja aukštųjų mokyklų atliekamose apklausoje, ypač – apie studijų nutraukimą ir kokybę (Valstybinio audito ataskaita, 2021). Kitų pastebėjimu, studentai, nelinkę slėpti tikrųjų studijų nutraukimo priežasčių, jas nurodo gana noriai (Socialinių mokslų kolegija, 2015). Galima daryti prielaidą, kad studentų atvirumui įtakos turi kontakto su klausiančiuoju pobūdis (pildoma anketa ar bendraujama atvirai, tas asmuo – tyrėjas ar suinteresuotas

aukštosios mokyklos darbuotojas ir kt.), o tiriant mokymosi nutraukimo problemą, apgalvoti tiriamųjų motyvavimo būdus, gretinti skirtingais būdais surinktą informaciją.

Šalyje renkami statistiniai duomenys dėl mokymosi (studijų) nutraukimo, vykdoma studijų nutraukimo stebėseną aukštosiose mokyklose, atliekami moksliniai tyrimai. Tyrimai teikia nemažai informacijos apie pasitraukimo iš mokslų problemą, ypač – apie jos mastą, tačiau mažiau ištirtos mokymosi nutraukimo priežastys. Dažniausiai pasitaikančios registruojamos studijų nutraukimo priežastys – savo noru ir nepažangumas. Pirmoji priežastis slepia daug neįvardytų argumentų. Apklausų tyrimų duomenimis, tarp dažniausiai pasitaikančių minimos su studijomis (jų pasirinkimu, sėkmingumu ir kt.) susijusios priežastys, finansiniai sunkumai, studijų ir darbo nesuderinamumas ir kitos asmeninės priežastys.

2. Tyrimo problemos kontekstas

Demografiniai procesai daugumoje pasaulio šalių, tarp jų ir Lietuvoje, daro vis didesnį spaudimą jaunam žmogui, kurio išsilavinimas privalo ne tik atitikti darbo rinkos poreikius, bet ir nuolat judėti pirmyn. Nuo ateinančios į darbo rinką jaunosios kartos priklauso darbo vietų efektyvumas, šalies ekonomika ir visuomenės gerovė. Darbingo amžiaus sulaukę mokymo įstaigų absolventai savo įgūdžiais ir kompetencijomis yra potenciali visuomenės dalis darbo pasiūlai. Jos mastas ir profesinė kvalifikacija daro didelę įtaką darbo rinkoje vykstantiems procesams. Toliau apžvelgtinos svarbiausios šalies darbo pasiūlą ir paklausą veikiančios sąlygos.

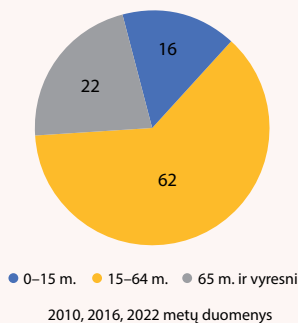
Gyventojų mažėja, visuomenė sensta, jaunosios kartos skaitlingumas kur kas ma-

žesnis – beje, tenka pripažinti, kad jaunosios kartos mažėjimo tendencija spartesnė nei vyresniosios kartos mažėjimas. Todėl daugėja išlaikomų gyventojų, skaičiuojant darbingo amžiaus žmonių grupes – didėja ir išlaikymo našta, kuri slegia dirbančių gyventojų pečius.

Statistika rodo, kad 2022 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 2,81 mln. gyventojų, iš kurių 62 proc. žmonių buvo darbingo ir 38 proc. – išlaikomojo amžiaus. 0–15 metų vaikai sudarė apie du trečdalius 65 metų ir vyresnių žmonių. Toks amžiaus grupių išsidėstymas išliko visu 2010–2022 metų laikotarpiu (2 paveikslas).

Laiko tėkmės atžvilgiu gyventojų skaičius nuolat mažėja (3 paveikslas). Per dvyliką metų šalies gyventojų sumažėjo maždaug 10 procentų. Prisidedančios prie darbo rinkos kartos vaikų skaičius taip pat mažėja gerokai sparčiau nei išlaikomojo amžiaus vyriausiųjų skaičius, matuojant vidutinio metinio pokyčio rodikliu (3 priedo 1 lentelė).

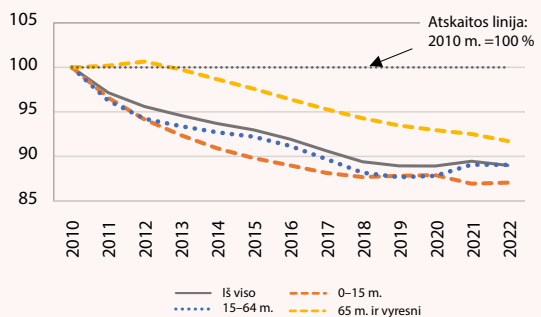
2 paveikslas. Gyventojų skaičiaus amžiaus grupėmis struktūra, proc.

Šaltinis: VDA (anksčiau – LSD).

Demografinės krizės gilėjimą ir išlaikymo naštos didėjimą rodo demografinio senėjimo ir išlaikomų žmonių rodiklių dydis bei raidos tendencijos minimu laiko periodu. Demografinio senėjimo koeficientas (DSK ir išlaikomojo amžiaus žmonių koeficientas

3 paveikslas. Gyventojų skaičiaus amžiaus grupėmis dinamika, proc.

(IAŽK) – pertekliniai. 2022 metų pradžioje šimtui pradedančios integruotis darbo rinkoje kartos jaunuolių teko 132 pensinio amžiaus gyventojai, o šimtui darbingo amžiaus žmonių privalu išlaikyti 54 iki 15 metų vaikus ir 65 metų vyriausiuosius gyventojus

kartu paėmus. Šie skaičiai kasmet didėja maždaug vienu ir daugiau procento 2010–2022 metų laikotarpiu (3 priedo 1 lentelė).

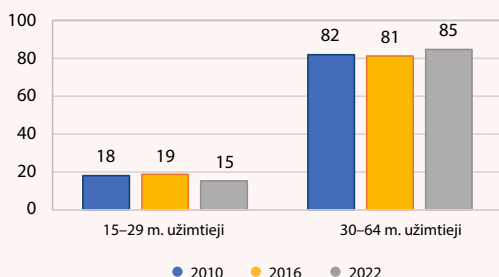
Jaunimo pasitraukimas iš švietimo sistemos gilina jaunų žmonių integracijos į darbo rinką problemą. Jaunimo užimtumas po truputį kyla, tačiau vis dar yra per žemas. Priešingai, niekur nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių būrys kasmet mažėja, tačiau išlieka gana aukštas.

Teigiama linkme krypta skirtingo išsilavinimo lygio užimtųjų struktūros pasikeitimai. Žemo ir vidutinio išsilavinimo lygio

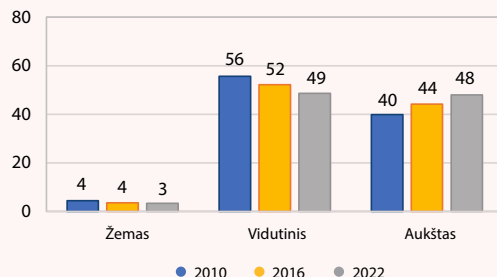
darbingo amžiaus gyventojų dirbančioji dalis mažėja, aukštu lygiu išsilavinusių užimtųjų procentas didėja.

2022 metų pradžioje Valstybės duomenų agentūra (anksčiau – Lietuvos statistikos departamentas) įskaitė 206 tūkst. jaunų asmenų (15–29 metų), užimtų įvairiuose šalies ūkio sektoriuose (3 priedo 2 lentelė). Jie sudarė nedidelę dalį (15 proc.) nuo visų darbingo amžiaus užimtųjų (4 paveikslas), kuri nuo laikotarpio pradžios iki dabar prarado 3 proc. punktus.

4 paveikslas. Darbingo amžiaus užimtųjų amžiaus grupėmis, proc.

5 paveikslas. Darbingo amžiaus užimtųjų pagal išsilavinimo lygį¹⁶, proc.

Šaltinis: VDA (anksčiau – LSD).

5 paveikslo duomenys rodo, kad 2022 metais šalies darbo rinkoje dominavo vidutinį ir aukštą išsilavinimo lygį pasiekę darbingo amžiaus užimtieji (49 ir 48 proc.).

Per visą laikotarpį sumažėjo esanti ir taip maža žemos kvalifikacijos dirbančiųjų dalis (iki 3 proc.), 7 proc. punktais sumažėjo vidutinį išsilavinimą turinčiųjų dalis ir, priešingai, 8 proc. punktais išaugo aukštu lygiu išsilavinusių žmonių skaičius darbo rinkoje. Aptarta

tendencija paaiškina, kad kartu su technologiniu proveržiu atsiranda vis daugiau modernių profesijų ir naujų darbo vietų, reikalaujančių vis didesnio aukštos kvalifikacijos specialistų būrio.

2021 metais apie pusė (49 proc.) 15–29 metų jaunuolių buvo užimti įvairiuose šalies ūkio sektoriuose (6 paveikslas). Skaičiuojant nuo periodo pradžios ši dalis išaugo 15 proc. punktų.

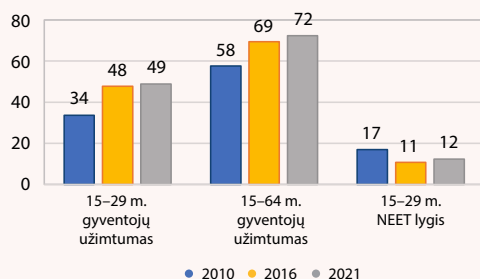
¹⁶ Pagal Tarptautinį švietimo klasifikatorių (angl. *International Standard Classification of Education*, ISCED), žemas išsilavinimo lygis – neturi pradinio; pradinis (be (su) profesine kvalifikacija); pagrindinis (ISCED 0, 1, 2); vidutinis – pagrindinis su profesine kvalifikacija; vidurinis (be (su) profesine kvalifikacija); specialusis vidurinis (ISCED 3, 4); aukštas – aukštesnysis, aukštasis (iki 2013 metų – ISCED 5, 6, nuo 2014 metų – ISCED 5, 6, 7, 8).

Pakankamai daug (12 proc.) minėto amžiaus jaunų žmonių, turėtais 2021 metų duomenimis, niekur nesimokė ir nedirbo¹⁷.

Tarytum atsidėkodami užimtumo politikai apie dešimtį metų nesimokančio ir nedirbančio jaunimo (toliau – NEET) bei jaunimo užimtumo rodikliai kryo palankia linkme. Tačiau globalūs procesai (pandemija) ir kiti su tuo susiję reiškiniai NEET lygio maršrutą nukreipė aukštyn, o jaunų žmonių užimtu-

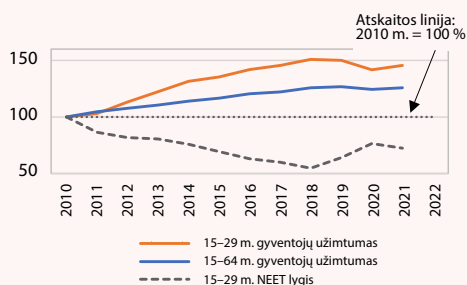
mo kreivę – žemyn (7 paveikslas). Įvairiuose šaltiniuose teigiama, kad niekur nesimokančiųjų ir nedirbančiųjų lygis jaunų žmonių grupėje makrolygmeniu siejasi su bendra šalies socialine ekonomine padėtimi, jaunimo nedarbo ir pasitraukimo iš švietimo politika. Rodiklis iš dalies atspindi bendrojo ugdymo mokinių profesinio orientavimo efektyvumą, kuris šalyje nepakankamas.

6 paveikslas. Darbingo amžiaus gyventojų užimtumas bei nesimokančio ir nedirbančio jaunimo lygis, proc.

Šaltiniai: VDA (anksčiau – LSD) ir Eurostatas.

7 paveikslas. Darbingo amžiaus gyventojų užimtumo bei nesimokančio ir nedirbančio jaunimo (NEET) lygio dinamika, proc.

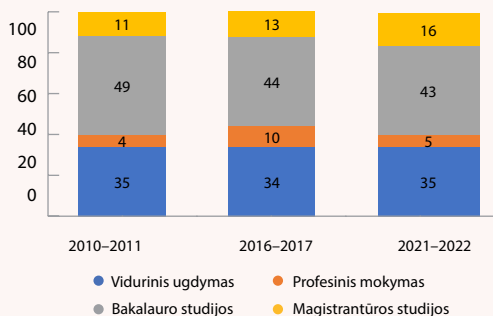
Demografinių pokyčių dėsningumai diktuoja ritmą mokymosi proceso dalyvių srauto tendencijoms. Srautas nuolat mažėja. Didžiausias pokyčių mastas būdingas pavidurinio profesinio mokymo programoms. Per paskutiniuosius šešetą metų ėmė smarkiai mažėti jose besimokančių mokinių skaičius. Trumpam tam tikrą trūkstantį jų dalį priglaidė kolegijos ir universitetai, palengvinę studentų priėmimo sąlygas (pavyzdžiui, sumažinę priėmimo balą).

VDA duomenimis, 2021–2022 mokslo metų pradžioje 3–7 švietimo lygmenimis¹⁸ mokėsi daugiau nei 170 tūkst. mokinių ir studentų (3 priedo 3 lentelė). 8 paveikslo duomenimis, daugiausiai jų studijavo bakalauro studijų programose (43 proc.), mažiausia dalis mokėsi pavidurinio profesinio mokymo specialybių (5 proc.).

¹⁷ Nedarbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas (angl. – NEET, *Youth not in employment, education or training*) – nurodyto amžiaus gyventojų, kurie tenkina šias dvi sąlygas: nedirba (yra bedarbiai arba ekonomiškai neaktyvūs); nesimoko ir nedalyvauja mokymuose (per keturias savaites iki apklausos nedalyvavo formaliajame arba neformaliajame mokyme) dalis tarp visų šios amžiaus grupės gyventojų.

¹⁸ Pagal Tarptautinį standartizuotą švietimo klasifikatorių (ISCED), pradedant trečiuoju, skiriami tokie švietimo lygmenys – vidurinis ugdymas (3 lygmuo); profesinis mokymas turintis vidurinį išsilavinimą (4 lygmuo); trumpojo ciklo aukštosios studijos (5 lygmuo); bakalauro, profesinio bakalauro studijos (6 lygmuo); magistrantūros studijos (7 lygmuo).

8 paveikslas. Besimokančiųjų pagal švietimo lygmenis struktūra, proc.

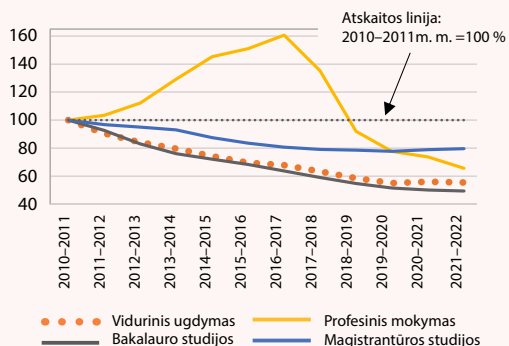

Šaltinis: VDA (anksčiau – LSD).

Iki tyrimo laikotarpio vidurio profesinio mokymo programų mokinių skaičius augo labai sparčiai (9 paveikslas). Per pirmuosius šešetą metų mokinių padaugėjo maždaug 60 proc., o jų procentinė dalis išaugo 6 proc. punktais. Tačiau 5 proc. punktais sumažėjo bakalaurentų grupė.

Prasidėjus mokyklų reorganizacijoms¹⁹, veikiant kitoms aplinkybėms, profesinio mokymo įstaigų situacija ėmė sparčiai keistis. Per pastaruosius šešetą metų jose besimokančių ir bendrojo ugdymo programas baigusią jaunųjų sumažėjo beveik 60 proc. Skaiciuojant vidutiniškai 2010–2022 metais sparčiausiai mažėjo bakalaurentų ir bendrojo ugdymo mokinių skaičius. Labiausiai tai lėmė bendrieji šalies demografiniai dėsningumai. Tiesa, pastebima palanki tendencija itin aukštos kvalifikacijos specialistų laukiančioms darbo rinkoms – pastaruoju metu didesnis magistrantūros studijų programų pasirinkimas.

9 paveikslas. Besimokančiųjų skaičiaus dinamika, proc.

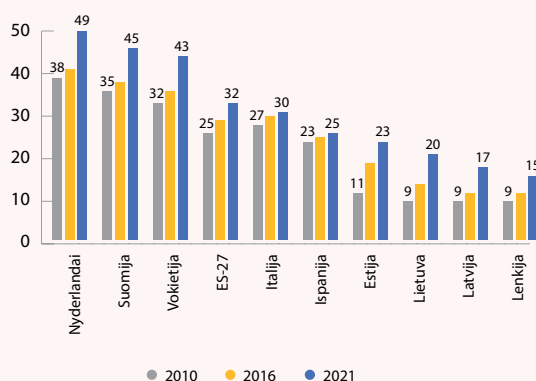
„Kuomet ekonomika išgyvena pakilimą, daugiau besimokančiųjų pasitraukia iš švietimo sistemos ir renkasi darbą – daugėja laisvų darbo vietų, atlyginimai auga. Kuomet ekonomika išgyvena nuosmukį, daugiau svarstančiųjų (renkantis dirbti ar mokytis) renkasi mokslus (studijas)“ (ištrauka iš N universiteto padalinio vadovo interviu).

Ekonomika Lietuvoje auga pakankamai greitai, o Vyriausybės išlaidų švietimui dalis, nuo pagrindinės ekonomikos dimensijos (bendrojo vidaus produkto), mažėja (10 ir 11 paveikslai, palyginti 2010 metų ir 2021 metų duomenys).

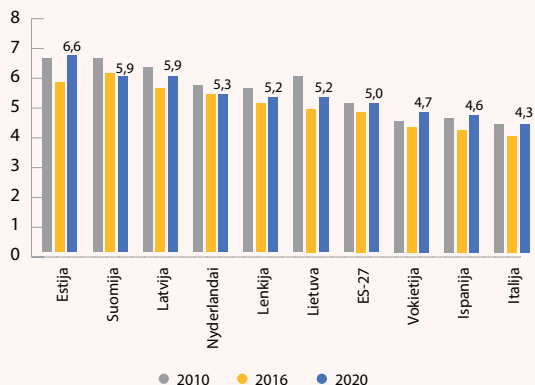
Eurostato duomenimis, per dvyliką metų šalies ekonomika išaugo daugiau kaip du kartus, ir 2021 metais sudarė maždaug 20 tūkst. eurų skaičiuojant vienam gyventojui. Pagrindinis Lietuvos ekonomiką matuojantis rodiklis – vienas mažiausių, jei palygintume su pasirinktomis Europos Sąjungos sambūrio šalimis (3 priedo 4 lentelė).

¹⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl valstybinių profesinio mokymo įstaigų, kuriose švietimo ir mokslo ministerija įgyvendina savininko (dalininko) teises ir pareigas, tinklo vystymo 2018–2020 metų bendrojo plano patvirtinimo“ (2018 m. kovo 29 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/094a5111345511e884a38848fe3ec9e2?fwid=zaydj60p3>.

10 paveikslas. Vienam gyventojui tenkantis bendrasis vidaus produktas, tūkst. Eur.

11 paveikslas. Vyriausybės išlaidos švietimui, proc. nuo bendrojo vidaus produkto

Pastaba: ES-27 – 27 Europos Sąjungos sambūrio šalių vidurkis.
Šaltinis: Eurostatas.

Atsižvelgiant į Vyriausybės santykinę lėšas, išleistas švietimo plėtrai, Lietuva balansuoja maždaug viduryje, greta Lenkijos ir 27 Europos Sąjungos sambūrio šalių vidurkio (11 paveikslas). Skaiciuojant procentais nuo bendrojo vidaus produkto 2020 metais²⁰ jos sudarė 5,2 proc., arba 0,7 proc. punkto buvo mažesnės, negu 2010 metais. Neramina tai, kad tyrimo laikotarpiu šalies bendrasis produktas sparčiausiai augo, o išlaidos švietimui, proc. nuo bendrojo vidaus produkto, sparčiausiai mažėjo, palyginti su kitomis Europos Sąjungos šalimis.

Ilgalaikėmis konteksto rodiklių tendencijomis pagrįstos įžvalgos leidžia daryti tam tikrus nepalankius ir kai kuriuos palankius visuomenės raidai apibendrinimus. Prastėjant demografiniai situacijai, didėja išlaikomojo amžiaus žmonių išlaikymo našta dirbančiesiems. Jaunoji karta įsiliesti darbo rinkoje tokiu ritmu kaip iki šiol – nespėja. Jaunų žmonių užimtumo lygis po truputį auga, tačiau vis dar išlieka nepakankamas. Niekur nedirbančių ir nesimokančių jaunų žmonių skaičius mažėja, tačiau vis dar yra nemenkas.

Demografinių pokyčių ritmingumu mokinių ir studentų skaičius mažėja. Profesinio mokymo įstaigose baigusiujų bendrojo ugdymo programas besimokančių mokinių srautas mažėja itin sparčiai ir šiuo metu jau yra per mažas. Technologinio proveržio pavymui aukšto lygio išsilavinimą įgijusių specialistų skaičius po truputį didėja. Šalies ekonomika auga, tačiau Vyriausybės išlaidų švietimui dalis nuo bendrojo vidaus produkto – nedidėja. Taigi, peršasi ne visai palanki išvada, kad labai svarbu sutelkti dėmesį į tai, kas lemia faktą, jog mokymosi ar studijų netęsianti jaunoji karta neskuba įsiliesti į darbo rinką. Taip pat labai svarbu, kad nutraukę mokslus jauni žmonės neįgyja tinkamos darbo rinkai kvalifikacijos, todėl automatiškai nesukuria deramos (trūkstamos) vertės ekonomikai ir visuomenės progresui.

²⁰ 2020 metai – paskutiniai, už kuriuos pateikti išlaidų švietimui duomenys.

3. Mokymosi (studijų) būklė ir tendencijos

Mokymasis – kaip upė, kuriai įtekėjus į kitą upę, abi tampa viena vaga. Taip glaustai galima būtų apibūdinti mokymosi galią ir sąveiką su darbo pasauliu. Mokymasis ir darbas veda mus prie to, kad planeta ir ateinančios kartos išgyventų ir toliau klestėtų.

Žinant šių dimensijų svarbą, pagrindinis dėmesys krypta į jaunąją kartą, kuriai tenka vis didesnė *išlaikančiojo* našta. Todėl švietimo ir užimtumo politikos prioritetas yra siekis, kad kuo daugiau jaunuolių nedelsdami baigtų mokslus, įgytų kvalifikaciją ir įsiliėtų į darbo rinką.

Šio tyrimo mokymosi (studijų) dėmesio centre – jauni žmonės, kurie netrukus pradės savarankiško gyvenimo kelią darbų ir asmeniniame pasaulyje. Tai – bendrojo ugdymo programas baigę jaunuoliai, besimokantys 4–7 švietimo lygmenimis. Bendrai mokymosi situacijai apžvelgti naudoti visų besimokančiųjų 2010–2022 mokslo metais duomenys. Probleminiam klausimui tirti imti 2017–2022 mokslo metais²¹ besimokantys Lietuvos piliečiai.

Tyrimo metu didžiausias dėmesys sutelktas į gausiausią besimokančiųjų ratą. Jie – aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys kolegines ir universitetines programas pirmoje ir antroje pakopose. Ypatinga studijų rūšis, apimanti abi pakopas – vienti-

šiosios studijos. Studentai pradeda studijuoti pirmoje pakopoje, o baigia – antroje, įgydami magistro laipsnį. 2017–2018 mokslo metais besimokančiųjų registre (ŠVIS) atsirado nauja studijų rūšis – specializuotos pedagogikos (profesinės) studijos, prilygstančios antrosios pakopos studijoms. Ilgalaikiame tyrimo kontekste šių studijų proceso dėsningumai tam tikrais atvejais apeitini dėl nedidelio studentų skaičiaus.

Bendra mokymosi (studijų) situacija ir studentų skaičiaus tendencijos

Karen MacGregor pranešime apie studentų skaičiaus dėsningumus išsivysčiusiame pasaulyje^{22, 23} teigia, kad studentų skaičiaus mažėjimas tapo pagrindine aukštojo mokslo tendencija. Prie bendrojo ir aukštųjų mokyklų demografinio nuosmukio prisidėjo dar ir toks veiksnys, kaip pasaulinė finansų krizė, dėl to mažėjo aukštojo mokslo sektorius ir iškilo grėsmė dalies universitetų ir kolegijų gyvybingumui. Pranešime sakoma, kad lūžio tašku aukštųjų mokyklų demografijoje galima laikyti 2011 metus, nuo tada universitetuose, kitaip *Alma mater* (išvertus iš lotynų kalbos – *maitinančioji motina*) studentų skaičius ėmė grėsmingai mažėti.

Aukštojo mokslo gyvybingumo tendencija yra ne tik ilgalaikė kliūtis būsimų kartų pastangoms kurti visuomenės poreikius atitinkančią vertę, bet ir žiniomis bei naujovėmis grįstai ekonomikai judėti į priekį. Problemą dar labiau gilina pasitraukimas iš aukštojo mokslo, studijų

²¹ 2017 metais patikslintos studijų kryptų grupės (2016 metais – švietimo grupės, jei kalbama apie profesines mokyklas). Analizuoti ilgesnį laikotarpį per daug sudėtinga dėl grupavimo nevienodumo.

²² MacGregor K. Falling student enrolment is a key trend in Global North (2022 03 19). University World News. Prieiga internete: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20220318140456226>.

²³ Konceptijos „išsivysčiusios šalys, arba Globali šiaurė“ ir „besivystančios šalys, arba Globalūs Pietūs“ naudojamos apibūdinti šalių grupavimą pagal socialines, ekonomines ir politines ypatybes. Globali šiaurė nėra išimtinai geografinis terminas ir apima tokias šalis, kaip Australija, Naujoji Zelandija, Kanada, Jungtinės Amerikos Valstijos, visa Europa, Izraelis, Japonija, Singapūras, Honkongas, Pietų Korėja, Taivanas. Prieiga internete: https://en.wikipedia.org/wiki/Global_North_and_Global_South.

sustabdymas ir nebaigimas laiku, t. y. per studijų programai skirtos trukmės laiką. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) metinėje ataskaitoje „Žvilgsnis į švietimą 2022“ (angl. *Education at a Glance 2022*)²⁴ itin didelis dėmesys skiriamas pagrindinio aukštųjų mokyklų kontingento, arba nuolatinės formos bakalauro studijų programų studentų aukštojo mokslo *baigimo* rodikliui (angl. *completion rate*). Rodikliu vertinamas įstojuusių studentų studijų programos užbaigimo lygis, tai yra baigusiujų studijas dalis: a) per programai skirtos trukmės laiką (atskirose šalyse – plius vieni metai); b) per jai skirtos trukmės laiką plius treji metai. Vidutiniškai EBPO šalyse rodiklis *a* sudaro maždaug 40 proc., Norvegijoje ir Švedijoje – iki 50 proc. Lietuva užima antrąją poziciją po Izraelio, parengdama beveik 60 proc. kvalifikuotų specialistų per nustatytosios stu-

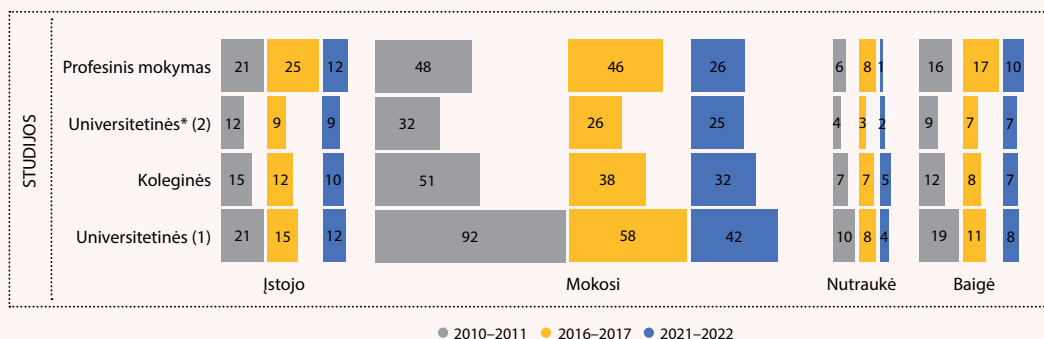
dijų trukmės laiką²⁵. Rodiklis *b* rodiklį *a* skirtingose šalyse pagerina maždaug 20 proc.

Prastėjanti demografinė padėtis šalyje siaurina ir mūsų bendrojo ugdymo mokinių gretas. Pavymui šiai tendencijai mažėja Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų skaičius.

2021–2022 mokslo metų ataskaitiniu metu Lietuvos aukštosiose mokyklose mokėsi maždaug 100 tūkst. studentų. Per pastaruosius dvylika metų besimokančiųjų ratas sumažėjo 43 procentais. Pradedant atvykimu studijuoti ir iki išvykimo momento studentų dėsningai mažėjo visose studijų pakopose (12 paveikslas). Sparčiausiai mažėjo pirmosios pakopos universitetų studentų skaičius.

2021–2022 mokslo metais šalies profesinio mokymo įstaigose mokėsi beveik 26 tūkst. mokinių. Maždaug pusė jų buvo priimti mokyti į profesinio mokymo programas (pirmieji mokymosi metai). 2021–2022 mokslo metais nutraukusiųjų mokymąsi skaičius siekė daugiau kaip

12 paveikslas. Studentų (mokinių) skaičius pagal mokymosi tipą ir mokymosi eigos faktą (fazę), tūkst.

* – Apjungtos magistro laipsnį siekiančios įgyti grupės (vientisųjų studijų ir antrosios pakopos studentai); skaičius skliausteliuose žymi studijų pakopą (1 – bakalauro studijos, 2 – magistro studijos), pateikti duomenys apima Lietuvos piliečius ir užsienio studentus.

Šaltinis: ŠVIS.

²⁴ Education at a Glance 2022. OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. Prieiga internete: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2022_3197152b-en.

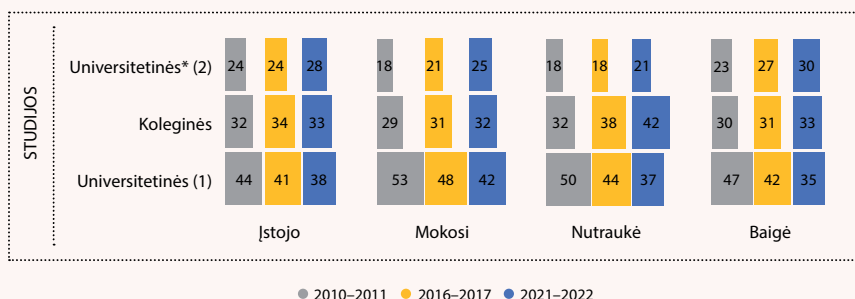
²⁵ Nuolatinės formos, pirmosios pakopos studijų užbaigimo rodiklį tyrimo laikotarpio pabaigai galima matyti 5 priedo lentelėje, parengtoje pagal ŠVIS duomenis. Pasakytina, kad bakalauro studijų programų teorinė trukmė nevienoda. Nuolatinės formos studijos kolegijose trunka 3–3,5 metų, universitetuose – 4 metus, iššestinės studijos – atitinkamai 4–4,5 ir 5,5–6 metus.

vieną tūkstantį, o 2010–2011 mokslo metais nubyrėjo 6 tūkstančiai besimokančiųjų. 2021–2022 mokslo metais profesinio mokymo programas baigė 8 iš 10-ties (10 tūkst.) priimtųjų 2019–2020 mokslo metais (13 tūkst.). Nuo 2010–2011 iki 2021–2022 mokslo metų ataskaitinio momento (spalio 1 d.) mokinių skaičius sumažėjo 46 procentais.

2021–2022 mokslo metais maždaug 4 iš 10-ties studentų siekė bakalauro, 3 iš

10-ties – profesinio bakalauro diplomo, kas ketvirtas – magistro laipsnio (13 paveikslas)²⁶. Sugretinus įstojusiųjų ir baigusiujų proporcijas, matyti, kad jos panašios (su nedidele išimtimi) – magistro laipsnį įgyja didesnė dalis studentų, kuri ir dinamiu požiūriu kaskart vis didesnė. Visose studijų eigos fazėse didėja magistrantų ir profesinio bakalauro studentų proporcijos ir, priešingai, mažėja pirmosios pakopos universitetų studentų dalis.

13 paveikslas. Studentų skaičiaus dalis pagal studijų tipą ir studijų eigos faktą (fazę), proc.

* – Apjungtos magistro laipsnį siekiančios įgyti grupės (vientisųjų studijų ir antrosios pakopos studentai); skaičius skliausteliuose žymi studijų pakopą; pateikti duomenys apima Lietuvos piliečius ir užsienio studentus.

Šaltinis: ŠVIS.

Analizuojant mokymosi srautų dinamiką pastebimi tam tikri dėsningumai laiko požiūriu ir studijų grupėse (14 paveikslas pagal 3 priedo 5 ir 6 lenteles).

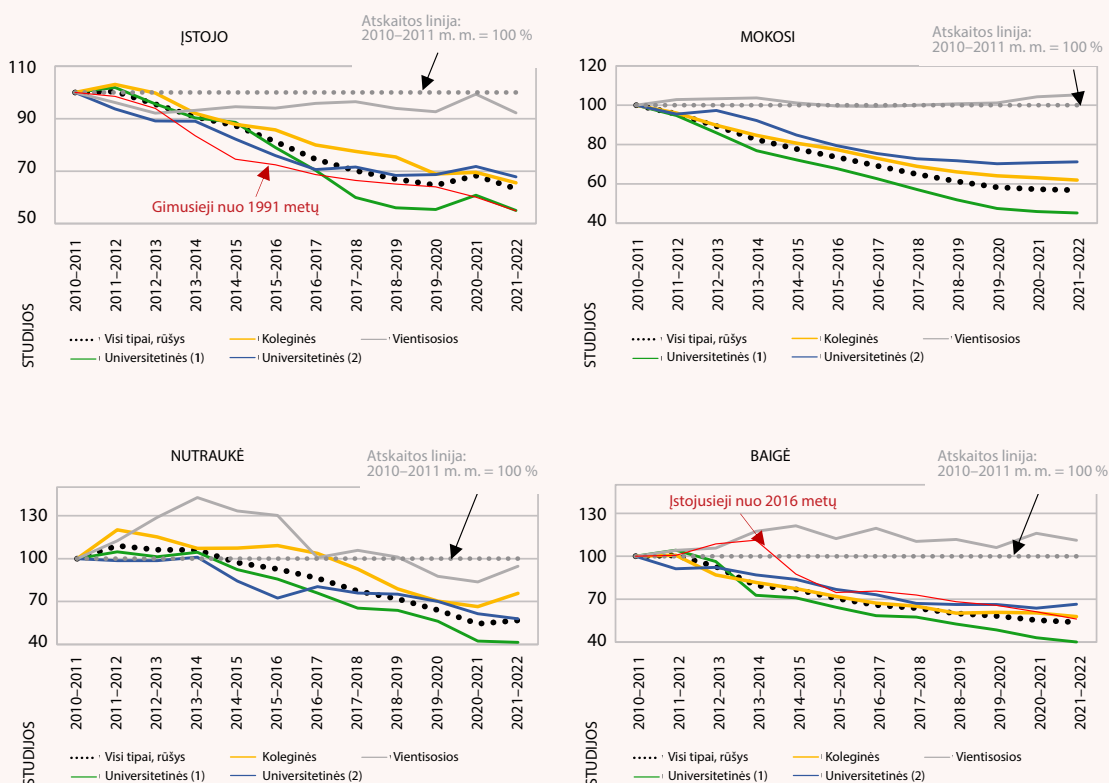
14 paveiksle matyti, kad 2013–2014 mokslo metai – tarsi atskaitos taškas, nuo kurio studentų skaičiaus tendencijos visomis studijų eigos fazėmis keitė kryptį arba greitį. Šiame taške susikirto visų įstojusiųjų studijuoti skaičiaus raidos keliai. Iki tol studentų

skaičiaus mažėjimas buvo maždaug stabilus. Nuo šio kalendorinio momento sparčiau mažėjo gimimų skaičius²⁷ – esminis studentų demografinio nuosmukio veiksnys (3 priedo 7 lentelė). Šioje laiko takoskyroje atsiskyrė besimokančiųjų srauto dinaminės pozicijos: universitetų bakalauro skaičius mažėjo sparčiausiai, ėmė populiarėti koleginės studijos (mažėjimas švelnesnis), dar labiau su mažėjo magistrantų.

²⁶ 2021–2022 mokslo metais maždaug 4 iš 10 studentų (41 682 ≈ 42 tūkst. iš 100 tūkst.) siekė bakalauro, 3 iš 10 (31 857 ≈ 32 tūkst.) – profesinio bakalauro diplomo, kas ketvirtas (16 364 magistrantai + 8 959 vientisųjų studijų studentai ≈ 25 tūkst.) – magistro laipsnio (13 paveikslas). Studentų skaičiaus proporcijos nuo bendro jų skaičiaus (99 458 ≈ 100 tūkst.) sudarė atitinkamai 42, 32 ir 25 proc., kaip matyti 13 paveiksle.

²⁷ Gimusieji, pradedant 1991 metais, potencialūs pradedantys studijuoti studentai tyrimo periodo aprėpties etapais.

14 paveikslas. Studentų skaičiaus dinamika pagal studijų tipą ir studijų eigos faktą (fazę), proc.

Šaltinis: ŠVIS.

Iki 2013–2014 mokslo metų visose pakopose didėjo *nutraukusiųjų* studijas mastas. Nuo tos minutės universitetų bakalaurantų ir magistrantų nubyreėjimai, kaip palankus faktas, ėmė mažėti, išskyrus nubyreėjimus kolegijose. *Baigusiujų* bakalauro studijas skaičiaus tendencijos buvo pavaldžios prieš ketverius metus įstojusiųjų²⁸ ir nubyreėjimų dėsningumams. Nuo paryškinto momento sparčiai traukėsi prieš ketverius metus įstojusiųjų gretos, kaskart mažėjo studijų nutraukimų skaičius. Universitetinio bakalauro diplomų siekėjų ir gavėjų grupė – gausiausia.

Nuo 2013–2014 mokslo metų grupės baigusiujų skaičius mažėjo labiausiai.

Kuo ypatingi 2013–2014 mokslo metai? Tuo, kad nuo pat tyrimo periodo pradžios iki šio laiko taško nesikeitė studijų norminė kaina (3 priedo 7 ir 8 lentelės). Nuo kitų kalendorinių metų šalyje įvestas euras, perskaičiuota norminė kaina²⁹. Daugumoje studijų programų ji nepakito (įvertinus lito ir euro valiutų kursą), išskyrus *humanitarinių mokslų* (be filologijos ir orientalistikos) ir *sociolinių mokslų* (be psichologijos, švietimo ir ugdymo bei visuomenės saugumo) studijas. Šios

²⁸ Įstojusieji, pradedant 2006 metais, potencialūs baigiantieji mokslus 1 pakopos ir vientisųjų studijų studentai. 2 pakopos studentai baigia mokslus po dvejų metų, todėl dinamikos linijoje įstojusiųjų atitiktumuo atsirastų pasistūmėjus dviem pozicijomis į kairę.

²⁹ Tyrimo autoriai yra surinkę duomenų apie norminę studijų kainą atskiroms studijų programų grupėms nuo 2010 metų. Prieduose pateiktas tik vienas kainų lentelės pavyzdys, kad nebūtų perkrauta ir taip didelė priedo apimtis.

specialybių grupės gausiausios. Įvedus eurą, jų kaina universitetuose ir kolegijose padidėjo atitinkamai 10 ir beveik 12 proc. Tolesniais laiko etapais norminė studijų kaina palaipsniui didėjo.

Tęsiant mintį verta paminėti studijų programas. Šiuo metu jų maždaug tūkstantis. Nuo laikotarpio pradžios iki išskirto momento studijų programų skaičius padidėjo 22 proc. Vėliau – tai šiek tiek mažėjo, tai šiek tiek didėjo. 2018–2019 mokslo metais jų skaičius išliko beveik toks pat, kaip ir prieš penketą metų. Vadinasi, per penketą metų nieko neįvyko. Susidūrusiems su studijomis ne studento vaidmeny nereikia nė statistikos, kad išsyt būtų galima pasakyti – studijų programų buvo per daug, vienos keitė kitas, kurtos naujos, perrašomos senos sovietinės programos. Neretai programos dubliuodavosi. Dažnai dėstytojai nespėdavo tinkamai parengti mokymo kurso ir pasiruošti paskaitoms. Pasitaisydavo, kad kitais mokslo metais dar neseniai dėstyto dalyko nelikdavo. Vietoje jo atsirasdavo kitas, kuriam pasiruošti vėl reikėdavo skirti daug laiko ir pastangų, įdėti daug darbo. O kur dar mokslinė veikla, kuri sudaro maždaug trečdalį dėstytojo krūvio (iš asmeninės patirties (aut. past.). Kokios įtakos tai galėjo turėti įstojusiųjų studijuoti ir nutraukusiųjų studijas skaičiaus tendencijoms? Dauguma studijų programų tiesiog buvo nepatrauklios dėl nevykusiai parengtų dėstomų dalykų. Sėdint auditorijos suole tai suprasti ir „pažiovauti“ tikrai nebuvo sudėtinga.

Grįžtant prie 14 paveiksle pateiktų duomenų, vientisųjų studijų kontingento dinamikos netolygumai vizualiai matomi labiau.

Šios grupės studentų nedaug (nuo 5 proc. periodo pradžioje iki 9 proc. periodo pabaigoje), todėl jų skaičiaus svyravimų amplitudė grafinėje erdvėje – ryškesnė. Visu laikotarpiu vientisųjų studijų grupė išsiskyrė iš kitų. Priimtųjų studijuoti dinamika – optimistiškesnė, nubyrėjimų augimas – labai ryškus, ir tik prieš pat periodo pabaigą (2018–2019 mokslo metais) nubyrėjimų tendencija pasuko palankia linkme. Tiesa, šios grupės magistro diplomų gavėjų skaičius visu laikotarpiu išlaikė augimo tendenciją pradžios laiko momento atžvilgiu.

Nuo 2018–2019 mokslo metų žymės studentų skaičiaus dinamika visose studijų eigos fazėse įgavo panašų tempą ir kryptį. Išskirtis – populiarėjančios koleginės studijos įstojusiųjų grupėje.

2018–2019 mokslo metai įsimintini tuo, kad nuo sausio 1 dienos prasidėjo permainingos aukštojo mokslo ir studijų sistemoje. Tam tikrų mokyklų reorganizavimas vienaip ar kitaip sureguliuavo personalo skaičių ir turėjo atgarsį studentams išlikti kai kuriose specialybėse. Apie tai bus kalbama vėliau.

Dar vienas dėmesį atkreipiantis momentas – 2020–2021 mokslo metai. Iki tol sušvelnėjusi įstojusiųjų skaičiaus tendencija pakrypo priešinga linkme – žemyn, o gerėjantys nubyrėjimų rodikliai – aukštyn. Baigusiųjų gretos retėjo, kiek švelniau – „universitetinių (2)“ grupėje. Šie mokslo metai įsirėžė kaip pandeminis tarpsnis ir esminių mokymo(si) stilių permainų metas. Pereita prie nuotolinio (mišriojo) mokymo(si).

Kas vyko studijų politikoje tiriamuoju laikotarpiu? Stojančiųjų studijuoti srautus

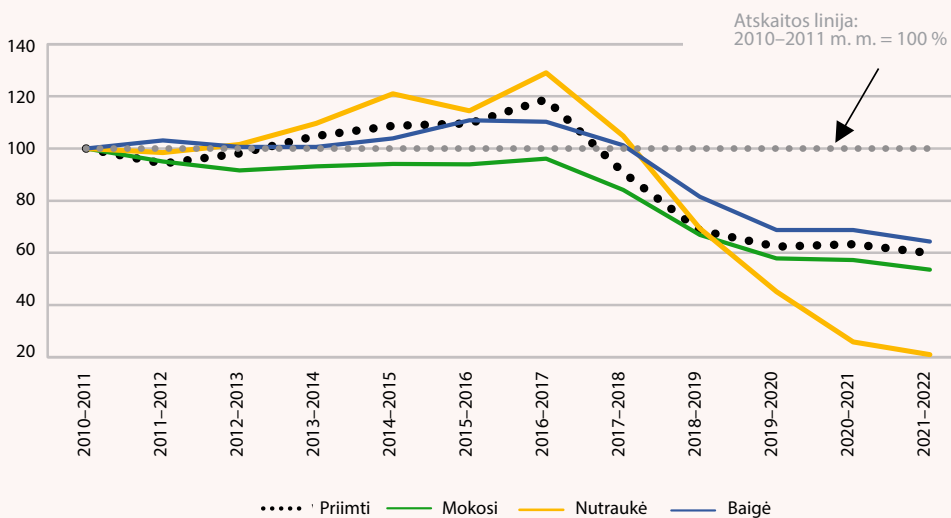
³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės Mokslo ir studijų įstatymas Nr. XI-242 (2009 m. balandžio 30 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.343430>.

vienaip ar kitaip reguliuoja reiklumas stojantiejiems į aukštąsias mokyklas. Ypatingas stojančiojo dėmesys – valstybės finansuojama studijų vieta. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės Mokslo ir studijų įstatymą³⁰, nuo 2009–2010 mokslo metų įstojusiųjų į aukštąsias mokyklas studijas valstybė finansavo „studijų krepšelio“ principu (vėliau to atsisakyta). Įstatymu nustatyta minimali stojamojo balo kartelė. Po kelerių metų pasikeitė brandos egzaminų vertinimo tvarka (norminis vertinimas pakeistas kriteriniu). Tai nulėmė stojamojo balo didėjimą kai kurių studijų srityse. Konkursinis balas, siekiant valstybės finansuojamos vietos, yra stojančiųjų studijuoti konkurencijos dimensija, todėl jo dydis stojant į skirtingas specialybes gerokai skyrėsi ir vis dar skiriasi. Dėl šių priežasčių atsekti stojamąjį balą imant ilgą laikotarpį ir faktais pagrįsti samprotavimus – sudėtinga.

Reikia pasakyti, kad yra buvę atvejų, kai tam tikroms specialybėms taikytas ir žemesnis už minimalųjį stojamasis balas (iš asmeninės patirties (aut. past.) – kad studijomis susidomėtų kuo daugiau studentų, kad nebūtų sustabdyta studijų programa, kad būtų išsaugotos studijų vietos. Įveikę minimalų konkursą stojantieji dažniausiai buvę menkesnio pasirengimo, todėl ir *iškritimo* rizika buvusi didesnė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės Mokslo ir studijų įstatymo redakcija³¹, preliminarus visų pakopų studijų vietų skaičius ir finansavimas kasmet nustatomas atsižvelgiant į šalies poreikius ir finansines galimybes pagal patvirtintas normines studijų kainas. Minimalūs priėmimo reikalavimai pradėti taikyti ir pretendentams į mokamas vietas. Nustatytas mažiausias galimas studentų skaičius studijų programoje,

15 paveikslas. Profesinio mokymo įstaigų mokinių skaičiaus dinamika pagal studijų tipą ir studijų eigos faktą (fazę), proc.

Šaltinis: ŠVIS.

³¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymas (2016 m. birželio 29 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.343430>.

kad būtų išvengta programų smulkėjimo.

Nepaisant poreforminių pokyčių studijų sistemoje ir lyginant su periodo pradžios skaičiumi (3 priedo 8 lentelė), 2021–2022 mokslo metais studijų programų skaičius išliko didesnis 7 procentais.

Profesinio mokymo sektoriuje (15 pav.) 2010–2022 metų laikotarpį galima suskaldyti į du periodus – iki ir po 2016–2017 mokslo metų. Nuo šio momento priimtų ir besimokančių mokinių skaičius ėmė mažėti. Proporingai jam mažėjo baigusiųjų mokyklas skaičius. Gerokai sparčiau mažėjo nubyreji mai. Išskirti mokslo metai sutapo su 17-osios vyriausybės darbo pradžia. Tuomet ir prasi dėjo radikalūs pertvarkymai švietimo sistemoje. Pasak tuometinės Švietimo ir mokslo ministrės Jurgitos Petrauskienės³², profesinis mokymas nebuvo tinkamai sukoordinuotas su bendruoju ugdymu, neretai jie vienas kitą dubliavo. Būta nemažai programų, nesurenkančių mokinių. Būta ir tuščių profesinių mokyklų. Paaiškėjo, kad investicijos į dalį sektorinių praktinio mokymo centrų buvusios neveiksmingos ir nesubalansuotos su darbo rinkos poreikiais. Kas pasikeitė profesinio mokymo sektoriuje 17-ajai vyriausybei atėjus į valdžią? Pradėtas vykdyti mokinių priėmimas per Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendram priėmimui organizuoti (LAMA BPO) sistemą internetu. Priėmimo į profesinio mokymo įstaigas tvarka tapo modernesnė ir lankstesnė. Išaugo priėmimas į modulines programas, trunkančias nuo kelių savaikių iki kelių mėnesių. Sumažėjo be-

sidubliuojančių programų tame pačiame mieste ar regione. Priėmimas imtas vykdyti atsižvelgiant į specialistų paklausos ir pasiūlos santykį, t. y. – į darbo rinkos poreikius.

Apibendrinant skyrių, galima suformuluoti šias išvalgas: mokymosi pradžios demografinę kreivę pirmiausia žemyn kreipia gimstamumo mažėjimas³³. Pavymui siaurėja baigusiųjų mokslus ratas. Per dvylika metų aukštojo mokslo diplomą ar profesinę kvalifikaciją patvirtinantį pažymėjimą įgijusiųjų skaičius sumažėjo maždaug perpus (43–46 proc.). Tik šešiams iš dešimties įstojusiųjų studijuoti pavyko baigti mokslus. Keturi jų pasitraukė iš studijų visam laikui arba pertraukai. Besimokančiųjų gausiausioje universitetinių studijų pakopoje dalis mažėja. Populiarėja koleginės studijos. Didėja magistro laipsnio siekiančiųjų dalis. Mažėja pasitraukimo iš studijų mastas. Universitetuose ir profesinio mokymo įstaigose jis mažėja sparčiau, kolegijose – lėčiau, palyginti su bendro studentų skaičiaus tendencija. Antra vertus, mokymosi srautų pokyčiams įtaką daro ne tik prastėjanti demografija, bet ir kitos aplinkybės. Svarbiausios iš jų – didėjanti studijų kaina³⁴, studijų programų perteklius ir jų (ne)patrauklumas, stojančiųjų konkurencija ir stojamojo balo politika, pertvarkos studijų sistemoje, studijų vietų skaičius ir jų finansavimas, darbo rinkos poreikiai ir valstybės finansavimo galimybės, pasauliniai iššūkiai ir jų pasekmės.

³² Prieiga internete: <https://alkas.lt/2017/08/23/ruosiamasi-pertvarkyti-profesinio-mokymo-sistema>

³³ Mažėjant gimstamumui, studentų gretos retėja. Gimusiųjų ir priimtųjų į aukštąsias mokyklas skaičiaus koreliacija labai stipri ir statistiškai reikšminga, jei tikslumas – 5 proc.: $p < 0,05$ (žr. 7 priedo lentelę). Beje, jaunų žmonių emigracijos masto koreliacija su priimtųjų į aukštąsias mokyklas skaičiumi nepasiteisino.

³⁴ Didėjant studijų kainai, studentų mažėja. Studijų medianinės kainos ir priimtųjų studijuoti koreliacija – vidutinio stiprumo, tačiau statistiškai reikšminga: $p < 0,05$ (žr. 7 priedo lentelę).

4. Mokymosi (studijų) ir jų nutraukties struktūra

Visiškas pasitraukimas iš švietimo sistemos reiškia socialinius ekonominius nuostolius ekonomikai, visuomenės raidai ir, žinoma, jaunam žmogui, ir tai turi būti suprantama nevienareikšmiškai. Atsižvelgdami į laikmečio iššūkius „mes rizikuojame prarasti visą studentų kartą“³⁵ – teigiama pranešime apie studentų pasirinkimą: maisto ir šilumos nepriteklus ar studijų nutraukimas? Pranešime įvardijami vyraujantys dėsniumai studijuojančioje Europoje. Aukštasis mokslas vis dažniau parduodamas. Kyla grėsmė pamatinei nemokamo mokslo vertybei. Studentai, atvykę iš kitų šalių, vis labiau ribojami mokestinių suvaržymų. Dėl to kenčia aukštojo mokslo tarptautiškumas. Daugėja studentų iš besivystančių šalių. Tai didina priklausomybę nuo trečiųjų šalių finansavimo. Dėl taupymo politikos daugelyje silpnųjų regionų prastėja studentų būtis. Studentų skurdas ir benamystė tampa gilėjančia duobe. Neginčijamos to pasekmės – skaudžios ne tik pažeidžiamoms grupėms, bet ir daugumai studentų.

Siekiant įžvelgti grėsmių šalies studijų pasiūloje, toliau analizuojamos tyrimo problemos aktualijos, susijusios su įvairiomis studijų ir studentų charakteristikų grupėmis. Tos charakteristikos yra studijų tipas, pakopa ir etapas (kursas), studento kilmės³⁶ vietovė,

lytis ir amžius, studijų forma ir kryptis, studijų lėšų ir mokyklos pavaldumas bei studento kilmės regiono ar savivaldybės grupė. Tyrimo laikotarpio pradžia imti 2017–2018 mokslo metai, tuo metu keitėsi buvusios iki tol studijų kryptių grupės. Tyrimo laikotarpis suskaldytas trimis etapais (2017–2018, 2019–2020, 2021–2022 mokslo metai), kad tekstas būtų sklandesnis, o grafinės iliustracijos aiškesnės. Tam tikrais aktualiais atvejais neignoruoti ir tarpiniai laikotarpiai.

Demografinis ir akademinis kontekstas

Remiantis ŠVIS duomenimis, 2017–2018 mokslo metais studijavęs daugiau nei šimtatūkstantinis studentų srautas per penktą metų sumažėjo 18 procentų.

Tyrimo periodu maždaug 8 iš 10-ties studentų siekė bakalauro ir daugiau nei 2 – magistro laipsnio³⁷ (16 paveikslas, visos amžiaus grupės). Daugmaž 9 iš 10-ties aukštųjų mokyklų studentų bendrojo (vidurinio) ugdymo programas baigė šalies miestų ir miestelių mokyklose. Panašiai 9 iš 10-ties studentų buvo jaunimas iki 30 metų. Apytikriai tiek pat jų mokėsi valstybinėse aukštojo mokslo įstaigose ir nuolatinės formos studijose. Beveik 60 proc. visų besimokančiųjų – merginos ir moterys, mažesnė dalis – vyrai.

Studijų nutraukimo struktūroje, imant visas amžiaus grupes, vyrų dalis ir mokantys už mokslą perkopę „pusę“, pirmakursių ir kolegijų studentų dalis priartėjo prie „pusės“. Kitų požymių struktūrinių dalių pasiskirstymas maždaug priminė dëlionę „mokosi“.

³⁵ Klimizoglu I., MacPherson E. Students face a stark choice: food, heat or dropping out (2022 10 29). University World News. Prieiga internete: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20221026151656703>.

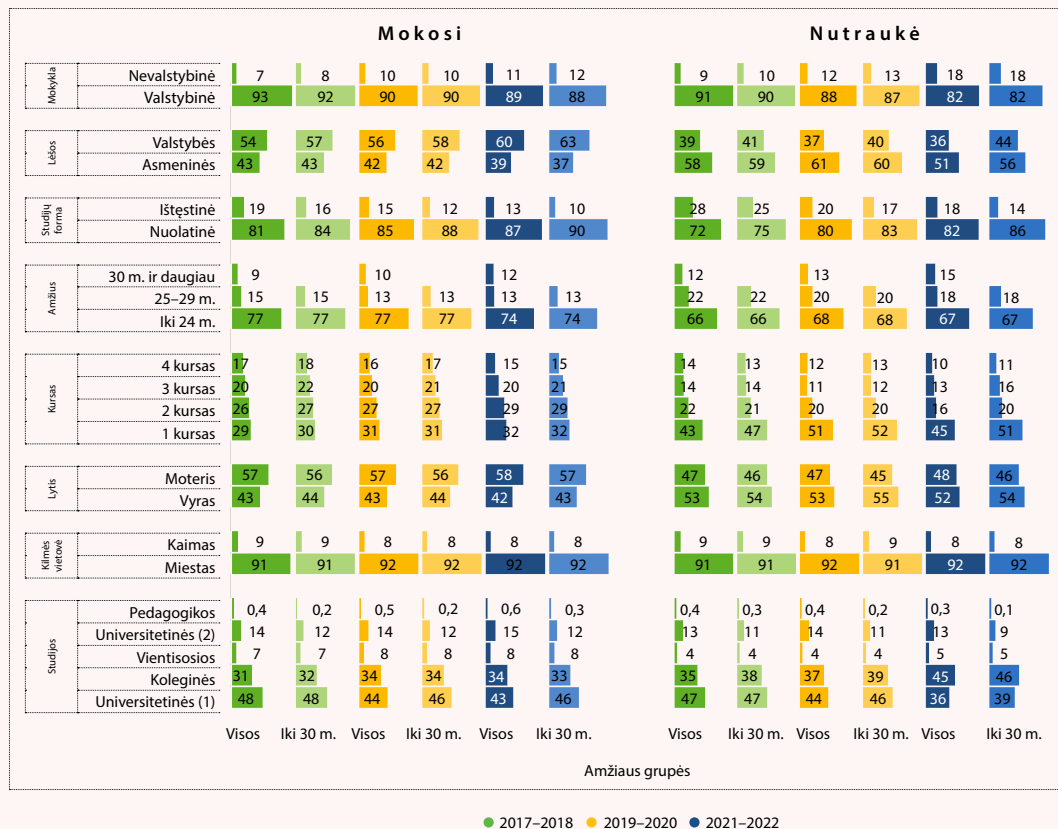
³⁶ Tyrimo gyvenamąją vietovę, geografinį regioną ar savivaldybę, kurioje esančioje mokykloje asmuo įgijo vidurinį išsilavinimą, sąlyginai pavadino kilmės vietove, regionu ar savivaldybe.

³⁷ 3 priedo 9 ir 10 lentelės. 16 paveikslas duomenys yra 9-tos ir 10-tos lentelių suminės skiltys (eilutės arba stulpeliai) procentine išraiška.

Nubyrėjimo struktūros dinamikoje praveru atkreipti dėmesį į pirmąją pakopą (16 paveikslas, visos amžiaus grupės). Per pastaruosius penketą metų bakalaurantų nubyrėjimo dalies tendencijos universitetuose ir kolegijose judėjo priešingomis kryp-

timis. Pirmosios pakopos universitetų studentų ratas palaipsniui siaurėjo, nutraukimų procentas mažėjo. Antra vertus, populiarėjant kolegijoms, studijų nutraukimų dalis jose nuosekliai augo.

16 paveikslas. Studentų skaičiaus pasiskirstymas demografinių ir akademinų požymių grupėmis, proc.

Šaltinis: ŠVIS.

Atskira eilutė tikslinga išskirti Lietuvos jaunuolius iki 30 metų, nuo jų indėlio į šalies ūkio aruodą perspektyvoje priklausys daugelio mūsų ateitis.

Studentai iki 30 metų sudaro 90 proc. visų pirmosios ir antrosios pakopų studentų dalį. Todėl jų pasiskirstymo dėsninymai postuluoja mokymosi srautų ir nubyrėjimų tendencijas (16 paveikslas, grupė iki 30 metų). Sugretinus jaunimo grupę su visu

kontingentu matyti dėsninymų tipiškas, išskyrus tam tikrus skirtumus. Jaunimo iki 30 metų dalis šiek tiek didesnė universitetų bakalaurantų, vyrų, nuolatinių ir valstybės lėšomis finansuojamų studentų grupėse. Didesnis procentas jaunų žmonių nutraukia studijas pirmojoje pakopoje, mažesnis – antrojoje. Dažniau mokslus meta vyrai iki 30 metų, rečiau – tos pačios amžiaus grupės merginos ir moterys. Dažnesni

pasitraukimai iš studijų būdingi jaunuoliams, besimokantiems nuolatinėse studijose, mokamose vietose ir pirmame kurse.

Netipiškas faktas – smarkiai prasilenkia lyties, kurso ir studijų finansavimo grupių mokymosi ir nubyrimo srautų proporcijos. Jose jaunimo iki 30 metų nubyrimo dalis gerokai viršija tęsiančiųjų mokslus dalį. Daugmaž 6 iš 10-ties nutraukusiųjų studijas – mokantys už mokslą studentai ir daugiau kaip pusė jų – jauni vyrai ir pirmo kurso studentai. Mokamose vietose studijuoja 4 iš 10-ties studentų, vyrų – panašiai tiek, pirmakursių – trečdalis. Todėl šis argumentas kelia nemenką susirūpinimą.

Dera pasakyti, kad per pastarąjį penkmetį daugėjo laisvų vietų koleginių ir nuolatinų studijų, valstybės finansuojamų ir nevalstybinių mokyklų programose. Ypač jautriai tai palietė studentų grupę iki 30 metų.

Studentų skaičiaus dinamikoje reiškiasi nuokryčio tendencijos. Per penketą metų daugumoje šio požymio grupių studentų skaičius sumažėjo, išskyrus vyresnio amžiaus žmonių, nevalstybines mokymo įstaigas ir profesinės pedagogikos studijas (3 priedo 12 lentelė). Išskirtose grupėse studijuojančiųjų segmentas padidėjo apytikriai trečdaliu. Labiausiai susitraukė ir taip negausios ištęstinės studijos. Didesnis nuokrytis įžvelgiamas jaunesniojo amžiaus (iki 30 metų) studentų skaičiaus pokyčių istorijoje. Visų amžiaus grupių nubyrimai per penkmetį sumažėjo trečdaliu. Nubyrimų rodiklis smarkiai sumažėjo universitetinio bakalauro, vyresniųjų kursų ir valstybinių mokyklų studijose, išskyrus nevalstybines mokyklas, kuriose nubyrimai gana pastebimai išaugo. Jaunoji grupė dinamiu požiūriu išraiškingesnė. Joje studentų skaičiaus sumažėjimas „mokosi“ ir „nutraukė“ srautuose dažniau ryškesnis nei bendrai vertinant

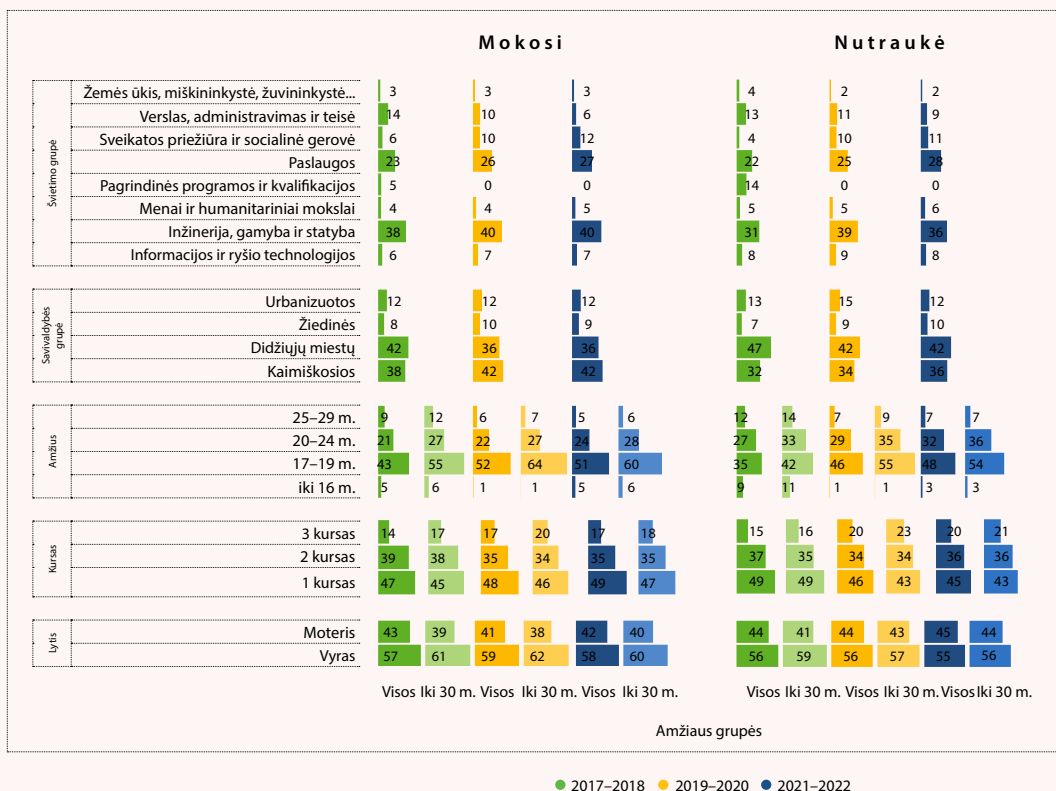
visas amžiaus grupes. Be to, iki 30 metų studentų nubyrimų pokytis dažniau didesnis nei tos pačios grupės tęsiančiųjų studijas skaičiaus pokytis.

Paskutinių penkerių metų laikotarpiu maždaug pusė visų besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose buvo jaunuoliai 17–19 m. amžiaus (17 paveikslas). Iki 30 m. amžiaus grupėje jie sudarė apie 60 procentų. Vyresni nei 30 m. amžiaus asmenys profesinio mokymo sektoriuje tesudarė ketvirtadalį. Minėtu laikotarpiu maždaug 6 iš 10-ties besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose buvo vyrai, beveik pusė iš jų – pirmakursiai. Tęsiant mintį, 4 iš 10-ties profesinio mokymo įstaigų jaunuoliai kilę iš didžiųjų miestų ir maždaug tiek pat – iš kaimiškųjų savivaldybių.

Didžiausią besimokančiųjų kontingentą telkia inžinerijos, gamybos ir statybos mokymo programų grupės (apie 40 proc.) ir paslaugų skyriaus specialybės (maždaug ketvirtadalis). Besimokančiųjų skaičiaus struktūros dinamikoje stebimas 17–19 m. amžiaus jaunuolių dalies augimas (mažėjant vyresnių nei 30 m. amžiaus asmenų procentui).

Mokymosi nutraukimo struktūra yra panaši į tęsiančiųjų mokslus struktūrą, išskyrus tam tikrus atvejus: mokslus nutraukusiųjų proporcijos viršija besimokančiųjų proporcijas moterų, 20–29 m. amžiaus ir didžiųjų miestų savivaldybių grupėse.

17 paveikslas. Profesinių mokymo įstaigų mokinių skaičiaus pasiskirstymas demografinių ir akademinų požymių grupėmis, proc.

Šaltinis: ŠVIS.

Regioninis ir urbanistinis kontekstas

Atsižvelgiant į regioninį³⁸ ir urbanistinį³⁹ kontekstą mokymosi ir pasitraukimo iš studijų situacija daugmaž vienoda struktūriniu ir dinaminio požūriais (18 paveikslas).

Praktiškai pusė visų studentų iki 30 metų – buvę didmiesčių abiturientai. Pana-

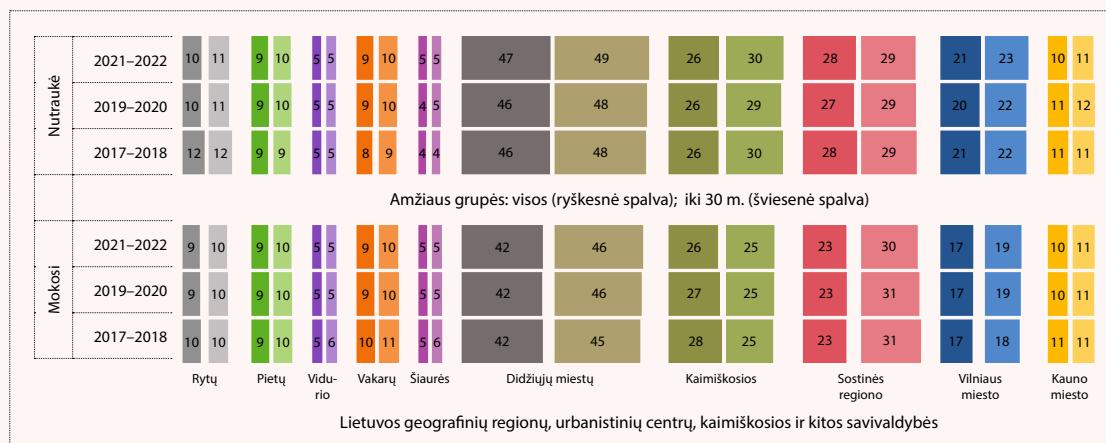
šiai tiek jaunuolių į aukštąsias mokyklas atvyksta iš regioninių mokyklų. Apie 3 iš 10-ties jaunuolių iki 30 metų bendrojo ugdymo (vidurinio) programas baigia sostinės regione, iš jų 2 – sostinėje, 1 – rytų regione. Apytikriai 1 iš 10-ties studentas vyresnis nei 30 metų.

³⁸ 3 priedo 11 ir 12 lentelės. Detaliau apie šalies savivaldybių grupes pagal geografinius regionus paaiškinta 3 priedo 11-os lentelės išnašoje.

³⁹ Skaičiuojant savivaldybių gerovės indeksus taikomas savivaldybių grupavimas pagal urbanistinį kontekstą (didžiųjų miestų, kaimiškiosios, žiedinės). Savivaldybių gerovės indeksas (2022). Vilniaus politikos analizės institutas. Prieiga internete: https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2022/12/Indeksas_2022.pdf.

Pastaba. ŠVIS neteikia duomenų apie antrosios pakopos studentų kilmės savivaldybę. Yra tik tokia pozicija – „Savivaldybė, kurioje studentas gyveno anksčiau prieš įstojant studijuoti“. Todėl 15 paveikslas atspindi bakalauro ir vientisųjų studijų srautus. Tiesa, ŠVIS duomenyse yra tuščių pozicijų, kuriose savivaldybė nenurodyta ne tik antrajai bet ir pirmajai pakopai. Tokių asmenų yra apie 20 proc., imant visas amžiaus grupes, ir 13 proc. – iki 30 metų amžiaus grupėje. Šiuo atveju reikia turėti mintyje, kad tarp minėtų procentų pasislėpusi ir antrosios pakopos studentų dalis.

18 paveikslas. Studentų skaičiaus pasiskirstymas regionų ir savivaldybių grupėmis, proc.

Pastaba. Vilniaus ir Kauno miestai paimti kaip didžiausi visų tipų mokyklų centrai. Sostinės regionas – kaip Vilniaus miesto įtakos zonoje esantis regionas (apskritis savivaldybės), pagal ekonominę išsivystymą lenkiantis likusią Lietuvą.

Šaltinis: ŠVIS.

Visų amžiaus grupių studentų struktūroje kaimiškųjų savivaldybių abiturientai sudaro beveik trečdalį, jaunimo grupėje – ketvirtadalį. Skirtumas tarp šių proporcijų – vyresnių nei 30 metų kaimiškos kilmės⁴⁰ studentų dalis.

Studijų nutraukimo priešakyje rikiuojasi didžiųjų miestų, už jų – Vilniaus miesto ir kaimiškųjų savivaldybių buvę abiturientai iki 30 metų. Šiose savivaldybių grupėse nubyrėjimų proporcija didesnė nei tęsiančių mokslus studentų dalis.

Studentų skaičiaus dinamikoje vyrauja anksčiau aptartos tendencijos. Studijuojančiųjų mažėja (3 priedo 12 lentelė). Itin mažėja jaunų žmonių srautas iš šalies geografinių regionų, kurie didžiaja dalimi kaimiškieji.

Studijų pasirinkimo kontekstas

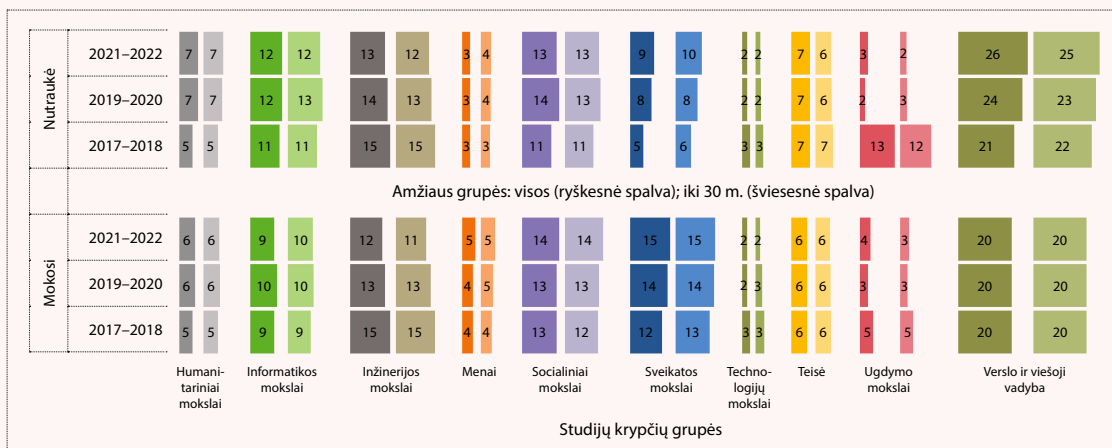
Besimokančiųjų struktūros būklę studijų krypčių grupėmis iškalbingai reprezentuoja 19 paveikslas, primenantis sukrypusius namus senajame Amsterdame (3 priedo 11 lentelė).

Ne tik pastarųjų penkerių metų, bet ir ilgą laiką tęsiančiųjų mokslus sraute viena-reikšmis ir pastovus lyderis – dažnai aptariama studijų krypčių grupė, kurios absolventų pasiūla gerokai viršija jos specialistų paklausą darbo rinkose. Ši, pasižymėjusi verslo ir viešosios vadybos mokslų grupė, užima penktadalį visų studijų vietų.

Laikotarpio pabaigoje beveik 3 iš 10-ties studentų dalijosi socialinių arba sveikatos studijų ir maždaug 2 iš 10-ties – informacinių arba inžinerinių specialybių vietas. Per penkmetį prasiplėtė socialinių ir sveikatos studijų segmentas, susitraukė inžinerinės krypties skiltis.

⁴⁰ Šiame tyrime gyvenamąją vietovę, geografinį regioną ar savivaldybę, kurioje esančioje mokykloje asmuo įgijo vidurinį išsilavinimą, pavadinome kilmės vietovę, regionu ar savivaldybe. Kaimiškos kilmės studentas – kaimiškoje savivaldybėje esančią vidurinę mokyklą ar gimnaziją baigęs atudentas.

19 paveikslas. Studentų skaičiaus pasiskirstymas studijų krypčių grupėmis, proc.

Šaltinis: ŠVIS.

Sparčiai plėtojant ir pritaikant technologijas šiuolaikinėse darbo rinkose, vis dažniau pasigendama gamtos ir gyvybės mokslus, technologijų mokslus, inžinerijos mokslus, matematiką (angl. *science, technology, engineering, maths, STEM*) išmanančių specialistų. Grafike nerodomi fizinių, gyvybės, matematikos studijų rodikliai tesudaro 1–2 proc. ir yra per maži turint galvoje netolimą technologijų raidos perspektyvą. Akivaizdu, kad STEM (praktinis gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, matematikos taikymas) specialistų niša darbo rinkose plėsis ir dar labiau išaugs poreikis kurti naujų darbo vietų moderniems technologiniams projektams plėtoti. Veterinarijos, žemės ūkio mokslų ir sporto studijų kryptys tesudaro mažą dalį (1–2 proc.) besimokančiųjų struktūroje.

Nubyrėjimų sektoriuje situacija iškalbinga (19 paveikslas). Laikotarpio pradžioje demonstratyviai į akis krinta ženklūs nubyrėjimų rodikliai ugdymo moksluose. Jie apgaulingai perrikiavo likusių studijų dalį ir tariamai iškreipė nubyrėjimų struktūros dinaminį vaizdą. 2018 metais pradėta vykdyti aukštųjų mokyklų pertvarka skaudžiai palietė ne vieną mokyklą. Tam tikrais atvejais pasikeitė geografija, taip pat – atstumas

nuo namų iki mokyklos. Dalis pedagoginio personalo neteko darbo. Iškilo persiorientavimo ir prisitaikymo prie naujų sąlygų sunkumų tiek dėstytojams, tiek ir studentams. Jautriai tai išgyveno ugdymo mokslų skyrius. Todėl smarkiai išaugusį nubyrėjimų mastą ugdymo mokslų programose galima laikyti mokyklų reorganizavimo padariniu. Tolesniuose tyrimo etapuose prie to dar bus grįžtama ne kartą.

Kokia kitų mokslo krypčių padėtis studijų nutraukties struktūroje? Studijų vietų mažėjimas informatikos, inžinerijos, humanitarinių mokslų ir teisės mokymosi programose nepageidaujamai viršija turėtą poziciją tęsiančiųjų mokslus segmente. Geriau įsimintinas vadybininkų blokas, kuris savo dydžiu ir dinamika atitrūksta nuo kitų studijų krypčių. Skirtumas tarp visų ir jaunesniojo amžiaus grupių proporcijų rodo vyresnių nei 30 metų amžiaus dalį, kuri dažniausiai – kaimiškos kilmės (iš ankstesnių įžvalgų).

Studentų skaičiaus dinamikoje pagal mokslų skyrius vyrauja netolygios tendencijos (3 priedo 12 lentelė). Po truputį auga gyvybės mokslus pasirinkusių studentų skaičius. Gausėja menų krypties skyrius.

Sparčiai mažėja ir taip nedidelės technologijų, ugdymo, žemės ūkio mokslų programų grupės. Per penketą metų studentų jose sumažėjo maždaug perpus. Per minėtą laikotarpį daugiau kaip 10 proc. sumažėjo studentų, studijuojančių gyvybės ir sveikatos studijų programas, tačiau kartu gerokai sumažėjo netęsusių mokslų fizinių, inžinerijos, technologijų, teisės, ugdymo, žemės ūkio mokslų kryptių studentų.

2021–2022 mokslo metais šalies profesinio mokymo įstaigose mokėsi beveik 26 tūkst. mokinių. Per penketą metų jų skaičius sumažėjo 36 procentais. Penktadalis mokinių mokėsi inžinerinių specialybių, po ketvirtadalį – specialybių, susijusių su statybomis ir paslaugomis. Nuo 2017–2018 iki 2021–2022 mokslo metų didėjo mokinių, besimokančių inžinerinių, statybos ir informacinių technologijų specialybių, dalis, perpus sumažėjo mokinių, pasirinkusių su verslu ir administravimu susijusių specialybių, dalis. Nors apskritai profesinio mokymo įstaigose mažėjo mokinių, tačiau tam tikrų specialybių paklausa išaugo, didėjo besimokančiųjų skaičius: daugialypės terpės (multimedijos) paslaugų teikėjų, reklamos gamintojų, auklių, paramedikų. Visu laikotarpiu sparčiai mažėjo ne tik pasirinkusiųjų profesinį mokymą mokinių, bet ir apsisprendusiųjų nutraukti mokslus (studijas) skaičius. Bendrai per penkerius metus nutraukusiųjų studijas sumažėjo 81 proc. 2021–2022 mokslo metais, o palyginti su 2017–2018 mokslo metais dvigubai padidėjo nutraukusiųjų mokymąsi inžinerinių specialybių mokinių dalis, taip pat perpus sumažėjo mokinių dalis, kurie pasirinko mokytis su paslaugų sektoriumi susijusių specialybių (3 priedo 13 lentelė).

Nūnai šalies aukštosiose mokyklose 9 iš 10-ties studentų yra dar nesulaukę 30 metų amžiaus. Būtent ši gausi jaunų žmonių

grupė diktuoja toną ir ritmą šalies studijų struktūroje ir dinamikoje. Maždaug 9 iš 10-ties jaunų studentų siekia bakalauro diplomo, užima nuolatinės studijų vietas ar moko valstybinėse įstaigose. Apie 6 iš 10-ties studentų esti merginos ir moterys, pirmakursiai ir antrakursiai, taip pat studijuojantys valstybės finansuojamose vietose. Apytikriai pusė jaunosios grupės vidurinį išsilavinimą yra įgiję didžiuosiuose šalies miestuose, ketvirtadalis – kaimiškose savivaldybėse. 3 iš 10-ties – kolegijų studentai, tiek pat jų – pirmakursiai. Taip pat 3 iš 10-ties – sostinės regiono mokyklų auklėtiniai, iš kurių du yra vilniečiai. 2 iš 10-ties jaunuolių siekia magistro diplomo, dalijasi informatikos ir inžinerijos studijų vietas arba studijuoja verslo ir viešąjį administravimą. Fizinių, gyvybės, matematikos studijų programose jaunoji grupė tesudaro 1–2 proc. ir yra mažoka technologinio progreso pavymui. Nutraukusiųjų studijas vyrų, pirmakursių ir mokančiųjų už mokslą dalis perkopė *pusę*. Iki *pusės* priartėjo koleginių studijų segmentas ir studentų grupė, kilusi iš didžiųjų miestų. Ketvirtoji dalis teko vadybos, perpus mažesnė – socialinių, inžinerijos ir informatikos mokslų kryptims. Netęsusių studijų studentų apsisprendimą stipriai paveikė ir tyrimo periodo pradžios rodmenis pakoregavo aukštųjų mokyklų pertvarka: uždarymas ir (ar) jungimas. Jautriausiai į tai sureagavo ugdymo mokslai, praradę didesnę dalį potencialių pedagogų nei įprastai. Jaunųjų studentų skaičiaus dinamikoje reiškiasi nuokryčio tendencijos. Per penketą metų stipriai sumažėjo universitetinio bakalauro studijų, vyresniųjų kursų ir valstybinių mokyklų studentų. Gerokai sumažėjo jaunų žmonių srautas iš šalies kaimiškųjų regionų. Maždaug perpus sumažėjo technologijų, ugdymo, žemės ūkio mokslų skyriai. Ir tik po truputį auga

gyvybės mokslus ir menus pasirinkusių studentų skaičius. Mažėjant studentų skaičiui, mažėja ir nutraukusiųjų mokslus skaičius. Pasak *Interviu* informantų, dažniausi apsisprendimo nutraukti studijas motyvai yra pasirinkimo nesėkmė, finansinis nepriteklus, darbo ir mokslų derinimo sunkumai, įsivertinimas perspektyvioje darbo vietoje. Kiti apčiuopiami ir sunkiai išmatuojami ar neapčiuopiami motyvai siejami su studento fizine, socioekonominė, mentaline kilme, pajėgumu kildinti savo „kietuosius“ ir „minkštuosius“⁴¹ įgūdžius ir kompetencijas, gebėjimu įveikti akademinę akistatą ir atremti visokeriopus iššūkius.

³³ „Kompetencija“ suprantama kaip gebėjimas pritaikyti žinias, įgūdžius ir asmenines savybes tikslingai veiklai, prisidedančiai prie visuomenės pažangos raidos. Skiriamos vadinamosios „kietosios“ ir „minkštosios“ kompetencijos. „Kietosios“ – dalykinės, specialiosios profesiniu požiūriu kompetencijos (žinios ir įgūdžiai, reikalingi konkrečioje profesijoje). „Minkštosios“ – nedalykinės, universaliosios, visa apimančios kompetencijos (kūrybiškumas, kritinis mąstymas, bendradarbiavimas, bendravimas, empatija, pilietiškumas ir pan.). Be „minkštųjų“ kompetencijų „kietosios“ negali būti efektyvios.

5. Nubyrėjimo lygis ir intensyvumas

Europos Komisijos ataskaitoje „Aukštojo mokslo studijų nutraukimas ir užbaigimas Europoje“⁴² nurodomi trys pagrindiniai studijų sėkmės politikos tikslai. Jie yra tokie: studijų užbaigimas įgyjant kvalifikacinį laipsnį (angl. *completion*); studijų užbaigimas laiku – per studijų programos teorinės trukmės laiką (angl. *time-to-degree*); išlikimas studijų procese (angl. *retention*). Kiekvieno iš šių sėkmės orientyrų tikimybę didina arba mažina studentų, nutraukusių aukštojo mokslo studijas, mastas. Dažniausias anglų kalboje vartojamas terminas *dropout rate* studentų *iškritimo*, *nubyrėjimo*, arba *studijų nutraukimo* lygio rodikliui apibūdinti. Rodiklis matuoja nubyrėjimų procentą per metus, nuo mokslo metų pradžioje užsiregistravusių studentų skaičiaus.

Viena vertus, augant studijas nutraukusiųjų skaičiui, didėja mokesčių mokėtojų pinigų švaistymas, netikslingas viešųjų finansų panaudojimas, aukštos kvalifikacijos absolventų deficitas darbo rinkoje. Didelis nubyrėjimo procentas gali reikšti aukštosios mokyklos išteklių panaudojimo neefektyvumą. Didelis nubyrėjimo laipsnis taip pat gali reikšti universitete puoselėjamą aukštų reikalavimų kultūrą. O nebaigęs mokslų *iškritėlis* praranda laiką ir skirtas lėšas, patiria socialinių ir ekonominių sunkumų, netenka priedo prie viso gyvenimo uždarbio ir apriboja savo socialinę bei ekonominę gerovę. Studijų nutraukimą dažniau galima laikyti

nesėkme – studijų, studento, mokyklos, darbo rinkos ir t. t.

Kita vertus, nedidelis nubyrėjusių asmenų skaičius rodo aukštosios mokyklos gebėjimą išlaikyti studentus ir yra aukštos švietimo paslaugų kokybės rodiklis, didinantis mokymo įstaigos patrauklumą ir konkurencingumą.

Žemi mokslų nebaigties rodikliai neturėtų būti traktuojami vien kaip švaistymo ženklas. Studijų programos nebaigimas apriboja aukšto lygio žinias ir gebėjimus. Tačiau ir ribotas žinių bei gebėjimų rodiklis gali pagerinti padėtį darbo rinkoje. Be to, dėl tam tikrų gyvenimiškų aplinkybių studentai kuriam laikui gali atidėti studijų pabaigą, o vėliau grįžti mokytis. Taip pat jie gali persiorientuoti, pavyzdžiui, universitetines studijas pakeisti profesinėmis aukštosiomis studijomis (koleginėmis). Galų gale jie gali pasirinkti dalį kurso aukštojoje mokykloje, neketindami įgyti laipsnio.

Visame pasaulyje žinomos garsenybės, kurioms teko nutraukti mokymąsi (studijas) (angl. vadinamieji *dropouts*), yra Markas Zuckerbergas, Bilas Geitsas, Bredas Pitas, Stivenas Spilbergas, Madona, Lady Gaga ir kt.

Nubyrėjimo lygis: demografinis ir akademinis kontekstas

2021–2022 mokslo metais vidutinis studijų nutraukimo lygis Lietuvoje siekė 12 proc. ir buvo lygus Europos Sąjungos vidurkiui⁴³. Lygiai tiek pat šalies aukštosios mokyklos per vienus mokslo metus neteko studijuojančio jaunimo iki 30 metų (20 paveikslas, 3 priedo 14 lentelė).

⁴² Wollscheid S., Stensaker B., Jongbloed B., et al. (2015). Dropout and completion in higher education in Europe: main report, Publications Office, European Commission. Prieiga internete: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/826962>.

⁴³ Europos Sąjungos vidurkis skelbtas Ispanijos spaudos pranešime 2022 m. spalio 3 d., nurodant šaltinį – EBPO. Prieiga internete: <https://www.thelocal.es/20221003/spain-has-the-eus-highest-rate-of-high-school-dropouts/>. Oficiali Eurostat ir EBPO statistika nubyrėjimo duomenų viešai neteikia.

20 paveikslas. Nubyrėjimo lygis studento lyties ir akademinių požiūmių grupėmis, proc.

Šaltinis: ŠVIS.

Diagramoje matyti akivaizdus tam tikrų giminingų požiūmių atotrūkis studento lyties ir akademinių charakteristikų grupėse. Vyrų, pirmakursių, iššėtinių studijų studentų ir mokančiųjų už mokslą grupių nubyrėjimo rodikliai gerokai iškalbingesni. Labiausiai išsiskiriantys iš kitų – kolegijų eilutė. Periodo pabaigoje vyrų grupė merginas ir moteris aplenkė 1,7 karto, pirmakursiai kitus kursus – 2,5 karto, iššėtinių studijų klausytojai nuolatinius studentus – 1,4 karto, mokančiųjų už mokslą grupė nemokančiuosius – beveik du kartus⁴⁴. Palyginti su kolegijomis, universitetų bakalauro studijose vyrauja panašūs, tik proporcingai švelnesni nubyrėjimo lygio dėsningumai. 2017–2018 mokslo metais prasidėjusi aukštųjų mokyklų reorganizacija labiausiai palietė profesinės pedagogikos studijas. Nepaisant mažo studentų skaičiaus (0,5–0,6 proc.) šiais akademiniiais

metais universitetai prarado 2 iš 10-ties potencialių pedagogų.

Pažeidžiamiausios požiūmių grupės – tos pačios, kaip ir pirmoje pakopoje – vyrai, pirmamečiai, iššėtinių studijų klausytojai ir savo lėšomis mokantys už mokslą studentai. Nubyrėjimo lygio dinamikoje įžvelgiamas nuoseklus rodiklio mažėjimas, kurį projektuoja mažėjantis studentų skaičius. Išskirtis – populiarėjančios kolegijinės studijos.

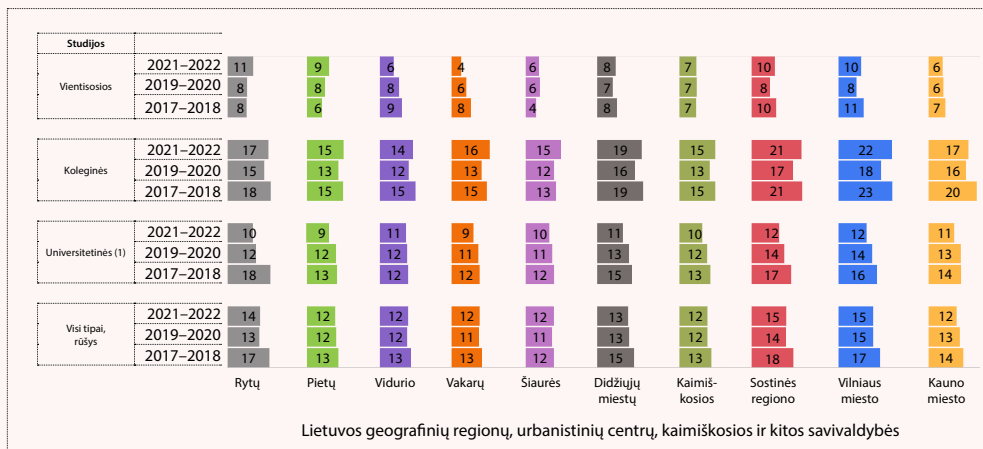
Nubyrėjimo lygis: regioninis ir urbanistinis kontekstas

2017–2022 mokslo metų statistika tyrimo periodo pradžios ir pabaigos metais deklaruoja pirmosios pakopos studentų iki 30 metų nubyrėjimo „bumą“ Lietuvos kolegijose visoms studento kilmės⁴⁵ savivaldybių grupėms (21 paveikslas).

⁴⁴ Apskaičiuota pagal 3 priedo 14-tos lentelės duomenis.

⁴⁵ Tyrimo studentas kildinamas iš tos vietovės savivaldybės, kurioje jis baigė bendrojo ugdymo mokyklą. Savivaldybių grupės, taikytas tyrimas, galima rasti 2023 metų savivaldybių vertinime pagal savivaldybių gerovės indeksą šia prieiga internete: https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2022/12/Indeksas_2022.pdf?fbclid=IwAR3drQuDC9u7LMIrwQ9eJyIYsp2V4dJkY06GnHw2qCcwP4sfVaRLTzVizc.

21 paveikslas. Nubyrėjimo lygis studento kilmės savivaldybės grupėmis, proc.

Šaltinis: ŠVIS.

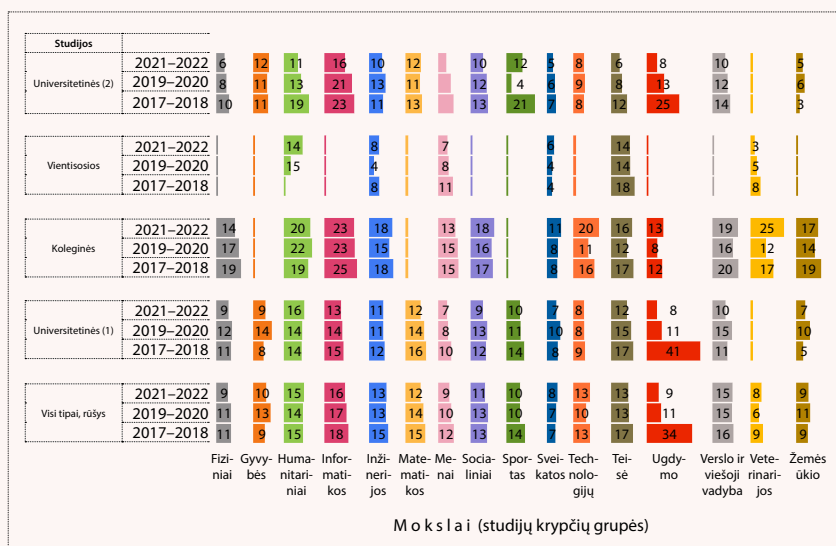
Kolegijose maždaug kas penktas „iškrięs“ studentas išugdytas didžiųjų miestų ir sostinės bendrojo ugdymo mokyklose. Palyginti su kolegijomis, universitetinių studijų nebaigusiujų procentas gerokai mažesnis visų Lietuvos regionų, kaimiškųjų ir miestų savivaldybių grupėse. Per pastaruosius mokslo metus universitetai neteko 9–12 proc. studentų kiekvienoje atskirai vertintoje savivaldybių grupėje. Be to, mažėjant studentų skaičiui universitetuose, mažėja nubyrėjimų. To negalima pasakyti apie kolegijas. Magistro laipsnio siekiančiųjų grupė, pakankamai tikėtina, geriau motyvuota. Studentų praradimai neženkūs, labiau išsiskiria sostinės ir rytų regionai. Antrosios pakopos studentų kilmės savivaldybės duomenų ŠVIS neteikia.

Nubyrėjimo lygis: studijų pasirinkimo kontekstas

Visu tyrimo laikotarpiu didžiausios dalies studentų iki 30 metų netenka informatikos studijų krypties grupė (22 paveikslas). Maždaug kas ketvirtą potencialų informatikos

specialistą praranda profesinio bakalauro, kas penktą – magistro studijos. Universitetinio bakalauro studijose – vyrauja humanitarinių, informatikos ir teisės mokslų grupės. Koleginėse studijose nubyrėjimui jautrių mokslų grupių sąrašas ilgesnis, papildytas verslo ir viešosios vadybos, socialinių mokslų studijų programomis (epizodiškai – technologijų ir veterinarijos mokslų grupėmis). Kaip ir ankstesniais atvejais, studentų nubyrėjimo lygis kolegijose didesnis nei universitetuose. Profesinės pedagogikos studijų eilutės diagramoje nėra. Analogija jai – ugdymo mokslų stulpelis antrosios pakopos segmente, kuris pakartoja nubyrėjimų dažnėjimą 2017–2018 mokslo metais (dėl mokyklų reorganizavimo). Pirmoji pakopa pirmaisiais aukštųjų mokyklų reorganizavimo metais prarado daugiau kaip 40 proc. studentų, galėjusių tapti pedagogais. Dinaminiu požiūriu, atskirose mokslų grupėse nubyrėjimo lygis per penktą metų keitėsi nevienodai. Charakteringesnė antrosios pakopos studijų eilutė – nubyrėjimo lygis mažėja daugumoje studijų kryptių grupių.

22 paveikslas. Nubyrėjimo lygis studijų krypčių grupėmis, proc.

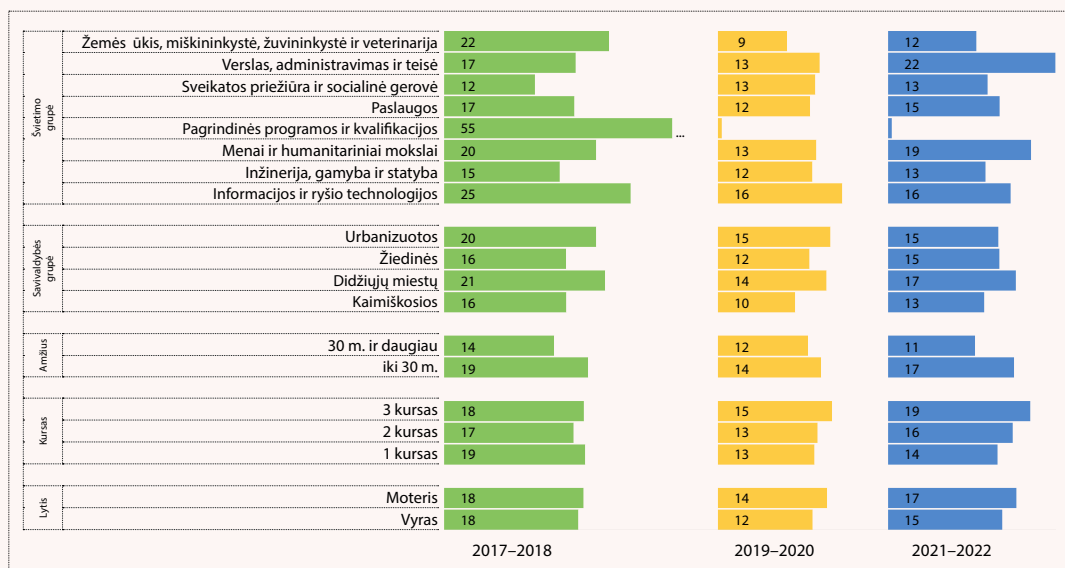
Šaltinis: ŠVIS.

2021–2022 mokslo metais profesinio mokymo įstaigos prarado vidutiniškai 16 proc. mokinių, arba 11 proc. mažiau negu 2017–2018 mokslo metais (23 paveikslas). Tyrimo laikotarpio viduryje matomas nubyrėjimo lygio nuokrytis, kai pertvarkomis švietimo sistemoje rūpinosi 17-oji vyriausybė. Aki vaizdus jos pertvarkų profesinio mokymo sektoriuje įrodymas – gausiausiai nubyrėjimais pasižyminčios „Pagrindinių programų ir kvalifikacijų“ švietimo grupės nykimas ir nubyrėjimo lygio sumažėjimas po 2017–2018 mokslo metų. Kiti ryškiausi akcentai (dažniausi nubyrėjimai giminingų požymių grupėse) būdingi moterų, baigiamojo kurso, didžiųjų miestų ir urbanizuotų savivaldybių, verslo, vadybos ir teisės mokslų grupėse.

Profesinio mokymo programose daugiausia nubyra transporto paslaugų srityje besimokančių mokinių – tai buvo stebima 2017–2018 ir 2021–2022 mokslo metais (3 priedo 13 lentelė). Taip pat verta atkreipti dėmesį į tai, kad kitose srityse nubyrėjusių besimokančiųjų dalis gerokai mažėjo, tik transporto paslaugų srityje išliko ta pati. Didesnis nubyrėjimo lygis išliko ir tarp profesinio mokymo įstaigų inžinerines specialybes, verslą ir administravimą besimokančiųjų mokinių.

2021–2022 mokslo metais jautriausios nubyrėjimams aukštosios mokyklos ir pirmosios pakopos studijų programos pateikiamos 4–5 lentelėse, o profesinio mokymo įstaigos ir mokymo programos – 6 lentelėje.

23 paveikslas. Nubyrėjimo lygis profesinio mokymo įstaigų mokinių lyties, akademinį pažymį, kilmės savivaldybių ir mokymo programų grupėmis, proc.

Šaltinis: ŠVIS.

4 lentelė. Nubyrėjimo lygis universitetinių studijų programose

Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla
Nubyrėjimo lygis daugiau nei 35 proc.											
Inž	Statybos inžinerija ir uosto statiniai	KLU	Ts	Teisė ir valdymas	MRU	Vv	Globalus verslas ir rinkodara	MRU	Vv	Viešasis valdymas	KTU
25–35 proc.											
Fz	Hidrologija ir okeanografija	KLU	Inž	Elektros inžinerija	KLU	Sp	Sveika gyvensena	LSU	Vv	Gynybos technologijų vadyba	ŽKA
Hm	Italų filologija	VU	Mn	Scenos ir kino menų istorija	LMTA	Vv	Apskaita	KTU	–	–	–
20–25 proc.											
Fz	Medžiagų fizika ir nanotechnologijos	KTU	Hm	Klasikinė (senovės) filologija	VU	Sc	Socialinis darbas ir teisė	MRU	Sv	Optometrija	VU
Hm	Archeologija ir istorija	KLU	Inž	Mechanikos inžinerija	KLU	Sc	Viešojo politika ir vadyba	MRU	Ug	Anglų filologija	VU
Hm	Dalykinė anglų ir kita užsienio kalba	MRU	Mt	Duomenų mokslas ir inžinerija	KTU	–	–	–	–	–	–

Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla
15–20 proc.											
Fz	Aplinkotyra ir aplinkosauga	VU	Hm	Ispanų filologija	VU	Inf	Dirbtinis intelektas	KTU	Sc	Politikos mokslai	VDU
Gv	Biologija	VU	Hm	Istorija	VU	Inf	Informacinės technologijos	VU	Ts	Teisė ir penitencinė veikla	MRU
Gv	Neurobiofizika	VU	Hm	Lenkų filologija	VU	Inf	Informatikos inžinerija	KTU	Ts	Teisė	MRU
Hm	Archeologija	VU	Hm	Lietuvių filologija	VU	Inf	Informatikos sistemos	VDU	Ug	Dalyko pedagogika	VU
Hm	Audiovizualinis vertimas	VU	Hm	Technikos kalbos vertimas	KTU	Inž	Elektronikos inžinerija	KTU	Vv	Verslo administravimas	VU
Hm	Azijos studijos	VU	Hm	Vertimas ir redagavimas	MRU	Mt	Duomenų mokslas	VU	Vv	Viešasis administravimas ir lyderystė	MRU
Hm	Dailėtyra ir kūratorystė	VDA	Hm	Vertimas	VU	Sc	Ekonomika	VDU	Vv	Viešasis administravimas	KLU
Hm	Frankofonijos šalių kalba ir kultūra	VDU	Hm	Vokiečių filologija	VU	Sc	Pasaulio politika ir ekonomika	VDU	–	–	–
10–15 proc.											
Fz	Geografija	VU	Inf	Informatika	VU	Sc	Kiekybinė ekonomika	VU	Ts	Teisė ir muitinės veikla	MRU
Fz	Meteorologija ir hidrologija	VU	Inf	Multimedijos technologijos	KTU	Sc	Mados industrija	KSU	Ug	Fizinis ugdymas ir sportas	LSU
Fz	Nanomedžiagų chemija	VU	Inf	Programų sistemos	KTU	Sc	Nacionalinis saugumas	ŽKA	Ug	Ikmokyklinė pedagogika	VDU
Gv	Biologija ir genetika	VDU	Inž	Automatika ir valdymas	KTU	Sc	Psichologija	VDU	Ug	Kūno kultūra	VDU
Gv	Biologija ir jūros biotechnologija	KLU	Inž	Elektronika ir ryšių technologijos	VU	Sc	Psichologija	KLU	Ug	Lietuvių filologija ir leidyba	VDU
Hm	Anglų ir kita užsienio kalba	VU	Inž	Kraštovaizdžio dizainas	VDU	Sc	Psichologija	MRU	Ug	Mokomojo dalyko pedagogika	VDU
Hm	Anglų ir kita užsienio kalba	KLU	Inž	Transporto elektronika	KTU	Sc	Socialinė politika	VU	Vv	Apskaita ir finansai	VDU
Hm	Anglų ir kita užsienio kalba	VU	Inž	Transporto priemonių inžinerija	KTU	Sc	Socialinis darbas	VU	Vv	Aviacijos vadyba	KSU
Hm	Italistika ir romanų kalbos	VDU	Inž	Žemės ūkio mechanikos inžinerija	VDU	Sc	Sociologija	VU	Vv	Finansai	KTU
Hm	Kultūros istorija ir antropologija	VU	Mt	Matematika ir jos taikymai	VU	Sc	Tarptautinė politika	VDU	Vv	Finansų ir apskaitos sistemos	VU
Hm	Menų istorija, kritika ir medijos	VDU	Mn	Dizainas	VDA	Sc	Tarptautiniai santykiai	ŽKA	Vv	Logistika ir prekyba	VDU
Hm	Naujųjų medijų kalba	KTU	Mn	Įvietintas menas	VDA	Sp	Laisvalaikio sportas	KLU	Vv	Rinkodara ir reklamavimas	KSU
Hm	Prancūzų filologija	VU	Mn	Metalo menas ir juvelyrika	VDA	Sp	Treniravimo sistemos	LSU	Vv	Sporto ir turizmo vadyba	LSU
Hm	Rytų Azijos šalių kultūros ir kalbos	VDU	Mn	Muzikos produkcija	VDU	Sv	Kineziterapija	LSU	Vv	Vadyba	KLU
Hm	Rusų filologija	VU	Mn	Teatro menas	LMTA	Sv	Kineziterapija	LSMU	Vv	Verslas ir teisė	VU
Hm	Skandinavijos šalių kultūros ir kalbos	VDU	Mn	Tekstilės menas ir dizainas	VDA	Tch	Molekulinė biotechnologija	VU	Vv	Verslo informatikos vadyba	KTU

Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla
10–15 proc.											
Hm	Skandinavistika kultūra	VU	Sc	Ekonomika ir duomenų analitika	ISM	Tch	Pramoninė bio technologija	KTU	Vv	Verslumas ir inovacijos	ISM
Hm	Vokiečių kalba ir komunikacija	VDU	Sc	Ekonomika	VU	Ts	Teisė ir finansai	VDU	Vv	Viešasis administravimas	VDU
–	–	–	–	–	–	–	–	–	Žū	Miškininkystė	VDU

Universitetų žymėjimai: ISM – ISM vadybos ir ekonomikos universitetas, KLU – Klaipėdos universitetas, KSU – Kazimiero Simonavičiaus universitetas, KTU – Kauno technologijos universitetas, LMTA – Lietuvos muzikos ir teatro akademija, LSMU – Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, LSU – Lietuvos sporto universitetas, MRU – Mykolo Romerio universitetas, VDA – Vilniaus dailės akademija, VDU – Vytauto Didžiojo universitetas, VU – Vilniaus universitetas, ŽKA – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.

Šaltinis: ŠVIS.

5 lentelė. Nubyrėjimo lygis koleginių studijų programose

Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla
Nubyrėjimo lygis daugiau nei 35 proc.											
Inf	Informatika	KVK	Inž	Elektros ir automatikos inžinerija	KVK	Vv	Logistika ir ekspedijavimas	TTVAM	Vv	Transporto logistika	MK
Inf	Taikomoji informatika ir programavimas	LVK	Vv	Finansai	TTVAM	Vv	Tarptautinio verslo vadyba	MK	–	–	–
25–35 proc.											
Hm	Verslo anglų kalba	KK	Inž	Autotransporto elektronika	ŠVK	Sc	Skaitmeninė komunikacija	SMK	Vv	Įmonių administravimas	LVK
Inf	Informacinių sistemų technologijos	ŠVK	Inž	Kompiuterių inžinerija	VK	Tch	Maisto produktų technologija	UteK	Vv	Įšmanioji vadyba	LVK
Inf	Informacinių technologijų ir kibernetinė sauga	MK	Inž	Mechanikos inžinerija	KVK	Tch	Maisto technologija	KK	Vv	Restoranų ir kavinių vadyba	SMK
Inf	Informacinių sistemų technologijos	AK	Inž	Mechaninių technologijų inžinerija	VTDK	Ts	Teisė ir viešieji pirkimai	MK	Vv	Turizmas ir poilsis	SMK
Inf	Kompiuteriniai žaidimai ir animacija	SMK	Inž	Statyba	VTDK	Vt	Veterinarija	VK	Vv	Turizmo ir viešbučių verslas	TTVAM
Inf	Programavimas ir multimedija	SMK	Inž	Statybos inžinerija	KVK	Vv	Buhalterinė apskaita	MK	Vv	Verslo vadyba	TTVAM
Inf	Programų sistemos	KK	Sc	Kūrybos ir pramogų industrijos	SMK	–	–	–	–	–	–
20–25 proc.											
Hm	Estetinė kosmetologija	SMK	Inž	Geodezija ir kadastras	VTDK	Tch	Jūrų transporto logistika	LAJM	Vv	Pardavimų logistika	LVK
Hm	Lietuvių gestų kalbos vertimas	VK	Inž	Hidrotechninė statyba	KMAIK	Tch	Mados technologijos	VK	Vv	Statybos verslo vadyba	LVK
Hm	Verslo anglų kalba ir komunikacija	MK	Inž	Kelių inžinerija	KTK	Ug	Pradinio ugdymo pedagogika	VK	Vv	Prekyba ir maitinės logistika	SMK
Inf	Informacijos sistemos	VK	Inž	Laivų energetikos eksploatavimas	LAJM	Vv	Buhalterinė apskaita	KVK	Vv	Tarptautinis verslas ir komunikacija	SMK
Inf	Informacinių sistemų inžinerija	VTDK	Inž	Elektronikos technika	KTK	Vv	Buhalterinė apskaita	LVK	Vv	Tarptautinis verslas	SMK

Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla
20–25 proc.											
Inf	Informatikos inžinerija	KVK	Mn	Interjero dizainas	VTDK	Vv	Finansų valdymas	SMK	Vv	Transporto logistikos verslas	SMK
Inf	Multimedijos technologijos	KK	Mn	Video kūryba ir medijos	SMK	Vv	Įmonių administravimas	KVK	Vv	Turizmas ir renginiai	VVK
Inf	Multimedijos technologijos	ŠVK	Sc	Komunikacija ir rinkodara	ŠVK	Vv	Verslo inovacijos	VK	Vv	Turizmo vadyba	VK
Inf	Interneto technologijos	VVK	Sc	Verslo ekonomika	VK	Vv	Logistika	PK	Vv	Turizmo verslas	KVK
Inf	Žaidimų kūrimas	VVK	Sv	Bendrosios praktikos slauga	SMK	Vv	Logistikos vadyba	KVK	Vv	Viešbučių ir restoranų verslas	VK
Inž	Automobilių elektronikos sistemos	VTDK	Sv	Ergoterapija	VK	Vv	Mados ir stiliaus vadyba	SMK	Žū	Agroverslų technologijos	KK
Inž	Automobilių techninis eksploatavimas	VTDK	Sv	Kineziterapija	KVK	Vv	Marketingas ir reklama	SMK	Žū	Sodininkystė	KMAIK
Inž	Elektronikos inžinerija	VK	Sv	Skubioji medicinos pagalba	PK	Vv	Organizacijų vadyba	VK	–	–	–
15–20 proc.											
Hm	Anglų kalba ir tarptautinė komunikacija	VVK	Mn	Populiarioji muzika	VK	Sv	Dietetika	VK	Vv	Buhalterinė apskaita	VK
Inf	Informacinių sistemų kūrimas ir priežiūra	PK	Mn	Taikomoji fotografija	VDK	Sv	Dietetika	KVK	Vv	Finansai	VK
Inf	Kompiuterių tinklų administravimas	PK	Mn	Vaidyba	VDK	Sv	Grožio terapija	PK	Vv	Investicijos ir draudimas	VK
Inf	Laivybos ir logistikos informacinės sistemos	LAJM	Sc	Informacijos valdymas	ŠVK	Sv	Kineziterapija	VK	Vv	Logistikos verslas	VVK
Inž	Automatika ir robotika	KK	Sc	Ryšiai su visuomene	VK	Tch	Maitinimo organizavimas	KK	Vv	Reklamos vadyba	VK
Inž	Automobilių transporto inžinerija	KVK	Sc	Socialinis darbas	VK	Tch	Reklamos technologijos	KK	Vv	Sporto vadyba	KK
Inž	Gamybos inžinerija	ŠVK	Sc	Socialinis darbas	KVK	Ts	Teisė	PK	Vv	Uosto ir laivybos valdymas	LAJM
Inž	Kraštovaizdžio dizainas	VK	Sc	Socialinis darbas	PK	Ts	Teisė	SMK	Vv	Verslo vadyba ir marketingas	VVK
Inž	Statinių inžinerinės sistemos	VTDK	Sc	Taikomoji komunikacija	KK	Ug	Vaikystės pedagogika	VK	Žū	Miškininkystė	KMAIK
Inž	Transporto logistikos technologijos	MK	–	–	–	–	–	–	–	–	–
10–15 proc.											
Fz	Cheminė analizė	VK	Inž	Laivų elektros įrengimų eksploatavimas	LAJM	Sv	Bendrosios praktikos slauga	UteK	Ug	Ikimokyklinė pedagogika	KVK
Fz	Elektros ir automatikos įrenginiai	PK	Inž	Nekilnojamojo turto kadastriniai matavimai	KMAIK	Sv	Biomedicininė diagnostika	VK	Ug	Šokio pedagogika	VK
Hm	Anglų kalba ryšiams su visuomene	KK	Inž	Orlaivų technologijų eksploatavimas	KTK	Sv	Burnos higiena	KVK	Vv	Bankininkystė	VK
Inf	Informacinės finansų sistemos	KK	Mn	Dizainas	KK	Sv	Burnos higiena	UK	Vv	Gamybos ir logistikos vadyba	ŠVK
Inf	Interaktyvios medijos ir technologijos	VVK	Mn	Grafinis dizainas	VTDK	Sv	Kineziterapija	AK	Vv	Kultūrinės veiklos vadyba	VK

Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla	Studijų kryptis	Studijų programa	Aukštoji mokykla
10–15 proc.											
Inf	Kibernetinės sistemos ir sauga	KK	Mn	Įvaidžio dizainas	VK	Sv	Kosmetologija	KK	Vv	Kultūros ir sporto vadyba	MK
Inf	Multimedija ir vizualioji komunikacija	AK	Mn	Mados dizainas	VK	Sv	Kosmetologija	UteK	Vv	Pardavimai ir marketingas	KK
Inž	Automatikos ir elektros inžinerija	ŠVK	Mn	Mados dizainas	KK	Sv	Ortopedijos technologija	ŠVK	Vv	Skaitmeninė rinkodara	KVK
Inž	Automatinio valdymo sistemos	UK	Mn	Multimedijos dizainas	VTDK	Sv	Radiologija	VK	Vv	Turizmas ir pramonės verslas	LVK
Inž	Darbų sauga ir aplinkos inžinerija	UK	Mn	Muzikinis teatras	VK	Tch	Baldų gamybos technologijos	KK	Vv	Turizmo ir viešbučių vadyba	UK
Inž	Elektros energetika	GTK	Sc	Socialinio darbo vadyba	KolPK	Tch	Jūrų laivavedyba	LAJM	Vv	Turizmo ir viešbučių vadyba	KK
Inž	Geležinkelio transporto inžinerija	VTDK	Sc	Socialinis darbas	MK	Tch	Maisto technologijos	KVK	Vv	Verslo vadyba ir inovacijos	UK
Inž	Geodezija	KK	Sc	Vaiko gerovė ir socialinė apsauga	KolPK	Ts	Teisėsaugos institucijos	LVK	Žu	Agroverslo technologijos	VK
Inž	Kompiuterių sistemos	VK	Sc	Verslo įmonių ekonomika	LVK	–	–	–	–	–	–

Kolegių žymėjimai: AK – Alytaus kolegija, KK – Kauno kolegija, KMAIK – Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija, KolPK – Kolpingo kolegija, GTK – Kauno technikos kolegija, KVK – Klaipėdos valstybinė kolegija, LAJM – Lietuvos aukštoji jūreivystės mokykla, LVK – Lietuvos verslo kolegija, MK – Marijampolės kolegija, PK – Panevėžio kolegija, TTVAM – Tarptautinė teisės ir verslo aukštoji mokykla, SMK – Socialinių mokslų kolegija, ŠVK – Šiaulių valstybinė kolegija, UK – Utenos kolegija, VK – Vilniaus kolegija, VTDK – Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, VVK – Vilniaus verslo kolegija.

Šaltinis: ŠVIS.

6 lentelė. Nubyrėjimo lygis profesinio mokymo įstaigų mokymo programose

Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga
Nubyrėjimo lygis daugiau nei 20 proc.											
St	Dažytojo-tinkuotojo	ŠPRC	Inž	Suvirintojo	EPMC	Pa	Kosmetiko	KMMC	Tp	Krovinių vežėjo	APRC
St	Kelininko	MPRC	Inf	Java programuotojo	VTVPMK	Pa	Kelionių agento	KBPVM	Tp	Krovinių vežėjo	MPRC
Ga	Medienos apdirbėjo-dailidės	KTMC	Inf	Kompiuterinio projektavimo operatoriaus	ŠPRC	Pa	Padavėjo ir barmeno	EPMC	Tp	Sandėlio operatoriaus	KTMC
Ga	Siuvėjo	PPMC	Inf	Kompiuterinio projektavimo operatoriaus	EPMC	Pa	Siuvėjo	KMMC	Vv	Administratoriaus	EPMC
Ga	Staliaus	EPMC	Inf	Kompiuterinio projektavimo operatoriaus	VSRC	Sv	Masažuotojo	APRC	Vv	Apskaitininko ir kasininko	PPMC

Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo sritis	Mokymo programa	Profesinio mokymo įstaiga
Nubyrėjimo lygis daugiau nei 20 proc.											
Inž	Automobilių kėbulo remontininko	VAVM	Inf	Multimedijos paslaugų teikėjo	VTVPMC	Sv	Masažuotojo	PPMC	Vv	Apskaitininko ir kasininko	VTVPMC
Inž	Elektriko	ŠPRC	Inf	Žiniatinklio programuotojo	EPMC	Sv	Masažuotojo	VPVDPRC	Vv	Nekilnojamojo turto agento	VSRC
Inž	Elektriko	VSRC	Inf	Žiniatinklio programuotojo	VTVPMC	Sv	Slaugytojo padėjėjo	APRC	Žū	Žemės ūkio gamybos verslo darbuotojo	APRC
Inž	Metalo apdirbimo staklininko	VTVPMC	M	Floristo	VPVDPRC	Tp	Ekspeditoriaus	EPMC	-	-	-
15–20 proc.											
Ga	Siuvėjo	VAVM	M	Floristo	KMMC	Pa	Kosmetiko	ŠPRC	Pa	Virėjo	PPMC
Inž	Automatinių sistemų eksploatavimo mechatroniko	VTVPMC	M	Fotografo	ŠPRC	Pa	Kosmetiko	PPMC	Pa	Kosmetiko	KMMC
Inž	Kompiuterinio projektavimo operatoriaus	MPRC	M	Fotografo	VPVDPRC	Pa	Kirpėjo	VPVDPRC	Vv	Administratoriaus	ŠPRC
Inž	Žiniatinklio programuotojo	KTMC	M	Interjero apipavidalintojo	MPM	Pa	Virėjo	APRC	Vv	Apskaitininko	EPMC
10–15 proc.											
St	Apdailininko (statybininko)	EPMC	Inž	Suvirintojo	APRC	M	Interjero apipavidalintojo	EPMC	Pa	Virėjo	BTVMC
Inž	Automobilių elektros įrengimų remontininko	VAVM	Inž	Technikos priežiūros verslo darbuotojo	MPM	M	Interjero apipavidalintojo	VPVDPRC	Soc	Auklės	VPVDPRC
Inž	Automobilių kėbulo remontininko	KTMC	Inf	Kompiuterių tinklų derintojo	APRC	M	Vizualinės reklamos gamintojo	ŠPRC	Soc	Socialinio darbuotojo padėjėjo	EPMC
Inž	Automobilių mechaniko	KTMC	Inf	Kompiuterių tinklų derintojo	VTVPMC	Pa	Kosmetiko	KTMC	Sv	Masažuotojo	KMMC
Inž	Automobilių mechaniko	MPRC	M	Fotografo	KTMC	Pa	Kirpėjo	PPMC	Vv	Finansinių paslaugų teikėjo	VTVPMC
Inž	Automobilių mechaniko	ŠPRC	M	Interjero apipavidalintojo	ŠPRC	Pa	Konditerio	EPMC	Žū	Gyvūnų prižiūrėtojo	KMMC

Švietimo sričių žymėjimai: St – Architektūra ir statyba, Ga – Gamyba ir perdirbimas, Inž – Inžinerija ir inžinerinės profesijos, Inf – Informacijos ir ryšio technologijos, M – Menai, Pa – Paslaugos asmenims, Soc – Socialinė gerovė, Sv – Sveikatos priežiūra, Tp – Transporto paslaugos, Vv – Verslas ir administravimas, Žū – Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė.

Profesinių mokymo įstaigų žymėjimai: APRC – Alytaus profesinio rengimo centras, BTVMC – Biržų technologijų ir verslo mokymo centras, KMMC – Karaliaus Mindaugo mokymo centras, KBPVM – Kauno buitinių paslaugų ir verslo mokykla, KMPPMC – Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras, KSPMC – Kauno statybos ir paslaugų mokymo centras, KTMC – Kauno technikos mokymo centras, MPRC – Marijampolės profesinio rengimo centras, MPM – Mažeikių politechnikos mokykla, ŠPRC – Šiaulių profesinio rengimo centras, ŠŽUPMC – Šilutės žemės ūkio profesinio mokymo centras, EPMC – Viešoji įstaiga Elektrėnų profesinio mokymo centras, PPMC – Viešoji įstaiga Panevėžio profesinio rengimo centras, VSRC – Viešoji įstaiga Vilniaus statybininkų rengimo centras, VAVM – Vilniaus automechanikos ir verslo mokykla, VPVDPRC – Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras, VTPVPMC – Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo centras.

Šaltinis: ŠVIS.

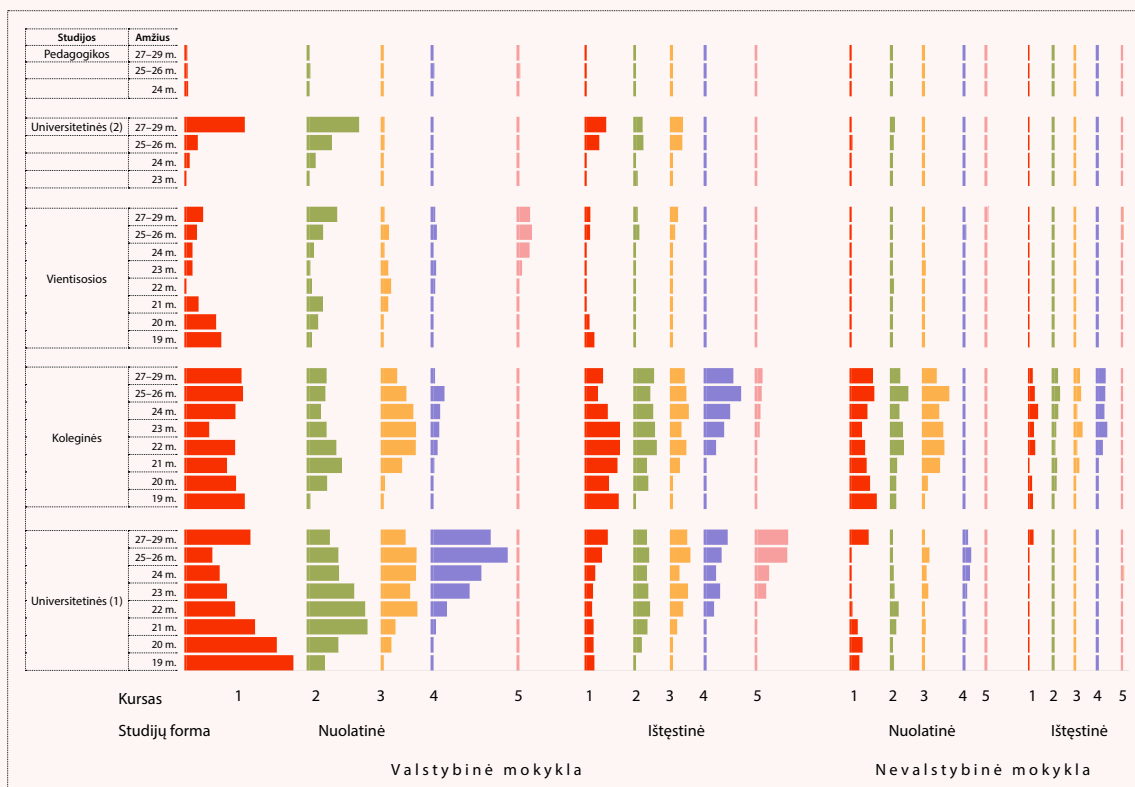
Nubyrėjimo intensyvumas: demografi- nis ir akademinis kontekstas

Nubyrėjimo lygio rodiklis vertina suvidurkintą dimensiją, kuri leidžia susidaryti tik bendrą reiškinių vaizdą. Tačiau, kaip vertinti tokius atvejus, kurie stipriai išsiskiria iš daugumos? Pavyzdžiui, studijų programoje mokosi trys studentai, iš kurių du nelanko užsiėmimų, nesimoko savarankiškai, neatvyksta į atsiskaitymus, kol galiausiai – visai nutraukia mokymąsi, todėl jie išbraukiami iš studentų sąrašų. Nubyrėjimo lygis – 67 proc. Arba, jei aptartume amžiaus grupes nuo 19 iki 30 metų – jaunosios grupės gausiausios, vyresnės – retos. Sakykim, jauniausiųjų grupėje nubyrėjimo lygis viršija 50 proc., kitose – iki 15 proc. Šiuo atveju rodiklio vidurkis nėra teisinga dimensija nubyrėjimo reiškinių pavojingumui matuoti. Todėl tyrime taikytas išvestinis nubyrėjimo rodiklis 2017–2022 mokslo metų laikotarpiu, toliau vadinamas nubyrėjimo intensyvumu (žr. Tyrimo metodiką). Rodiklio vertės diapazonas grafinėse iliustracijose kinta nuo 1 iki 30. Lentelėse ši vertė sugrupuota intervalais ir kinta nuo 1 iki 5 (rečiau – iki 6 ar 7). Aukštesnė rodiklio vertė reiškia didesnę nubyrėjimo intensyvumo lygį.

2017–2022 metų akademiniu laikotarpiu valstybinėse bakalauro studijose nutraukiojo mokslus amžiaus vertikalėje įžvelgiama itin ryški nubyrėjimo patirtis pirmakursių, pasirinkusių nuolatinės formos studijas, grupėje (24 paveikslas)⁴⁶. Dažniausiai universitetinio bakalauro studijas nutraukia tie pirmakursiai, kurie ką tik baigė bendrojo ugdymo mokyklą. Šiuo atveju 7 iš 10-ties studentų – devyniolikmečiai. Penktadalis jų nutraukia studijas pirmaisiais metais. Tik 2 iš 10-ties universitetų pirmakursių yra 20–21 metų jaunuoliai. Jų netektys per metus sudaro maždaug 30 procentų. Studentų skaičius vyresniųjų grupėse (nuo 23 metų) balansuoja ties maždaug 1–2 proc. riba. Per akademinius metus kiekviena aptariama grupė praranda iki 40 proc. studentų. Kylančiam amžiaus ašimi (24 paveikslas), studentų nykstamai mažėja, nutraukusiųjų studijas lyginamasis svoris auga. Susiklosčiusi tendencija nėra adekvatus argumentas vertinant padėtį, ypač kai kalbama apie vieną ar du procentus sudarančias požymių grupes (kaip minėta aukščiau). Todėl toliau vadovausimės išvestiniu nubyrėjimo rodikliu, kuris agreguoja ir įvertina įvairias sąlygas ir švelnina epizodinių, atsitiktinių aplinkybių poveikį.

⁴⁶ Išsamus reiškinių detalizavimas reikalauja labai daug statistinės informacijos, kuri netelpa į priedus. Todėl šių duomenų pagrindu susisteminta informacija ir skaičiavimai priede nepateikiami.

24 paveikslas. Nubyrėjimo intensyvumas studento amžiaus⁴⁷ ir akademinį požymių grupėmis

Šaltinis: ŠVIS.

Koleginių studijų pirmojo kurso devyniolikmečiai sudaro šiek tiek daugiau kaip pusę visų pirmakursių. Iki 20 proc. jų nutraukia studijas pirmaisiais metais. Kylant amžiaus laiptais (24 paveikslas) studentų mažėja, metusių mokslus pirmakursių procentas didėja, nubyrėjimo rodiklis kinta plačiu diapazonu ir nepriklauso nuo studento amžiaus. Numanomai rizikos grupei priskirtini jauniausi vientisųjų ir vyriausi magistran-

tūros nuolatinių studijų pirmakursiai. Tarpiniai ir baigiamieji nuolatinių valstybinių bakalauro studijų kursai pagal nubyrėjimo intensyvumą turi tam tikrų savitų ypatumų. Antrame universiteto kurse minima problema gana gili amžiaus vertikalės vidury, baigiamajame (ketvirtame) – pabaigoje. Vyresniųjų kolegijų kursų atžvilgiu nubyrėjimo problema ne tokia opi. Tyrimo laikotarpiu maždaug 1 iš 10-ties studijuojančių

⁴⁷ Tyrimas fokusuojamas į jaunų žmonių grupę, besimokančiųjų imtyje sudarančią 90 proc. (iki 30 metų).

jaunuolių (iki 30 metų) mokėsi valstybinių mokyklų išstėtinėse studijose. Daugiau kaip pusė jų – kolegijose. Šiuo atveju nubyrimo problema aktuali pirmame ir baigiamajame (ketvirtame) kursuose. Panaši pradžios ir pabaigos kursų padėtis tipinė nuolatinėms nevalstybinių kolegijų studijoms. Kiti akademiniai požymiai variantai amžiaus vertikalėje pagal nubyrimo pavoingumą – neženkliūs.

Visu tyrimo laikotarpiu stebint valstybinių mokyklų nuolatinės bakalauro studijas nutraukusiuosius pagal amžiaus ir lyties požymius, nesaugiausia grupe laikomi vyrai (7 lentelė). Dažniausiai nubyra universite-

tinio bakalauro jauniausi pirmakursiai, kurie į aukštąją mokyklą įstojo iškart po abiturso. Maždaug 3 ir 4 iš 10-ties studentų – devyniolikmečiai, atitinkamai vyrai ir moterys. Penktadalis jų nutraukia studijas pirmame kurse. Per pirmuosius mokslo metus universitetai netenka ketvirtadalio 20–21 metų vyrų ir moterų (šios grupės sudaro po 1 proc.). Baigę pirmąjį kursą į universitetus nebesugrįžta 45 proc. ir daugiau vyresniųjų amžiaus grupių vyrų (moterų – mažiau). Didėjant mokytysi metų skaičiui amžiaus faktorius silpnėja, ypač moterų grupėje.

7 lentelė. Nubyrimo intensyvumas studento amžiaus, lyties ir akademiniai požymiai grupėmis

Valstybinė mokykla										Nevalstybinė mokykla																				
Nuolatinės studijos					Išstętinės studijos					Nuolatinės studijos					Išstętinės studijos															
	Vyrai					Moterys					Vyrai					Moterys					Vyrai					Moterys				
Kursas	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Amžius																														
19 m.	Universitetinės (1) studijos																													
20 m.																														
21 m.																														
22 m.																														
23 m.																														
24 m.																														
25–26 m.																														
27–29 m.																														
Koleginės studijos																														
19 m.																														
20 m.																														
21 m.																														
22 m.																														
23 m.																														
24 m.																														
25–26 m.																														
27–29 m.																														
Vientisosios studijos																														
19 m.																														
20 m.																														
21 m.																														
22 m.																														
23 m.																														
24 m.																														
25–26 m.																														
27–29 m.																														
Universitetinės (2) studijos																														
22 m.																														
23 m.																														
24 m.																														
25–26 m.																														
27–29 m.																														
Pedagogikos studijos																														
24 m.																														
25–26 m.																														
27–29 m.																														

Šaltinis: SVIS.

Palyginti su universitetais (1)⁴⁸, nuolatinių studijų kolegijų segmente vyrų ir moterų nubyryjimo problema švelnesnė. Jautrus kursas – pirmas. Amžiaus faktorius – netendencingas. Ištytinėse studijose nubyryjimo profilis kartojasi – vyrai, dažniausiai nutraukiantys mokslus pradžios ir baigiamuosiuose kursuose. Vientisų ir antrosios pakopos studijų studentai siekia įgyti magistro laipsnį, todėl, reikia manyti, jie yra labiau motyvuoti. Šiuo atveju nubyryjimo problema ne tokia akivaizdi kaip pirmojoje pakopoje. Ji dažniau paliečia vyresniojo amžiaus vyrus ir moteris pirmaisiais ir paskutiniaisiais mo-

8 lentelė. Nubyrėjimo intensyvumas studento amžiaus, studijų lėšų ir akademinio požiūrio grupėmis

Šaltinis: ŠVIS.

Valstybinėse mokyklose maždaug pusė valstybės lėšų fondo, skirto universitetinėms (1) pirmo kurso studijoms, atitenka devyniolikmečiams (kolegijose – 40 proc.), ir tik penktadalis pirmakursių, kurie įstoja studijuoti tuoj pat po abitūros, moka už mokslą. Per pirmuosius mokslo metus universitetai (1) netenka 15 proc. nemokančių ir 30 proc. mokančių už mokslą studentų (kolegijose – 15 ir 20 proc.). Kylant amžiaus laiptais ir vertinant anksčiau aptartus atvejus, studentų proporcija tendencingai mažėja, nubyrimo intensyvumas mažesnis, nors studijas nutraukusių procentas didėja. Palyginus 7 ir 8 lentelių iliustracijas, nesunku įžvelgti, kad studentų vyrų nubyrimas bakalauro studijų pradžios ir pabaigos kursuose dažniau atliepia mokančiųjų už mokslą situaciją, o moterų – valstybės lėšomis finansuojamų studentų praradimus.

Atskiru apskaičiavimu nustatyta, kad vyrai, besimokantys valstybės finansuojamose ir mokamose vietose – labiau pažeidžiamesnė grupė nubyrimo scenarijuje palyginti su merginomis ir moterimis. Nevalstybinėse mokyklose valstybės finansavimo šaltinis neaktualus, o privataus lėšų šaltinio grafa labiau primena vyrų atvejį. Kiti akademiniai požymiai pagal nubyrimo intensyvumą ne tokie akivaizdūs, tačiau yra analogijų su vyrų ir moterų nubyrimais.

Nubyrimo intensyvumas: regioninis ir urbanistinis kontekstas

Mokinių pasiekimų statistika liudija vis dar egzistuojantį atotrūkį tarp miesto ir provincijos mokyklų mokinių akademinių rezultatų. Miesto ir provincijos mokyklos suburia vaikus iš įvairiausių socialinių ir ekonominių, kultūrinių erdvių. Tyrimais įrodyta, kad

provincija palyginti su miestu su miestu, vis dar didesnės socialinės rizikos apsuptyje. Kita vertus, mieste gyvenančiose šeimose dažniau vyrauja nuostata, kad išsilavinimas – neįkainojama vertybė. Tokių šeimų atžalos geriau suvokia žinių naudą, labiau motyvuotos siekti geresnių mokymosi rezultatų ir aukštesnio išsilavinimo.

Įdomu pažvelgti, ką rodo aukštojo mokslo studijų nutraukimo statistika, atsižvelgiant į tai, iš kur studentas kilęs⁴⁹. Šalies didžiųjų miestų savivaldybės telkia didžiąją daugumą aukštojo mokslo centrų – universitetus, kolegijas, jų filialus. Natūralu, kad vakarykščiai abiturientai dažniausiai renkasi kurią nors gimtojo miesto aukštąją mokyklą. Tyrime išskirtos Vilniaus ir Kauno miestų savivaldybės kaip didžiausios mokyklų, mokinių ir studentų telkimosi vietos. Žiedinės savivaldybės supa didžiuosius miestus ir yra jų įtakos zonoje; nemaža dalis priemiesčių gyventojų dirba, mokosi, naudojasi paslaugomis, lanko kultūrinius renginius ir t. t. Todėl šiuo atveju, kalbant apie studento kilmės savivaldybę, reikia turėti mintyje, kad jo rajoninė kilmė statistiškai išnyksta, jei studentas brandos atestatą įgijo mieste. Kyla tam tikrų abejonių dėl mažųjų savivaldybių kategorijos. Ji vis dar taikoma švietimo būklės tyrimuose. Tačiau, vertinant savivaldybių gerovės indeksą, kaip alternatyva mažosioms savivaldybėms naudojama urbanizuotų savivaldybių kategorija. Likusi šalies kaimo vietovės dalis, skirstant savivaldybes, traktuojama kaip kaimiškoji (kaimiškosios savivaldybės).

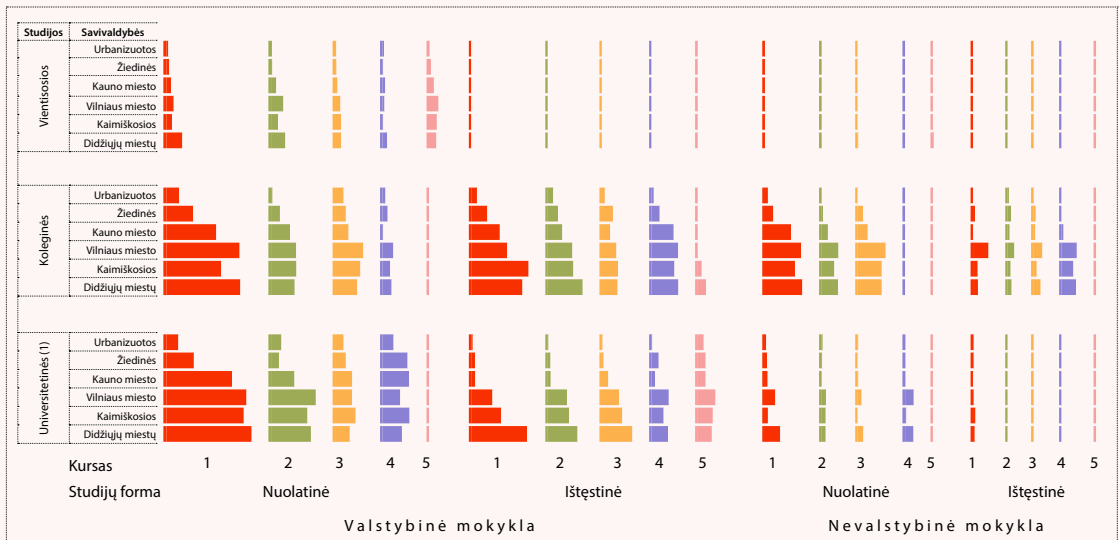
Studentų iki 30 metų nubyrimo patirtis pagal savivaldybes, kuriose šie įgijo bendrąją brandą, kartojasi (25 paveikslas). Problemiškiausia grupė visu tyrimo laikotarpiu vis dar valstybinių mokyklų bakalauro nuolatinių

⁴⁹ Šiame tyrime gyvenamąją vietovę, geografinį regioną ar savivaldybę, kurioje esančioje mokykloje asmuo įgijo vidurinį išsilavinimą, pavadinome kilmės vietove, regionu ar savivaldybe.

studijų pirmakursiai, brandos atestatą įgiję didžiuosiuose miestuose (ypač – sostinėje).

Jų skaičius sudaro beveik pusę visų iki 30 metų priimtųjų į aukštąsias mokyklas.

25 paveikslas. Nubyrėjimo intensyvumas studento kilmės savivaldybės grupėmis

Šaltinis: ŠVIS.

Dažniausiai 3 iš 10-ties pirmo kurso studentų kilę iš kaimiškųjų savivaldybių. Ši grupė nubyrėjimo patirtimi beveik nenusileidžia didžiųjų miestų mokyklų išugdytiems ir studijų pradžios nesėkmę universitete patyrusiems jaunuoliams. Nesaugus ir antras kursas tiems, kurie studijuoja universitete (ypač – vilniečiams). Iššėstinės studijos negausios: mokosi 10 proc. visų studentų ir 7 proc. visų priimtųjų į bakalauro studijų pirmą kursą. Didžiąją dalį startavusių neakivaizdininkų (du trečdalis) iki 30 metų sudaro kolegijų pirmakursiai, kurių sraute vyrauja jaunuoliai, atvykę iš didžiųjų miestų ir kaimiškųjų savivaldybių. Pastarieji – dažniausiai nubyranti grupė. Panašus nubyrėjimo scenarijus įžvelgiamas nevalstybinių kolegijų nuolatinės formos studijose. Grėsmė nutraukti studijas kolegijų studentams aktuali ne tik pirmame, bet ir baigiamajame kursuose. Tokia kolegijų padėtis verčia manyti, esą, neįgyvendintų studijų baigtį veikia sisteminės priežastys.

Studijas nutraukusiųjų kilmės savivaldybės ir lyties ar studijų finansavimo šaltinio profiliuose įžvelgiami akivaizdžiai pasikartojantys nubyrėjimo reiškinio dėsningumai (9 ir 10 lentelės).

Aukštojo mokslo studijų dažniausiai neįveikia didžiųjų savivaldybių (didžiųjų bei didžiausiųjų miestų ir kaimiškųjų rajonų) mokyklas baigę jaunuoliai – vyrai, ir tie, kurie savo lėšomis apmoka studijas. Jautriausias nubyrėjimams yra valstybinių universitetų (1), kolegijų ir nevalstybinių kolegijų nuolatinė studijų pirmasis kursas. Besimokantieji mokamose studijų vietose panašiu dažnumu mokslų netęsia pradžios, tarpiniuose ir pabaigos etapuose, neatsižvelgiant į studijų tipą ir formą. Žiedinių ir urbanizuotų savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklas baigę jaunuoliai rečiau nutraukia mokslus nei iš didžiųjų savivaldybių atvykę jaunuoliai, pasirinkę studijas aukštojoje mokykloje.

9 lentelė. Nubyrėjimo intensyvumas studento kilmės, lyties ir akademinio požiūrio grupėmis

[illegible]

Žymėjimai: D – didžiųjų miestų, K – kaimiškiosios, V. m. – Vilniaus miesto, K. m. – Kauno miesto, Ž – žiedinės, U – urbanizuotos savivaldybės.

Šaltinis: ŠVIS.

10 lentelė. Nubyrėjimo intensyvumas studento kilmės, studijų lėšų ir akademinio požiūrio grupėmis

Valstybinė mokykla																				Nevalstybinė mokykla											
Nuolatinės studijos										Iššęstinės studijos																					
	Valstybės lėšos					Asmeninės lėšos					Valstybės lėšos					Asmeninės lėšos					Nuolatinės studijos					Iššęstinės studijos					
Kursas	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Sav. gr.	Universitetinės (1) studijos																														
D	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■							■	■	■	■			■	■	■	■	
K	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
V m.	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
K m.	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
Ž	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
U	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
Koleginės studijos																															
D	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
K	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
V m.	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
K m.	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
Ž	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
U	■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■	■	■			■	■	■	■	
Pedagogikos studijos																															
D	■	■	■		■	■	■	■													■	■									
K	■	■	■		■	■	■	■													■	■									
V m.	■	■	■		■	■	■	■													■	■									
K m.	■	■	■		■	■	■	■													■	■									
Ž	■	■	■		■	■	■	■													■	■									
U	■	■	■		■	■	■	■													■	■									

Žymėjimai: D – didžiųjų miestų, K – kaimiškosios, V. m. – Vilniaus miesto, K. m. – Kauno miesto, Ž – žiedinės, U – urbanizuotos savivaldybės.

Šaltinis: ŠVIS.

Nubyrėjimo intensyvumas: studijų pasirinkimo aspektas

Nevienareikšmį rezonansą studentų, tęsiančių studijas, grupėje lemia specialybės krypties pasirinkimas. Studijų kryptių spektras gana platus – daugiau kaip tūkstantis specialybių. Nepaisant individualių vidinių aplinkybių ir globalių išorinių procesų, jaunolio pasirinkimą skatina daugelis kitų sąlygų, veikiančių ūkio sektoriuose ir darbo rinkoje. Svarbiausieji veiksniai: specialistų paklausa ir pasiūla darbo rinkoje, profesijos brangumas (kaina, arba darbo užmokestis); profesijų raida (vienos išnyksta, atsiranda naujos); specialybės avangardiškumas (žalioji inžinerija, žaliosios technologijos, informatika, duomenų mokslas ir t. t. – didėjančios paklausos ir reikšmės specialybės); profesijos aktualumas visais laikais (maisto, sveikatos, švietimo, teisingumo, politikos, kultūros sektorių profesijos); profesijos imlumas aukšto lygio žinioms (biotechnologijos, nanotechnologijos, avionika, robotika); profesijos talpumas (yra labai svarbių ūkio sektorių, tačiau ten dirba minimalus skaičius specialistų, pavyzdžiui, pilotai, geologai) ir pan.

Visu tyrimo laikotarpiu dažniausiai nubyrėjimais pasižyminčios studijų kryptių grupės – verslo ir viešoji vadyba, socialiniai, informatikos ir inžinerijos mokslai valstybinių mokyklų visų pakopų nuolatinės formos studijose pirmaisiais mokslo metais (26 paveikslas). Be to, šios specialybių grupės programos (įskaitant sveikatos mokslus), studijuoti gali daug studentų, todėl reikia manyti, jų nepertraukiamoms studijoms įtaką daro ne epizodiniai ar atsitiktiniai, o principiniai veiksniai. Universitetinio bakalauro pirmame kurse intensyvūs nubyrėjimai būdingi humanitariniams mokslams, o tarpinių ir baigiamųjų kursų – pedagoginėms specialybėms.

Su dažna grėsme nutraukti studijas susiduria pasirinkusieji profesinio bakalauro sveikatos mokslus. Aptariant likusius akademinius variantus (ištęstinę formą ir nevalstybinių mokyklų abi studijų formas) nubyrėjimų fone kolegijose vyrauja verslo ir viešoji vadyba bei inžinerija, universitetuose (1) – ugdymo mokslai. Iki šiol vientisosios studijos laikytos ganėtinai saugia (išlikimo aukštojoje mokykloje) studijų rūšimi. Nubyrėjimo rodiklio anatomija studijų kryptių grupėmis rodo, kad vis dėlto yra mokymosi (studijų) grupė, kelianti rūpesčių tiek tarpiniuose, tiek baigiamajame vientisųjų studijų kursuose. Dažniausiai suklumpa teisės studijų krypties programas pasirinkę dieninio skyriaus studentai.

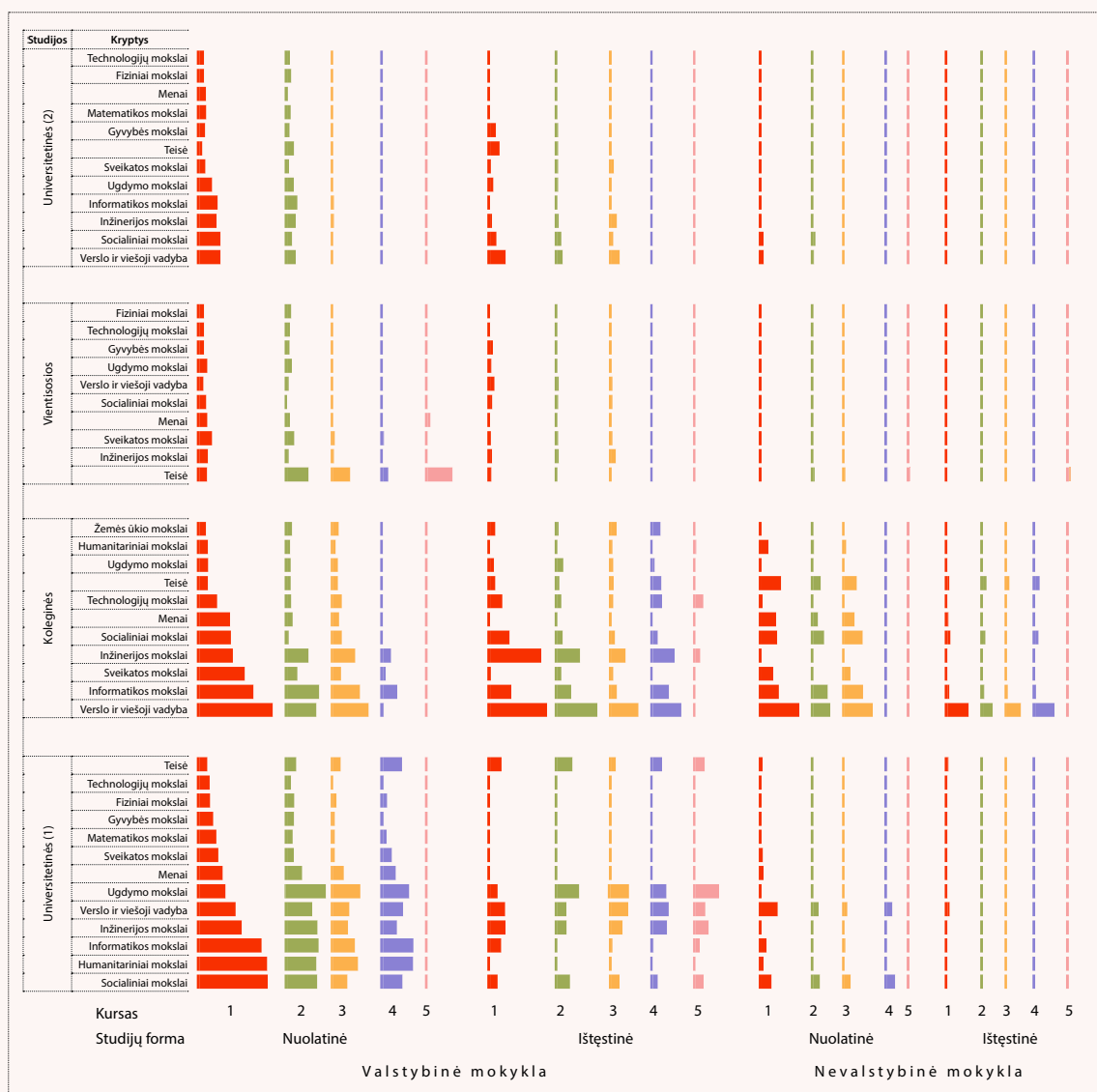
Profesinės pedagogikos studentų grupė diagramoje (26 paveikslas) nerodoma, nes yra universitetinių (2) studijų analogas – ugdymo mokslų atkarpa. Neaptarti akademiniai variantai neįsimintini.

Studento lyties ir mokslų krypties pasirinkimo apybrėžoje nubyrėjimo dėsningumų ir įžvalgų rodyklė ilgėja (11 lentelė). Kaip tyrimo objektas didžiausią svarbą turi tos specialybių grupės, kurios parengia darbo rinkai daugiausia studentų ir patiria didžiausius nubyrėjimo nuostolius. Studijų kryptių sąraše gausiausias bakalauro specialybių grupes deleguoja informatikos ir socialiniai mokslai, profesinio bakalauro – verslo ir viešoji vadyba bei sveikatos mokslai. Tęsiant mintį, universitetai (1) dažniausiai netenka pirmakursių vyrų, besimokančių informatikos specialybės, ir moterų, pasirinkusių socialinius mokslus. Kolegijose ryškiausiai nubyrėjimo pėdsaką pirmame kurse palieka verslo ir viešąją vadybą studijuojantys vyrai ir sveikatos mokslus studijuojančios merginos bei moterys. Minėtosios studijų kryptių grupės universitetuose ir kolegijose atskirais mokslo metais sudarė iki 30 proc. visų

priimtųjų į pirmą kursą. Nuo tyrimo laikotarpio pradžios universitetinėse (1) studijose mažėjo priimtųjų į informatikos specialybę dalis, augo susidomėjimas socialiniais mokslais, tarp studijuojančiųjų kolegijose daugėjo priimtųjų mokyti vadybos ir sveikatos mokslų. Kita stambi specialybių grupė, žymima aukštu nubyrimo rodikliu bakalauro studijose – inžinerijos kryptis. Priimti į inžinerines specialybes vyrai tyrimo periodo pradžioje

sudarė maždaug trečdalį, pabaigoje – ketvirtadalį nuo bendro priimtųjų skaičiaus bakalauro studijose. Visu tyrimo laikotarpiu vyraujanti grupės nubyrimo demografija, kaip ir ankstesniais atvejais, nesikeičia – valstybei pavaldžių mokyklų pirmakursiai – vyrai. Deja, ne išimtis ir kiti kolegijų kursai studijuojantiems nuolatinius ir ištęstinius inžinerijos mokslus.

23 paveikslas. Nubyrimo intensyvumas studijų krypčių ir akademinių požymių grupėmis

Saltinis: ŠVIS.

11 lentelė. Nubyrėjimo intensyvumas studento lyties, studijų krypčių ir kitų akademinų požymių grupėmis

Valstybinė mokykla																									Nevalstybinė mokykla																								
Nuolatinės studijos										Iššęstinės studijos															Nuolatinės studijos										Iššęstinės studijos														
Vyrai					Moterys					Vyrai					Moterys					Vyrai					Moterys					Vyrai					Moterys														
Kursas	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5									
Kryptys	Universitetinės (1) studijos																																																
Inf	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sc	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Hm	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Inž	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Mt	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Uq	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Mn	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Tch	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Vv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Gv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Fiz	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Vt	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sp	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Ts	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Zū	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Koleginės studijos																																																	
Vv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Inf	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Inž	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sc	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Mn	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Tch	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Hm	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Uq	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Ts	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Zū	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Vientisosios studijos																																																	
Ts	■	■	■	■	■		■	■	■	■																	■	■	■	■	■																		
Sv	■	■	■	■	■		■	■	■	■																	■	■	■	■	■																		
Mn	■	■	■	■	■		■	■	■	■																	■	■	■	■	■																		
Gv	■	■	■	■	■		■	■	■	■																	■	■	■	■	■																		
Inž	■	■	■	■	■		■	■	■	■																	■	■	■	■	■																		
Uq	■	■	■	■	■		■	■	■	■																	■	■	■	■	■																		
Universitetinės (2) studijos																																																	
Vv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sc	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Inž	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Uq	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Hm	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Inf	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Sv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Ts	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Gv	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Zū	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Fiz	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Mt	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Mn	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		
Tch	■	■	■	■			■	■	■	■			■	■	■												■	■	■	■	■																		

Žymėjimai (iš viršaus į apačią): Sc – socialiniai mokslai, Hm – humanitariniai mokslai, Inf – informatikos mokslai, Inž – inžinerijos mokslai, Mt – matematikos mokslai, Ug – ugdymo mokslai, Mn – menai, Tch – technologijų mokslai, Vv – verslo ir viešoji vadyba, Sv – sveikatos mokslai, Gv – gyvybės mokslai, Fz – fiziniai mokslai, Vt – veterinarijos mokslai, Sp – sportas, Ts – Teisė, Žu – žemės ūkio mokslai.

Šaltinis: ŠVIS.

Studijų krypčių sąrašė yra ir tokių specialybių grupių, kurios negausios, bet absolventų poreikis ir svarba technologinėje raidoje nuolat didėja. Tai – gamtos, gyvybės, technologijų, matematikos mokslai. Prarasti studentus šiose kryptyse reiškia kvalifikacijos nuostolį mokslo sektoriuje bei darbo rinkoje ir pridedamosios vertės deficitą ekonomikoje. Pavyzdžiui, matematikos mokslai itin jautri studijų kryptis universitetuose (1), nepaisant studento lyties ar kurso nuolatinės studijose. Fizinių, gyvybės ir technologijų mokslų grupės nubyrimo problema paliečia švelniau.

Ne toks ryškus, tačiau pastebimas nubyrimo pėdsakas įžvelgiamas magistro laipsnį suteikiančiose nuolatinės formos studijose. Tarp vientisųjų studijų krypčių dominuoja teisė – vyrų ir moterų grupėse, magistrantūros studijose – verslo ir viešojo vadyba vyrų grupėje. Verslo ir viešojo vadyba problemiškesniausia mokslų grupė nevalstybinėse kolegijose nepaisant studento lyties. Neaptarti variantai didesniais studentų netekčių simptomais nepasižymi.

Studijų finansavimo ir mokslų krypties pasirinkime stebimos ankstesnių atvejų nubyrimo patirtys. Išties tyrimo laikotarpiu dažniausiai nutraukianti mokslus (studijas) grupė – mokamas studijų vietas užimantys studentai (12 lentelė). Nesaugiausias akademinis fragmentas – daugiausia studentų priimančios studijų krypčių grupės, pasižyminčios tokiu akademiniu braižu: valstybei pavaldi mokykla, pirmoji pakopa, nuolatinė studijų forma. Segmentą deleguoja dažniausiai studentų netenkančios mokslų grupės – informatikos, inžinerijos mokslai, verslo ir viešojo vadyba (universitetai ir kolegijos), socialiniai, humanitariniai, ugdymo mokslai (universitetai), sveikatos mokslai (kolegijos). Mokymosi trukmės faktorius (kursas)

šiuo atveju ne toks akivaizdus, išskyrus sveikatos mokslus kolegijose.

Kita vertus, valstybės finansuojamose vietose, minėtus mokslus studijuojantys studentai dažniau nubyra pirmaisiais studijų metais, nesvarbu, kurią studijų formą pasirenka. Per pastaruosius penketą akademinių metų, autorių apskaičiavimu, universitetuose išaugo valstybės finansuojamų vietų skaičius. Sumažėjo visų savo lėšomis mokančių už mokslą pirmosios pakopos studentų skaičius. Pasikeitė finansavimo lėšų santykis. Jei laikotarpio pradžioje pirmosios pakopos studijoms skiriamos asmeninės lėšos sudarė pusę valstybės skiriamų finansų universitetų ir kolegijų studijoms, tai periodo pabaigoje – 20 ir 70 proc., atitinkamai universitetuose ir kolegijose. Nuo 2017 iki 2022 akademinių metų pabaigos mažėjo priimtųjų į nemokamas informatikos ir inžinerijos specialybių studijų vietas dalis, didėjo nemokamų vietų procentas socialinių mokslų specialybėse (universitetuose) ir vadybos studijų programose (kolegijose). Daugiausia pasirengusiųjų apmokėti studijas asmeninėmis lėšomis priima kolegijos. Populiariausios mokamos specialybės – verslo ir viešojo vadyba bei sveikatos mokslų studijų programos. Tęsiant mintį dėl intensyvaus nubyrimų dažnumo tarp studijuojančiųjų mokamose studijų vietose, paminėtinos šios studijų kryptys: teisė vientisųjų studijų segmente (ypač baigiamajame kurse); ugdymo ir vadybos mokslai universitetinėse (1) ištęstinėse studijose; vadybinė ir inžinerinė kryptis koleginėse ištęstinėse studijose; vadybos, informatikos, socialinių mokslų ir teisės studijų kryptys nevalstybinėse mokyklose. Antrosios pakopos studentų nubyrimo dažnumas mokamose studijų vietose – ne toks intensyvus, tačiau didesnis dėmesys sutelkiamas į vadybą, socialinius mokslus ir teisę.

12 lentelė. Nubyrėjimo intensyvumas studijų lėšų, kryptių ir kitų akademinių požymių grupėmis

Kursas	Valstybinė mokykla																				Nevalstybinė mokykla									
	Nuolatinės studijos										Iššęstinės studijos										Nuolatinės studijos					Iššęstinės studijos				
	Valstybės lėšos					Asmeninės lėšos					Valstybės lėšos					Asmeninės lėšos					Asmeninės lėšos					Asmeninės lėšos				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Kryptys	Universitetinės (1) studijos																													
Inf																														
Sc																														
Hm																														
Inž																														
Mt																														
Ug																														
Mn																														
Tch																														
Vv																														
Sv																														
Gv																														
Fiz																														
Vt																														
Sp																														
Ts																														
Žū																														
Koleginės studijos																														
Vv																														
Inf																														
Inž																														
Sv																														
Sc																														
Mn																														
Tch																														
Hm																														
Ug																														
Ts																														
Žū																														
Vientisosios studijos																														
Ts																														
Sv																														
Mn																														
Inž																														
Universitetinės (2) studijos																														
Vv																														
Sc																														
Inž																														
Ug																														
Hm																														
Inf																														
Sv																														
Ts																														
Gv																														
Fiz																														
Mt																														
Tch																														
Vt																														

Žymėjimai (iš viršaus į apačią): Sc – socialiniai mokslai, Hm – humanitariniai mokslai, Inf – informatikos mokslai, Inž – inžinerijos mokslai, Mt – matematikos mokslai, Ug – ugdymo mokslai, Mn – menai, Tch – technologijų mokslai, Vv – verslo ir viešoji vadyba, Sv – sveikatos mokslai, Gv – gyvybės mokslai, Fz – fiziniai mokslai, Vt – veterinarijos mokslai, Sp – sportas, Ts – Teisė, Žū – žemės ūkio mokslai.

Šaltinis: ŠVIS.

Studentų nubyryjimo problemos pagrindinis bruožas – švaistymas, dėl kurio patiria mi nuostoliai – asmeninės gerovės, sugaišto laiko, asmeninių ir mokesčių mokėtojų lėšų, aukštos kvalifikacijos, asmeninio ir šalies finansinio priedo. Nubyryjimo problemai tirti taikyti lygio ir intensyvumo rodikliai atskleidžia tipinį studijas nutraukusio studento profilį ir tam tikrus demografinio ir akademinio kontūro dėsningumus 2017–2022 mokslo metais. Per vienus metus Lietuvos aukštosios mokyklos netenka 11–13 proc. studentų iki 30 metų. Dažniausiai suklumpa neseniai bendrosios brandos atestatus įgiję jaunuoliai iki 19–20 metų. 6 iš 10-ties jų mokosi valstybinių mokyklų nuolatinės formos studijose. Maždaug penktadalis vakarykščių abiturientų nutraukia studijas pirmaisiais mokslo metais. Apytikriai penktadalis studentų, nebaigusį pirmojo kurso – vyrai iki 19–20 metų. Maždaug tokia pat nutraukusių mokslus pirmakursių dalis – šios amžiaus grupės jaunuoliai, užėmę mokamas studijų vietas. Per pirmuosius mokslo metus universitetai praranda 15 proc. nemokančiųjų ir 30 proc. mokančiųjų už mokslą studentų (kolegijos – 15 ir 20 proc.), tai yra jaunuoliai iki 19–20 metų. Kylant amžiaus asimi studentų tendencingai mažėja, nutraukusių mokslus procentas (lygis) didėja, nubyryjimų dažnumas (intensyvumas) silpsta. Intensyviausi nubyryjimai būdingi valstybinių mokyklų bakalauro nuolatinų studijų pirmakursių rate, atvykusiųjų iš didžiųjų miestų (ypač – iš sostinės) grupėje, mažiau intensyvūs – kaimiškosios kilmės minėtų požymių studentų grupėje. Didžiąją dalį į ištęstines studijas priimtų jaunuolių iki 30 metų (du trečdaliai) sudaro kolegijų pirmakursiai. Dažniausiai nubyranti grupė – kaimiškosios kilmės jaunimas. Nevalstybinėse mokyklose nubyryjimų duomenų skalėje vyrauja

nuolatinų koleginių studijų pirmojo kurso studentai, kilę iš didžiųjų miestų (ypač – iš Vilniaus). Universitetai (1) dažniausiai netenka pirmakursių vyrų, besimokančių informatikos, inžinerijos bei humanitarinių specialybių, ir moterų, pasirinkusių socialinius mokslus. Kolegijose ryškiausiai nubyryjimo pėdsaką pirmame kurse palieka verslo ir viešąją vadybą studijuojantys vyrai ir sveikatos mokslus studijuojančios merginos bei moterys. Minėtų mokslų specialybių programas studijuoti priimama daugiausiai studentų, todėl tikėtina, kad nubyryjimo fenomeną šiuo atveju veikia sisteminiai veiksniai. Ateities mokslų linkmės STEAM (praktinis gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, meno ir matematikos taikymas, angl. *science, technology, engineering, art, maths*) grupėje jautriausia – matematikos kryptis. Reikšmingoje švietimui ugdymo mokslų grupėje neišvengiama nesėkmių (ypač – mokyklų reorganizavimo fazėje). Vientisųjų studijų priešakyje dominuoja teisė vyrų ir moterų grupėse, magistrantūros studijose – verslo ir viešoji vadyba vyrų grupėje. Verslo ir viešoji vadyba – problemiškesniausia mokslų grupė nevalstybinėse kolegijose.

Apibendrinant pateiktos įžvalgos leidžia daryti išvadą – į aukštąsias mokyklas priimtųjų mokyti mastas (apimtis), studento amžius, lytis ir kilmė, studijų tipas, forma ir trukmė (kursas), specialybės pasirinkimas ir studijų finansavimo šaltinis – demografiniai, akademiniai, ekonominiai elementai, kurie vieni kitų sandūroje vienaip ar kitaip lemia nubyryjimo reiškinio dėsningumus.

6. Nubyrėjimo rizikos veiksniai, projekcijos ir priežastys

Nubyrėjimo lygio veiksniai ir jų projekcijos

Pasitraukimas iš aukštojo mokslo nelengvas sprendimų priėmimo procesas, kuris priklauso nuo daugelio aplinkybių ir motyvų derinio. Abstrakčiai kalbant, nubyrėjimo rizikos veiksniai pagal jų prigimtį gali būti vidiniai ir išoriniai, išmatuojami ir tokie, kuriuos išmatuoti nelengva; ilgalaikiai, trumpalaikiai ir t. t. Fokusuojantis į tyrimą, vienu svarbiausiu išlikimo aukštojoje mokykloje veiksniu laikome studijų pradžią.

Studijų pradžia – egzaminas, kurį išlaikius, mokslų nebaigimo tikimybė menksta. Pirmasis kursas projektuoja būsimųjų kursų demografiją, nes prarandama daugiausia studentų – 20–30 proc. bakalaurantų. Vertinant nubyrėjimo riziką, studijų pradžioje numatyta apimti tuos pirmakursius, kurie telkiasi aukštojo mokslo priešakyje – valstybinių mokyklų nuolatinių studijų bakalaurantus. Jie – gausiausia ir pažeidžiamiausia grupė.

Ankstesnės įžvalgos suponavo apibendrinimus ir išryškino aspektus, kurie siejami su nubyrėjimo rizika. Tam tikrus iš jų, pagal turimus duomenis, statistinėmis priemonėmis galima įvertinti ir pagrįsti.

Argumentuojant nubyrėjimo lygio sąsajas, taikytini šie kintamieji regresoriai: studijas nutraukusių studentų stojamasis balas ir

savivaldybių gerovės indekso švietimo komponentas⁵⁰. Nubyrėjimo lygis detalizuojamas studento lyties, kilmės, studijų tipo ir studijų finansavimo šaltinio požymių grupėmis vidutiniškai 2019–2020 ir 2021–2022 mokslo metų laikotarpiu. Nubyrėjimo lygio ir jo regresorių duomenų turis⁵¹ pakankamas, nes duomenys reprezentuoja studento kilmės savivaldybes: didžiųjų miestų, kaimiškąsias, žiedines ir urbanizuotų miestų.

Tyrime daromos tokios prielaidos: nutraukusiojo mokslus studento stojamasis balas atspindi jaunuolio mokyklinį pasirėngimą studijoms; savivaldybių gerovės indekso švietimo komponentas apibūdina švietimo lygį savivaldybėje. Tyrimo hipotezė formuluojama klausimu, „ar jaunuolio mokyklinis pasirėngimas ir švietimo būsena studento kilmės savivaldybėje turi įtakos studentų nubyrėjimo lygiui?“

Trumpai apžvelgsime, iš kur kilę, kokias mokyklas pasirinkę, su koku stojamuoju balu priimti į pirmosios pakopos nuolatinės studijas jaunuoliai, kurie nutraukė mokslus pirmaisiais mokslo metais. 2019–2022 mokslo metų periodu 6–7 balų stojimo kartelę įveikę jaunuoliai – vyraujanti rizikos grupė universitetuose (3 priedo 14 lentelė (a segmentas). Tipinis pavyzdys – Kauno technologijos universitetas. Universitetai sutelkia jaunuolius iš visos Lietuvos, tačiau didžiausias studijuoti siekiančiųjų srautas – universitetinių miestų kilmės vaikinai ir merginos. Su 7–8 ir (ar) didesniu balu įstoję studijuoti ir nebaigę pirmo kurso – didžiųjų miestų mokyklų auklėtiniai, pasirinkę Sveikatos

⁵⁰ Savivaldybių gerovės indekso duomenys vėluoja palyginti su kitais rodikliais (2018–2020 metai). Tuomet dabartinis pirmakursis dar mokėsi bendrojo ugdymo įstaigoje. Savivaldybių gerovės indeksas: Vilniaus politikos analizės institutas (2022). Prieiga internete: https://vilniusins-titute.lt/wp-content/uploads/2022/12/Indeksas_2022.pdf?fbclid=IwAR3drQuDC9u7LMIRwQ9eJyIYsp2V4dJkhY06GnHw2qCcwP4sfVaRLTzVizc.

⁵¹ Bendra duomenų imtis – 46. Tiek atrinkta studento kilmės savivaldybių. Kaimiškiosios savivaldybės vertintos ne visos (tik tos, kurios charakteringesnės pagal nubyrėjimo lygį). Tam tikrais atvejais vienos kitos savivaldybės atsakyta dėl duomenų išskirtinumo konkrečioje situacijoje.

mokslių, Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetus. Kolegijas dažniau renka geografiškai artimiausių regionų jaunimas.

Koleginių studijų nebaigusiujų pradžios balai – mažesni (5–6). Vyraujanti padėtis būdinga Kauno ir Vilniaus kolegijoms. Didžiausias nubyrėjimo mastas išvelgiamas populiariausiuose Vilniaus ir Kauno universitetuose bei kolegijose (Vilniaus kolegijoje, Kauno kolegijoje, Socialinių mokslų kolegijoje), ten pirmo kurso nebaigę jaunuoliai brandos atestatą įgijo didžiųjų miestų mokyklose (3 priedo 14 lentelė (*b* segmentas)). Studijas nutraukusių vyrų mokslų pradžios lygis gana stabilus: 7–8 – universitetuose, 6–7 – kolegijose. Universitetinių studijų nebaigusiujų moterų grupėje stojimo balai labai nevienodi. Dažnai viršija net 8 balus.

Koleginių studijų nebaigusiujų moterų stojimo balas mažesnis nei vyrų (5–6). Mokančiųjų už mokslą studijų pradžios lygis dažniau panašus į vyrų, nemokančiųjų – į moterų. Regioninio faktoriaus daroma įtaka netendencinga.

Antrąjį nubyrėjimo lygio argumentą, Savivaldybių gerovės indekso Švietimo komponentą, sudaro keletas rodiklių: nelankančių mokyklos privalomojo mokyti amžiaus vaikų dalis; 4–6 metų vaikų ugdymo aprėptis; mokiniai, dalyvaujantys neformaliojo vaikų švietimo programose arba lankantys bendrojo ugdymo mokyklų būrelius; abiturientų, gavusių 51–100 matematikos ir lietuvių kalbos brandos egzaminų įvertinimo balų, dalis. Bendra švietimo padėtis Lietuvos savivaldybėse 2022 metais turi tam tikrą braižą. Vilniaus, Kauno ir Šiaulių miestų, Kė-

dainių, Raseinių, Kretingos, Akmenės ir Utenos rajonų savivaldybėse Švietimo komponento balas viršija Lietuvos vidurkį. Žemiau vidurkio – pietvakarinės, vakarinės ir paribio savivaldybės: Kalvarijos, Vilkaviškio, Jurbarko, Pagėgių, Šilalės, Skuodo rajonų ir Visagino miesto. Likusių savivaldybių Švietimo rodiklis artimesnis šalies vidurkiui.

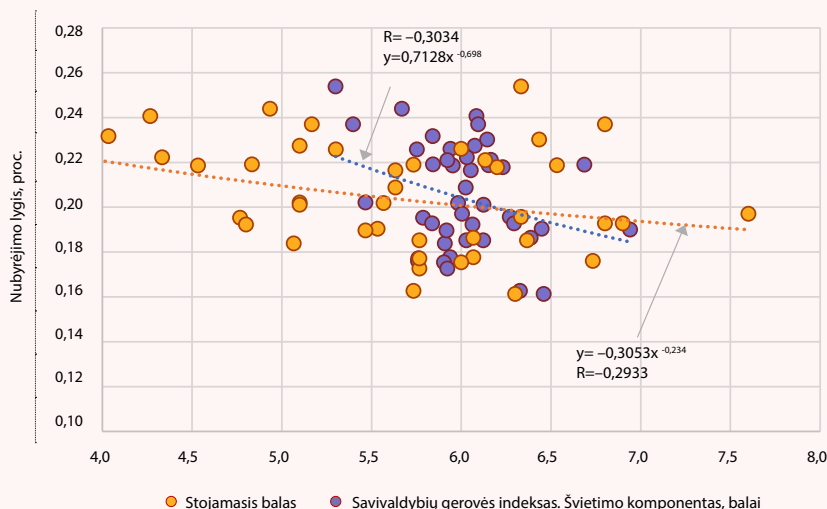
Vertinant studentų nubyrėjimo lygį ir jo sąveiką su jaunuolių mokykliniu pasirengimu ir švietimo situacija, jo kilmės savivaldybėje taikytas grafinis instrumentas (sklaidos diagrama), ryšį matuojantis tiesinės koreliacijos koeficientas R (Pirsono)⁵² ir regresijos lygtis. Regresijos lygtis, rodoma diagramose – netiesinės prigimties (laipsninė), bet patogi tuo, kad lengvai interpretuojama: laipsniu rodomas rodiklis nusako procentą, kuriuo kinta nubyrėjimo lygis, argumento vertei padidėjus 1 proc. Tiriama sąsaja laikoma patikima, jei R reikšmingumo tikimybė p ⁵³ atitinka sąlygą: $p < 0,05$ (kartais – $p < 0,10$). Sąlygoje nurodytas dydis reiškia 5 proc. paklaidą (kartais – 10 proc.), kuri užfiksuoja tyrimų rezultatus. Statistinių tyrimų rezultatai nėra šimtu procentų patikimi. Tačiau jie gali būti tikėtinais patikimi su 95 proc., 90 proc. ir kita tikimybe. Didėjant ryšio rodikliui R , didėja ryšio patikimumas. Kuo R arčiau vienetų, tuo ryšys stipresnis. R ženklas (+; –) rodo vertinamos sąsajos kryptį.

27 paveikslas diagrama vizualiai beveik atsako į klausimą, ar jaunuolio mokyklinis pasirengimas ir švietimo kokybės lygis studento kilmės savivaldybėje turi įtakos studentų nubyrėjimo lygiui.

⁵² Skaičiuojant R taikyta skaičiuoklės „Excel“ funkcija „Correl“.

⁵³ Skaičiuojant p naudotasi statistinių dydžių kalkuliatoriumi. Prieiga internete: <https://www.socscistatistics.com/pvalues/pearsondistribution.aspx>.

27 paveikslas. Nubyrėjimo lygis, atsižvelgiant į studento pasirengimą ir švietimo lygį savivaldybėse

Šaltinis: ŠVIS.

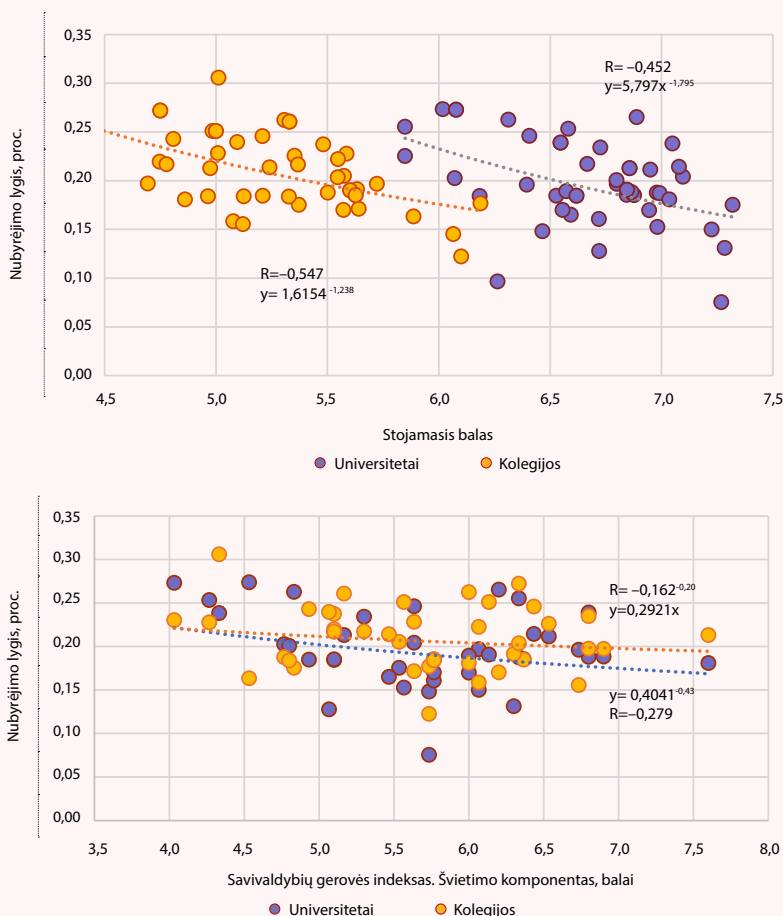
Statistika rodo, kad studentų nubyrėjimo lygio sąsajos su jaunuolių pasirengimu (stojamuoju balu) ir švietimo lygiu šalies savivaldybėse (švietimo balu) nėra stiprios. Abiem atvejais koreliacijos rodiklis lygus beveik – 0,3, tačiau paskaičiuota tikimybė p atitinka sąlygą $p < 0,05$. Todėl, 95 proc. tikėtina, kad gerėjant studentų mokykliniam pasirengimui ir švietimo padėčiai savivaldybėse, studentų nubyrėjimo rizika mažėja (c. p.) (lotynų kalba *Ceteris paribus* (c. p.) reiškia posakį „kitoms sąlygoms (aplinkybėms) nesikeičiant“).

28 paveiksle pateikiamos galimos tiriamųjų sąsajos aukštųjų mokyklų grupėmis.

Pirmuoju atveju akivaizdžiai skiriasi universitetų ir kolegijų nubyrėjimo rodi-

klio pasiskirstymas, atsižvelgiant į tai, su koku stojamuoju balu jaunuoliai startuoja aukštojoje mokykloje. Nebaigusieji koleginių studijų gerokai dažniau įgyja menkesnį mokyklinį pasirengimą palyginti su universitetų studentais. Universitetuose ir kolegijose nubyrėjimo ir pasirengimo tarpusavio koreliacija – stiproka ir patikima ($p < 0,05$). Antruoju atveju nubyrėjimo rizika į švietimo padėtį savivaldybėse reaguoja švelniau. Čia tendencijų vektoriai – nuoseklesni, koreliacijos lygis – žemesnis ir ne toks patikimas. Tik universitetuose 90 proc., tikėtina, ši sąsaja patikima ($0,05 < p < 0,10$). Todėl pagal nubyrėjimo lygio reakciją į regresorių variaciją, universitetinį studijų tipą galima laikyti reikšmingesniu nei kolegines studijas.

28 paveikslas. Nubyrėjimo lygis mokyklų grupėmis, atsižvelgiant į studentų pasirengimą ir švietimo lygį savivaldybėse

Šaltinis: ŠVIS.

29 paveiksle nubyrėjimo lygis statistiškai argumentuojamas studento lyties, studijų finansavimo šaltinio ir studento kilmės (miestinės ir rajoninės) požymių grupėmis. Kairiojo diagramų bloko x ašies argumentas – studentų mokyklinio pasirengimo lygis, dešiniojo – švietimo būsenos balas studento kilmės savivaldybėse.

Kairėje iliustracijos pusėje (29 paveikslas) daugumoje atvejų identifikuota atvirkštinė nubyrėjimo tendencija, grindžiama studentų mokykliniu pasirengimu: kuo aukštesnis stojamasis balas, tuo žemesnis nubyrėjimo lygis. Vyrų, moterų ir nemokančiųjų už studijas nubyrėjimo ly-

gio sąsajos su stojamuoju balu nestiprios (maždaug – 0,3 balai), tačiau – patikimos ($p < 0,05$). Miestiškosios kilmės studentų nubyrėjimo argumentacija gerokai iškalbingesnė (maždaug – 0,6 balai). Rajoninės kilmės studentų grupėje siejamų rodiklių priklausomybė nėra charakteringa. Prieštaraujanti daugumai atvejų mokančiųjų už studijas nubyrėjimo rodiklio reakcija į regresorių – teigiama: kuo aukštesnis stojamasis balas, tuo didesnis nubyrėjimo lygis. Mokantieji už mokslą valstybinėse nuolatinėse studijose dažniau susiduria su finansiniais, darbo ir mokslų derinimo sunkumais, todėl net ir aukštesniais balais įstojęs studentas

neretai privalo pasirinkti – mokytis ir dirbti ar mokslus (studijas) nutraukti ir tik dirbti.

Dešiniau (29 paveikslas) įžvelgiami panašūs bruožai vyrų, moterų, nemokančių už studijas ir rajoninės kilmės studentų grupėse: kuo geresnė švietimo situacija savivaldybėje, tuo mažesnė nubyrežimo tikimybė. Identifikuotas silpniausias, tačiau patikimas mokančiųjų už mokslą argumentas, stipriau-

sias – rajoninės kilmės studentų grupėse. Prieštaraujantis atvejis – miestiškos kilmės studentų nubyrežimai. Didesnė nubyrežimo rizika šio jaunimo grupėje siejasi su geresne švietimo situacija jaunuolio kilmės savivaldybėje. Iš miesto atvykę studentai dažnai linkę objektyviau vertinti lūkesčių ir realiųjų atitikčių, dažniau turi vidinės drąsos ir laisvės apsispręsti.

29 paveikslas. Nubyrežimo lygis studento požymių grupėmis, atsižvelgiant į stojamąjį balą ir švietimo lygį savivaldybėse

Šaltinis: ŠVIS.

Mokymosi ir mokslų (ne)baigimo tendencijos, nubyrežimo veiksniai ir priežastys aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose

28 ir 29 paveikslų diagramose pažymėta rodiklinė lygtis – pagrindas prognozuoti y ašies reiškinį, atsižvelgiant į argumentuojantį rodiklį, esantį x ašyje. Perspektyvą projektuoja laipsnio rodiklyje esantis dydis. Šiuo atveju jis rodo, kaip keičiasi nubyrejimo tikimybė vienu procentu (13 lentelė) didėjant

argumentuojančiam rodikliui. Pavyzdžiui, 28 paveiksle viršutinėje diagramoje pateikta rodiklinė lygtis $y = 5,797x^{-1,795}$ rodo, kad vienu procentu padidėjęs stojančiųjų į universitetus stojamasis balas jų nubyrejimo tikimybę mažina 1,8 proc.

13 lentelė. Nubyrejimo projekcijos, atsižvelgiant į argumentavimo rodiklius studentų požymių grupėms

Nubyrėjimo reakcija (+; –) proc. argumentuojančiam rodikliui didėjant 1 proc.					
Nubyrėjimo reakcija į mokyklinio pasirengimo lygį ir į švietimo lygį savivaldybėje				Nubyrėjimo reakcija a grupėje į nubyrėjimą b grupėje	
Požymių grupės	+	–			
Universitetai	–1,80			–0,43	
Kolegijos	–1,24			0,20	
Vyrai	–0,55			–0,29	
Moterys	–0,89			–0,60	
Valstybės lėšos	–1,51			–0,37	
Asmeninės lėšos	1,17			0,00	
Rajoninė kilmė (r. k.)	0,00			–0,40	
Miestiškoji kilmė (m. k.)	–1,15			0,00	
Universitetai (r. k.)	–2,70			0,00	
Universitetai (m. k.)	–0,58			0,00	
Kolegijos (r. k.)	–1,02			0,00	
Kolegijos (m. k.)	–0,56			1,12	
				Universitetai (a) ir vyrai (b)	0,48
				Universitetai (a) ir moterys (b)	0,29
				Kolegijos (a) ir vyrai (b)	0,23
				Kolegijos (a) ir moterys (b)	0,37
				Universitetai (a) ir valstybės lėšos (b)	0,66
				Universitetai (a) ir asmeninės lėšos (b)	0,00
				Kolegijos (a) ir valstybės lėšos (b)	0,44
				Kolegijos (a) ir asmeninės lėšos (b)	0,37
				Valstybės lėšos (a) ir vyrai (b)	0,00
				Valstybės lėšos (a) ir moterys (b)	0,67
				Asmeninės lėšos (a) ir vyrai (b)	0,73
				Asmeninės lėšos (a) ir moterys (b)	0,00

Pastaba. Nubyrejimo reakcija (+;–) yra regresijos lygties koeficientas, esantis laipsnio rodiklyje (23–25 paveikslai). Stulpeliais vaizduojamos reikšmės sugrupuotos į penkis intervalus. Raudoni stulpeliai – neigiamos reikšmės, mėlyni – teigiamos.

Šaltinis: ŠVIS.

Tam tikri dėsningumai, įžvelgiami lentelėje – iškalbingi. Viena vertus⁵⁴, vienu procentu didėjantis rajoninės kilmės studentų stojamasis balas jų nubyrejimo *universitetuose* tikimybę mažina 2,7 proc., nors, skaičiuojant vidutiniškai, stojamojo balo įtaka rajoninės kilmės studentų nubyrejimui – nereikšminga. Kita vertus⁵⁵, vienu procentu didėjantis savivaldybės švietimo balas miesto

kilmės studentų nubyrejimo *kolegijose* tikimybę didina 1,12 proc. Trečia⁵⁶, vyrų nubyrejimai reikšmingai siejami su mokančiųjų už mokslą, moterų – su valstybės finansuojamų studentų nubyrejimais.

Prognozavimas prasmingas tuomet, kai siejamų rodiklių sąsajos (R) patikimos. Prognozavimas turi labai svarbią išlygą: statistiniai rezultatai pripažįstami kaip tikėtini

⁵⁴ Žr. 13 lentelės kairėje esantį ilgiausią stulpelį.

⁵⁵ Žr. 13 lentelės viduriniojo skyriaus žemutinį stulpelį.

⁵⁶ Žr. 13 lentelės dešinės pusės apačioje esančius du stulpelius.

kitoms sąlygoms nesikeičiant (c. p.). Vargu, ar dabartinis laikmetis gali garantuoti kitų sąlygų nekintamumą. Skyrelyje nepaliestos sąlygos – mokinių ir studentų skaičiaus mažėjimas pavymui gimstamumo tendencijai. Kita vertus, daugelį visuomenės gyvavimo sričių palietė pandemija, technologijų proveržis, perėjimas mokytis ir dirbti nuotoline forma, užsitęsę globaliniai konfliktai ir kt.

Nubyrėjimo priežastys

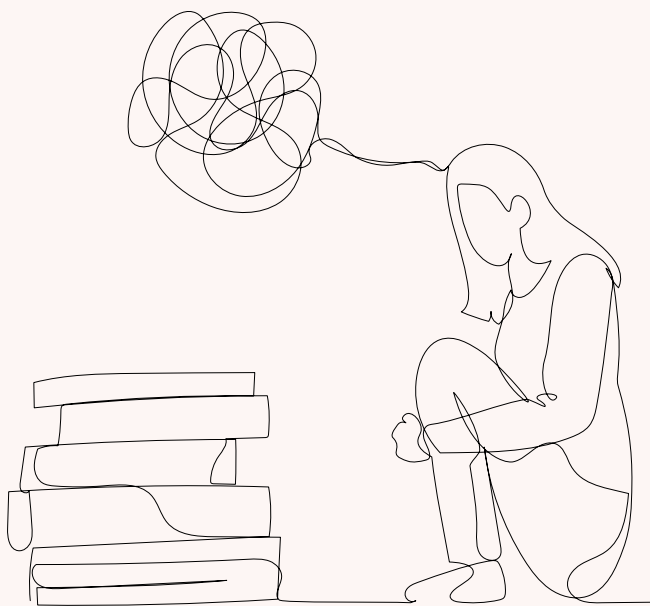
Siekiant atskleisti nubyrėjimo priežastis, pirmiausia pravartu apžvelgti ŠVIS statistinius duomenis, kuriuos analizuojant galima atskirti jaunesnių ir vyresnių iki 30-ties metų studentų grupes. Studentų iki 21 metų amžiaus (imtinai) grupė – jaunuoliai, kurie pradėjo studijuoti maždaug tuoj pat po bendrojo ugdymo programos užbaigimo. Vyresni jaunuoliai aukštosiose mokyklose studijuoti pradėjo po šios tokios pertraukos ar baigę mokslus kurioje nors pavidurinio mokyimo įstaigoje. Ką tik bendrąją brandą įgiję abiturientai universitetų pirmo kurso studijų vietas užpildo beveik 100 proc., kolegijų – daugiau kaip 90 procentų. Kad įžvelgtume, kas pasikeitė per penketą metų, parinkti tyrimo laikotarpio pradžios ir pabaigos mokslo metai.

2017–2018 mokslo metais maždaug 4 iš 10-ties nutraukusiųjų mokslus – 18–21 metų studentai, 6 iš 10-ties – sulaukę 22 metų ir vyresnio amžiaus jaunuoliai (14 lentelė).

Nutraukdami mokslus studentai dažniausiai nurodo, kad palieka mokyklą *savo noru*. Studijų nutraukimas *savo noru* yra nežinoma priežastis. Ji slepia daugybę apsisprendimo motyvų ir paskatų.

Periodo pabaigoje persiskirstė nubyrėjimo pagal priežastis proporcijos: išaugo jaunesnio amžiaus *savo noru* nutraukusiųjų mokymąsi procentas, sumažėjo *iškritusiųjų*

dėl nepažangumo dalis vyresniojo amžiaus studentų grupėje. Nepažangumas visiškai suprantama priežastis. Studentas nesugeba organizuoti kasdienės veiklos, praleidžia užsiėmimus, neatlieka užduočių, ne(iš)laiko kolokvių (lot. *colloquium* – pokalbis) ar kurso egzaminų ir pan. Jų nubyrėjimo statusas – išbraukti iš studentų sąrašų. Pasitraukimas iš mokslų dėl nepažangumo dažniau tipingas bakalaurantų grupėje: tiek vyrams ir moterims, tiek jaunesniojo ir vyresniojo amžiaus grupėje.

14 lentelė. Studentų pasiskirstymas pagal nubyrejimo priežastis studentų požymių grupėmis

Priėžastys: savo noru – 1; nepažangumas – 2; neatvykimas po pertraukos – 3; ne/aplpgintas baigiamasis darbas – 4; nesumokėtas studijų mokestis – 5; nenurodytos priežastys – 6; mokyklos nelankymas – 7; mokyklos reorganizavimas, likvidavimas – 8; kitos akademinės priežastys – 9.																																																	
Moksls metai										2017–2018 moksls metai										2021–2022 moksls metai																													
Studento amžius										18–21 m.										22–29 m.										18–21 m.										22–29 m.									
Priežasties kodas										1 2 3 4 5 6 7 8 9										1 2 3 4 5 6 7 8 9										1 2 3 4 5 6 7 8 9										1 2 3 4 5 6 7 8 9									
Procentinė dalis grupėje										29 6 0 1 1 1 1 2 1 43										24 13 4 5 3 2 2 4 2 57										43 6 0 0 1 3 1 0 1 55										25 8 1 3 2 5 2 0 1 45									
Studijų tipas, rūšis																																																	
Universitetinės (1)																																																	
Koleginės																																																	
Vientisosios																																																	
Universitetinės (2)																																																	
Studento lytis																																																	
Vyrai																																																	
Moterys																																																	
Kursas																																																	
1																																																	
2																																																	
3																																																	
4																																																	
5																																																	
Savivaldybės grupė																																																	
Didieji miestai																																																	
Kaimiškosios																																																	
Žiedinės																																																	
Urbanizuotų miestų																																																	
Studijų kryptis																																																	
Fiziniai mokslai																																																	
Gyvybės mokslai																																																	
Humanitariniai mokslai																																																	
Informatikos mokslai																																																	
Inžinerijos mokslai																																																	
Matematikos mokslai																																																	
Menai																																																	
Socialiniai mokslai																																																	
Sportas																																																	
Sveikatos mokslai																																																	
Technologijų mokslai																																																	
Teisė																																																	
Ugdymo mokslai																																																	
Verslo ir viešojo vadyba																																																	
Veterinarijos mokslai																																																	
Žemės ūkio mokslai																																																	

Šaltinis: ŠVIS.

Informatikos ir vadybos mokslų studijų programos – specialybės, dažniausiai dėl nepažangumo prarandančios studentus. Ši aiški ir žinoma priežastis vyrauja visu laikotarpiu, tačiau dažniau – tyrimo periodo pradžioje ir vyresniojo amžiaus studentų grupėje. Kitos, rečiau aptinkamos priežastys, būdingesnės 22–29 metų studentams. Šie gana dažnai nesugrįžta į mokyklą po studijų pertraukos, nepajėgia parengti (apginti) baigiamojo darbo arba negali sumokėti už mokslą.

2017–2018 mokslo metų statistika liudija, kad mokyklų reorganizavimo ar likvidavimo procesas labiausia palietė universitetines studijas, pirmąjį kursą, vyrus ir moteris,

atvykusius iš didžiųjų miestų bei juos supančių rajoninių savivaldybių.

Tikrąsias nubyrejimo priežastis nelengva atskleisti. Neretai paliekantis mokyklą studentas, nutraukdamas sutartį su mokykla, nenurodo jokios priežasties. Tai pailgina nežinomų priežasčių eilutę. Kitos priežastys dažniau atsitiktinės ar epizodinės ir sudaro labai mažą procentą – sveikatos problemos, išvykimas gyventi į užsienį, persikėlimas į kitą gyvenamąją vietą ir kt.

***Nubyrėjimo priežastys universitetų
akademinio personalo akimis***

Statistika neatskleidžia „paslėptųjų“ nubyrimo priežasčių, kurios paskatina stu-

dentą netęsti mokslų. Šias priežastis, galbūt, žino studijas nutraukusiojo aplinka (šeima, kolegos, studentų organizacija, mokymo ir mokyklos administracijos personalas). Toliau žingsniu aprępsime tas įžvalgas, kuriomis pasidalijo įrašomojo pokalbio *Interviu* dalyviai – studentų organizacijos atstovas, pagrindinių šalies aukštųjų mokyklų mokymo padalinių vadovai ir kitas padalinių administracijos personalas. Pokalbyje dalyvavo vienas Studentų sąjungos ir septyni aukštųjų mokyklų atstovai. Apibendrintos informantų mintys patekiamos apžvalginio stiliu, neįvardijant pokalbio dalyvių jiems patiems prašant.

Bakalauro studijos

Neretai studentai paaiškinimuose nurodo, kad vieną ar kitą studijų programą pasirinko tėvų paskatinti – nes dar nebuvo įsitikinę, ar tikrai būtent tai nori studijuoti.

Baigę bendrojo ugdymo programą ir įstoję į aukštąją mokyklą jaunuoliai elgiasi tarsi ištikti nemenko šoko, sutrinka dėl greitų ir svarbių permainų, atsakomybės apsisprendimų. Kartais jau įstoję suvokia, kad dar nežino, ką iš tiesų norėtų studijuoti, kad įstojo visiškai ne ten, kur norėjo ar tikėjosi, kad pasirinktos studijos – ne jiems skirtos. Gerai, jei studentai apsisprendžia studijų nenutraukti, o pasirinkti kitą studijų kryptį. Mokantis (studijuojant) pirmame kurse sankcijos dar netaikomos, valstybei pinigų grąžinti nereikia, todėl keisti studijų kryptį – palanki išeitis. Antrame kurse studentai jau įžvelgia neatitikimą tarp pasirinktos studijų programos ir asmeninių lūkesčių.

Aukštosios mokyklos suinteresuotos, kad studijas pasirinktų kuo daugiau studentų, todėl imasi gudrios rinkodaros politikos. Įtaigos reklamos suviliotas būsimasis studentas susidaro gerą įspūdį apie vieną ar kitą studi-

jų programą ir patiki, kad būtent ši programa kaip tik tai, ko jam šiuo metu reikia. Tačiau pradėjus studijuoti, pasirodo, kad taip nėra. Pirmaisiais studijų metais studentas dar ne visai suvokia, kiek žinių ir patirčių reikia mokantis pasirinktos specialybės, nes pradžioje paprastai dėstomi įvadiniai, bendrieji pagrindai. Ypač sudėtinga studijuoti fundamentaliuosius mokslus, pavyzdžiui, matematiką, todėl dažnai studentą apima neviltis, nes tikėtasi konkrečių specialybės dalykų. Dažnai studijų pradžioje nusiviliama ir dėstytojais, nes jie nesuteikia žinių, kurių galbūt tikisi pirmakursis. Neretai ir studijų pradžios kokybė bei turinys neatliepia studento lūkesčių, kuriuos žadėjo specialybės reklama. Nusivylimas studijų kokybe, pasirinkta specialybe būdingas ir studijuojantiems vyresniųjų kursuose.

Labai svarbi paskata nebetęsti mokslų (studijų) – socialinė ir akademinė integracija. Pasitaiko atvejų, kai studentai nepritampa konkrečioje akademinėje bendruomenėje, negeba integruotis specifinėje terpėje. Tokius jaunuolius apima vienišumo jausmas, ištinka emociniai sunkumai. Tai ypač būdinga tiems studentams, kurie, palikdami namus, draugus ir artimuosius, į svetimą miestą atvyksta iš regionų. Socialinės ir akademinės integracijos akistatoje regioninis argumentas didina riziką mokslus (studijas) nutraukti anksčiau.

Tikimybę netęsti studijų didina ir atsirandanti motyvacijos stoka. Neretai studentas ima suvokti, kad prieš rinkdamasis studijas pervertino galimybes, kad jam per sudėtinga mokytis pasirinktos specialybės, kad neįaučia prasmės studijuoti.

Dažnas atvejis, kai studentai nemoka tinkamai organizuoti (kurti) kasdienės rutinos: neturi įgūdžių kaip reikėtų mokytis savarankiškai, negeba planuoti laiko. Jei mokytis

ir dirbti tenka vienu metu, prarandama dar daugiau laiko. Tuomet kaupiasi akademiniai mokslų, kurios tampa sunkia emocine našta. Tiekia rinktis lengviausią išeitį – mokslus nutraukti visiškai, likti kartoti kursą ar (ir) eiti akademinį atostogų. Tokiu būdu palaipsniui tolsta nuo mokslo draugų ir mokslų (studijų). Pagal Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą (angl. *European Education Area*, ECTS) tam tikrą valandų skaičių studentai turi skirti savarankiškam darbui – referatams, kursiniams darbams rašyti. Jei dalis to laiko prarandama ir, pavyzdžiui, paskiriama darbui, randasi spraga, kuri laikui bėgant gilėja.

Nutinka taip, kad dėl rotacijos studentai tiesiog priversti valstybės finansuojamą studijų vietą užleisti kitiems, geriau besimokantiems valstybės nefinansuojamų vietų studentams. Negalėdami sumokėti už studijas šie privalo priimti nelengvą sprendimą – atidėti ar apskritai nutraukti mokslus.

Net jei valstybė finansuoja mokslus, studentai neišvengia papildomų išlaidų. Dažnam tai yra našta. Didžiausi šalies universitetai reziduoja didžiuosiuose miestuose, todėl per brangūs studentams. Jei už studijas mokėti nereikia, bet stipendijos labai mažos, kyla konkretus klausimas, kaip jaunam žmogui, norinčiam kokybiškų studijų ir disponuojančiam menkais finansiniais ištekliais, išgyventi dideliame mieste? Kai kurios studijų programos kainuoja itin daug, ypač tiems, kurie mokėti už mokslą skiria dalį asmeninių finansų. Neretai studentų negali išlaikyti ir tėvai. Todėl didelė dalis antrakursių, trečiakursių jau dirba.

Išteklių stoka – dažniausia priežastis, pasukanti studentus priimti sau nepalankų sprendimą. Su šiuo motyvu labiausiai siejamos kitos studentų veiklos – darbas. Besimo-

kantys ir dirbantys studentai prioritetą teikia darbui, nes tokiu būdu jie gauna pajamų. Atskirai verta paminėti informatikos ir inžinerijos mokslus. Antrame kurse studentai atlieka praktiką. Studijuojantiems informatiką ir inžineriją bei dirbantiems per praktiką darbdaviai moka pakankamą darbo užmokestį. Gera arba puikiai atlikusiems praktiką studentams net pasiūloma įsidarbinti. Atlikę praktiką studentai gauna daugiau žinių nei studijuodami pradžios kursuose. Tokiu būdu ir formuojamas motyvas, kad nėra prasmės tęsti studijų, nes beveik visos reikalingos žinios ir įgūdžiai įgyjami darbe. Tyrimo *Interviu* dalyvio teigimu, Vokietijoje studentams visiškai draudžiama dirbti. Dėstytojai taip pat negali dirbti kito darbo. Japonijoje studentai negali dirbti pirmus dvejus metus. Vėliau jiems leidžiama dirbti tik pusę etato.

Suderinti darbą ir mokslą sunkiausia baigiamajame kurse. Didžiausia paskutiniojo kurso problema – baigiamieji darbai. Ypač tiems, kurie, atlikę praktiką, rado darbą, ar yra jau dirbantys studentai. Studentai nebespėja parašyti darbo, negeba jo užbaigti. Arba dėl prastos darbo kokybės ar akademinio *skolų* jiems neleidžiama gintis, o jei ir leidžiama, baigiamųjų darbų apsiginti tiesiog nepavyksta.

Nutraukiantiems studijas studentams tenka pildyti paaiškinimą, kodėl jie priėmė tokį sprendimą. Populiariausia priežastis, nurodoma studentų – studijų nutraukimas *savo noru*. Tai dažniausiai reiškia nepažangumą – negebėjimą atsiskaityti (už referatus, laboratorinius darbus, kursinius darbus, praktiką) ir kolokviumo ar kurso egzamino ne(iš)laikymą. „Asmeninėmis priežastimis“ studentai įvardija asmeninio gyvenimo pokyčius. Dažnai tokiu būdu pasakoma, kad atėjo laikas ką nors keisti

gyvenime, kad kita veiklos sritis jiems kelia kur kas didesnę susidomėjimą, kad šiuo metu pasirinkta specialybė – klaida.

Magistro studijos

Studijuojant magistrantūroje negalioja paaiškinimas, kad studentas nesuprato, kur ir kodėl stoja mokytis. Magistrantūra, skirta gilintis į tam tikrą siauresnę pasirinkto dalyko sritį, yra tarsi mokslinio kelio pradžia. Keičiasi požiūris į formalaus magistro laipsnio įgijimą. Jis ne toks aktualus kaip anksčiau, kai svarbiau buvo bet kokia kaina įgyti diplomą; dabar, jei nepatinka mokytis (studijuoti), po pirmojo semestro daroma pertrauka, po jos paprastai situacija ir apsisprendimas tampa aiškesni. Magistrantūra šiuo metu nuvertinta.

Magistro studijų studentai jau žino, ar studijų programa atitinka jų lūkesčius. Jei mokymasis nepateisina vilčių, studentas, ko gero, ryšis nutraukti mokslus. Pasitaiko, kad studentams neįdomu, neaktualu, nepatrauklu studijuoti programą. Tuomet jie svarsto dėl sugaišto laiko, studijoms skirtų lėšų, jų naudos baigus studijuoti, dėl diplomo reikalingumo. Neretai studentai supranta, kad pastangos siekti magistro laipsnio nesuteikia pridėtinės vertės, nesuteikia nieko tokio, ko jie tikėjosi.

Magistrantų studijos lanksčios laiko atžvilgiu. Jos vyksta popiečio valandomis, penktadieniais, šeštadieniais. Studijų pobūdis įvairus – kontaktiniu, nuotoliniu, ištestiniu būdais. Nors studentams pritaikytas lankstus studijų laikas, studijuoti po darbo – varginantis dalykas. Tai liečia ir dėstytojus. Magistrantūroje išlieka baigiamojo darbo problema.

Magistrantams neretai trūksta motyvacijos. Fakultetai turi nemažai jiems skirtų valstybės krepšelių, bet tai ne visuomet efek-

tyvu, nes nedaro įtakos motyvacijai. Kai praleidžiami užsiėmimai, nekontaktuojama su dėstytoju, atsiranda spragų, dalykai tampa nesvarbūs ir neįdomūs.

Dažniausiai magistrantūros studentai – dirbantys įvairaus amžiaus žmonės. Jei nėra galimybės derinti studijų ir kitų veiklų laiką, ypač vyresnio amžiaus žmonės greičiausiai apsispręstų nutraukti mokslus. Pasiūlyti galima tuo, kad nors ir vangiai, bet gerėja darbdavių požiūris į dirbančio studento mokymąsi universitete ar kitokį kvalifikacijos kėlimą. Tai palankiai nuteikia norint išlaikyti studentus.

Tarp studijuojančiųjų magistrantūroje didesnis amžiaus vidurkis, dažniausiai jau sukuriama šeima, auginami vaikai. Keičiasi prioritetai ir tikimybė užbaigti studijas.

Šiame skyriuje taikytos statistinės priemonės leido pripažinti reikšmingus dėsningumus, atsakančius į tyrimo hipotezės klausimą, „Ar jaunuolio mokyklinis pasirengimas ir švietimo būseną studento kilmės savivaldybėje turi įtakos pirmo kurso studentų nubyrimo rizikai?“ Įrodyta, kad aukštesnis jaunuolių mokyklinio pasirengimo lygis ir geresnė švietimo padėtis studento kilmės savivaldybėje siejasi su mažesne nubyrimo tikimybe universitetuose, vyrų, moterų ir valstybės finansuojamų studentų grupėse. Mokyklinio pasirengimo lygis studijų universitete pradžioje dažniau siejamas su rajoninės, kolegijoje – su miestiškosios kilmės studentų nubyrimais. Vyrų nubyrimai reikšmingai siejasi su mokinčiųjų už mokslą, moterų – su valstybės finansuojamų studentų nubyrimais. Prieštaraujantis ir nubyrimo tikimybę didinantis argumentas mokamose nuolatinėse studijose – mokyklinis pasirengimas, o miestiškosios kilmės studentų grupėje – švietimo būklė savivaldybėse. Mokantieji už mokslą valstybės

finansuojamose nuolatinėse studijose dažniau susiduria su finansiniais, darbo ir mokslų derinimo sunkumais. Iš miesto atvykusieji studentai dažniau linkę objektyviau vertinti lūkesčių ir realijų atitikties, dažniau randa vidinės drąsos ir laisvės apsispręsti. Statistika rodo, kad dažniausios nubyrymo priežastys nėra žinomos, t. y. – mokymosi (studijų) nutraukimas *savo noru*. Studentų paaiškinimuose tai įvardijama kaip neatsiskaitymas: už akademines užduotis, už semestrą, už mokslo metus. Anot *Interviu* dalyvių, bakalauro studijose dažniausiai pasitaikančios asmeninio pobūdžio nubyrymo priežastys – studentų negebėjimas suvokti asmeninių tikslų, polinkis pervertinti galimybes ir lūkesčius, motyvacijos stygius ar praradimas, negebėjimas valdyti laiko ir susitelkti mokytis. Kitos reikšmingos priežastys – nevykusi socialinė ir akademinė integracija, finansiniai ir darbo bei mokymosi derinimo sunkumai. Studijuojant magistrantūroje keičiasi prioritetai (šeima, vaikai), didėja amžiaus vidurkis. Dažniausios magistrantų nubyrymo priežastys – mokymosi ir darbo derinimo sunkumai, baigiamojo darbo parengimas bei apgynimas. Kol kas nėra duomenų, susijusių su studentų nubyrymo priežastimis mokantis nuotoliniu būdu per pandemiją.

7. Apsisprendimo nutraukti mokslus motyvai ir paskatos

Sunkumai mokantis specialybės

Ulrich Heublein⁵⁷, apžvelgdamas tyrimus, skirtus studentų nubyrimo problematikai Vokietijos aukštosiose mokyklose, identifikavo tris pagrindines studentų grupes, kurioms būdinga didesnė rizika nutraukti studijas. Pirmoji grupė – studijas pradedantys studentai, įvertinti žemesniais vidurinės mokyklos baigimo rezultatais, žinių spragomis, pasižymintys silpnesniu gebėjimu mokytis. Tokiems studentams kyla problemų savarankiškai studijuoti, atlikti užduotis – dažniausiai šie studentai priversti nutraukti studijas dėl akademinio nepažangumo. Antrosios rizikos grupės studentai pradeda studijas turėdami klaidingų lūkesčių dėl studijų turinio ir būsimos karjeros perspektyvų. Jų sprendimą nutraukti studijas lydi abejonės, galbūt net įsitikinimas, kad mokosi nepageidaujamos specialybės. Tokių studentų motyvacija studijuoti akivaizdžiai mažėja, jie linkę ne pasitraukti iš mokymosi sistemos, o keisti studijų kryptį. Studentai, patenkantys į trečiąją rizikos grupę, studijų metu daugiau dėmesio skiria darbui, o ne mokymuisi, susiduria su įvairiomis finansinėmis problemomis.

Per 2022 metais atliktą universitetų ir kolegijų studentų bei profesinio mokymo įstaigų mokinių apklausą siekta išsamiau analizuoti studijų (mokymosi) metu kylančius sunkumus, detalesnes mokymosi nutrauki-

mo priežastis ir pagalbos būdus. Studentai ir profesinių mokymosi įstaigų mokiniai, atsakydami į klausimą „Su kokiais mokymosi sunkumais ar nusivylimais susiduriate mokydami specialybės?“, galėjo pažymėti tiek pasirinkimų, kiek, jų nuomone, apibūdinama klausimu įvardyta situacija. 30 paveiksle pateikta informacija apie sunkumus, išskylančius studijuojant aukštosiose mokyklose ar mokantis profesinio mokymo įstaigose.

Dažniausiai sunkumų besimokantiejiems kelia jų įgyto išsilavinimo spragos, nepakankami mokėjimo mokytis, laiko valdymo gebėjimai. Pusė aukštųjų mokyklų studentų, kiek daugiau nei 40 proc. kolegijų studentų ir profesinių mokymo įstaigų mokinių teigia jaučiantys turimų žinių trūkumą studijuojant ar mokantis. Nemaža dalis studentų ir mokinių pasižymi silpnais metakognityviniais gebėjimais – jiems stinga veiklos planavimo ir koordinavimo gebėjimų. Didesnė (daugiau nei 40 proc.) universitetuose nei kolegijose (daugiau nei 30 proc.) studijuojančių studentų dalis nurodė susiduriantys su minėtais sunkumais – tai gali būti susiję ir su didesniais reikalavimais, keliamais universitetuose. Ypatingai reikėtų atkreipti dėmesį į aukštą mokantis patiriamo streso lygį (30 paveikslas). Ilgalakis nuolat patiriamas stresas, susijęs su mokymusi, neigiamai paveikia kognityvinius gebėjimus, akademinius pasiekimus, fizinę ir psichinę sveikatą, miego kokybę⁵⁸. 72 proc. universitetų ir 66 proc. kolegijų studentų nurodo, kad nerimauja, jog nesusėdės atlikti paskirtų užduočių, neišlaikys egzaminų – tai dažniausiai nurodomas sunkumas, kuris trukdo tinkamai

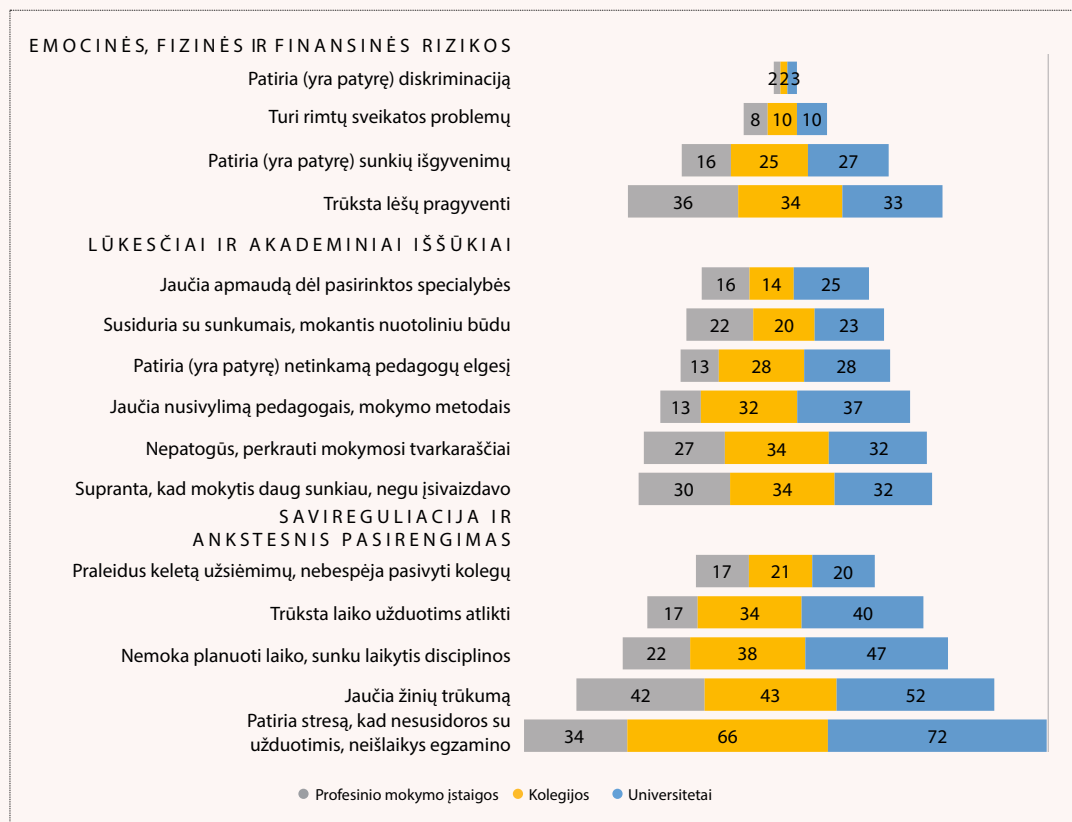
⁵⁷ Heublein U. (2014). Student drop-out from German higher education institutions. *European Journal of Education*, 49(4), 497–513.

⁵⁸ Pascoe M. C., Hetrick S. E. & Parker A. G. (2020). The impact of stress on students in secondary school and higher education. *International journal of adolescence and youth*, 25(1), 104–112.

gilintis į studijas aukštųjų mokyklų studentams. Profesinių mokymo įstaigų mokinių atveju – kitokia situacija – jiems daugiau sunkumų sukelia žinių trūkumas (42 proc.) nei patiriamas stresas (34 proc.). Daliai studentų ir mokinių mokymosi iššūkių įveikti nepada-
da jų mokymosi stilius⁵⁹: taikomas mokymo-

si būdas, nepakankamai greitas sprendimų priėmimo ir mąstymo laikas (31 paveikslas). 15–20 proc. universitetų studentų, 10 proc. kolegijų studentų, 7 proc. profesinių moky-
mo įstaigų mokinių nurodo, kad dėl to turi problemų. Panaši dalis respondentų nepa-
tenkinti ir asmeninėmis savybėmis.

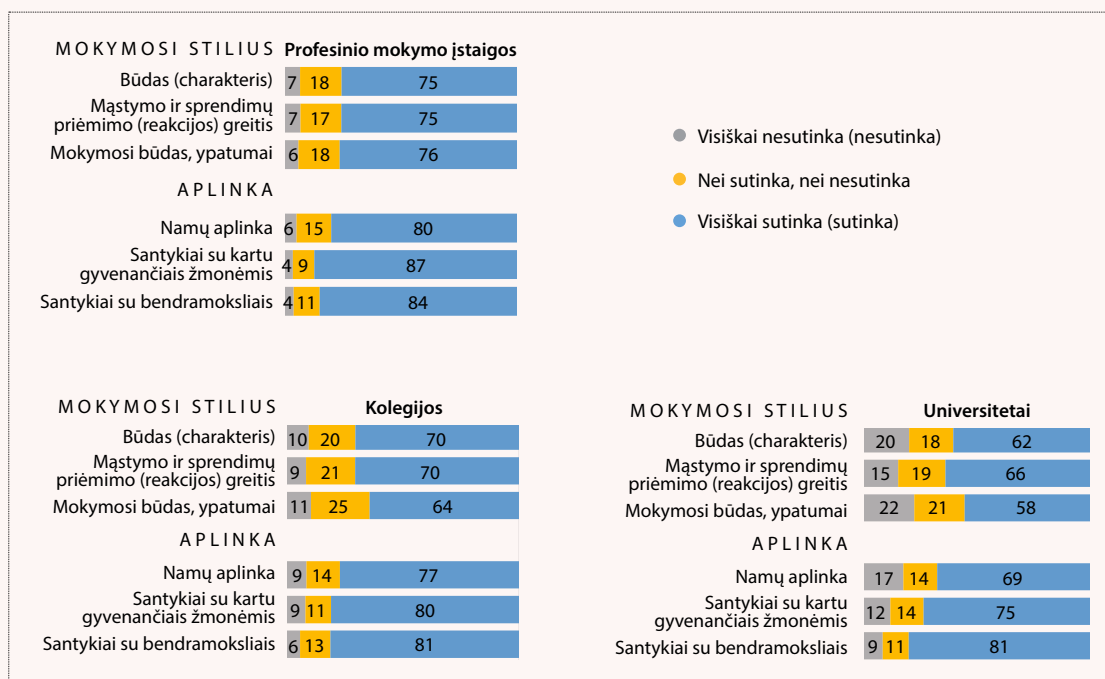
30 paveikslas. Respondentų, nurodžiusių sunkumus, su kuriais susiduria mokydami specialybės, dalis, proc.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

⁵⁹ Mokymosi stilių galima apibūdinti kaip veiksnį, elgesio ir nuostatų rinkinį, kuris palengvina asmens mokymąsi tam tikroje situacijoje.

31 paveikslas. Respondentų, teigiančių, kad jiems nekelia problemų jų mokymosi stilius ir aplinka, dalis, proc.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Apžvelgę sunkumus ir nusivylimus, kylančius dėl lūkesčių išpildymo ir akademinio iššūkių, galime teigti, kad trečdalis studentų ir mokinių tikėjosi mažesnio mokymosi krūvio, jų būsimų studijų ar mokslo įsivaizdavimas neatitiko realios situacijos (30 paveikslas). Taip pat trečdaliui studentų ir mokinių labiausiai kliūva jiems nepatogūs tvarkaraščiai, tai dažnai susiję su būtinybe derinti mokymąsi ir darbą. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad maždaug kas trečias universiteto ar kolegijos studentas jaučia nusivylimą dėstytojais, jų dėstomais metodais, yra patyrę netinkamą dėstytojų elgesį. Profesinių mokymo įstaigų mokiniai palankiau vertina savo mokytos ir jų mokymo metodus, kad nusivylė nurodo maždaug 13 proc. mokinių. Tikėtina,

kad tai susiję ne tik su studijų kokybe, bet ir su aukštesniais universitetų bei kolegijų studentų studijų kokybės lūkesčiais. Studentų ir mokinių apklausos vyko 2021–2022 mokslo metais, kai dėl COVID-19 pandemijos nemažai pamokų ar paskaitų vyko nuotoliniu būdu – dėl tokio mokymosi būdo maždaug penktadalis studentų ir mokinių patyrė sunkumų. 18 proc. universitetų studentų, 12 proc. kolegijų studentų ir 19 proc. profesinių mokymo įstaigų mokinių netenkino mokymo patalpų įranga – pasenusi laboratorinė įranga ir kompiuteriai, kylančios problemos dėl jų veiklos. Tinkama mokymo įranga svarbi profesinių mokymo įstaigų mokiniams įgyjant konkrečių praktinių gebėjimų, universitetų studentams atliekant šiuolaikiškus

tyrimus, todėl tai, kad maždaug kas penktam jose besimokančiajam kyla sunkumų šiuo aspektu, kelia nerimą dėl įgyjamo išsilavinimo kokybės. Penktadalis universitetų studentų jautė apmaudą dėl pasirinktos specialybės, kolegijų studentai ir profesinių mokymo įstaigų mokiniai specialybes buvo pasirinkę tiksliau – maždaug 15 proc. abejojo dėl specialybės pasirinkimo.

Tikėtina, kad finansinės problemos gali sukelti keblumų ir studijų (mokymosi) metu – trečdalis studentų ir mokinių teigia, kad jiems trūksta lėšų pragyventi (30 paveikslas). Stiprūs emociniai išgyvenimai nepalankūs nei mokymosi sėkmei, nei aukštiems pasiekimams. Penktadalis universitetų ir kolegijų studentų teigia patiriantys ar patyrę sunkių išgyvenimų – artimojo mirtį, nelaimingą meilę, prievartą ar panašiai. Dėl to sunkumų kilo tik 16 proc. profesinių mokymo įstaigų mokiniams, tai gali būti susiję ir su tuo, kad tarp jų buvo didesnė dalis vyresnio amžiaus žmonių, kurie geriau gyvenimo užgrūdinti ir tapę emociškai brandesni. Maždaug 8–10 proc. studentų ir mokinių turėjo rimtų sveikatos problemų, kurios apsunkino studijas (mokymąsi). Įvairią diskriminaciją (dėl lyties, religijos, etninės kultūros, rasės, seksualinės orientacijos ir pan.) teigia patyrę 2–3 proc. studentų ir mokinių arba 45 asmenys tarp visų apklaustųjų – kaip ir bendrai visuomenėje, taip ir aukštojo bei profesinio mokymo sistemoje patyčių problema išlieka aktuali. Universitetų studentai buvo jautresni juos supančiai aplinkai, bendravimui su kitais – 17 proc. jų teigia turintys problemų dėl namų aplinkos, 11 proc. kilo sunkumų bendraujant su kartu gyvenančiais žmonėmis (31 paveikslas). Mažiau nesklaidumų, susijusių su mokymusi (studijomis), iškilo

kolegijų studentams ir profesinių mokymo įstaigų mokiniams, tad tikėtina, kad tai gali būti tiesiogiai susiję su vyresniu mokinių ar studentų amžiumi ir asmenybės branda.

Abejojančių dėl tolesnių mokslų studentų ir mokinių ypatumai

Aukštųjų mokyklų studentų ir profesinių mokymo įstaigų mokinių apklausos metu klausta, ar jiems dažnai kyla abejonų tęsti ar netęsti mokslų (32 paveikslas). Didžiausia dalis abejojančių dėl tolesnio mokslo (studijų) prasmingumo buvo tarp universitetų studentų. Magistrantūros studijų studentai abejojo labiau nei bakalauro studijų studentai. Tik 26 proc. I pakopos studentų ir 19 proc. II pakopos studentų įsitikinę dėl tolesnių studijų. Mažiausiai abejonų kilo profesinio mokymo įstaigų mokiniams (56 proc.). Tik neįsitikinusių dėl tolesnio mokymosi studentų ir mokinių klausta, ar jie ne tik abejoja, bet ir svarsto galimybę nutraukti mokslą (studijas). Rezultatai pateikti 32 paveikslas įterptinėse diagramose. 18–32 proc. apklaustųjų, abejojančių dėl tolesnio mokymosi, svarstė galimybę mokslo (studijų) netęsti. Ir šiuo atveju dažniausiai tai aktualu universitetų magistrantūros studijų studentams, mažiausiai – profesinio mokymo įstaigų mokiniams.

Mokymosi nutraukimas – sudėtinga ir daugialypė problema – dažnai atlikti tyrimai pateikia nevienareikšmiškų įžvalgų, o vienuose tyrimuose išskirti reikšmingi mokslo nutraukimo veiksniai nepatvirtinami kituose. Tyrimai vykdomi iš esmės nacionaliniu lygmeniu, todėl gautas jų išvadas stipriai lemia esama tos šalies aukštojo ir profesinio mokslo sistema, vykdoma nacionalinė švietimo politika. B. M. Kehm su bendraautoriais⁶⁰, išanalizavę 44 tyrimus, skirtus

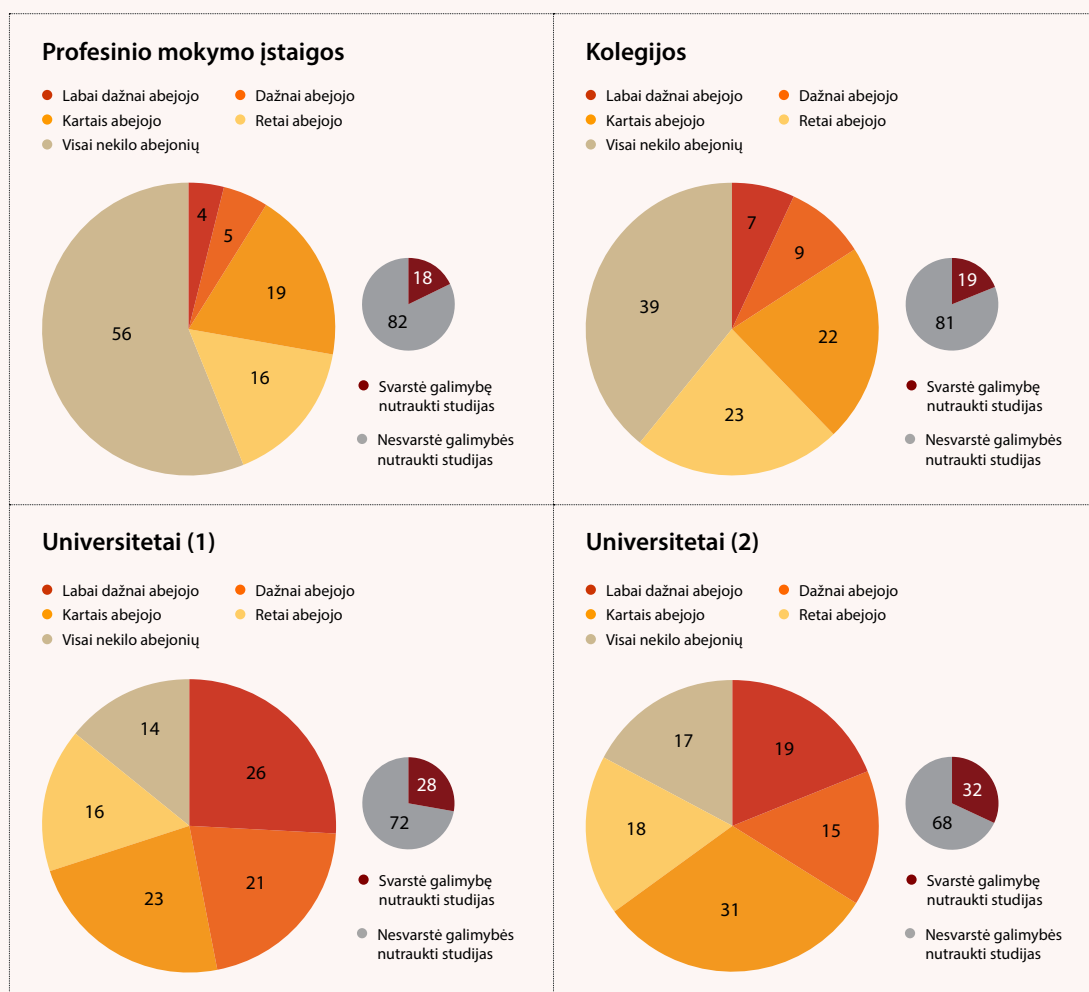
⁶⁰ Kehm B. M., Larsen M. R. & Sommersel H. B. (2019). Student dropout from universities in Europe: A review of empirical literature. *Hungarian Educational Research Journal*, 9(2), 147–164.

studentų mokslo (studijų) nutraukimui, išskyrė devynis veiksnius, turinčius įtakos priimant sprendimą nutraukti studijas arba pažeisti studijų kryptį:

- studijų sąlygos;
- akademinė integracija;
- socialinė integracija;
- asmeninės pastangos ir mokymosi motyvacija;

- informacija apie studijas ir priėmimo reikalavimai;
- ankstesni akademiniai pasiekimai mokykloje;
- asmeninės studento savybės;
- socioekonominis statusas;
- išorinės sąlygos.

32 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, ar jiems kyla abejonių ir ar ketina nutraukti mokymąsi, proc.⁶¹ Įterptinės diagramos atspindi abejojančių respondentų dalį, kurie ne tik abejoja, bet ir svarsto nutraukti mokslus, proc.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

⁶¹ Universitetai (1) – universiteto I pakopos (bakalauro) studijos, universitetai (2) – universiteto II pakopos (magistrantūros) studijos.

Vidinė mokymosi motyvacija (pavyzdžiui, domėjimasis specialybe) gerokai sumažina mokslo nutraukimo riziką, išorinė motyvacija (pavyzdžiui, domėjimasis būsimu darbo galimybėmis) – silpniau veikiantis veiksnys. Asmeninės pastangos investuojant daugiau laiko į savarankišką mokymąsi taip pat mažina riziką *iškristi* iš aukštojo ar profesinio mokymo sistemos. Pastebėta, kad jaunesni studentai rečiau nutraukia mokslą (studijas) nei vyresni, vyrų studentų nubyrimas didesnis nei moterų, tačiau studijų krypties keitimo atveju – reikšmingų skirtumų amžiaus ir lyties aspektu nepastebėta.

Detaliau analizuojant aukštųjų mokyklų studentų ir profesinio mokymo įstaigų mo-

kinių apklausų duomenis, atlikta pagrindinių komponenčių faktorinė analizė⁶² ir pagal gautus rezultatus sukomponuoti keletas latentinių kintamųjų, turinčių įtakos studentų (mokinių) sprendimui dėl tolesnių mokslų tęsimo. Išskirti latentiniai kintamieji pagal juos sudarančius kintamuosius pavadinti: „svajonių“ specialybės pasirinkimas, specialybės ypatumų supratimas, specialybės teikiamos materialios galimybės, kitų daroma įtaka specialybės pasirinkimui, mokymosi gebėjimai, namų aplinka ir bendravimas su kitais. Šie latentiniai kintamieji pristatyti 15 lentelėje.

15 lentelė Latentiniai kintamieji, lemiantys jaunuolio apsisprendimą tęsti mokymąsi (studijas) pasirinktu švietimo lygmeniu

Latentinis kintamasis	Latentinio kintamojo dėmenys
„Svajonių“ specialybės pasirinkimas	Svarstant apie būsimą profesiją, atsižvelgta į tai, kad pasirinkimas: • būtų lygiavertis mano galimybėms; • suteiktų galimybę augti profesinėje veikloje; • atitiktų interesų ratą; • leistų įgyti norimą kvalifikaciją (diplomą); • suteiktų galimybę išsipildyti svajonei dirbti mėgstamą darbą; • atitiktų lūkesčius perspektyvoje dirbti pagal specialybę.
Specialybės ypatumų supratimas	Apsisprendimui dėl profesijos turėjo reikšmės žinojimas: • kaip dirbti mėgstamą darbą ir tapti sėkmingam; • kokių žinių ir įgūdžių reikia pasirinktai profesijai; • ką reikės dirbti pagal pasirinktą profesiją; • kokie reikalavimai keliami šios profesijos darbuotojui.
Specialybės teikiamos materialios galimybės	Apsisprendimui dėl profesijos turėjo reikšmės žinojimas: • kokia profesijos darbuotojų paklausa; • kokie profesijos darbuotojų atlyginimai; • kad jos įgijimas suteiks materialinės naudos galimybę; • kad jos įgijimas bus susijęs su gerai apmokamu (prestižiniu) darbu.
Kitų daroma įtaka specialybės pasirinkimui	Apsisprendimui dėl profesijos turėjo reikšmės: • tėvų noras, kad būtų pasirinkta būtent ši profesija; • šeimos profesinių tradicijų tęstinumas; • tos profesijos žmogus (žmonės), į kurį (kuriuos) siekta lygiuotis.

⁶² Faktorinė analizė – statistinis duomenų analizės būdas, kuriuo siekiama požymių, apibūdinančių stebimą reiškinį, rinkinį pakeisti kur kas mažesniu kintamųjų (faktorijų) skaičiumi.

Latentinis kintamasis	Latentinio kintamojo dėmenys
Mokymosi gebėjimai	Mokantis specialybės nekelia problemų: • būdas (charakteris); • mąstymo ir sprendimų priėmimo (reakcijos) greitis; • mokymosi būdas, ypatumai.
Namų aplinka ir bendravimas su kitais	Mokantis specialybės nekelia problemų: • namų aplinka; • santykiai su kartu gyvenančiais žmonėmis; • santykiai su bendramoksliais.

Klausimynus užpildę studentai suskirstyti į dvi grupes: visiškai neturintys abejonių dėl tolesnių mokslų ir abejojantys. Įvertinant įvairių veiksnių ir faktorių reikšmingumą kiekvienu atveju atliktas statistinio reikšmingumo testas – apskaičiuotas *Chi* kvadrato (χ^2) suderinamumo kriterijus⁶³ ir įvertintas efekto dydis – *Phi*⁶⁴ arba *Kramerio V*⁶⁵ koeficientai. Gauti rezultatai pateikti 16 lentelėje. Skirtumai tarp dviejų grupių pagal atskirą kintamąjį statistiškai reikšmingi, jei reikšmingumo tikimybė p atitinka sąlygą: $p < 0,05$. Statistinių tyrimų rezultatai nėra šimtu procentų patikimi, tačiau jie gali būti tikėtinais patikimi su 95 proc. tikimybe. Pavyzdžiui, įvertinkime 3 kintamųjų daromą įtaką profesinio mokymo įstaigų mokiniams, abejojantiems dėl tolesnių mokslų: mokymosi gebėjimus, pasitikėjimą individualiais gebėjimais, gauna-

mas mėnesio pajamas. Gaunamų mėnesio pajamų atveju statistiškai reikšmingas skirtumas tarp abejojančiųjų ir neabejojančiųjų nestebimas, nes p reikšmė didesnė nei 0,05. Pagal turimus mokymosi gebėjimus ir pasitikėjimą savo gebėjimais stebime statistiškai reikšmingus skirtumus, nes p reikšmė mažesnė nei 0,05, todėl šie abu kintamieji gali būti prediktoriais įvertinant mokslų nutraukimo riziką. Turintys stipresnių mokymosi gebėjimų ir jais labiau pasitikintys mažiau abejotų dėl mokymosi specialybės prasmingumo, tuomet iškart mažėja tikimybė, kad jie nebaigs mokslų. Mokymosi gebėjimų atveju stebimas vidutinis efekto dydis, pasitikėjimo asmeniniais gebėjimais atveju – mažas, todėl turimi mokymosi gebėjimai gali būti stipresniu prediktoriumi įvertinant mokslų nutraukimo riziką.

⁶³ *Chi* kvadrato testu įvertinama, kiek modelis atitinka stebimus empirinius duomenis.

⁶⁴ *Phi* koeficientu įvertinamas koreliacinio ryšio tarp dviejų kintamųjų stiprumas. Koeficientas taikomas keturlaukėms duomenų lentelėms.

⁶⁵ *Kramerio V* koeficientu įvertinamas koreliacinio ryšio tarp dviejų kintamųjų stiprumas. Koeficientas nepriklauso nuo duomenų lentelės dydžio.

16 lentelė. Skirtumų tarp abejojančių ir neabejojančių tęsti mokslus jaunuolių vertinimo testų rezultatai

	Statistinio reikšmingumo testas		Efekto tipas ir dydis		Statistinio reikšmingumo testas		Efekto tipas ir dydis	
	χ^2	p			χ^2	p		
Kintamieji	Profesinės mokymo įstaigos				Kolegijos			
Lytis	7,424	0,06	φ	0,092 (○)	1,174	0,566	φ	0,038 (○)
Amžius	10,085	0,01	V	0,107 (●)	12,978	< 0,001	V	0,123 (●)
Sveikata	48,432	< 0,001	V	0,241 (●)	38,471	< 0,001	V	0,215 (●)
Vietovės, kurioje baigė vidurinę mokyklą, urbanizacijos lygis	2,252	0,690	V	0,051 (○)	2,314	0,510	V	0,054 (○)
Gaunamos mėnesio pajamos	5,341	0,376	V	0,089 (○)	7,674	0,175	V	0,105 (●)
Pasitikėjimas savo gebėjimais	31,918	< 0,001	V	0,190 (●)	5,220	0,07	V	0,078 (○)
„Svajonių“ specialybės pasirinkimas	116,314	< 0,001	V	0,364 (●)	68,776	< 0,001	V	0,284 (●)
Specialybės ypatumų supratimas	70,795	< 0,001	V	0,284 (●)	53,635	< 0,001	V	0,249 (●)
Specialybės teikiamos materialinės galimybės	32,672	0,012	V	0,196 (●)	28,576	0,073	V	0,184 (●)
Kitų įtaka specialybės pasirinkimui	13,894	0,458	V	0,126 (●)	18,275	0,248	V	0,146 (●)
Ketinimas dirbti pagal pasirinktą specialybę	70,201	< 0,001	φ	0,282 (●)	30,904	< 0,001	φ	0,196 (●)
Mokymosi gebėjimai	113,801	< 0,001	V	0,368 (●●)	82,089	< 0,001	V	0,312 (●●)
Namų aplinka ir bendravimas su kitais	73,485	< 0,001	V	0,290 (●)	53,344	< 0,001	V	0,250 (●)
Kintamieji	Universitetai (1)				Universitetai (2)			
Lytis	0,134	0,714	φ	0,017 (○)	0,063	0,801	φ	0,023 (○)
Amžius	10,191	0,513	V	0,152 (●)	13,153	0,156	V	0,327 (●●)
Gera sveikata	37,776	< 0,001	V	0,283 (●)	6,666	0,038	V	0,229 (●)
Vietovės, kurioje baigė vidurinę mokyklą, urbanizacijos lygis	1,592	0,661	V	0,060 (○)	2,111	0,550	V	0,131 (●)
Gaunamos mėnesio pajamos	2,101	0,835	V	0,071 (○)	5,287	0,382	V	0,213 (●)
Pasitikėjimas savo gebėjimais	7,292	0,026	V	0,125 (●)	6,666	0,038	V	0,229 (●)
„Svajonių“ specialybės pasirinkimas	61,707	< 0,001	V	0,364 (●●)	17,171	0,375	V	0,371 (●)
Specialybės ypatumų supratimas	39,871	0,001	V	0,293 (●)	24,276	0,061	V	0,441 (●●)
Specialybės teikiamos materialinės galimybės	23,683	0,166	V	0,226 (●)	23,614	0,130	V	0,435 (●●)

	Statistinio reikšmingumo testas		Efekto tipas ir dydis		Statistinio reikšmingumo testas		Efekto tipas ir dydis	
	χ^2	p			χ^2	p		
Kintamieji	Universitetai (1)				Universitetai (2)			
Kitų daroma įtaka specialybės pasirinkimui	8,505	0,667	V	0,135 (●)	10,621	0,388	V	0,291 (●)
Ketinimas dirbti pagal pasirinktą specialybę	18,530	< 0,001	φ	0,201 (●)	1,760	0,185	φ	0,119 (●)
Mokymosi gebėjimai	73,886	< 0,001	V	0,399 (●●)	12,646	0,317	V	0,318 (●●)
Namų aplinka ir bendravimas su kitais	50,934	< 0,001	V	0,331 (●●)	7,615	0,675	V	0,247 (●)

Pastabos: χ^2 – Chi kvadrato suderinamumo kriterijus; p – statistinio reikšmingumo tikimybė; V – Kramerio V koeficientas; φ – Phi koeficientas; ●● – vidutinis ryšio stiprumas; ● – mažas ryšio stiprumas; ○ – labai mažas ryšio stiprumas.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Pagal demografinius veiksnus (lytį, amžių, vietovę, vidurinės mokyklos baigimo vietą, urbanizacijos lygį) statistiškai reikšmingų skirtumų tarp abejojančių ir neabejojančių studentų ir mokinių nestebėta. Išimtis – vyresni nei 30 metų kolegijų studentai ir profesinių mokymo įstaigų mokiniai – linkę mažiau abejoti dėl tolesnių mokslų nei jaunesni jų kolegos. Skirtumas statistiškai reikšmingas. Statistiškai reikšmingai nesiskiria abejojančių ir neabejojančių studentų (mokinių) finansinė situacija, įvertinta pagal iš įvairių finansavimo šaltinių gaunamą bendrą lėšų sumą, tačiau statistiškai reikšmingai skiriasi sveikatos būklė – turintys sveikatos problemų labiau abejojo dėl tolesnio mokslo.

Neabejojantys studentai ir mokiniai, rinkdamiesi specialybę, aiškiai įsivaizdavo, kokių žinių ir gebėjimų reikia mokantis šios specialybės, taip pat suprato darbo pobūdį, keliamus darbe reikalavimus, baigus šią specialybę (*latentinis kintamasis Specialybės ypatumų supratimas*). Taip pat šie studentai ir mokiniai, rinkdamiesi specialybę, labiau paisė asmeninių interesų ir galimybių, karjeros planų (*latentinis kintamasis „Svajonių“ specialybės pasirinkimas*).

Abiejų šių faktorių atveju stebėtas vidutinis arba silpnas ryšys, kuris statistiškai reikšmingas, išskyrus universitetų II pakopos studentus. Šie studentai dažniausiai tęsia studijas, susietas su I pakopoje įgyta specialybe, todėl jiems specialybės pasirinkimas nebėra toks aktualus. Magistrantūros studijų studentai jau realiai pažinę pasirinktos specialybės ypatumus besimokydami ir atlikdami praktikas. Logiška, kad neplanuojantys ateityje dirbti darbo, susijusio su studijuojama specialybe, dažniau abejojo dėl tolimesnių mokslų (statistiškai reikšmingas skirtumas). Teikiamos materialinės darbo pagal pasirinktą specialybę perspektyvos svarbesnės profesinių mokymo įstaigų mokiniams svarstant tolesnio mokymosi galimybę. O šeimos, autoritetų daroma įtaka dėl pasirinktos specialybės statistiškai reikšmingo poveikio neturi.

Studentai ir mokiniai, kurie mažiau pasitikėjo savimi, vertino savo gebėjimus mokyti prasčiau nei aplinkiniai, labiau abejojo ir tolesnio mokslo prasme. Skirtumai šiuo aspektu tarp mažiau ir labiau savimi pasitikinčių besimokančiųjų statistiškai reikšmingi, išskyrus universitetų magistro studijų studentus,

kurie jau įgiję ilgametę studijų patirtį ir tokiu būdu gali objektyviai į(si)vertinti gebėjimą mokytis. Vidutiniškai stipri statistiškai reikšminga koreliacija stebėta latentiniam kintamajam *Mokymosi gebėjimai*. Neturintys problemų dėl savo mokymosi stiliaus ir būdo, studentai ir mokiniai linkę nepasiduoti abejonėms tęsti mokymąsi (studijas). Palanki namų aplinka, socialinė integracija (santykiai su aplinkiniais) taip pat statistiškai reikšmingai prisideda prie tvirto apsisprendimo tęsti mokslus.

Mokslų nutraukimo priežastys

Studijų aukštosiose mokyklose ar mokymosi profesinio mokymo įstaigose nutraukimo priežastys apžvelgtos trimis aspektais:

- priežastys, kurios minimos kalbant apie nutraukusius ar planuojančius nutraukti mokslus studentus (mokinįs);
- aspektų svarba svarstant mokslų nutraukimo galimybę;
- vertybinis aspektas – požiūris į mokslų nutraukimą.

Pirmasis aspektas – mokslų nutraukimo priežastys – nagrinėjamas pagal studentų ir mokinių klausimyno duomenis, juos papildant struktūrinio *Interviu* atsakymais. Antrasis aspektas – mokslų nutraukimo priežasčių svarba – analizuojamas remiantis studentų ir mokinių klausimyno duomenimis. Vertinant trečiuoju – vertybiniu – aspektu apžvelgiami studentų ir mokinių atsakymai į atvirą klausimą „Kaip manote, nutraukti mokslus blogai ar gerai? Atsakymą paaiškinkite (pagrįskite).“

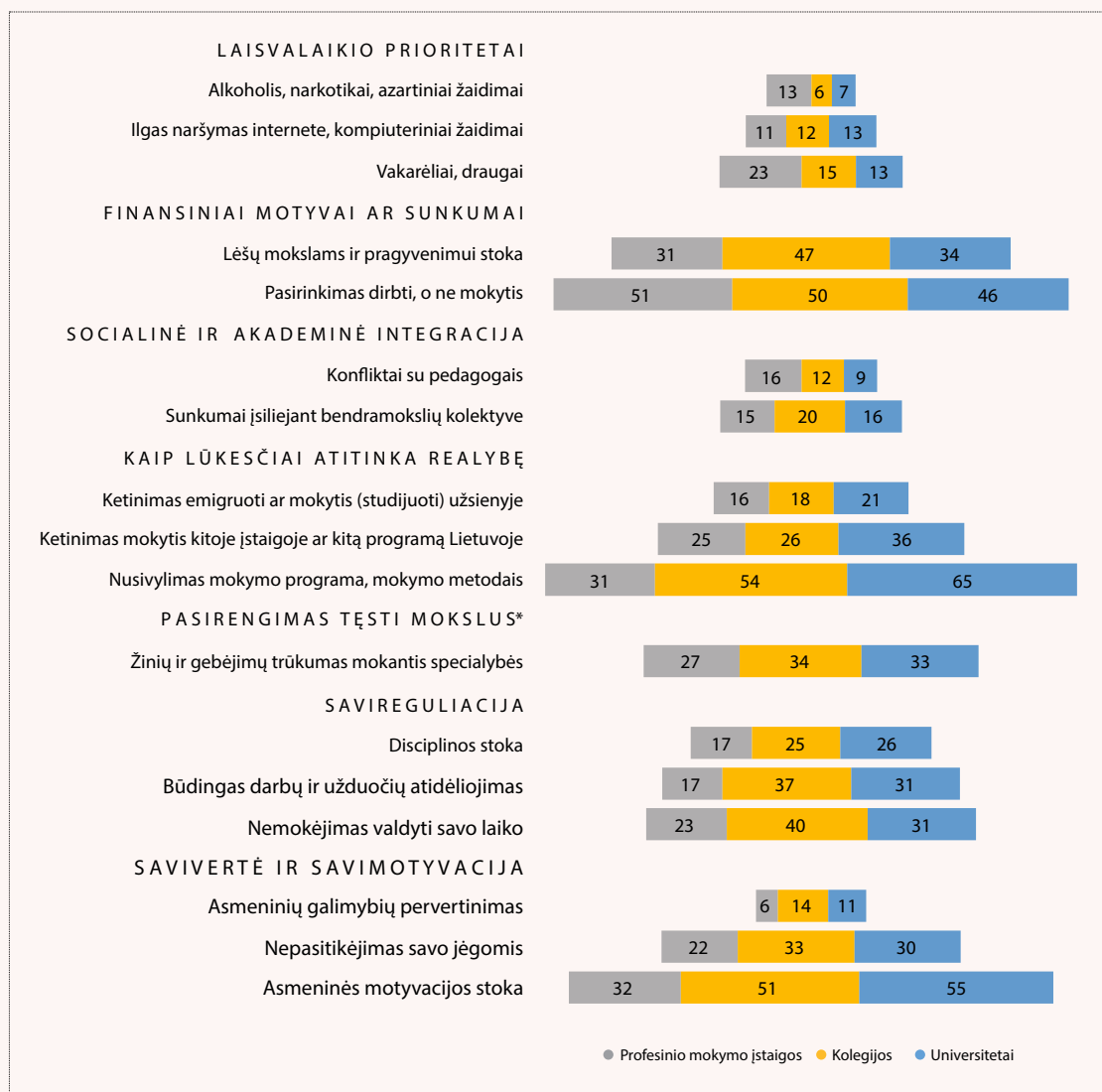
Mokslų nutraukimo priežastys

Klausimynus pildė tuo metu besimokantys studentai ir mokiniai, todėl buvo klausima apie jų pažįstamą bendramokslį, kuris nutraukė ar ketina nutraukti mokslus. Į šiuos

klausimus atsakė tik tie studentai ir mokiniai, kurie nurodė pažįstantys tokius bendramokslius (71,4 proc. universitetų studentų, 57,1 proc. kolegijų studentų, 34,8 proc. profesinių mokymo įstaigų mokinių). Buvo galima nurodyti tiek priežasčių, kiek, jų manymu, būtų tinkamų. Nagrinėjant priežastis, jos sugrupuotos remiantis teoriniu tyrimo modeliu (1 paveikslas). Gauti rezultatai pateikti 33 paveiksle.

Priežasčių, dėl kurių bendramoksliai nutraukia, ketina, ar yra priversti nutraukti mokslus, susijusių su asmeninėmis savybėmis, tokiomis kaip savimotyvacija ir vertinimas, savireguliacijos gebėjimai, grupėje, studentai dažniausiai nurodo asmeninės motyvacijos stoką (33 paveikslas). Maždaug trečdalis aukštųjų mokyklų studentų ir penktadalis profesinio mokymo įstaigų studentų įvardijo priežastis, susijusias su veiklos planavimu ir koordinavimu. Aukštųjų mokyklų atstovai struktūruoto *Interviu* metu taip pat akcentavo gebėjimų planuoti, sekti ir koreguoti veiklą stoką. Įsisukus užburtam ratui, kai dėl finansinių problemų dažnam vyresnių kursų ir magistro studijų studentui tenka derinti mokslą su darbu, šie gebėjimai tampa ypatingai svarbūs. Jų stoka gali lemti, kad studentas susiduria su akademinėmis skolomis, to pasekmė gali būti priverstinis studijų nutraukimas dėl akademinio nepažangumo. Maždaug trečdalis aukštųjų mokyklų studentų ir penktadalis profesinio mokymo įstaigų studentų nurodo, kad mokslų nutraukimo priežastis – nepasitikėjimas savo jėgomis, tačiau nepagrįstas pasitikėjimas savo jėgomis – viena rečiausių paminėtų priežasčių. Analizuojant atsakymus į klausimą „Kaip tavo sugebėjimus mokytis vertina kiti“ stebima, kad Lietuvos studentai apskritai linkę gerokai nuvertinti save, nei pervertinti (34 paveikslas). Profesinių mokymo įstaigų

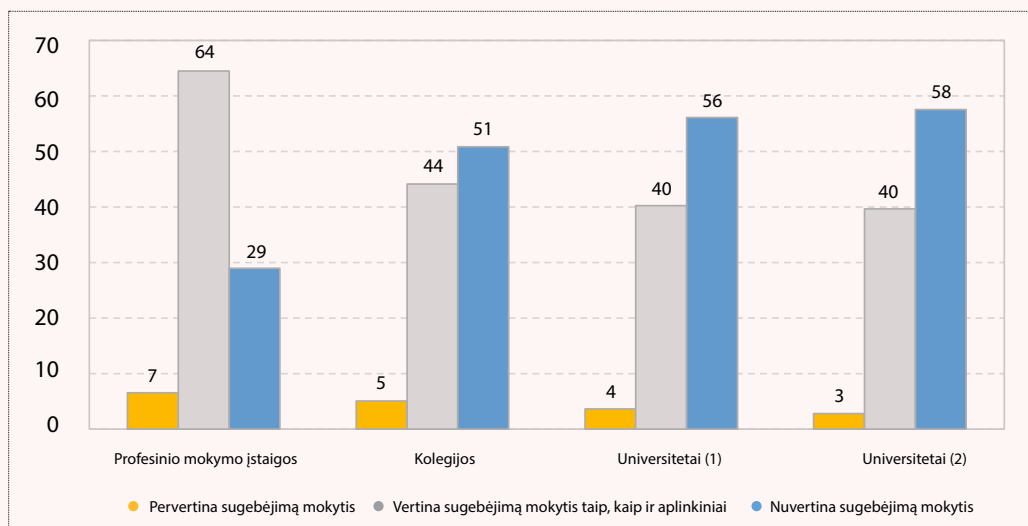
33 paveikslas. Respondentų, nurodžiusių priežastis, dėl kurių bendramoksliai nutraukia, ketina ar yra priversti nutraukti mokslus, dalis, proc.

* Tęsti mokslus, t. y. mokytis pasirinktu lygmeniu švietimo įstaigoje.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

34 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, kaip jie vertina sugebėjimą mokytis, proc.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

mokiniai dažniau sutinka su tuo, kad jie ir aplinkiniai jų gebėjimą mokytis vertina panašiai. Maždaug trečdalis studentų ir penktadalis profesinio mokymo įstaigų mokinių nepajėgia mokytis dėl žinių ir gebėjimų trūkumo.

Verta atkreipti dėmesį, kad aukštųjų mokyklų studentai, kaip pačią dažniausią jų pažįstamų studentų mokslo nutraukimo priežastį nurodo nusivylimą studijų kokybe: programa, dėstymo metodais (65 proc. universitetų studentų ir 55 proc. kolegijų studentų). Profesinių mokymo įstaigų mokiniai palankiau vertina jų mokymosi įstaigose taikomus mokymo metodus ir pačius mokytojus – kiek mažiau nei trečdalis nurodo šią galimą mokslų metimo priežastį. Su lūkesčių neatitikimu realybei susijusios ir kitos gana dažnai nurodytos priežastys: ketinimai keisti mokymo įstaigą ar programą Lietuvoje arba išvykstant į užsienį. Pagal respondentų atsakymus Lietuvoje keisti studijų kryptį ar mokymo programą ketino trečdalis universitetų studentų ir po ketvirtadalį kolegijų studentų bei profesinio mokymo įstaigų mokinių. Šie besimokantieji neplanuoja pasitraukti iš

aukštojo ar profesinio mokslo sistemos, tačiau tai požymis, kad specialybė pasirinkta neapsvarsčius visų galimybių arba klaidingai įsivaizduojant specialybės pobūdį ir iššūkius jos mokantis. Tarp respondentų buvo keitusių studijų kryptį studentų, atviro tipo klausime apie studijų nutraukimą jie išsakė savo patirtį: „*pati buvau nutraukusi mokslus prieš dabartinį pasirinkimą, ir to visai nesigailiu, nes atradau mokymosi įstaigą ir specialybę, kuri man patinka ir nekelia abejonių*“; „*pačiam kartą teko nutraukti mokslus dėl pasirinktos netinkamos man specialybės. Studijuodamas vadybą įsidarbinau vadybininku ir per porą metų supratau kad tai tikrai ne man*“; „*pati nutraukiau studijas, nes negalėjau savęs įsivaizduoti toje profesijoje, kurią pasirinkau po gimnazijos*“. Socialinė integracija besimokantiejiems kėlė didesnių iššūkių nei akademinė integracija (33 paveikslas). Sunkumai bendraujant su bendramoksliais, įsiliejimas kolektyve tapo problema 15–20 proc. besimokančiųjų. Vienas iš dešimties besimokančiųjų nesutarė su juos mokančiais pedagogais.

Finansiniai motyvai ir sunkumai dažna minėtų mokslų nutraukimo priežastis. Lyginant tris dažniausiai minimas priežastis – nusivylimas mokymo programa ir metodais, asmeninės motyvacijos stoka, prioritetų skyrimas darbui, o ne mokymui ir mokymuisi, stebima skirtinga situacija pagal respondentų mokymo įstaigos tipą. Profesinio mokymo įstaigų mokinių dažniausiai nurodyta priežastis – pasirinkimas dirbti, o ne mokytis (51 proc.). Daugiau kaip pusantro karto rečiau minimas nusivylimas mokymosi programa ir asmeninės motyvacijos stoka. Kolegijų studentai gana panašiai įvertino visas tris priežastis – pusė studentų jas nurodo, kaip galėjusias būti įvardytas nutraukiant mokslus. Universitetų studentai labiau akcentavo nusivylimą studijų programa, dėstymo metodais (65 proc.), tačiau prioritetų skyrimas darbui, jei kalbame apie šias tris priežastis – rečiausiai minimas (46 proc.). *Interviu metu išryškėjo su lūkesčiais ir įsipareigojimais institucijai sietinas magistrantūros studijų aspektas – jų nuvertinimas. Baigus bakalauro studijas, jei yra noro, dalyje pramonės sektorių galima dirbti ir gauti gerą atlyginimą, todėl galima rinktis netęsti studijų magistrantūroje. Keičiasi visuomenės požiūris, kad geru specialistu galima būti ir nebaisus magistrantūros studijų, taip pat jaunimo požiūris į mokymąsi – šiuolaikinis jaunimas, jei nesudaromos tinkamos sąlygos mokytis, linkę lengviau nutraukti studijas, keisti studijų kryptį. Požiūris į mokymąsi, jo svarbą kinta bėgant laikui, įgyjant daugiau gyvenimiškos patirties. Tai patvirtina ir tai, kad vyresni kolegijų studentai ir profesinio mokymo įstaigų mokiniai linkę rečiau abejoti dėl mokslų nutraukimo bei kelių respondentų, grįžusių į aukštojo ar profesinio mokslo sistemą po ilgesnės pertraukos, patirtis: „aš pati nutraukiau mokslus du kartus, nes nepa-*

tiko studijų programos ir dabar, kai man jau 27 metai, pajaučiau norą tobulėti profesinėje srityje, esu labai patenkinta savo sprendimu dėl mokslo nutraukimo, o dabar esu patenkinta studijuojanti, nes turiu visai kitokį požiūrį į mokslą“; „prieš 10 metų mečiau mokslus ir tik dabar suprantu jų svarbą, kai darbdavių pagrindinis klausimas, kokia tavo specialybė?“

Visuomenėje formuojama nuomonė, kad jaunimui svarbiau ne studijuoti, o studentauti – linksmintis vakarėliuose, nesaikingai vartoti alkoholį, ilgai naršyti savo malonumui internete ir pan. Tačiau 33 paveikslas rodo, kad studentai ir mokiniai šių priežasčių neįvardija kaip dažnos mokslo (studijų) nutraukimo priežasties.

Apklausoje dalyvavusiems respondentams buvo suteikta galimybė ne tik pažymėti jų nuomonę atitinkančias priežastis, kuriomis apibūdina dėl ko mokslų (studijų) programomis nusivilia ir pasitraukia ar ketina pasitraukti pažįstami, tačiau įrašyti ir jiems asmeniškai žinomas ar numanomas priežastis. Pateiktos priežastys bei komentarai apibendrinti 17 lentelėje. Dauguma respondentų paminėtų priežasčių atkartoja jau aptartas, tačiau, autorių nuomone, verta atkreipti dėmesį į konkrečius akcentus komentuojuot konkrečią priežastį. Dvi paskutinės priežasčių grupės – specifinės, susijusios su pandemijos situacija šalyje. Priežasčių, susijusių su mokymusi nuotoliniu būdu ypatumais, grupėje stebimos dvi priešingos pozicijos. Vieniems studentams mokymasis (studijos) nuotoliniu arba hibridiniu būdu padeda spręsti darbo, mokymosi ir asmeninio gyvenimo derinimo iššūkius, kitiems, ypač profesinio mokymo įstaigų mokiniams, toks mokymasis yra neefektyvus, problematiškas įgyjant reikalingų ir pasirinktai profesijai tinkamų praktinių gebėjimų.

17 lentelė. Priežastys, dėl kurių nutraukė ar ketina nutraukti mokymąsi (studijas) studentai (mokiniai)

Mokslų nutraukimo priežasčių grupė	Respondentų atsakymų pavyzdžiai
Darbo ir mokslų derinimas	„Nenoras prarasti turimos darbo pozicijos.“ „Per didelis krūvis, neįmanoma suderinti su darbu taip, kad nenukentėtų nei darbo, nei studijų rezultatai.“ „Sunku derinti darbą ir mokslą, paskaitų tvarkaraščiai yra sudaromi neatsižvelgiant į tai, kad žmonės yra dirbantys ir ne veltui studijos pasirinktos iššęstinės, bet tvarkaraščiai sudaryti, kaip dieninių studijų studentams, krūvis panašus“.
Netinkamos specialybės pasirinkimas, kiti prioritetai	„Isitikinimas, kad mokymdamasis, o ne dirbdamas, švaisto laiką.“ „Rado galimybių, kurios atitiko jo interesus už akademijos ribų.“ „Buvo grupėje mergaičių, kurios pasitraukė iš mokslų po pirmosios praktikos, supratęs, jog toks darbas ne joms. Nors mokytis linksma ir įdomu, ne visada pasiseka su praktikos vieta, realioje darbo vietoje susiduriama su tokiais sunkumais kaip įsiliejimas į kolektyvą, kolegų nuvertinimas ir pan. Šie faktoriai atgraso labiau nei bet kurie mokslai.“
Sveikatos problemos	„Psichologinės problemos, buvimas ne savo vietoje.“
Netinkama studijų (mokymo) kokybė	„Nepagarba ir nesiskaitymas iš dėstytojų pusės; dėstytojų nebuvimas universitete, kai ieškoma pagalbos; problema informacijos kiekybėje, o ne kokybėje.“ „Prasta infrastruktūra (pusė paskaitų vienoje vietoje, pusė paskaitų kitoje); prastos universiteto patalpos (pavydžiui, nėra įrengta traukos spinta laboratorijoje, kurioje reikia dirbti su toksiškais medžiagomis); pastovus išteklių trūkumas; nusivylimas mokslu ir mokslo kokybe.“ „Programa neatitinka to, kas buvo žadėta, dėstytojų užduodamos užduotys, pratybos neišmoko nieko naujo, daugelį IKT priemonių turi įsigyti pats, nes universitetas jų neturi. Vienas iš jų kainavo 200 eur.“ „Per didelis dėstytojų noras, kad studentas mokėtų viską atmintinai. Atrodo, jų tikslas ne išmokyti, o padaryti paprastus dalykus kuo <i>sukčiau</i>.“
Pasikeitusi šeimos situacija	„Šeimos pagausėjimas.“ „Šeimos nario liga.“
Sunkumai mokantis	„Per didelis krūvis sesijinėse studijose, nelengva atlaikyti paskaitas nuo 9 val. ryto iki 21 val. vakaro.“ „Tiesiog baimė neatlaikyti krūvio ir susimokėti krūvas pinigų.“
Kitos aplinkybės	„Šeimos spaudimas pasirinkti kitą specialybę.“ „Pokyčiai, susiję su persikraustymu į didmiestį.“ „Kariuomenė.“
Su COVID-19 pandemija susiję iššūkiai	„Karantinas ir jo įtaka psichologinei sveikatai.“ „Galimybių paso neturėjimas, negalėjimas dalyvauti kontaktinėse paskaitose.“
Nuotolinio mokymo ypatumai	„Grįžtančios kontaktinės studijos beveik visai mano grupei, tai priežastis, dėl kurios planuoja nutraukti studijas.“ „Kelios bendrakursės ketina nutraukti mokslus, jei bus pašalintas hibridinis mokymas, nes jos yra ne tik studentės, bet ir mamos, žmonos, darbuotojos, o tam, kad sugebėtų gyventi ne tik tarp universiteto sienų, privalomas hibridinio mokymo pasirinkimas.“ „Nuotolinis masažavimo mokymosi būdas (praeitais metais).“ „Nuotolinio mokymosi neefektyvumas.“

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Priežasčių svarbos vertinimas, svarstant mokslų nutraukimo galimybę

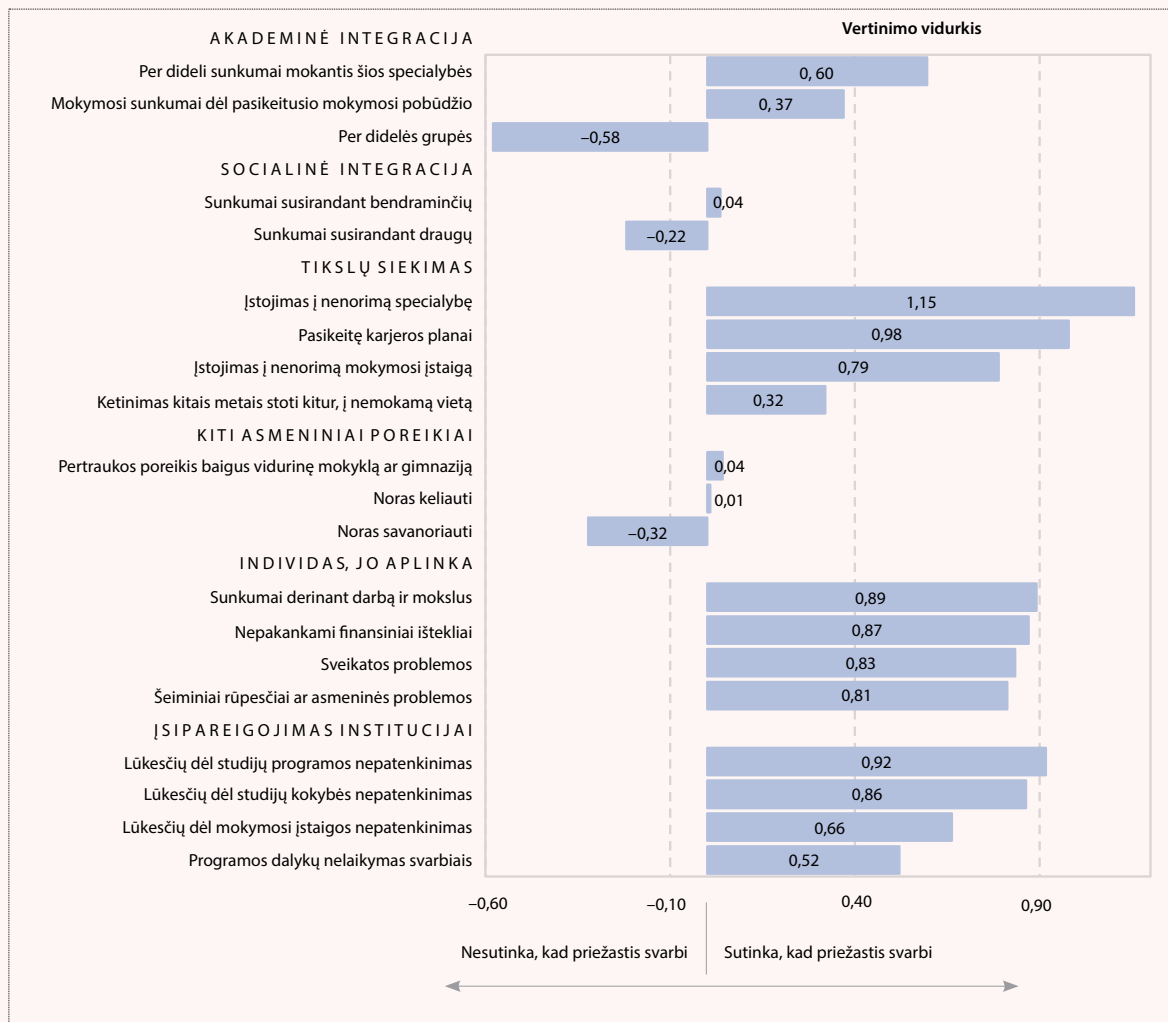
Respondentų paprašyta įvertinti įvairias priežastis, kurios būtų svarbios, jei jiems tektų svarstyti mokslų nutraukimą dabartinėje mokymosi įstaigoje. Kiekvieną priežastį galima įvertinti analizuojant skalės duomenis: visiškai nesvarbu (atitinka – 2), nesvarbu (atitinka – 1), nei svarbu, nei nesvarbu (atitinka 0), svarbu (atitinka 1), visiškai svarbu (atitinka 2). Apskaičiuotas kiekvienos priežasties įvertinimo vidurkis, gauti rezultatai pateikti 35–37 paveiksluose. Kuo skaičius prie aspekto didesnis, tuo, respondentų nuomone, šis aspektas svarbesnis, kuo neigiamas skaičius mažesnis – tuo mažiau svarbus priimant sprendimus dėl mokslų nutraukimo. Priežastys sugrupuotos pagal 1 paveikslą pateiktą teorinį tyrimo modelį.

Aukštųjų mokyklų studentai ir profesinių mokymo įstaigų mokiniai pačia svarbiausia nurodo priežastį, susijusią su tikslų siekimu – įstojimas į nenorimą specialybę ir nusivylimas ja gali būti svarus argumentas priimant sprendimą nutraukti mokslus. Universitetų studentams labai svarbi dar viena priežastis – pasikeitę karjeros planai. Kita ne mažiau svarbi visiems besimokantiejiems priežasčių grupė sieja individą ir jo aplinką: sunkiai sprendžiami iššūkiai derinant darbą ir mokslą, sveikatos problemos, finansinių išteklių trūkumas. Universitetų studentams svarbi ir priežasčių grupė, susijusi su įsipareigojimais institucijai: lūkesčiai dėl studijų programos, kokybės, nepasitenkinimas mokymosi įstaiga. Šios priežastys kiek mažiau svarbios kolegijų studentams, dar mažiau svarbios profesinių mokymo įstaigų mokiniams. Kiek netikėta, kad respondentams mažiau svarbios akademinės integracijos priežastys – sunkumai susiję su mokymosi

procesu, profesinių mokymo įstaigų mokiniai jas įvertino beveik neutraliai – nei svarbiomis, nei nesvarbiomis. Dažnai galima išgirsti ar perskaityti žiniasklaidoje, kad didelės grupės mokantis tiesiogiai nepalankiai veikia mokymo(si) kokybę, tačiau visų grupių respondentai šią priežastį nurodo, kaip visai nesvarbią, jei tektų svarstyti mokslų (studijų) nutraukimą.

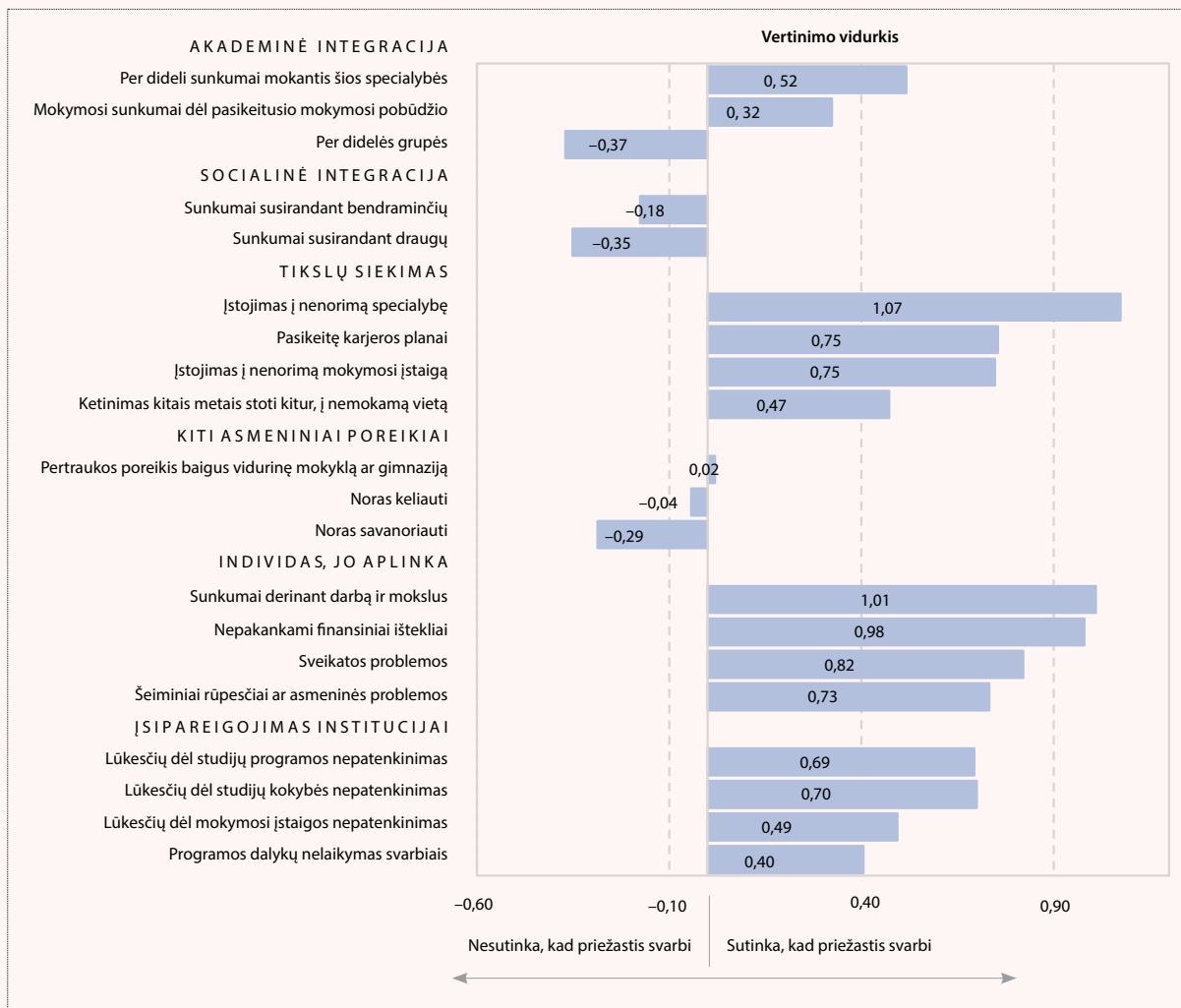
Studentams ir mokiniams neatrodo svarbios socialinės integracijos priežastys, kad dėl bendravimo, bendraminčių ar draugų stokos galima būtų nebetęsti mokslų. Populiariau būdas metus po mokyklos baigimo skirti pertraukai, ypač kai nežinoma, kur norima stoti, kuo norima būti, tačiau Lietuvoje tai gana retas reiškinys, apipintas įvairiais mitais, pavyzdžiui, jei po mokyklos baigimo niekur nestosi, po to dar labiau nenorėsi mokytis. Laisvesnių metų poreikis, noras skirti dėmesio kitiems asmeniniams poreikiams respondentams neatrodo svarbios priežastys, jei tektų apsispręsti dėl mokslų tęsimu, kiek svarbesnį poreikį įvardija tik profesinių mokymo įstaigų mokiniai.

35 paveikslas. Mokymosi nutraukimo priežasčių vertinimas, atsižvelgiant į priežasties svarbumą (universitetų studentai)

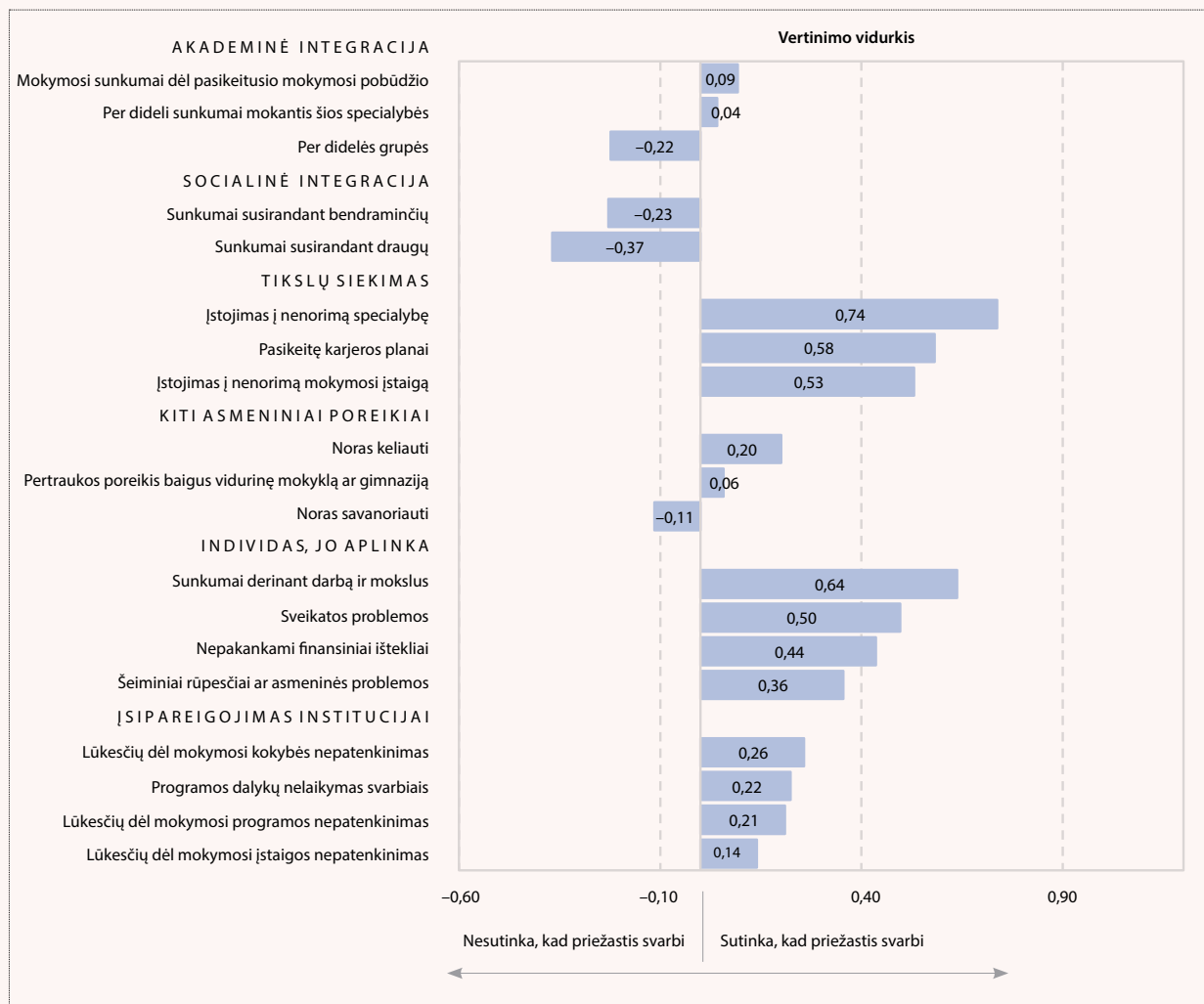
Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

36 paveikslas. Mokymosi nutraukimo priežasčių vertinimas, atsižvelgiant į priežasties svarbumą (kolegijų studentai)

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

37 paveikslas. Mokymosi nutraukimo priežasčių vertinimas, atsižvelgiant į priežasties svarbumą (profesinio mokymo įstaigų mokiniai)

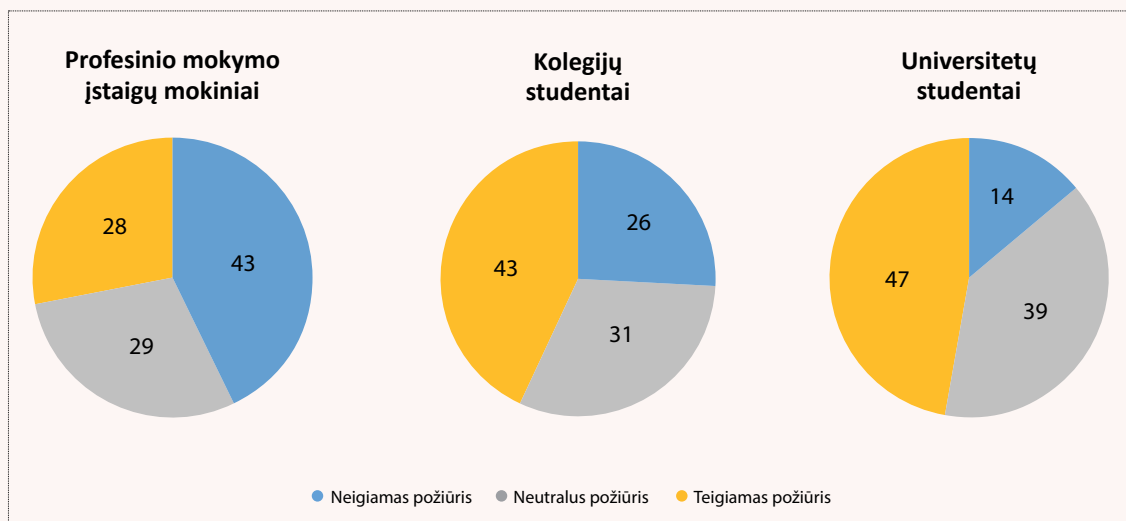
Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Respondentų akimis: nutraukti mokslus yra gerai ar blogai?

Palankus visuomenės, bendraamžių, bendramokslių požiūris į mokslų (studijų) nutraukimą psichologiškai lengviau nuteikia priimti sprendimus netęsti mokymosi (studijų), o neigiamas požiūris iš dalies gali tapti spaudimu tęsti mokslus (studijas). Todėl domėtasi, kaip aukštųjų mokyklų studentai ir profesinių mokymo įstaigų mokiniai vertina mokslų (studijų) nutraukimą kaip reiškinį. Atsakydami į atvirą klausimą, pastarieji nurodo, gerai tai ar blogai, ir paaiškina, kodėl taip mano. Respondentų atsakymai užkoduoti, atskiriant teigiamą ir neigiamą požiūrius bei neutralią poziciją (38 paveikslas). 18 lentelėje pateikti požiūrio paaiškinimo pavyzdžiai. Palankiausiai universitetų studentai vertina studijų nutraukimą – 47 proc. atsakiusiųjų teigimu, nutraukti studijas (mokslus) – gerai arba neblogai. Tokių yra 43 proc. kolegijų studentų ir tik 27,5 proc. profesinių moky-

mo įstaigų mokinių. Pagrindiniai argumentai – teigiamo požiūrio – savęs, savo vietos, tinkamos specialybės paieška, poreikių, galimybių ir norų suvokimas. Dalis respondentų parašė kiek mažiau teigiamą atspalvį turintį įvertinimą „neblogai“ arba „nėra blogai“, vietoje „gerai“, tačiau paaiškinimai pagal prasmę buvo tokie pat kaip žodžio „gerai“ atveju. Neigiamo požiūrio pagrindimas siejamas su valios ir užsispyrimo trūkumu, neapsisprendimu dėl specialybės, negebėjimu planuoti kasdienės veiklos, spręsti problemų, tikimybės neįgyti jokio išsilavinimo. Įdomu, kad argumentas dėl laiko ir resursų švaistymo pateikiamas turint galvoje ir neigiamą, ir teigiamą požiūrius. Neigiamo požiūrio atveju – švaistymas, nes tuščiai naudojamas laikas ir resursai, užimama kito žmogaus vieta ir pan., teigiamo požiūrio atveju – švaistymas, nes vis vien nebus dirbama pagal specialybę, vis vien reikės ieškoti savęs.

38 paveikslas. Respondentų požiūrio į mokslų nutraukimą pasiskirstymas, proc.

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

18 lentelė. Požiūrio į mokslų nutraukimą paaiškinimų pavyzdžiai

Požiūris	Respondentų atsakymų pavyzdžiai
Neigiamas požiūris, kuris pagrindžiamas	„<...> tai parodo informacijos apie studijas trūkumą bei lūkesčių neišpildymą.“ „<...> sumažina įsidarbinimo galimybes aukštesnės kvalifikacijos reikalaujančiuose darbuose.“ „Jau pildant prašymą reikia įsivertinti, ar tikrai stoji į tą specialybę, kurią nori. Nes dabar gaji nuomonė, kad reikia stoti bet kur, svarbu gauti universitetinį išsilavinimą.“ „Pradėti studijuoti reikia tada, kai įvertini visas galimybes studijuoti. O studijuojant svarbu susidėti prioritetus ir veiklas taip, kad atsirastų laiko studijoms.“ „Liktų „nepabaigtų darbų“ jausmas, kuris, tikėtina, mažintų savivertę.“ „Švaistomas biudžetas, užimamos mokymosi vietos, veltui naudojamas mokyklos inventorių.“ „Jei jau įstojai, susiimk ir pabaik, ką pradėjai.“
Neigiamas požiūris, tačiau pats mokslų nutraukimas pateisinamas	„Aišku, blogai, tačiau reikia, jei žinoma, kaip ir ką daryti vėliau, tada tai suprantama ir gerbtina.“ „Anksčiau maniau, kad tai yra labai blogai. Dabar vis manau, kad tai nėra nieko gero, bet nebeteisiu metusių mokslus, nes argumentuoti to motyvai yra labai svarbūs. Tačiau mokslas turėtų būti prioritetas Nr. 1.“ „Kiekvienam savaip, mano atveju, asmeniškai – blogai. Ne visi pasirenka tai, ko norėjo, ne visų lūkesčiai patenkinti lieka, tad manau dėl to kai kuriems tenka ir nutraukti mokslus, kas yra žmogiška ir normalu.“
Neutralus požiūris	„Gali būti ir blogai, ir gerai, atsižvelgiant į priežastis, dėl ko studijos nutraukiamos, – jeigu priežastys svarios ir susijusios su suvokimu, kad studijų dalykas nebeaktualus ar pasikeitė interesai, tada nutraukti studijas būtų protinga. Tačiau, jeigu studijos nutraukiamos dėl paviršutiniškų priežasčių, kaip laiko stoka ar motyvacijos nebuvimas, tada jau nieko gero.“ „Gerai, jei turi planą, kur mokysiesi metęs šį dalyką. Blogai, jei investavai daug laiko ir išteklių ir ketini mesti.“ „Gerai, jeigu jautiesi ne savo vietoje. Blogai, jeigu mokslų metimo priežastys – tingumas, skolos, egzaminų neišlaikymai.“ „<...> leškoti savęs, ir kuo geriau tai suprasti, kuo anksčiau. Kartais dėl to liūdna, nes baisu dėl ateities, ir ką pagalvos aplinkiniai? Bet svarbiausia – stipri sveikata, fizinė ir psichologinė, kad studentas galėtų save įvertinti ir pasitikėti savimi.“
Teigiamas požiūris, kuris pagrindžiamas	„Gerai tik tuo atveju, jei žmogus po studijų nutraukimo aktyviai užsiima įvairiomis veiklomis, kad atrastų save.“ „Gerai, jei jaučiama, jog šis mokslas „ne tau skirtas“. Neverta gaišti laiko tam, kas žmogui nepatinka, nedomina, geriau keisti mokslus.“ „Todėl geriau nešvaistyti savo laiko ir išteklių, jei rezultatas netenkins lūkesčių.“ „Gerai, nes tada žmogus turi laiko pagalvoti, ko iš tikrųjų nori, ką nori studijuoti, ar ką veikti gyvenime.“ „Jei aplinka visiškai neatitiks tavo norų, troškimų, pasakojimų, „kokia iš tiesų yra aukštoji mokykla“ (nors viskas apsverčia aukštyn kojomis), tikrai neverta likti tokioje gan toksiškoje aplinkoje, nutraukti mokslus ir kuo greičiau atrasti širdžiai mielą vietą.“ „Manau nereikia bijoti nutraukti mokslų, ypač, jei asmuo nemato savęs toje profesijoje, kurią studijuoja, kadangi gali nutikti taip, jog jis nebus motyvuotas net ir po studijų mokytis, augti ir tobulėti. Iš artimų draugų pastebiu nepasitenkinimą jų (jų tėvų) išrinktomis studijomis, kylantį stresą, kuris labiau demotyvuoja ir atstumia juos nuo pasirinktos profesijos. Mano nuomone, geriau nebijoti nutraukti mokslų ir bandyti atrasti save (išbandyti kitas specialybes), negu juos tęsti 4 metus ir kankintis tiek fiziškai, tiek psichologiškai.“

Požiūris	Respondentų atsakymų pavyzdžiai
„Sušvelnintas“ teigiamas požiūris – nurodoma, kad tai nėra blogai	„Jeigu nėra matomos naudos, tada nutraukti nėra blogai.“ „Manau, kad nėra blogai. Esu nutraukus mokslus prieš stojant į dabartinę aukštąją mokyklą ir visiškai nesigailiu. Kad ir sugaišau 3 metus besimokydama nepatinkančios profesijos, įgijau tam tikrų naudingų žinių. Dabar man 24 metai, esu antrakursė ir mokausi tai, kas patinka. Niekada nevėlu keisti profesiją ir ieškoti savęs.“ „Nėra blogai. Jauni žmonės gali daryti, ką nori, jei tik galimybės tai leidžia.“ „Nėra blogai. Pati nutraukiau ankstesnius mokslus dėl sveikatos problemų, kurios atsirado iš tam tikros formos patyčių ir nuolatinio patiriamo streso, įtampos. Tai antri mano mokslai aukštojoje įstaigoje. Ir jaučiuosi pagaliau esanti savame kelyje. Tai buvo pats geriausias mano sprendimas. Pirmą kartą stojant – tikslas buvo menkas – įstoti kažkur, kas skamba įdomiai. Na, o dabar, jaučiuosi subrendusi mokslams kaip asmenybė ir dažnai sau padėkoju už laiku nutrauktas praėjusias studijas (po metų studijų).“

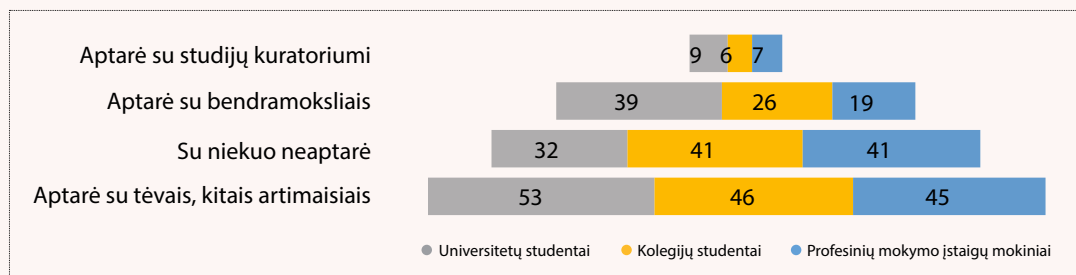
Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Pagalbos poreikis

Iškilus įvairioms abejonėms dėl mokymosi, svarbu jas aptarti, konsultuotis, nenu tylėti. Maždaug pusė studentų ir mokinių abejonėmis pasidalijo su artimiausiais šeimos nariais (39 paveikslas). 32 proc. universitetų studentų ir maždaug 40 proc. kolegijų studentų bei profesinio mokymo įstaigų mokinių abejonėmis dėl mokslų tęsimo nesidalijo, su niekuo neaptarė. Su bendramoksliais abejonėmis pasidalyti labiau linkę universitetų studentai. Mažiau nei 10 proc. respondentų, abejojusių dėl tolesnio mokymosi, aptarė susidariusią situaciją su studijas (mokymąsi) kuruojančiu asmeniu – administratoriumi, prodekanu ar kitu atsakingu asmeniu. Kad abejonės besimokantieji linkę

aptarti su draugais ir artimiausiais žmonėmis, o ne su studijomis susijusiais asmenimis, gali lemti kelios priežastys: nenoras atsiverti svetimam žmogui ir, galbūt, nežinojimas, kad tokių galimybių esama. 23 proc. universitetų studentų, 27 proc. kolegijų studentų, 18 proc. profesinio mokymo įstaigų mokinių teigė, jog nežinojo, ar apskritai yra galimybė konsultuotis, keletas respondentų manė, kad tokios galimybės jų mokymosi įstaigoje apskritai nėra. Nedidelė dalis studentų mokinių kreipėsi, konsultavosi su įvairiais jų mokymosi įstaigose dirbančiais asmenimis. Universitetų studentai dažniau kreipėsi į vadovybę (dekaną, prodekaną), kolegijų studentai ir profesinių mokymo įstaigų mokiniai – į savo dėstytojus ir mokytojus, psichologus.

39 paveikslas. Respondentų, aptariusių abejonės dėl tolesnio mokymosi, dalis, proc.

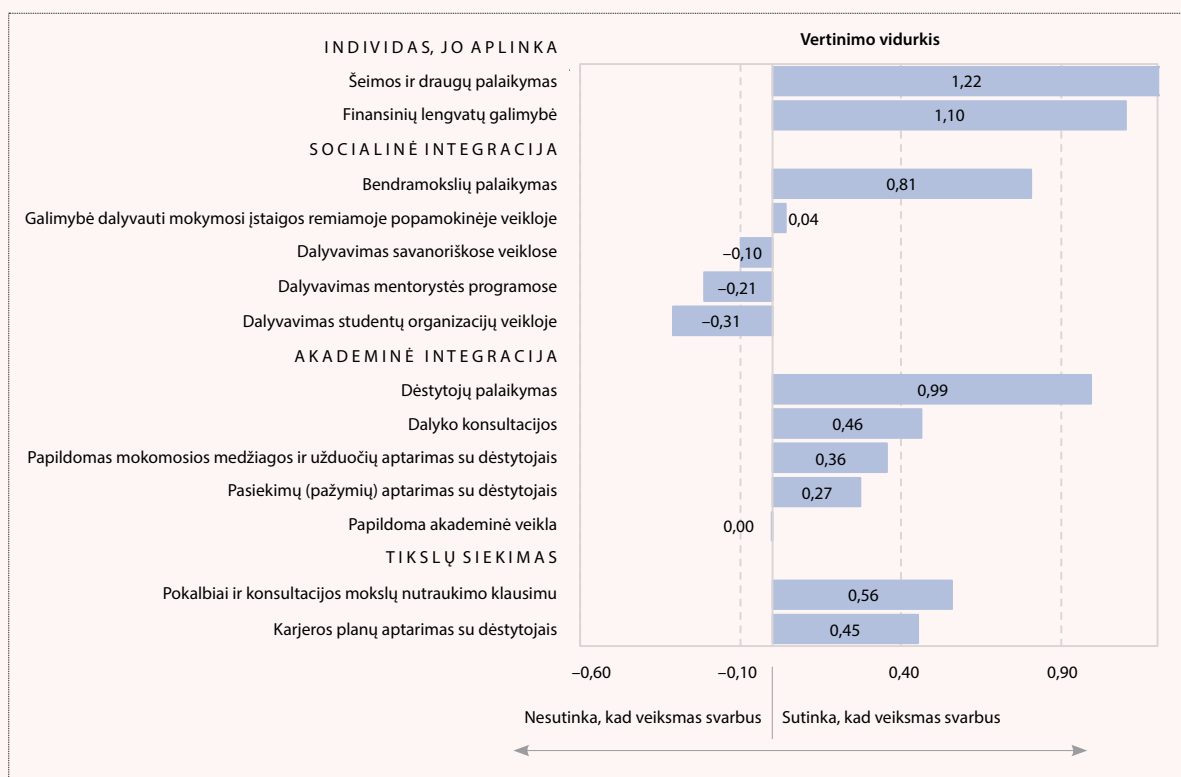

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Respondentai įvertino įvairių veiksmų svarbą, kurie padėtų apsispręsti nenutraukti mokslų, jei kiltų tokia abejonė. Kiekvieną veiksmą buvo galima įvertinti skalėje: visiškai nesvarbu (atitiko – 2), nesvarbu (atitiko – 1), nei svarbu, nei nesvarbu (atitiko 0), svarbu (atitiko 1), visiškai svarbu (atitiko 2). Apskaičiuotas kiekvieno veiksmo įvertinimo

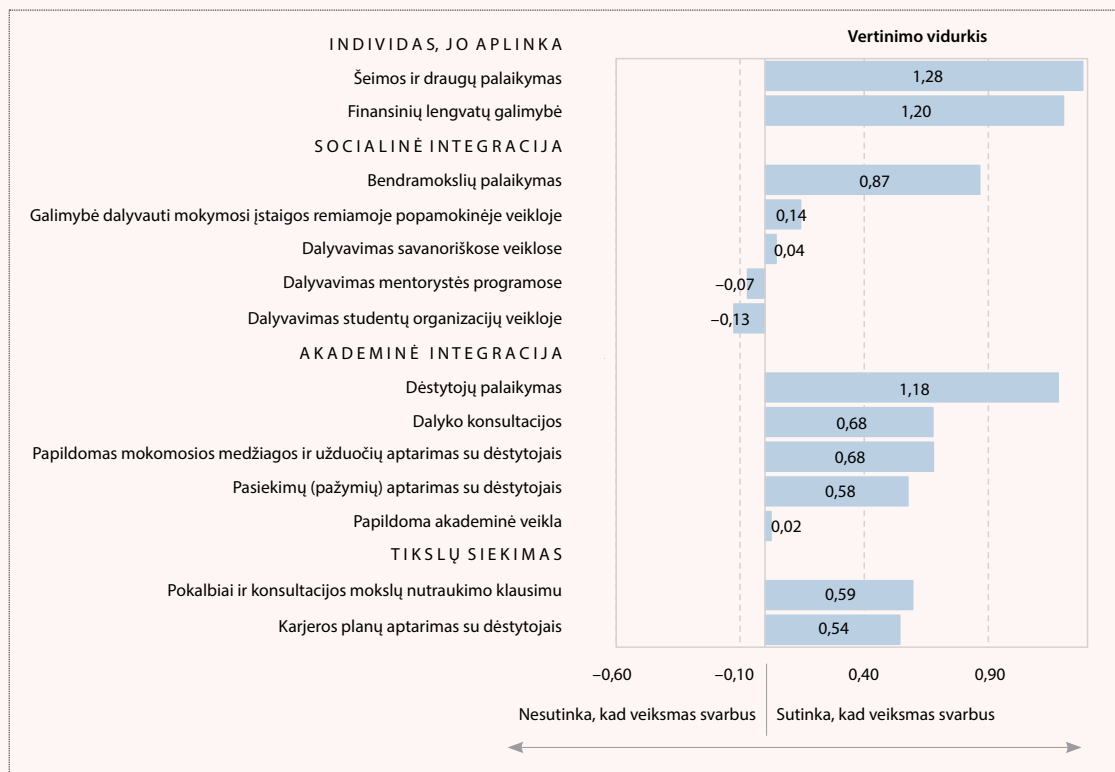
vidurkis, gauti rezultatai pateikti 40–42 paveiksluose. Kuo skaičius prie veiksmo didesnis, tuo, respondentų nuomone, šis veiksmas svarbesnis, kuo neigiamas skaičius mažesnis – tuo mažiau svarbus priimant sprendimus dėl mokslų nutraukimo. Veiksmai sugrupuoti pagal 1 paveiksle pateiktą teorinį tyrimo modelį.

40 paveikslas. Veiksmų, galinčių padėti atsisakyti ketinimo nutraukti mokslus, vertinimas, atsižvelgiant į veiksmo svarbumą (universitetų studentai)

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

41 paveikslas. Veiksmų, galinčių padėti atsisakyti ketinimo nutraukti mokslus, vertinimas, atsižvelgiant į veiksmo svarbumą (kolegijų studentai)

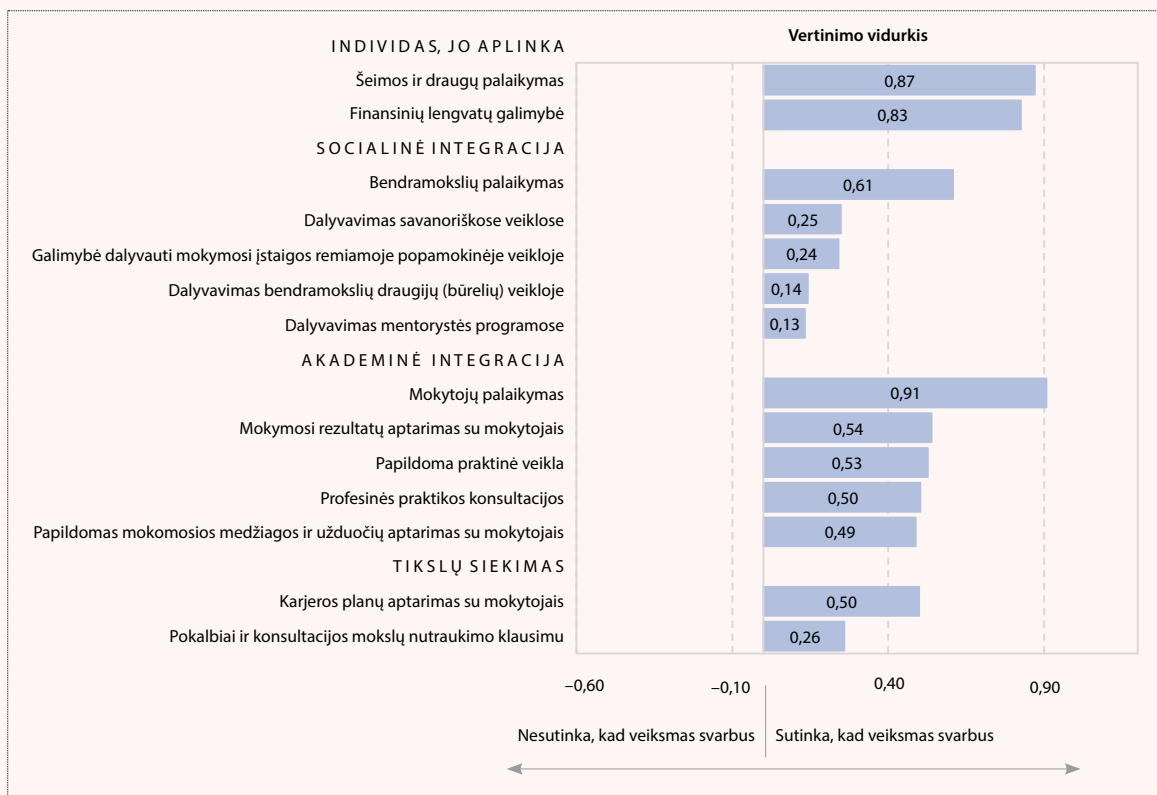

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Kaip labiausiai galinčius padėti apsispręsti dėl tolesnių studijų (mokymosi) respondentai įvardijo su individu ir jo aplinka susijusius veiksmus: artimųjų palaikymą ir finansinės naštos sumažinimą. Nemažiau svarbios, respondentų nuomone, veiklos, padedančios geriau integruotis akademinėje bendruomenėje, įveikti mokymosi iššūkius. Ypatingai išsiskiria dėstytojų (mokytojų) palaikymo poreikio svarba. Tai patvirtina ir *Interviu* metu išsakytos mintys: „<...> pagrindinę pagalbą, turbūt, atlikdavau tiesiogiai su studentais. Dirbau vos ne psichologu, tokiu būdu ir randi būdų įtikinti, kad tikslinga,

kad nemestų, čia šiandienai, galbūt, emocija, mintis. Atvirai pasikalbi su juo (studentu) motyvuodamas, kad pradėjot – reikia tikslų siekti. Sąnaudų didelės, laiko sąnaudų, asmeninio gyvenimo sąnaudų. <...> jausdavo dėkingumą ir ateidavo, ypač baigusieji – sulaikiau gal kokių 40 proc. Jeigu ir išsibraukia, vėl jiems skambinu, vėl kviečiu, kad pagalvokit, pamąstykit, ar tikrai Jūsų sprendimas teisingas, ar Jūs nesigailėsit. <...> reklamos vieną kitą procentą užkabina, bet tiesioginis kontaktas su žmogumi, pokalbis – tik šitas variantas daugiausiai padėdavo.“

42 paveikslas. Veiksmų, galinčių padėti atsisakyti ketinimo nutraukti mokslus (studijas), vertinimas, atsižvelgiant į veiksmo svarbumą (profesinio mokymo įstaigų mokiniai)

Šaltinis: Atliktos apklausos duomenų bazės.

Respondentams svarbu ne tik dėstytojų ar mokytojų palaikymas, bet ir kiti veiksmai, padedantys pasiekti aukštesnių akademinų rezultatų: mokymosi rezultatų, papildomos mokomosios medžiagos ir užduočių aptarimas, dalyko ar profesinės praktikos konsultacijos, papildoma praktinė veikla. Universitetų atstovai *Interviu* metu irgi pabrėžė studentų, ypač pirmakursių, akademinės įtraukties svarbą. Universitetuose organizuojami išlyginamieji moduliai, padedantys užlopyti iš vidurinės mokyklos atsineštas žinių spragas, studijų įvado moduliai, kuriuose supažindinama, kaip ir ko bus mokomasi, specialūs se-

minarai (konsultacijos), kurių metu ugdomi mokymosi mokyti gebėjimai. Taip pat organizuojamos mentorystės programos, kuriose kaip mentoriai dalyvauja vyresniųjų kursų studentai. Kai kuriuose universitetuose dėstytojams priskirtos stabilios konsultacijų valandos tą pačią savaitės dieną ir vakare, kad galėtų dalyvauti ir dirbantys studentai.

Nors visiems respondentams svarbus bendramokslių palaikymas, tačiau tik profesinio mokymo mokiniams socialinė integracija, įsitraukiant į įvairias veiklas, atrodo svarbi priimant sprendimus dėl tolesnio mokymosi tęsimo jų mokymosi įstaigoje.

Išvados

1. Demografinėi situacijai prastėjant, išlaidų komojo amžiaus žmonių pragyvenimo našta gula ant dirbančiųjų pečių. Gims- tamumo kreivės pavymui mokinių ir stu- dentų skaičius mažėja. Šalies ekonomika auga, tačiau vyriausybės išlaidų švieti- mui dalis nuo bendrojo vidaus produkto nedidėja.
2. Per pastaruosius dvylika metų aukštojo mokslo diplomą ar profesinę kompeten- ciją patvirtinantį pažymėjimą įgijusiųjų skaičius sumažėjo maždaug perpus. Pir- mosios pakopos universitetinių studijų studentų dalis mažėja. Populiarėja kole- ginės studijos. Didėja magistro laipsnio siekiančiųjų dalis. Mažėja studentų ir mokinių nubyrimai. Universitetuose ir profesinio mokymo įstaigose – sparčiau, kolegijose – lėčiau.
3. Šiandien šalies aukštosiose mokyklo- se 9 iš 10-ties studentų – jaunuoliai iki 30 metų. 6 iš 10-ties studentų – mergi- nos ir moterys, studijuojančios valstybės finansuojamose vietose. Apytikriai pusė jaunosios grupės vidurinį išsilavinimą įgiję didžiuosiuose šalies miestuose, ke- tvirtadalis – kaimiškose savivaldybėse. Nubyrimų struktūroje vyrauja vyrai, pirmakursiai ir mokantieji už mokslą studentai. Gana stipriai sumažėjo jaunų žmonių srautas iš šalies kaimiškųjų regi- onų.
4. Pastarųjų penkerių metų laikotarpiu maždaug pusė visų besimokančiųjų pro- fesinio mokymo įstaigose buvo jaunuo- liai 17–19 m. amžiaus. Vyresni nei 30 m. amžiaus asmenys profesinio mokymo sektoriuje tesudarė ketvirtadalį. Minėtu laikotarpiu maždaug 6 iš 10-ties besimo- kančiųjų profesinio mokymo įstaigose buvo vyrai. Tęsiant mintį, 4 iš 10-ties pro- fesinio mokymo įstaigų jaunuoliai kilę iš didžiųjų miestų ir maždaug tiek pat – iš kaimiškųjų savivaldybių.
5. 2 iš 10-ties jaunuolių dalijasi informati- kos ir inžinerijos studijų vietas arba stu- dijuoja verslo ir viešąjį administravimą. Fizinių, gyvybės, matematikos studijų programose jaunoji grupė tesudaro 1–2 procentus. Maždaug perpus suma- žėjo technologijų, ugdymo, žemės ūkio mokslų skyriai. Ir tik po truputį auga gyvybės mokslus ir menų pasirinkusių studentų skaičius. Didžiausią besimo- kančiųjų kontingentą telkia inžinerijos, gamybos ir statybos mokymo programų grupės (apie 40 proc.), taip pat paslaugų skyriaus specialybės (maždaug ketvirta- dalis). Profesiniame mokyme labiausiai sumažėjo besimokančiųjų inžinerinėse, gamybos ir perdirbimo bei paslaugų as- menims skirtose mokymo programose.
6. Aukštas nubyrimo procentas rodo mokymo įstaigos išteklų panaudojimo neefektyvumą arba – mokymo įstaigoje puoselėjamą aukštų reikalavimų kultū- rą. Mažas nubyrimusių asmenų skaičius rodo mokymo įstaigos gebėjimą išlaikyti besimokančiuosius ir yra aukštos švieti- mo paslaugų kokybės rodiklis, didinantis mokymo įstaigos patrauklumą ir konku- rencingumą.
7. Per vienus metus Lietuvos mokymo įs- taigos netenka 11–16 proc. besimokan- čiųjų iki 30 metų. Dažniausiai suklumpa ką tik bendrąją brandą įgiję jaunuoliai iki 19–20 metų – vyrai ir mokantys už moks- lą studentai.
8. Intensyviausi nubyrimai – valstybinių mokyklų bakalauro nuolatinų studijų pirmakursių, atvykusių iš didžiųjų mies-

tų, grupėje, mažiau intensyvūs – kaimiškosios kilmės studentų grupėje. Didžiąją dalį į ištęstines studijas priimtų jaunuolių iki 30 metų (du trečdalius) sudaro kolegijų pirmakursiai. Dažniausiai nubyranti grupė – kaimiškosios kilmės jaunimas.

9. Pirmaisiais bakalauro studijų metais universitetai dažniausiai netenka vyrų, studijuojančių informatikos, inžinerijos bei humanitarinių krypties mokslus, ir moterų, studijuojančių socialinius mokslus. Kolegijos dažniausiai praranda vyrus, studijuojančius verslo ir viešąją vadybą, bei moteris, studijuojančias sveikatos mokslus. Informatikos ir inžinerijos mokslų studentų nubyrėjimai dažniausiai siejami su praktika, kuriai pasibaigus šie nebegrįžta, ir sunkumais, mokantis fundamentinių (pagrindinių) dalykų. Socialinių ir vadybos studijų programos santykinai nebrangios, mokytis nesudėtinga, lengviau įstoti (lengviau *iškristi*), todėl jos sutraukia daugiausia studentų. Dažniausiai nubyrančios specialybės – informacinės ir programų sistemos, elektronikos ir informatikos inžinerija, socialinis darbas, viešieji ryšiai, komunikacija, slauga, finansai, apskaita, rinkodara, verslas, vadyba ir administravimas. Profesinio mokymo programose daugiausia nubyra transporto paslaugų srityje besimokančių mokinių, tačiau kitose mokymo programose nutraukusių mokymą mokinių dalis stipriai sumažėjo. Taip pat santykinai didesnė nutraukusių mokslus inžinerinėse, verslo ir administravimo mokymo programose mokinių dalis.
10. Aukštesnis jaunuolių mokyklinio pasirengimo lygis ir geresnė švietimo padėtis studento kilmės savivaldybėje siejasi su mažesne nubyrėjimo tikimybe. Mo-

kyklinio pasirengimo lygis studijų *universitete* pradžioje dažniau siejamas su iš kaimo, *kolegijoje* – su iš miesto atvykusiu studentų nubyrėjimais. Vyrų nubyrėjimai reikšmingai siejami su mokančiųjų už mokslą, moterų – su valstybės finansuojamų studentų nubyrėjimais. Nubyrėjimo tikimybę didinantis požymis mokymo metu nuolatinėse studijose – prastesnis mokyklinis pasirengimas, o miestiškosios kilmės studentų grupėje – silpnesnė švietimo būklė savivaldybėje. Mokantieji už mokslą valstybinėse nuolatinėse studijose dažniau susiduria su finansiniais, darbo ir mokslų derinimo sunkumais. Iš miesto atvykę studentai dažniau linkę objektyviau vertinti lūkesčių ir realiųjų atitikį, dažniau turi vidinės drąsos ir laisvės apsispręsti.

11. Statistika rodo, kad dažniausios nubyrėjimų priežastys nėra žinomos, t. y. – pasitraukimas savo noru. Pasak *Interviu* informantų, pasitraukimas savo noru neretai slepia nepažangumą. Bakalauro studijose dažniausiai pasitaikančios asmeninio pobūdžio nubyrėjimo priežastys – studentų negebėjimas suvokti asmeninių tikslų, polinkis pervertinti galimybes ir lūkesčius, motyvacijos stoka ar jos praradimas, negebėjimas organizuoti ir valdyti kasdienės rutinos laiko ir susitelkti mokytis. Kitos reikšmingos priežastys – nepavykusi socialinė ir akademinė integracija, finansiniai ir darbo bei mokymosi derinimo sunkumai. Dažniausios magistrantų nubyrėjimo priežastys – mokymosi ir darbo derinimo sunkumai bei baigiamojo darbo parengimas ir apgynimas.
12. Dažniausiai sunkumų įgyjant specialybę besimokantiejiems sukelia jų įgyto išsilavinimo spragos, nepakankami mokė-

jimo mokytis, laiko valdymo gebėjimai. Minėti sunkumai dažniau apsunkina aukštosiose mokyklose besimokančiųjų studijas nei profesinio mokymo įstaigų mokinių mokymąsi. Du trečdalius aukštųjų mokyklų studentų vargina stresas dėl baimės patirti mokymosi nesėkmę, o profesinio mokymo įstaigų mokiniams dažniau kliudo žinių spragos nei patiriamas stresas.

13. Trečdalis studentų ir mokinių įsivaizdavo apie būsimą mokymąsi neatitiko realybės, jie tikėjosi mažesnio mokymosi krūvio. Taip pat, kas trečias aukštųjų mokyklų studentas jautė nusivylimą dėstytojais, jų dėstytojų metodais, yra patyrę netinkamą dėstytojų elgesį, tačiau taip teigė tik 13 proc. profesinio mokymo įstaigų mokinių. Penktadalis universitetų studentų jautė apmaudą dėl pasirinktos specialybės, tačiau tarp kolegijų studentų ir profesinių mokymo įstaigų mokinių tokių yra apie 15 procentų.
14. Trečdaliui studentų ir mokinių tvarkaraščiai buvo nepatogūs, tai dažnai susiję su būtinybe derinti mokymąsi ir darbą. Taip pat trečdalis studentų ir mokinių teigė, kad jiems trūksta lėšų pragyventi. Universitetų studentai buvo jautresni juos supančiai aplinkai, bendravimui su kitais – tai jiems dažniau kėlė problemų mokantis nei kolegijų studentams ir profesinių mokymo įstaigų mokiniams.
15. Daugiausia abejojančių dėl tolimesnio mokslo prasmingumo – universitetų studentai. Tik 26 proc. I pakopos studentų ir 19 proc. II pakopos studentų buvo įsitikinę dėl tolesnių studijų, o tarp profesinio mokymo įstaigų mokinių tokių šiek tiek daugiau kaip pusė. 18–32 proc. apklaustųjų, abejojančių dėl tolesnio mokymosi, svarstė galimybę pasitraukti ir moks-

lą (studijų) netęsti.

16. Neabejojantys studentai ir mokiniai, rinkdamiesi specialybę, aiškiai įsivaizdavo, kokių žinių ir gebėjimų reikia mokantis šios specialybės, darbo pobūdį, keliamus darbe reikalavimus, baigus šios specialybės programą. Jie, rinkdamiesi profesiją, labiau atsižvelgė į asmeninius interesus ir galimybes, karjeros planus. Neplanuojantys ateityje dirbti darbo, susijusio su studijuojama specialybe, labiau abejojo tolesnių mokslų prasme. Teikiamos materialinės darbo pagal pasirinktą specialybę perspektyvos svarbesnės profesinių mokymo įstaigų mokiniams.
17. Studentai ir mokiniai, kurie pasitikėjo savimi kiek mažiau, vertino individualius gebėjimus mokytis prasčiau nei aplinkiniai, turintieji sveikatos problemų taip pat stipriau abejojo dėl tolesnio mokslo (studijų). Palanki namų aplinka, socialinė integracija prisidėjo prie tvirto sprendimo tęsti mokslus. Demografinių veiksnių (lytis, amžius, vietovės, kur baigė vidurinę mokyklą, urbanizacijos lygis) ir finansinės situacijos (gaunamos mėnesio pajamos) įtakos nepastebėta, išskyrus amžių, kolegijų studentų ir profesinių mokymo įstaigų mokinių atveju – vyresnieji mažiau linkę abejoti dėl tolesnių mokslų (studijų) nei jaunesni jų kolegos.
18. Aukštųjų mokyklų studentai dažniausiai jų pažįstamų studentų mokslo nutraukimo priežastį nurodė nusivylimą studijų kokybe. Finansiniai motyvai ir sunkumai dažnai minėta mokslų nutraukimo priežastis, profesinio mokymo įstaigų mokinių dažniausiai nurodyta priežastis – pasirinkimas dirbti, o ne mokytis. Asmeninės motyvacijos stoka – taip pat dažnai minėta mokslų nutraukimo priežastis. Maždaug trečdalis aukštųjų mo-

kyklų studentų ir penktadalis profesinio mokymo įstaigų studentų įvardijo priežastis, susijusias su veiklos planavimu ir koordinavimu. Stebėta, kad studentai apskritai linkę gerokai nuvertinti savo gebėjimus nei pervertinti, o nepasitikėjimas savo jėgomis – trečdalis respondentų nurodyta mokslų nutraukimo priežastis.

19. Aukštųjų mokyklų studentai ir profesinių mokymo įstaigų mokiniai pačią svarbiausią galimų mokslų nutraukimo priežastį nurodė tikslų siekimą – įstojimas į nenorimą specialybę būtų svarus argumentas priimant sprendimą nutraukti mokslus. Svarūs argumentai visiems besimokantiejiems, priimant sprendimus dėl mokslų tęsimu, būtų sunkiai sprendžiami iššūkiai derinant mokslą ir darbą, sveikatos problemas, finansinių išteklių trūkumą. Universitetų studentams svarbu atsižvelgti į pasikeitusius karjeros planus, lūkesčių dėl studijų programos, kokybės neatitikimą. Kaip mažiau svarbios priežastys nutraukti mokslus įvertinti mokymosi sunkumai, neutraliai – socialinės integracijos problemos.
20. Universitetų studentai palankiausiai vertina studijų nutraukimą – 47 proc. atsakiusių teigė, kad nutraukti studijas yra gerai arba nėra blogai. Kad mokslus nutraukti gerai pritarė 43 proc. kolegijų studentų ir tik 27,5 proc. profesinių mokymo įstaigų mokinių. Pagrindiniai argumentai, pagrindžiantys teigiamą požiūrį – savęs, savo vietos, tinkamos specialybės paieška, poreikių, galimybių ir norų suvokimas. Neigiamo požiūrio pagrindimas siejamas su valios ir užsispyrimo trūkumu, neapsisprendimu dėl

specialybės, negebėjimu planuoti kasdienės veiklos, spręsti problemų, tikimybė neįgyti išsilavinimo.

21. Dažniausiai studentai ir mokiniai savo abejonėmis dalijosi su šeimos nariais. Artimųjų palaikymas ir finansinės naštos sumažinimas, respondentų nuomone, svariausi argumentai apsisprendžiant tęsti mokslus. Ne mažiau svarbiomis įvertintos priemonės, padedančios integruotis akademinėje bendruomenėje, įveikti mokymosi iššūkius. Respondentai ypač akcentavo dėstytojų (mokytojų) palaikymo poreikio svarbą.

Rekomendacijos

Rekomendacijos tyrimo problemai spręsti apibendrina tyrimo autorių ir *Inter-viu* dalyvavusių informantų įžvalgas.

Specialybės pasirinkimas

Karjeros specialistai bendrojo lavinimo mokyklose. Karjeros specialistas – pagalbininkas, kuris padėtų mokiniui suvokti, kuri specialybė labiausiai atitinka jo prigimtį, turimus gebėjimus ir kompetencijas. Yra visokių besimokančiųjų (linkusių į autizmą, maksimalizmą, nepasitikėjimą savimi, itin jautrių ir t. t.), todėl svarbu kiekvienam padėti atrasti savo kelią. Netinkamai pasirinkta specialybė, buvimas ne savo vietoje dažnai nurodoma kaip pateisinama priežastis nutraukti mokslus, todėl ugdymo karjerai veikla bendrojo lavinimo mokyklose turi būti stiprinama.

Pagalba abejojančioms tęsti mokslus

Karjeros specialistai aukštojo mokslo ir profesinio mokymo įstaigose. Abejojančiesiems, kurie mokosi pirmuose kursuose, dėl tolesnių mokslų (studijų) padėtų apsispręsti aiškesnis specialybės perspektyvų įsivaizdavimas: kokio pobūdžio ir kur galimas darbas, kokie specifiniai gebėjimai reikalingi ir pan. Pasiryžusiems keisti studijų kryptį (mokymosi programą) praverstų pagalba atsakingai pasirinkti tolimesnį mokymosi ir karjeros kelią.

Mentorytė, kuratorystė. Prigimtinis, emocinis ir kitas asmeninis sunkumas patiriantiems besimokantiejiems galėtų būti pasiūlyta įvairiapusė pagalba – psichologinė, dvasinė, tėviška, ypač pradžios kursuose. Jei trūksta įgūdžių ir savidisciplinos, mokymo įstaiga galėtų rengti prevencinius seminarus. Jei besimokantįjį vargina finansiniai sunkumai, reikėtų gilintis į galimybes gauti valstybės teikiamą paramą. Grupės, stu-

dentų atstovybės ir kiti kuratoriai visą savo dėmesį turėtų sutelkti į bendravimą su abejojančiais besimokančiais. Malonūs, draugiški ir pagarbūs pokalbiai, gerosios patirties ir įvairių problemų kėlusių atvejų aptarimai, nuolatiniai susitikimai, pagalba socialiai integruojantis turėtų didinti besimokančiojo išlaikymo tikėtinumą.

Pagalba, jei besimokantysis neturi įgūdžių mokytis, jei yra nepažangus

Akademinių personalo vaidmuo. Dėstytojai (mokytojai) yra arčiausiai besimokančiojo, todėl privalėtų nuolat stebėti besimokantįjį, sekti jo rezultatus ir pažangą, laiku reaguoti, teikti savo ir siūlyti kitų pedagogų konsultacijas. Svarbiausia – laiku pastebėti ir atpažinti abejojančią tęsti mokslus studentą. Jei reikia – rekomenduoti papildomų mokymų, ypač mokantis pradžios kurse, pavyzdžiui, fundamentinių mokslų (matematikos, chemijos, fizikos).

Rezultatų vertinimas. Kaupiamojo balo sistema taip pat savita pagalba besimokančiam, daranti studijų (mokymosi) procesą palankesnį. Į kaupiamąjį balą galėtų būti įskaityti ne tik tarpinių atsiskaitymų rezultatai, bet ir uždarbis kiekvieno užsiėmimo metu (užduotys grupėms, klausimų ir atsakymų turnyrai, trumpi sąveikieji testukai virtualioje erdvėje su iškart pateikiamais rezultatais, garantuojantys vakarykštės ir šiandienos temos suvokimą). Tai labiau motyvuotų besimokančiuosius lankyti užsiėmimus ir juose kuo aktyviau dalyvauti. Kaupiamasis balas leistų besimokantiejiems laiku pastebėti, kuriuos dalykus reikėtų išsamiau analizuoti arba suteiktų pojūtį tikėtis (įsitikinti), kad išlaikyti egzaminą pavyks. Nepavykus galima papildoma pagalba – perlaikymų galimybė.

Pagalba, jei kyla finansinių problemų

Besimokantieji suteikta galimybė gauti socialinę išmoką (nelaimės atveju), socialinę stipendiją (skiriama socialiai jaučiantiems studentams), skatinamąją stipendiją (už puikius rezultatus). Dėl aukštesnio rezultato vyksta aštroka konkurencija, todėl pastarąją gauti sudėtinga. Galimi mokesčio už mokslus atidėjimai, mokesčio išdalijimas dalimis, nemokami tarpinių atsiskaitymų ar egzaminų perlaikymai, leidimo nemokėti už mokslą suteikimas. Galėtų būti daugiau ir įvairesnių sprendimų mažinant maitinimosi, važinėjimo, būsto išlaidas ar kompensuojant dalį studijų mokesčio.

Parama dirbantiems studentams (mokiniam)

Reikalingas lankstesnis požiūris: mokymo įstaigos – į besimokančiojo darbą, darbdavio – į besimokančiojo mokymąsi. Pavyzdžiui, dirbančio studento baigiamojo darbo tema turėtų būti kuo artimesnė įmonės veiklos sričiai. Magistrantų studijose būtinas lankstus tvarkaraštis, palanki užsiėmimų struktūra. Pirmasis užsiėmimas galėtų būti teorinis, vėliau – laboratoriniai, seminarai, pratybos, kad į juos studentai tikrai suspėtų atvykti po darbo. Savarankiškoms studijoms ar kartojimuisi svarbu, kad besimokantieji lengvai naudotųsi vaizdo paskaitomis, mokomaisiais filmukais.

Ką dar mokymo įstaiga galėtų padaryti, kad studentai (mokiniai) nenutrauktų mokslų?

Rekomenduotina peržiūrėti mokymosi grupių dydį. Kuo mažesnės grupės, tuo patikimesnė besimokančiojo vidinės būsenos ir pažangumo stebėsena, tuo ankstyvesnis besimokančiojo atpažinimas. Mažesnės gru-

pės leidžia užtikrinti geresnę mokslų kokybę. Reikėtų daug daugiau investuoti į akademinę bendruomenę, o ne į rinkodarą. Ir toliau stiprinti kitas priemones: studijų (mokymosi programų) individualizavimą, profesinį informavimą (išvykas į įmones, atvirų durų renginius), susitikimus su įdomiais žmonėmis, gyvus pokalbius, bendrus renginius su dėstytojais (mokytojais). Įvadas į specialybę – labai svarbus mokslų pradžios kursas. Jame tikrai turėtų būti kalbama apie socialinę empatiją, komunikavimą, bendradarbiavimą, gebėjimą mokytis ir organizuoti kasdienę studijų (mokymosi) rutiną.

Ką dar valstybė turi padaryti, kad besimokantieji nenutrauktų mokslų?

Didinti finansavimą, stipendijas, dėstytojų (mokytojų) atlyginimus. Tobulinti paskolų sistemą: paskola galėtų būti pradedama grąžinti tada, kai jau pasiektas tam tikras pajamų lygis, pavyzdžiui, praėjus penkeriems metams po mokslų baigimo. Dar labiau fokusuotis į bendrąjį ugdymą: ankstinti ir stiprinti karjeros profiliavimą; kaupti didesnę dėmesį į mokinių bendrųjų kompetencijų ugdymą; savarankiško darbo, mokėjimo mokytis gebėjimų stiprinimą. Apgalvoti, numatyti ir įgyvendinti dar daugiau priemonių, skirtų atotrūkiui tarp miesto ir kaimo mažinimui.

Kas dar galėtų prisidėti, kad besimokantieji būtų išlaikyti mokymo įstaigose?

Visuomenė, kurios vertybinės nuostatos itin stiprios: išsilavinimas – vertybė. Darbdaviai, turintys vienareikšmį požiūrį – dirbantis besimokantysis – investicija. Mokslininkai, kuriantys studijų analitikos, stebėsenos sistemą. Kitų šalių patirtis⁶⁶, jos sklaida. Didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas

⁶⁶ Pavyzdžiui, šiauriau mūsų esančiose šalyse yra mokyklų, kuriose pradinių klasių mokytojas – tik moderatorius. Aukštesiose mokyklose studentai moko studentus, studentai moko dėstytojus, moko vieni kitus, renka informaciją, pristato grupei (auditorijai), visi diskutuoja, dalijasi patirtimi, visi įtraukiami, visi dalyvauja. Šalies aukštesiose mokyklose vis dar dominuoja dėstytojo kaip autoriteto mentalitetas.

profiliavimui ir mokyklinės patirties pritaikymui (adaptavimui) aukštosios mokyklos erdvėje. Pamaštyti, kaip atsikratyti tendencingos tėvų spaudimo problemos renkantis profesiją (vaizdo įrašai su trumpomis pamo-kančiomis istorijomis ar situacijomis viešuo-siuose sąveikiuosiuose ekranuose, televizijoje ir pan.).

Literatūra

Education at a Glance 2022. OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. Prieiga internete: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2022_3197152b-en.

Elffers L. (2012). One foot out the school door? Interpreting the risk for dropout upon the transition to post-secondary vocational education. *British Journal of Sociology of Education*, 33(1), 41–61.

Eurostatas. General government expenditure by function. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_EXP__custom_3289438/default/table?lang=en.

Eurostatas. Main GDP aggregates per capita. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_PC__custom_3289209/default/table?lang=en.

Eurostatas. Population and social conditions. Employment and activity by sex and age – annual data. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_21/default/table?lang=en.

Eurostatas. Population and social conditions. Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates). Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_21/default/table?lang=en.

Eurostatas. Population and social conditions. Live births (total) by month [DEMO_FMONTH__custom_3684232]. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_FMONTH__custom_3684232/default/table?lang=en.

Heublein U. (2014). Student drop-out from German higher education institutions. *European Journal of Education*, 49(4), 497–513.

International Standard Classification of Education ISCED 2011. Prieiga internete: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

Jankauskienė Ž., Liepuonienė R. (2015). Studentų pasitraukimas iš studijų: Vilniaus kolegijos atvejo analizė. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose, 11 (2 dalis), 28–33.

Kehm B. M., Larsen M. R. & Sommersel H. B. (2019). Student dropout from universities in Europe: A review of empirical literature. *Hungarian Educational Research Journal*, 9(2), 147–164.

Klimizoglu I., MacPherson E. Students face a stark choice: food, heat or dropping out (2022 10 29). *University World News*.

Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2022. Įtraukusis ugdymas Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/08/Svietimas-Lietuvoje-2022-web.pdf>.

Lietuvos tautinių mažumų švietimo būklės analizė, 2021. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/05/Tautiniu-mazumu-svietimo-bukles-analize-2022-05-23.pdf>.

Lietuvos gyventojai (2021). Gyventojų senėjimas. Oficialiosios statistikos portalas. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2021/salies-gyventojai/gyventoju-senejimas>.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. lapkričio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-2250 „Dėl mokymosi ar studijų nutraukimo ar pertraukos priežasčių mokykloje klasifikatoriaus patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl valstybinių profesinio mokymo įstaigų, kuriose švietimo ir mokslo ministerija įgyvendina savininko (dalininko) teises ir pareigas, tinklo vystymo 2018–2020 metų bendrojo plano patvirtinimo“ (2018 m. kovo 29 d.). Prieiga internete <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/094a5111345511e884a38848fe-3ec9e2?jfwid=zaydj60p3>.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai „Dėl studentų, priimanų 2010 <...> 2021 metais į aukštąsias mokyklas, norminių studijų kainų patvirtinimo“ (2010 m. sausio 8 d. <...> 2021 m. sausio 29 d.). Teisės aktų registras. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/lt>.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės Mokslo ir studijų įstatymas Nr. XI-242 (2009 m. balandžio 30 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.343430>.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymas (2016 m. birželio 29 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.343430>.

Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Metiniai darbo jėgos, užimtumo ir nedarbo rodikliai. Niekur nedirbantis ir nesimokantis jaunimas. Prieiga internete: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#.

Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Švietimas ir išsilavinimas. Priimta studentų į universitetus (kolegijas). Prieiga internete: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#.

Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Užimti gyventojai. Prieiga internete: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#.

Ma X., Frempong G. (2008). Reasons for non-completion of postsecondary education and profile of postsecondary dropouts. Ottawa: Human Resources and Social Development Canada. MacGregor K. Falling student enrolment is a key trend in Global North (2022 03 19). *University World News*.

Marcinkevičienė V., Morkūnienė J. (2015). Studijų nutraukimo Kauno kolegijos Technologijų ir kraštotvarkos fakulteto priežasčių analizė. Aukštųjų mokyklų vaidmuo visuomenėje: iššūkiai, tendencijos ir perspektyvos. *Mokslo darbai*, 1 (4), 102–109.

Morkevičiūtė M., Kravčenkienė V. (2019). KTU Matematikos ir gamtos mokslų fakulteto studentų studijų nutraukimo priežasčių analizė. Lietuvos matematikos rinkinys. Lietuvos matematikų draugijos darbai, serija B, 60 tomas, 46–54.

- Pascoe M. C., Hetrick S. E. & Parker A. G. (2020). The impact of stress on students in secondary school and higher education. *International journal of adolescence and youth*, 25(1), 104–112.
- Profesinis mokymas Lietuvoje 2021. Prieiga internete: [PMBA2021_LT_web.pdf](#) (strata.gov.lt).
- Repečkaitė J. (2016). Kas, kada ir kodėl nutraukia studijas? MOSTA.
- Savivaldybių gerovės indeksas (2022). Vilniaus politikos analizės institutas Prieiga internete: https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2022/12/Indeksas_2022.pdf.
- Socialinių mokslų kolegija (2015). Studijų nutraukimo pirmaisiais studijų metais priežasčių analizė. Tyrimo ataskaita. Klaipėda.
- Statistikos departamentas. Švietimas ir gyventojų išsilavinimas. Besimokantieji pagal švietimo lygmenį. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>.
- ŠVIS analizė. Studijos. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/>.
- ŠVIS. Viešoji statistika. Mokslas ir studijos. Nutraukę studijas pagal studijų krypčių grupes (nuo 2017–2018 mokslo metų). Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/studiju-baigimas-nutraukimas/>.
- ŠVIS. Viešoji statistika. Mokslas ir studijos. Priimti, studijuojantys, baigę aukštąsias mokyklas pamečiui pagal studijų krypčių grupes ir kryptis. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/studiju-baigimas-nutraukimas/>.
- Tinto V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45, 89–125.
- Valstybinio audito ataskaita (2020). Ar profesinis mokymas organizuojamas efektyviai. 2020 m. sausio 31 d. Nr. VAE–2.
- Valstybinio audito ataskaita (2021). Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose. 2021 m. liepos 8 d. Nr. VAE–6.
- Weidman J. C., White R. N. (1985) Postsecondary “HighTech” Training for Women on Welfare. *The Journal of Higher Education*, 56:5, 555–568.
- Wollscheid S., Stensaker B., Jongbloed B., et al. (2015). Dropout and completion in higher education in Europe: main report, Publications Office, European Commission.
- Xuereb S. (2014). Why students consider terminating their studies and what convinces them to stay. *Active Learning in Higher Education*, 15(2), 145–156.

1 priedas Apklausa, susijusi su mokslų (studijų) nutraukimu⁶⁷

Mieli studentai (mokiniai), su kokiomis problemomis susiduriate besimokydami, ar kyla ketinimų nutraukti mokslus Jums ir Jūsų bendramoksliams, dėl kokių priežasčių nutrauktumėte mokslus, kas padėtų atsisakyti tokio ketinimo? Tai ir norime išsiaiškinti mes – Nacionalinės švietimo agentūros tyrėjų grupė, vykdanči nacionalinį tyrimą „Priėmimo į profesinio mokymo ir aukštojo mokslo įstaigas ir jų baigimo tendencijos, mokymosi nutraukimo priežastys“. Prašome Jūsų prisidėti prie vykdomo tyrimo ir atsakyti į anketos klausimus. Užtruksite maždaug 15 minučių. Bus skelbiami tik apibendrinti tyrimo rezultatai. Jūsų anonimiškumą garantuojame. Dėkojame už atsakymus.

(U, K, PM)⁶⁸ Svarstydamas apie būsimą profesiją, atsižvelgiau į tai, kad mano pasirinkimas:
(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Atitiktų mano interesus	☐	☐	☐	☐	☐
Būtų lygiavertis mano galimybėms	☐	☐	☐	☐	☐
Suteiktų galimybę tobulėti profesinėje veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Suteiktų materialinės naudos galimybę	☐	☐	☐	☐	☐
Leistų įgyti norimą kvalifikaciją (diplomą)	☐	☐	☐	☐	☐
Suteiktų galimybę išsipildyti mano svajonei dirbti mėgiamą darbą	☐	☐	☐	☐	☐
Atitiktų mano lūkesčius ateityje dirbti pagal specialybę	☐	☐	☐	☐	☐
Žadėtų gerai apmokamą (prestižinį) darbą	☐	☐	☐	☐	☐

⁶⁷ Universitetų studentams, kolegijų studentams ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams buvo parengti atskiri klausimynai. Didžioji dauguma klausimų identiški, todėl priede pateikiamas vienas klausimynas, kiekvienam klausimui detalizuojant, kuriai respondentų grupei (grupėms) jis skirtas.

⁶⁸ Kiekvieno klausimo pradžioje skliausteliuose nurodoma, kuri respondentų grupė (grupės) į klausimą atsakė: U – universitetų studentai, K – kolegijų studentai, PM – profesinio mokymo įstaigų mokiniai.

(U, K, PM) Mano apsisprendimui dėl profesijos turėjo reikšmę:

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Tėvų (globėjų, rūpintojų) noras, kad aš tai pasirinkčiau	☐	☐	☐	☐	☐
Šeimos profesinių tradicijų tęstinumas	☐	☐	☐	☐	☐
Tos profesijos žmogus (žmonės), į kurį (kuriuos) norėčiau lygiuotis	☐	☐	☐	☐	☐
Tos profesijos darbuotojų paklausa	☐	☐	☐	☐	☐
Tos profesijos darbuotojų atlyginimai	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Mano apsisprendimui dėl profesijos turėjo reikšmę:

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Kaip tapti sėkmingam pasirinkus konkrečią profesiją	☐	☐	☐	☐	☐
Kokių žinių ir įgūdžių reikės būsimai profesijai	☐	☐	☐	☐	☐
Ką turėsiu dirbti pagal pasirinktą profesiją	☐	☐	☐	☐	☐
Kokie reikalavimai keliami šios profesijos darbuotojui	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Mokytiis specialybės man nekelia problemų:

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Mano namų aplinka	☐	☐	☐	☐	☐
Mano santykiai su kartu gyvenančiais žmonėmis	☐	☐	☐	☐	☐
Mano santykiai su bendramoksliais	☐	☐	☐	☐	☐
Mano būdas (charakteris)	☐	☐	☐	☐	☐
Mano mąstymo ir sprendimų priėmimo (reakcijos) greitis	☐	☐	☐	☐	☐
Mano mokymosi būdas, ypatumai	☐	☐	☐	☐	☐
Mano sveikata	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Kiti mano gebėjimą mokytis vertina:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Taip pat, kaip aš save;
- ☐ Blogiau nei aš save;
- ☐ Geriau nei aš save.

(U, K, PM) Su kokiais mokymosi sunkumais ar nusivylimais susiduriate mokydamasis specialybės?

(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)

- ☐ Mokydamasis šios specialybės jaučiu turimų žinių trūkumą.
- ☐ Mokytis šios specialybės daug sudėtingiau nei įsivaizdavau.
- ☐ Matau, kad mano kolegoms čia studijuoti sekasi daug lengviau nei man.
- ☐ Praleidęs keletą užsiėmimų, nebespėju pasivyti bendramokslių.
- ☐ Jaučiu nusivylimą dėstytojais (mokytojais), dėstymo (mokymo) metodais.
- ☐ Susiduriu su sunkumais, studijuodamas nuotoliniu būdu.
- ☐ Trūksta laiko užduotims atlikti.
- ☐ Nemoku planuoti laiko, nepavyksta laikytis disciplinos.
- ☐ Patiriu stresą, kad nesusidorosiu su užduotimis, neišlaikysiu egzamino.

(U, K, PM) Su kokiais kitais sunkumais ar nusivylimais susiduriate mokydamasis specialybės?

(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)

- ☐ Jaučiu apmaudą dėl pasirinktos specialybės – tai ne man.
- ☐ Patiriu (esu patyręs) netinkamą dėstytojų (mokytojų) elgesį.
- ☐ Netenkina mokymo patalpų įranga (seni kompiuteriai, pasenusi laboratorinė įranga, stringa medija ir pan.).
- ☐ Nepatogūs, perkrauti mokymosi tvarkaraščiai.
- ☐ Nepavyksta susibičiulianti, bendradarbiauti su kolegomis.
- ☐ Trūksta lėšų pragyventi.
- ☐ Trūksta lėšų mokesčiui už mokslą sumokėti.
- ☐ Turiu rimtų sveikatos problemų.
- ☐ Patiriu (esu patyręs) kitų išgyvenimų (artimojo mirtis, nelaiminga meilė, prievarta ir pan.).
- ☐ Patiriu (esu patyręs) diskriminaciją dėl religijos, rasės, etninės kultūros, lyties ar seksualinės orientacijos.

(U, K, PM) Kaip dažnai Jums kilo abejonių, ar tęsti mokslus šioje mokymo įstaigoje? *

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

☐ Labai dažnai;

☐ Dažnai;

☐ Baigęs (–usi);

☐ Retai;

☐ Visai nekilo abejonių * *(pasirinkus šį atsakymą praleidžiami 3 žemiau pateikti klausimai ir pateikiamas klausimas „Jei svarstytumėte (svarstote) nutraukti studijas šioje aukštojoje mokykloje, ar Jums būtų svarbu:“).*

(U, K, PM) Ar abejones dėl mokslų tęsimo šioje mokymo įstaigoje aptarėte su kuo nors?

(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)

☐ Aptariau su tėvais (globėjais, rūpintojais), kitais artimaisiais;

☐ Aptariau su bendramoksliais;

☐ Aptariau su studijų (mokymosi) kuratoriumi (administratoriumi, prodekanu, kitu atskingu asmeniu);

☐ Su niekuo neaptariau.

(U, K, PM) Ar dėl abejonių tęsti mokslų šioje mokymo įstaigoje teko kreiptis pagalbos, konsultuotis?

(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)

☐ Mokymosi įstaiga neteikia tokios galimybės;

☐ Nežinau, ar yra tokia galimybė;

☐ Nesikreipiau, nesikonsultavau;

☐ Konsultavausi su dėstytojais (mokytojais);

☐ Kreipiausi į studijų administratorių (administratorių, atsakingą už mokymąsi);

☐ Kreipiausi į vadovybę (prodekaną, dekaną);

☐ Kalbėjausi su studijų kuratoriumi;

☐ Kalbėjausi su karjeros centro darbuotoju;

☐ Kalbėjausi su psichologu;

☐ Kita.

(U, K, PM) Ar svarstote nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

☐ Taip;

☐ Ne.

(U, K, PM) Jei svarstytumėte (svarstote) nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje, ar Jums būtų svarbu:

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu
Mokymosi sunkumai dėl pasikeitusio mokymosi pobūdžio	☐	☐	☐	☐	☐
Lūkesčių dėl mokymosi įstaigos nepatenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Lūkesčių dėl studijų (mokymosi) programos nepatenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Per dideli sunkumai mokantis šios specialybės	☐	☐	☐	☐	☐
Programos dalykų nelaikymas svarbiais	☐	☐	☐	☐	☐
Per didelės grupės	☐	☐	☐	☐	☐
Lūkesčių dėl studijų (mokymosi) kokybės nepatenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Jei svarstytumėte (svarstote) nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje, ar Jums būtų svarbu:

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu
Sunkumai derinant darbą ir mokslą	☐	☐	☐	☐	☐
Sunkumai susirandant draugų	☐	☐	☐	☐	☐
Sunkumai susirandant bendraminčių	☐	☐	☐	☐	☐
Finansinių išteklių stoka	☐	☐	☐	☐	☐
Šeiminiai rūpesčiai ar asmeninės problemos	☐	☐	☐	☐	☐
Sveikatos problemos	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Jei svarstytumėte (svarstote) nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje, ar Jums būtų svarbu:

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu
Įstojimas ne į norimą mokymosi įstaigą	☐	☐	☐	☐	☐
Įstojimas ne į norimą specialybę	☐	☐	☐	☐	☐
Pertraukos poreikis po vidurinės mokyklos (gimnazijos) baigimo	☐	☐	☐	☐	☐
Ketinimas kitais metais stoti į nemokamą vietą, kurioje tinkamos įstojimo sąlygos	☐	☐	☐	☐	☐
Pasikeitę karjeros planai	☐	☐	☐	☐	☐
Noras keliauti	☐	☐	☐	☐	☐
Noras savanoriauti	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Ar pažįstate bendramokslį, kuris ketina nutraukti arba nutraukė mokslus? *

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

☐ Taip;

☐ Ne* *(pasirinkus šį atsakymą praleidžiami 3 žemiau pateikti klausimai ir pateikiamas klausimas „Ar būtų svarbu atsisakant ketinimo nutraukti studijas šioje aukštojoje mokykloje?“).*

(U, K, PM) Kokios galėtų būti jo ketinimų nutraukti mokslus ar pasitraukimo iš studijų (mokymosi) priežastys?

(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)

- ☐ Žinių ir gebėjimų studijuoti šią specialybę trūkumas;
- ☐ Nusivylimas studijų (mokymo) programa, dėstymo (mokymo) metodais;
- ☐ Ketinimas studijuoti (mokyti) kitoje įstaigoje ar kitą programą Lietuvoje;
- ☐ Ketinimas studijuoti (mokyti) užsienyje;
- ☐ Sunkumai įsiliejant į bendramokslių kolektyvą;
- ☐ Konfliktai su dėstytojais (mokytojais);
- ☐ Nemokėjimas valdyti savo laiko, laiko švaistymas;
- ☐ Disciplinos stoka;
- ☐ Nepasitikėjimas savo jėgomis;
- ☐ Nepagrįstas pasitikėjimas savo jėgomis;
- ☐ Būdingas darbų ir užduočių atidėliojimas kitai dienai;
- ☐ Kita.

(U, K, PM) Kokios dar galėtų būti jo ketinimų nutraukti mokslus ar pasitraukimo iš studijų (mokymosi) priežastys?

(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)

- ☐ Prioritetas turimam darbui, o ne mokslams;
- ☐ Finansinės problemos;
- ☐ Ketinimas emigruoti;
- ☐ Vakarėliai, draugai;
- ☐ Ilgas naršymas internete, kompiuteriniai žaidimai;
- ☐ Alkoholis, narkotikai, azartiniai žaidimai;
- ☐ Asmeninės motyvacijos stoka (kas aš? ko noriu?);
- ☐ Kita.

(U, K, PM) Jūsų manymu, nutraukti mokslus blogai ar gerai? Atsakymą paaiškinkite.

(Irašykite savo atsakymą.)

(U, K, PM) Ar būtų svarbu atsisakant ketinimo nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje?

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu
Pokalbiai ir konsultacijos mokslų nutraukimo klausimu (su psichologu, karjeros centro darbuotoju, kt.)	☐	☐	☐	☐	☐
Karjeros planų aptarimas su dėstytojais	☐	☐	☐	☐	☐
Pasiekimų (mokymosi rezultatų) aptarimas su dėstytojais	☐	☐	☐	☐	☐
Papildomas mokomosios medžiagos ir užduočių aptarimas su dėstytojais	☐	☐	☐	☐	☐
Dėstytojų (mokytojų) palaikymas	☐	☐	☐	☐	☐
Bendramokslių palaikymas	☐	☐	☐	☐	☐

U, K, PM) Ar būtų svarbu atsisakant ketinimo nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje?

(Pažymėkite po vieną pasirinkimą kiekvienoje eilutėje.)

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu
Dalyko (profesinės praktikos) konsultacijos	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė dalyvauti mokymosi įstaigos remiamoje popamokinėje veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Dalyvavimas studentų (bendramokslių) organizacijų (būrelių) veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Dalyvavimas mentorystės programose	☐	☐	☐	☐	☐
Papildoma akademinė (praktinė) veikla	☐	☐	☐	☐	☐
Finansinių lengvatų galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Dalyvavimas savanoriškose veiklose	☐	☐	☐	☐	☐
Šeimos ir draugų palaikymas	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Kas dar padėtų atsisakyti ketinimo nutraukti mokslus šioje mokymo įstaigoje?

(Irašykite savo atsakymą.)

(U) Kokia Jūsų dabartinė mokymosi įstaiga?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Kauno technologijos universitetas;
- ☐ Klaipėdos universitetas;
- ☐ Mykolo Romerio universitetas;
- ☐ Vilniaus Gedimino technikos universitetas;
- ☐ Vilniaus universitetas;
- ☐ Vytauto Didžiojo universitetas.

(K) Kokia Jūsų dabartinė mokymosi įstaiga?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Alytaus kolegija;
- ☐ Kauno kolegija;
- ☐ Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija;
- ☐ Kauno technikos kolegija;
- ☐ Klaipėdos valstybinė kolegija;
- ☐ Marijampolės kolegija;
- ☐ Panevėžio kolegija;
- ☐ Šiaulių valstybinė kolegija;
- ☐ Utenos kolegija;
- ☐ Vilniaus kolegija;
- ☐ Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija.

(PM) Kokia Jūsų dabartinė mokymosi įstaiga?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Alytaus profesinio rengimo centras;
- ☐ Biržų technologijų ir verslo mokymo centras;
- ☐ Karaliaus Mindaugo profesinio rengimo centras;
- ☐ Kauno buitinių paslaugų ir verslo mokykla;
- ☐ Kauno informacinių technologijų mokykla;
- ☐ Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras;
- ☐ Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija;
- ☐ Kauno statybos ir paslaugų mokymo centras;
- ☐ Kauno technikos profesinio mokymo centras;
- ☐ Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla;
- ☐ Marijampolė profesinio rengimo centras;
- ☐ Mažeikų politechnikos mokykla;
- ☐ Šiaulių profesinio rengimo centras;
- ☐ Šilutės profesinio rengimo centras;
- ☐ Utenos regioninis profesinio mokymo centras;
- ☐ Viešoji įstaiga Elektrėnų profesinio mokymo centras;
- ☐ Viešoji įstaiga Panevėžio profesinio rengimo centras;
- ☐ Viešoji įstaiga Vilniaus statybininkų rengimo centras;
- ☐ Vilniaus automechanikos ir verslo mokykla;
- ☐ Vilniaus paslaugų verslo profesinio mokymo centras;
- ☐ Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija;
- ☐ Vilniaus technologijų mokymo centras.

(U, K) Pažymėkite, kurioje specialybių grupėje yra Jūsų studijuojama programa:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Chemija, fizika, biochemija, biofizika, biologija, genetika;
- ☐ Aplinkotyra, ekologija, gamtinės sistemos, geografija, klimato studijos, geologija;
- ☐ Archeologija, paveldo studijos, istorija, filosofija, etika, skaitmeninė kultūra;
- ☐ Filologija, klasikinės studijos, kalbos studijos (kolegijos), vertimas, lingvistika, kalbotyra, užsienio kalbos, dalykinė kalba, medijų kalba;
- ☐ Informatika, informacijos (programų sistemos, technologijos, inžinerija, multimedijos (daugialypė (įvairialypė) terpė), dirbtinis intelektas, sauga);
- ☐ Elektronikos, kompiuterių, elektros, energijos inžinerija, automatika, robotika;
- ☐ Gamybos, pramonės, medžiagų inžinerija, mechanikos inžinerija, mechatronika, sauga;
- ☐ Aplinkos, (bio-, chemo-) inžinerija, matavimų (geo-)inžinerija, žemėtvarka, kraštovaizdis, želdynai;
- ☐ Transporto (oro, sausumos, vandens), kelių, statybos inžinerija;
- ☐ Matematika, statistika, duomenų analitika, ekonometrija;
- ☐ Ekonomika, ekonominė analitika, finansų ekonomika, visuomeninė geografija, politikos mokslai;
- ☐ Psichologija, kriminologija, sociologija, socialinė politika, socialinis darbas;
- ☐ Komunikacija, kūrybinės industrijos, žurnalistika, leidyba, informacijos (žinių) vadyba;
- ☐ Biotechnologijos, maisto, polimerų, medžiagų, šviesos, farmacijos technologijos;
- ☐ Teisė;
- ☐ Apskaita, finansai, rinkodara, verslas ir vadyba, turizmas, viešbučiai ir poilsis, viešasis administravimas;
- ☐ Žemės ūkis, miškininkystė, agronomija, maisto mokslas;
- ☐ Medicina, farmacija, visuomenės sveikata, slauga;
- ☐ Kita.

(PM) Pažymėkite, kurioje specialybių grupėje yra Jūsų mokymosi programa:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Architektūra ir statyba (apdailininkas, mūrininkas, betonuotojas, dažytojas, pastatų restauruotojas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Gamyba ir perdirbimas (konditeris, maisto pramonės darbuotojas, baldžius, dailidė, siuvėjas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Informacijos ir ryšių technologijos (java programuotojas, kompiuterinio projektavimo operatorius ir panašios mokymo programos);
- ☐ Inžinerija ir inžinerinės profesijos (frezuotojas, suvirintojas, metalo apdirbimo staklininkas, automobilių remontininkas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Menai (dailioji keramika, tekstilė, odos dirbinių gamintojas, floristas, interjero apipavidalintojas, fotografo, leidybos darbuotojas ir panašios mokymo programos);

- ☐ Miškininkystė, žuvininkystė (medkirtys, miško darbininkas, žuvininkystės verslo darbuotojas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Paslaugos asmenims (kaimo turizmo organizatorius, kelionių agentas, viešbučio darbuotojas, valytojas, grožio paslaugų teikėjas, kirpėjas, padavėjas, virėjas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Saugos paslaugos (apsaugos darbuotojas, policininkas, gelbėtojas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Socialinė gerovė (socialinis darbuotojas, auklė, socialinių paslaugų teikėjas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Sveikatos priežiūra (masažuotojas, slaugytojo padėjėjas, odontologo pagalbininkas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Transporto paslaugos (autokrautuvo vairuotojas, bokštininkas, elektrinių krautuvų vairuotojas, jūreivis, geležinkelio transporto darbininkas ir panašios mokymo programos);
- ☐ Verslas ir administravimas (apskaitininkas, elektroninio verslo mokymas, logistikos ekspeditorius, pardavimų konsultantas, sandėlininkas–operatorius, kasininkas–pardavėjas, smulkiojo verslo organizatorius ir panašios mokymo programos);
- ☐ Žemės ūkis (aplinkotvarkos darbuotojas, gyvūnų prižiūrėtojas, želdynų prižiūrėtojas, ūkininkavimo pradmenys ir panašios mokymo programos);
- ☐ Kita.

(U, K) Kokį laipsnį įgysite baigęs (-usi) dabartines studijas?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Fizinių mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Gyvybės mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Informatikos mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Inžinerijos mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Matematikos mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Socialinių mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Sveikatos mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Technologijų mokslų bakalauro (magistro);
- ☐ Teisės bakalauro (magistro);
- ☐ Verslo ir viešosios vadybos bakalauro (magistro);
- ☐ Žemės ūkio mokslų bakalauro (magistro).

(U) Kurioje studijų pakopoje mokotės?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Pirmojoje (bakalauro studijos);
- ☐ Antrojoje (magistro studijos).

(U, K) Kokia Jūsų studijų forma?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Nuolatinės studijos;
- ☐ Nuolatinės (sesijinės) studijos;
- ☐ Iššėstinės studijos.

(PM) Kokia Jūsų mokymosi programos forma?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Pirminė;
- ☐ Tęstinė;
- ☐ Kita.

(U, K) Kuriame kurse studijuojate?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ I kurse;
- ☐ II kurse.

(PM) Kelintus metus mokotės?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Pirmus;
- ☐ Antrus;
- ☐ Trečius.

(PM) Kokios trukmės Jūsų mokymosi programa šioje profesinio mokymo įstaigoje?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Vieni metai;
- ☐ Dveji metai;
- ☐ Treji metai;
- ☐ Kita.

(U, K) Kokie Jūsų ateities planai, susiję su išsilavinimu?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Įgyti bakalauro laipsnį;
- ☐ Įgyti magistro laipsnį;
- ☐ Įgyti daktaro laipsnį;
- ☐ Nesu galutinai apsisprendęs (–usi).

(PM) Kokie Jūsų ateities planai, susiję su išsilavinimu?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Įgyti profesinę kvalifikaciją;
- ☐ Įgyti aukštąjį koleginių išsilavinimą;
- ☐ Įgyti aukštąjį universitetinį išsilavinimą;
- ☐ Nesu galutinai apsisprendęs (-usi).

(U, K) Kokį aukščiausią išsilavinimą jau esate įgijęs?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Baigęs (-usi) vidurinę mokyklą (gimnaziją);
- ☐ Baigęs (-usi) profesinio mokymo įstaigą;
- ☐ Baigęs (-usi) bakalauro laipsnį teikiančias studijas;
- ☐ Baigęs (-usi) magistro laipsnį teikiančias studijas.

(U, K, PM) Ar planuojate, baigęs (-usi) mokslus, dirbti darbą, susijusį su Jūsų studijuojama specialybe?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Taip;
- ☐ Ne.

(U, K, PM) Jūsų lytis:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Moteris;
- ☐ Vyras;
- ☐ Kita.

(U, K, PM) Jūsų amžius:*

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Iki 30 metų;
- ☐ 30 metų ir daugiau*

(pasirinkus šį atsakymą praleidžiami 3 žemiau pateikti klausimai ir pateikiamas klausimas „Vietovė, kurioje baigėte bendrojo lavinimo mokyklą:“).

(U, K, PM) Įrašykite savo amžių metais.

(U, K, PM) Jūsų mamos (globėjos, rūpintojos) turimas (turėtas) aukščiausias išsilavinimas:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Žemesnis nei vidurinis;
- ☐ Vidurinis;
- ☐ Profesinis;
- ☐ Aukštesnysis (baigė aukštesniąją mokyklą, technikumą);
- ☐ Aukštasis;
- ☐ Klausimas netaikomas;
- ☐ Kita.

(U, K, PM) Jūsų tėvo (globėjo, rūpintojo) turimas (turėtas) aukščiausias išsilavinimas:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Žemesnis nei vidurinis;
- ☐ Vidurinis;
- ☐ Profesinis;
- ☐ Aukštesnysis (baigė aukštesniąją mokyklą, technikumą);
- ☐ Aukštasis;
- ☐ Klausimas netaikomas;
- ☐ Kita.

(U, K, PM) Vietovė, kurioje baigėte bendrojo lavinimo mokyklą:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Didieji miestai (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys);
- ☐ Miestai (rajo centro);
- ☐ Miestai ir miesteliai;
- ☐ Kaimo tipo gyvenvietės.

(U, K, PM) Apskritis, kurioje baigėte bendrojo ugdymo mokyklą:

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Alytaus;
- ☐ Kauno;
- ☐ Klaipėdos;
- ☐ Marijampolės;
- ☐ Panevėžio;
- ☐ Šiaulių;
- ☐ Tauragės;
- ☐ Telšių;
- ☐ Utenos;
- ☐ Vilniaus.

(U, K, PM) Mano ankstesni pasiekimai:*(Pažymėkite po vieną pasirinkimą Jums aktualiose eilutėse.)*

	0–20	61–80	21–40	41–60	81–100
Lietuvių kalbos valstybinio egzamino balai:	☐	☐	☐	☐	☐
Matematikos valstybinio egzamino balai:	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Mano ankstesni pasiekimai:*(Pažymėkite po vieną pasirinkimą Jums aktualiose eilutėse.)*

	0–2	3–4	5–6	7–8	9–10
Lietuvių kalbos mokyklinio egzamino pažymys:	☐	☐	☐	☐	☐
Matematikos baigiamosios klasės metinis pažymys:	☐	☐	☐	☐	☐

(U, K, PM) Mano studijų (mokymosi) finansavimo šaltiniai:*(Galite pažymėti daugiau nei vieną pasirinkimą.)*

- ☐ Valstybės lėšos (valstybės finansuojama arba iš dalies finansuojama vieta);
- ☐ Gaunama stipendija (-os);
- ☐ Tėvų (globėjų, rūpintojų) parama;
- ☐ Asmeninės lėšos (pavyzdžiui, turimo darbo pajamos, sutaupytos padirbėjus užsienyje ir pan.).

(U, K, PM) Studijuodamas (mokydamasis) gyvenu:*(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)*

- ☐ Su tėvais (globėjais, rūpintojais);
- ☐ Bendrabutyje;
- ☐ Nuomojamame būste;
- ☐ Nuosavame būste;
- ☐ Kita.

(U, K, PM) Kokia Jūsų šeiminė padėtis?*(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)*

- ☐ Vienišas (vieniša);
- ☐ Vedęs (ištėkėjusi);
- ☐ Išsiskyręs (išsiskyrusi);
- ☐ Gyvenu su partnere (partneriu);
- ☐ Našlys (našlė).

(U, K, PM) Ar turite vaikų?

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Taip;
- ☐ Ne.

**(U, K, PM) Kokios Jūsų gaunamos pajamos per mėnesį (stipendija, darbo užmokes-
tis, tėvų (globėjų, rūpintojų) parama, pašalpa ir pan.)?**

(Pažymėkite tik vieną pasirinkimą.)

- ☐ Mažiau nei 150 eurų;
- ☐ 150–299 eurai;
- ☐ 300–499 eurai;
- ☐ 500–699 eurai;
- ☐ 700–1 000 eurų;
- ☐ Daugiau nei 1 000 eurų;
- ☐ Sunku pasakyti;
- ☐ Nenoriu atsakyti.

2 priedas

Struktūruoto interviu klausimai

- Kokios pagrindinės priežastys, Jūsų nuomone, dėl kurių studentai nutraukia bakalauro studijas?
- Kokios pagrindinės priežastys, Jūsų nuomone, dėl kurių studentai nutraukia magistro studijas?
- Ar skiriasi vyraujančios priežastys, dėl kurių nutraukia studijas 1-ojo kurso studentai ir vyresniųjų kursų studentai?
- Kokia pagalba teikiama studentams, abejojančioms dėl studijų tęsimo ir norintiems nutraukti studijas?
- Kokia pagalba suteikiama studentams, turintiems mokymosi (nepažangumo, neturėjimo pakankamai įgūdžių mokytis ir pan.) problemų?
- Kokia pagalba suteikiama studentams, turintiems finansinių problemų?
- Kokia pagalba suteikiama dirbantiems studentams?
- Kokia pagalba suteikiama studentams, turintiems asmeninių, emocinių problemų?
- Ką universitetas, Jūsų nuomone, galėtų daryti (arba daryti kitaip) siekdamas išlaikyti studentus?
- Ką valstybė, Jūsų nuomone, galėtų daryti siekdama padėti universitetams išlaikyti studentus?
- Kas dar galėtų prisidėti (ir kaip), kad kuo mažiau studentų nutrauktų studijas?

1 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius amžiaus grupėmis, demografinio senėjimo (DSK) bei išlaikomojo amžiaus žmonių (IAŽK) koeficientai ir jų dinamika⁶⁹

Metai	Gyventojų skaičius amžiaus grupėmis						Gyventojų skaičiaus kitimo tempas, proc. (2010 metai = 100 %)					
	Iš viso	Iki 15 m.	15–64 m.	Daugiau nei 65 m.	DSK	IAŽK	Iš viso	Iki 15 m.	15–64 m.	Daugiau nei 65 m.	DSK	IAŽK
2010	3 141 976	509 601	1 963 711	668 664	116	48	100	100	100	100	100	100
2011	3 052 588	492 205	1 890 397	669 986	120	49	97	97	96	100	103	102
2012	3 003 641	479 899	1 850 732	673 010	122	49	96	94	94	101	105	102
2013	2 971 905	470 813	1 833 990	667 102	124	49	95	92	93	100	107	102
2014	2 943 472	463 251	1 820 517	659 704	126	50	94	91	93	99	109	104
2015	2 921 262	457 719	1 810 868	652 675	129	50	93	90	92	98	111	104
2016	2 888 558	453 504	1 790 344	644 710	129	51	92	89	91	96	111	106
2017	2 847 904	449 197	1 761 463	637 244	130	52	91	88	90	95	112	108
2018	2 808 901	446 923	1 731 456	630 522	131	53	89	88	88	94	113	110
2019	2 794 184	447 524	1 721 700	624 960	131	53	89	88	88	93	113	110
2020	2 794 090	448 032	1 724 568	621 490	132	54	89	88	88	93	114	113
2021	2 810 761	443 060	1 749 067	618 634	132	54	89	87	89	93	114	113
2022	2 805 998	443 722	1 748 912	613 364	–	–	89	87	89	92	–	–
2010–2022	Vidutinis pokytis per metus, proc.						– 0,94	– 1,15	– 0,96	– 0,72	1,18	1,08

⁶⁹ Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>; Lietuvos gyventojai (2021). Gyventojų senėjimas. Oficialiosios statistikos portalas. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-gyventojai-2021/salies-gyventojai/gyventuju-senejimas>.

2 lentelė. Užimtieji (amžiaus ir išsilavinimo grupėmis), užimtumo bei nedirbančio ir nesimokančio (NEET) jaunimo lygis (amžiaus grupėmis) bei jų dinamika^{70, 71, 72, 73}

Metai	Užimtieji, tūkst.		Užimtieji, proc.		Užimtieji (15–64 m.), tūkst.			Užimtumo lygis, proc.		NEET lygis, proc.				Kitimo tempas, proc. (2010 metai = 100 %)		
	Amžius		Amžius		Išsilavinimas					Iš viso	BUM	PMĮ*	Iš viso	Užimtumo lygis		NEET
	15–29 m.	15–64 m.	15–29 m.	15–64 m.	Žemas	Vidutinis	Aukštas	15–29 m.	15–64 m.	15–29 m.	15–34 m.			15–29 m.	15–64 m.	15–29 m.
2010	222	1 224	18	82	55	695	498	33,6	57,6	17	–	–	18,4	100	100	100
2011	208	1 226	17	83	51	696	506	34,6	60,2	14,7	–	–	16,1	103	105	86
2012	225	1 244	18	82	52	711	513	38,0	62,0	13,9	–	–	15,3	113	108	82
2013	238	1 264	19	81	52	711	530	41,1	63,7	13,7	–	–	14,1	122	111	81
2014	252	1 288	20	80	58	704	558	44,2	65,7	12,9	12,4	24,2	13,5	132	114	76
2015	250	1 301	19	81	56	695	584	45,5	67,2	11,8	12,7	21,4	12,6	135	117	69
2016	247	1 318	19	81	49	711	602	47,7	69,4	10,7	14,6	20,0	12,0	142	120	63
2017	241	1 306	18	82	50	704	601	48,9	70,4	10,2	13,1	18,0	11,5	146	122	60
2018	237	1 324	18	82	52	704	619	50,7	72,4	9,3	12,9	15,1	10,6	151	126	55
2019	225	1 324	17	83	49	683	647	50,4	73,	10,9	12,3	19,7	11,6	150	127	64
2020	209	1 298	16	84	46	661	651	47,6	71,6	13	15,2	22,9	13,3	142	124	76
2021	207	1 310	16	84	51	651	667	48,9	72,4	12,3	15,2	21,2	12,8	146	126	72
2022	206	1 343	15	85	46	661	651	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	Vidutinis metinis pokytis, proc.															
2010–2022	– 0,61	0,77	– 1,4	0,28	– 1,6	– 0,41	2,3	3,5	2,1	– 2,9	3,0	– 1,9	– 3,2	x	x	x

* Eurostato duomenimis, baigusieji bendrojo ugdymo mokyklą (BUM), prieš tai įgiję vidurinį išsilavinimą profesinio mokymo įstaigų (PMI) absolventai.

⁷⁰ Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Užimti gyventojai. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>.

⁷¹ Eurostatas. Population and social conditions. Employment and activity by sex and age – annual data. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_21/default/table?lang=en.

⁷² Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Metiniai darbo jėgos, užimtumo ir nedarbo rodikliai. Niekur nedirbantis ir nesimokantis jaunimas. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>.

⁷³ Eurostatas. Population and social conditions. Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates). Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_21/default/table?lang=en.

3 lentelė. Besimokantieji pagal švietimo lygmenis ir jų skaičiaus dinamika⁷⁴

Mokslo metai	Besimokantieji pagal švietimo lygmenis					Kitimo tempas, proc. (2010 metai = 100 %)				
	Iš viso	Vidurinis ugdymas	Profesinis mokymas	Bakalauro studijos	Magistrantūros studijos	Iš viso	Vidurinis ugdymas	Profesinis mokymas	Bakalauro studijos	Magistrantūros studijos
2010–2011	306 312	108 469	13 700	149 925	34 218	100	100	100	100	100
2011–2012	284 653	98 288	14 174	139 050	33 141	93	91	103	93	97
2012–2013	263 637	91 247	15 376	124 519	32 495	86	84	112	83	95
2013–2014	249 839	86 435	17 701	113 881	31 822	82	80	129	76	93
2014–2015	238 442	80 545	19 903	108 083	29 911	78	74	145	72	87
2015–2016	227 121	75 417	20 682	102 425	28 597	74	70	151	68	84
2016–2017	218 692	73 557	22 009	95 539	27 587	71	68	161	64	81
2017–2018	202 713	68 626	18 543	88 468	27 076	66	63	135	59	79
2018–2019	185 100	63 458	12 594	82 178	26 870	60	59	92	55	79
2019–2020	174 027	59 681	10 625	77 130	26 591	57	55	78	51	78
2020–2021	172 963	60 697	10 091	75 171	27 004	56	56	74	50	79
2021–2022	170 360	60 111	8 989	74 038	27 222	56	55	66	49	80
Besimokančiųjų struktūra, proc.						Vidutinis pokytis per metus				
2010–2011	100	35	4	49	11	2010–2011 – 2021–2022 mokslo metai, proc.				
2016–2017	100	34	10	44	13	– 5,2	– 5,2	– 3,8	– 6,2	– 2,1
2021–2022	100	35	5	43	16					

⁷⁴ Statistikos departamentas. Švietimas ir gyventojų išsilavinimas. Besimokantieji pagal švietimo lygmenis. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>. ŠVIS analizė.

4 lentelė. Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui ir Vyriausybės išlaidos švietimui^{75, 76}

Metai	Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui rinkos kainomis, tūkst. Eur										Vyriausybės išlaidos švietimui, proc. nuo bendrojo vidaus produkto									
	ES*	Vokietija	Estija	Ispanija	Italija	Latvija	Lietuva	Nyderlandai	Lenkija	Suomija	ES*	Vokietija	Estija	Ispanija	Italija	Latvija	Lietuva	Nyderlandai	Lenkija	Suomija
2010	25	32	11	23	27	9	9	38	38	35	5,0	4,4	6,5	4,5	4,3	6,2	5,9	5,6	5,5	6,5
2011	26	34	12	23	27	10	10	39	41	37	4,9	4,3	6,1	4,4	4,1	6,0	5,6	5,5	5,4	6,4
2012	26	34	13	22	27	11	11	39	42	37	4,9	4,3	6,1	4,2	4,1	5,7	5,4	5,5	5,4	6,4
2013	26	35	14	22	27	11	12	39	43	38	4,9	4,4	5,9	4,1	4,1	5,7	5,2	5,4	5,3	6,4
2014	27	36	15	22	27	12	12	40	44	38	4,9	4,3	5,5	4,1	4,0	5,9	5,0	5,4	5,3	6,3
2015	28	37	15	23	27	12	13	41	47	39	4,8	4,2	5,9	4,1	4,0	5,9	5,1	5,3	5,3	6,2
2016	28	38	16	24	28	13	14	42	48	40	4,7	4,2	5,7	4,1	3,9	5,5	4,8	5,3	5,0	6,0
2017	29	40	17	25	29	14	15	43	52	41	4,7	4,2	5,7	4,0	3,9	5,8	4,5	5,1	4,9	5,6
2018	30	41	19	26	30	15	16	45	55	42	4,7	4,3	6,2	4,0	3,9	5,8	4,5	5,1	5,0	5,5
2019	31	42	20	26	30	16	17	47	60	43	4,7	4,3	6,1	4,0	3,9	5,7	4,6	5,0	5,0	5,6
2020	30	41	20	24	28	16	18	46	61	43	5,0	4,7	6,6	4,6	4,3	5,9	5,2	5,3	5,2	5,9
2021	32	43	23	25	30	17	20	49	69	45	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2020–2021	Vidutinis metinis pokytis, proc.																			
	2,4	2,8	7,1	0,9	1,0	6,6	7,4	2,2	5,6	2,4	0,0	0,6	0,1	0,2	0,0	– 0,4	– 1,1	– 0,5	– 0,5	– 0,9

* – 27 Europos Sąjungos šalių vidurkis.

⁷⁵ Eurostatas. Main GDP aggregates per capita. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_PC_custom_3289209/default/table?lang=en.

⁷⁶ Eurostatas. General government expenditure by function. Prieiga internete: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_EXP_custom_3289438/default/table?lang=en.

5 (a) lentelė. 1 pakopos studentų skaičius pagal studijų pradžios ir pabaigos faktą⁷⁷

Požymiai	Įstojo 2016 m. (priimti 2016–2017 m. m.)				Baigė 2018–2022 m.				Baigusiųjų dalis, proc.			
Amžiaus grupės	Iki 25 m.	Iki 30 m.	Iki 35 m.	25–35 m.	Iki 25 m.	Iki 30 m.	Iki 35 m.	25–35 m.	Iki 25 m.	Iki 30 m.	Iki 35 m.	25–35 m.
Visos studijų formos	22 997	24 926	26 663	3 666	11 246	12 373	12 878	1 632	49	50	48	45
Nuolatinės studijos	19 170	21 147	21 728	2 558	11 713	12 640	12 851	1 138	61	60	59	44

Pastaba. Lentelėje pateikiami nuo 2016–2017 mokslo metų studijavusių Lietuvos piliečių duomenys, kad būtų galima palyginti baigusiųjų procentą su EBPO šalių atitinkamu rodikliu.

5 lentelė. Studentų skaičius pagal studijų tipą ir eigą^{78, 79}

Studijos	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022	Vidutinis pokytis per metus, proc.
Įstojo													
Visi tipai, rūšys	48 184	48 361	46 008	43 706	42 067	39 128	35 919	33 787	32 277	31 164	32 887	30 488	– 4,1
Universitetinės (1)	21 005	21 398	20 073	18 959	18 603	16 600	14 770	12 599	11 760	11 626	12 781	11 550	– 5,3
Koleginės	15 486	15 957	15 452	14 250	13 599	13 276	12 377	12 008	11 679	10 669	10 771	10 148	– 3,8
Universitetinės (2)	9 630	9 022	8 583	8 574	7 914	7 313	6 796	6 895	6 586	6 609	6 912	6 530	– 3,5
Vientisosios	2 063	1 984	1 900	1 923	1 951	1 939	1 976	1 990	1 937	1 911	2 049	1 903	– 0,7
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	295	315	349	374	357	4,9
Įstojo, proc.													
Visi tipai, rūšys	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	x
Universitetinės (1)	44	44	44	43	44	42	41	37	36	37	39	38	– 1,3
Koleginės	32	33	34	33	32	34	34	36	36	34	33	33	0,3
Universitetinės (2)	20	19	19	20	19	19	19	20	20	21	21	21	0,6
Vientisosios	4	4	4	4	5	5	6	6	6	6	6	6	3,5
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	7,6

⁷⁷ ŠVIS analizė. Studijos. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/>.

⁷⁸ ŠVIS. Viešojo statistika. Mokslas ir studijos. Priimti, studijuojantys, baigę aukštąsias mokyklas pamečiui pagal studijų krypčių grupes ir kryptis. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/studiju-baigimas-nutraukimas/>.

⁷⁹ ŠVIS. Viešojo statistika. Mokslas ir studijos. Nutraukę studijas pagal studijų krypčių grupes (nuo 2017–2018 mokslo metų). Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/studiju-baigimas-nutraukimas/>.

5 lentelės tęsinys

Studijos	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022	Vidutinis pokytis per metus, proc.
	Mokosi												
Visi tipai, rūšys	175 156	167 410	156 609	144 518	136 237	129 021	121 209	113 846	107 363	101 962	100 409	99 458	– 5,0
Universitetinės (1)	92 200	87 309	79 263	70 886	66 592	62 468	57 789	52 723	47 882	43 772	42 280	41 682	– 7,0
Koleginės	51 448	49 389	46 190	43 587	41 536	39 821	37 613	35 492	33 971	32 963	32 496	31 857	– 4,3
Universitetinės (2)	22 994	21 956	22 368	21 217	19 497	18 255	17 351	16 744	16 506	16 149	16 258	16 364	– 3,0
Vientisosios	8 514	8 756	8 788	8 828	8 612	8 477	8 456	8 515	8 575	8 608	8 882	8 959	0,5
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	372	429	470	493	596	12,5
	Mokosi, proc.												
Visi tipai, rūšys	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	x
Universitetinės (1)	53	52	51	49	49	48	48	46	45	43	42	42	– 2,1
Koleginės	29	30	29	30	30	31	31	31	32	32	32	32	0,8
Universitetinės (2)	13	13	14	15	14	14	14	15	15	16	16	16	2,1
Vientisosios	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	9	9	5,8
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	16,4
	Nutraukė Pilkos celės: Nutraukė (Mokosi) 100 = 12 proc.												
Visi tipai, rūšys	20 867	22 740	22 165	22 125	20 291	19 327	17 992	16 127	14 971	13 355	11 368	11 836	–5,0
Universitetinės (1)	10 439	10 936	10 585	10 905	9 638	8 953	7 926	6 829	6 668	5 866	4 424	4 328	–7,7
Koleginės	6 636	7 972	7 641	7 114	7 127,5	7 247	6 883	6 153	5 229	4 662	4 409	5 022	–2,5
Universitetinės (2)	3 129	3 087	3 085	3 160	2 641	2 264	2 515	2 378	2 351	2 191	1 923	1 813	–4,8
Vientisosios	663	745	855	946	885	863	668	702	670	581	555	628	–0,5
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	65	53	55	57	45	–8,8
	Nutraukė, proc.												
Visi tipai, rūšys	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	x
Universitetinės (1)	50	48	48	49	48	46	44	42	45	44	39	37	– 2,8
Koleginės	32	35	34	32	35	37	38	38	35	35	39	42	2,7
Universitetinės (2)	15	14	14	14	13	12	14	15	16	16	17	15	0,2
Vientisosios	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	4,8
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	– 1,4

5 lentelės tęsinys

Studijos	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022	Vidutinis pokytis per metus, proc.
Baigė													
Visi tipai, rūšys	40 765	41 033	37 889	32 420	31 357	28 741	26 855	26 019	24 474	23 754	22 588	21 980	– 5,5
Universitetinės (1)	19 212	20 034	18 509	13 960	13 631	12 360	11 255	11 054	10 112	9 337	8 289	7 702	– 8,0
Koleginės	12 366	12 457	10 746	10 094	9 569	8 897	8 315	8 049	7 448	7 520	7 479	7 155	– 4,9
Universitetinės (2)	7 981	7 285	7 359	6 950	6 694	6 129	5 842	5 356	5 294	5 284	5 087	5 308	– 3,6
Vientisosios	1 206	1 257	1 275	1 416	1 463	1 355	1 443	1 332	1 347	1 279	1 400	1 342	1,0
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	228	273	334	333	473	20,0
Baigė, proc.													
Visi tipai, rūšys	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	x
Universitetinės (1)	47	49	49	43	43	43	42	42	41	39	37	35	– 2,7
Koleginės	30	30	28	31	31	31	31	31	30	32	33	33	0,6
Universitetinės (2)	20	18	19	21	21	21	22	21	22	22	23	24	1,9
Vientisosios	3	3	3	4	5	5	5	5	6	5	6	6	6,8
Pedagogikos	0	0	0	0	0	0	0	0,9	1,1	1,4	1,5	2,2	25,2

6 lentelė. Studentų skaičiaus kitimo tempas pagal studijų tipą ir eigą, proc. (2010–2011 mokslo metais = 100 %)

Studijos	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Įstojo												
Visi tipai, rūšys	100	100	95	91	87	81	75	70	67	65	68	63
Universitetinės (1)	100	102	96	90	89	79	70	60	56	55	61	55
Koleginės	100	103	100	92	88	86	80	78	75	69	70	66
Universitetinės (2)	100	94	89	89	82	76	71	72	68	69	72	68
Vientisosios	100	96	92	93	95	94	96	96	94	93	99	92
Mokosi												
Visi tipai, rūšys	100	96	89	83	78	74	69	65	61	58	57	57
Universitetinės (1)	100	95	86	77	72	68	63	57	52	47	46	45
Koleginės	100	96	90	85	81	77	73	69	66	64	63	62
Universitetinės (2)	100	95	97	92	85	79	75	73	72	70	71	71
Vientisosios	100	103	103	104	101	100	99	100	101	101	104	105
Nutraukė												
Visi tipai, rūšys	100	109	106	106	97	93	86	77	72	64	54	57
Universitetinės (1)	100	105	101	104	92	86	76	65	64	56	42	41
Koleginės	100	120	115	107	107	109	104	93	79	70	66	76

6 lentelės tęsinys

Studijos	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Universitetinės (1)	100	99	99	101	84	72	80	76	75	70	61	58
Koleginės	100	112	129	143	133	130	101	106	101	88	84	95
Baigė												
Visi tipai, rūšys	100	101	93	80	77	71	66	64	60	58	55	54
Universitetinės (1)	100	104	96	73	71	64	59	58	53	49	43	40
Koleginės	100	101	87	82	77	72	67	65	60	61	60	58
Universitetinės (2)	100	91	92	87	84	77	73	67	66	66	64	67
Vientisosios	100	104	106	117	121	112	120	110	112	106	116	111

7 lentelė. Gimusieji, priimti studijuoti, studijų kaina, programų skaičius ir koreliacinis ryšys^{80, 81, 82}

Gimusųjų skaičius (nuo 1990 m.)																	
Metai	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gimusieji	56 868	56 019	53 417	47 464	42 376	41 195	39 066	37 812	37 019	36 415	34 149	31 185	29 541	29 977	29 769	29 510	29 606
Metai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	–	–
Gimusieji	30 020	31 536	32 165	30 676	30 268	30 459	29 885	30 369	31 475	30 623	28 696	28 149	27 393	25 144	24 337	–	–
Kitimo tempas	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	–	–	–	–	–
1990 m. = 100 proc.	100	99	94	83	75	72	69	66	65	64	60	55	–	–	–	–	–
Priimta studentų į aukštąsias mokyklas (nuo 2005 m.)																	
Metai	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Universitetai (1)	31 034	31 188	32 308	34 327	29 204	22 346	22 451	21 993	20 838	20 524	18 385	16 697	14 596	13 690	13 528	14 795	13 448
Universitetai (2)	11 284	11 944	13 352	13 826	9 774	9 428	9 559	9 183	8 552	7 904	7 425	6 799	6 886	6 579	6 605	6 902	6 545
Kolegijos	21 587	21 138	23 749	22 959	16 993	15 958	16 374	15 423	14 235	13 585	13 263	12 368	11 992	11 671	10 661	10 763	10 135
Iš viso	63 905	64 270	69 409	71 112	55 971	47 732	48 384	46 599	43 625	42 013	39 073	35 864	33 474	31 940	30 794	32 460	30 128
Kitimo tempas, proc.	100	101	109	111	88	75	76	73	68	66	61	56	52	50	48	51	47

⁸⁰ Eurostatas. Population and social conditions. Live births (total) by month [DEMO_FMONTH__custom_3684232]. Prieiga: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_FMONTH__custom_3684232/default/table?lang=en.

⁸¹ Lietuvos statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Švietimas ir išsilavinimas. Priimta studentų į universitetus (kolegijas). Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>.

⁸² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai „Dėl studentų, priimančių 2010, <...>, 2021 metais į aukštąsias mokyklas, norminių studijų kainų patvirtinimo“ (2010 m. sausio 8 d., <...>, 2021 m. sausio 29 d.). Teisės aktų registras. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/lt>.

7 lentelės tęsinys

	Studijų programų norminės kainos mediana, Eur *												Studijų programų skaičius (ŠVIS)		
Metai	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2010–2011 891	2013–2014 1089	2014–2015 1061
Nuolatinė studijų forma	Kaina nesikeitė: 7 769 litai arba 2 262 eurai					2 271	2 294	2 289	2 324	2 694	3 106	3 601			
Kitimo tempas, proc.	100	100	100	100	100	107	108	107	109	126	145	172	2016–2017 1 115	2018–2019 1 083	2021–2022 954
Ištęstinė studijų forma	Kaina nesikeitė: 5 179 litai arba 1 508 eurai					1 515	1 530	1 526	1 549	1 796	2 071	2 401			
Kitimo tempas, proc.	100	100	100	100	100	107	108	107	109	126	145	172			
	Priimta studentų į aukštąsias mokyklas (nuo 2010 m.)												Pirsono koreliacijos koeficientas **		
Metai	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Gimimai	Studijų kaina	
Universitetai (1)	22 346	22 451	21 993	20 838	20 524	18 385	16 697	14 596	13 690	13 528	14 795	13 448	0,89	– 0,59	
Universitetai (2)	9 428	9 559	9 183	8 552	7 904	7 425	6 799	6 886	6 579	6 605	6 902	6 545	0,94	– 0,50	
Kolegijos	15 958	16 374	15 423	14 235	13 585	13 263	12 368	11 992	11 671	10 661	10 763	10 135	0,97	– 0,69	
Iš viso	47 732	48 384	46 599	43 625	42 013	39 073	35 864	33 474	31 940	30 794	32 460	30 128	0,93	– 0,61	
Emigrantai 20–29 metai	–	–	–	14 721	13 228	16 153	17 363	20 494	12 462	10 499	6 827	–	–	–	–

* 2020 metais norminių kainų pavyzdys parodytas 8 lentelėje

** Paryškinti koreliacijos koeficientai statistiškai reikšmingi ($p < 0,05$), jei yra 95 proc. tikimybė (– 0,59 – jei 94,5 proc. tikimybė).

8 lentelė. Studijų programų norminės kainos 2020 metais, Eur

Norminės kainos (universitetai), Eur					Norminės kainos (kolegijos), Eur		
Programų grupė	Studijų forma (1 pakopa)		Studijų forma (2 pakopa)		Programų grupė nuolatinė*	Studijų forma	Studijų forma
	Nuolatinės*	Ištęstinės**	Nuolatinės*	Ištęstinės**		nuolatinė*	įstęstinė**
Istorijos	1 669	1 113	2 952	1 968	Socialinių	1 505	1 003
Matematikos	2 037	1 358	3 320	2 213	Gyvybės	2 030	1 353
Lingvistikos	2 474	1 649	3 757	2 505	Medicinos	2 435	1 623
Archeologijos	2 951	1 967	4 234	2 823	Teatro	3 259	2 173
Medicinos	3 523	2 349	4 806	3 204	Muzikos	6 123	4 082
Dailės	4 273	2 849	5 556	3 704	–	–	–
Muzikos	6 973	4 649	8 256	5 504	Mediana* = 3 106; mediana** = 2 071	–	–
Pilotų	15 234	10 156	16 517	11 011	–	–	–

Pastaba. a) pvz. „Istorijos,...“ programų grupė universitetuose tokia: Istorijos, filosofijos, teologijos, paveldo studijų, religijos studijų, kultūros studijų, menotyros, ekonomikos, politikos mokslų, sociologijos, socialinio darbo, antropologijos, visuomeninės geografijos, informacijos paslaugų, komunikacijos, leidybos, žurnalistikos studijų kryptys; teisės, verslo ir viešosios vadybos studijų kryptų grupės; b) muzikos specialistų ir pilotų rengimo studijų kainos skaičiuojant medianą ignoruotos.

9 lentelė. Studentų skaičius pagal studentų ir studijų charakteristikas^{83, 84, 85}

Studijos	Požymiai	Kilmės vietovė		Lytis		Kursas				Amžius						Studijų forma		Studijų lėšos		Mokyklos grupė		Savivaldybių grupė			
		Miestas	Kaimas	Vyrai	Moterys	1 kursas	2 kursas	3 kursas	4 kursas	Iki 22 m.	22–29 m.	Iki 24 m.	25–29 m.	30–34 m.	Daugiau nei 35 m.	Nuolatinės	Iššęstinės	Asmeninės	Valstybės	Valstybinė	Nevalstybinė	D. miestų	Žiedinės	Urbanizuotos	Kaimiškosios
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Mokosi																									
2017–2018																									
													2 pakopa Švietimo valdymo informacinėje sistemoje nedetalizuojama												
Visi tipai, rūšys	93 324	9 676	44 736	58 264	30 049	27 146	20 987	17 436	49 581	48 191	78 862	14 953	5 003	4 182	81 596	18 699	44 252	56 012	93 210	7 085	–	–	–	–	
Universitetinės (1)	44 682	4 306	22 308	26 680	10 643	10 367	10 677	12 995	27 059	20 262	41 500	4 695	1 671	1 122	41 182	6 136	21 714	25 606	45 997	1 321	29 576	3 404	2 152	17 536	
Koleginės	27 535	4 296	14 844	16 987	10 749	8 094	8 550	3 309	19 059	12 517	25 289	4 200	1 384	958	21 413	9 435	13 354	17 494	25 731	5 117	16 899	2 828	2 065	14 502	
Vientisosios	6 665	370	2 073	4 962	1 354	1 304	1 283	1 132	3 456	3 667	6 227	645	94	69	6 972	30	3 595	3 408	6 841	161	4 544	330	228	2 193	
Universitetinės (2)	14 050	701	5 430	9 321	6 931	7 325	477	0	7	11 539	5 778	5 265	1 759	1 949	11 792	2 940	5 421	9 312	14 246	486	15 989	–	–	–	
Pedagogikos	392	3	81	314	372	56	0	0	0	206	68	148	95	84	237	158	168	192	395	0	396	–	–	–	
2019–2020																									
Visi tipai, rūšys	82 178	7 555	38 577	51 156	28 123	24 187	17 639	14 500	43 595	40 607	68 647	12 042	4 593	4 451	74 444	13 576	37 999	49 995	79 590	8 430	–	–	–	–	
Universitetinės (1)	36 309	3 133	18 218	21 224	9 997	8 247	8 096	10 405	22 983	15 552	33 904	3 389	1 171	978	35 174	3 221	15 031	23 364	37 402	993	24 282	2 743	1 627	13 359	
Koleginės	26 143	3 955	13 537	16 561	10 176	8 394	7 993	2 885	17 344	11 095	23 501	3 754	1 603	1 240	22 099	7 472	14 970	14 602	22 824	6 747	15 837	2 776	1 794	13 387	
Vientisosios	6 415	341	1 875	4 881	1 271	1 167	1 189	1 210	3 250	3 539	5 941	606	128	81	6 711	11	3 334	3 390	6 522	200	4 387	314	212	2 047	
Universitetinės (2)	12 876	125	4 865	8 136	6 209	6 326	361	0	18	10 232	5 224	4 180	1 599	1 998	10 125	2 771	4 490	8 406	12 406	490	15 164	–	–	–	
Pedagogikos	435	1	82	354	383	53	0	0	0	189	77	113	92	154	335	101	174	233	436	0	505	–	–	–	

⁸³ ŠVIS analizė. Studijos. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/>.⁸⁴ 1 ir 2 lentelės skiltys – studento gyvenamoji vietovė (miestas, kaimas), kurioje jis įgijo vidurinį išsilavinimą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos įsakymu Nr. 3D-773 (2018 10 26), kaimo vietovė – viensėdis, kaimas, miestelis, miestas ar kita gyvenamoji vietovė, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkstančių. Sodų teritorijos ir kurortai neįskaitomi. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/1be5cce3d95611e8820ea019e5d9ad04/asr>.⁸⁵ 21–24 lentelės skiltys – savivaldybių grupė. Savivaldybių pasiskirstymą grupėmis galima rasti šia prieiga internete: https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2022/12/Indeksas_2022.pdf?fbclid=IwAR3drQuD-C9u7LMIRwQ9eJyIsp2V4dJkhY06GnHw2qCcwP4sfVaRLTzVizc.

Lietuvos Bendrajame plane (2021 m. rugsėjo 29 d.) įvardytos šalies geografinių regionų teritorijos ir jų zonoje esantys lokalūs centrai, o tose teritorijose esančių savivaldybių grupės apibūdintos kaip partnerysčių grupės: <https://www.bendrasisplanas.lt/wp-content/uploads/2021/05/LR-BP-SPRENDINIU-DOKUMENTAS-0513.pdf>. Atsižvelgiant į Planą ir į geografinį teritorijų išsidėstymą, šalies regionams priskirtos tokios savivaldybės: Rytų – Vilniaus, Utenos apskričių savivaldybės; Pietų – Kauno rajono, Marijampolės ir Alytaus apskričių savivaldybės; Vidurio – Jonavos, Kėdainių rajonų, Panevėžio apskrities savivaldybės; Vakarų – Raseinių rajono, Klaipėdos, Tauragės ir Telšių apskričių savivaldybės; Šiaurės – Mažeikių rajono ir Šiaulių apskrities savivaldybės.

9 lentelės tęsinys

Studijos	Požymiai	Kilmės vietovė		Lytis		Kursas				Amžius						Studijų forma		Studijų lėšos		Mokyklos grupė		Savivaldybių grupė			
		Miestas	Kaimas	Vyrai	Moterys	1 kursas	2 kursas	3 kursas	4 kursas	Iki 22 m.	22–29 m.	Iki 24 m.	25–29 m.	30–34 m.	Daugiau nei 35 m.	Nuolatinės	Iššęstinės	Asmeninės	Valstybės	Valstybinė	Nevalstybinė	D. miestų	Žiedinės	Urbanizuotos	Kaimiškosios
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Mokosi																									
2021–2022																									
Visi tipai, rūšys	77 611	6 647	35 056	49 202	27 062	24 302	16 912	12 318	39 811	38 161	62 721	11 203	4 896	5 438	72 358	10 935	32 994	50 170	73 874	9 417	–	–	–	–	
Universitetinės (1)	33 313	2 739	16 033	20 019	9 588	8 706	7 612	8 556	22 124	13 672	31 299	2 733	1 005	1 015	33 265	2 164	10 449	24 980	34 230	1 199	22 794	2 469	1 423	11 940	
Koleginės	24 848	3 503	12 505	15 846	9 483	8 053	7 828	2 685	14 561	11 180	20 781	3 779	1 995	1 796	22 031	6 061	15 477	12 615	20 807	7 285	15 334	2 574	1 671	12 564	
Vientisosios	6 175	331	1 758	4 748	1 270	1 197	1 136	1 077	3 107	3 450	5 691	557	142	116	6 506	0	2 759	3 749	6 306	200	4 318	304	213	1 972	
Universitetinės (2)	12 762	73	4 664	8 171	6 125	6 289	336	0	19	9 634	4 865	4 016	1 645	2 309	10 095	2 655	4 126	8 624	12 017	733	15 091	–	–	–	
Pedagogikos	513	1	96	418	457	57	0	0	0	225	85	118	109	202	459	55	183	202	514	0	630	–	–	–	
Nutraukė																									
2017–2018																									
Visi tipai, rūšys	13 431	1 390	7 827	6 994	6 417	3 200	2 077	2 011	6 394	7 827	9 751	3 244	1 081	745	10 390	4 098	8 637	5 850	13 132	1 356	–	–	–	–	
Universitetinės (1)	6 317	668	3 633	3 352	2 308	1 366	1 047	1 485	3 344	3 315	4 929	1 307	472	277	5 100	1 728	4 259	2 571	6 649	179	4 153	453	262	2 114	
Koleginės	4 629	627	3 159	2 097	2 775	902	899	497	2 748	2 670	3 927	952	248	129	3 142	1 955	3 030	2 067	3 971	1 126	2 793	379	238	1 783	
Vientisosios	525	28	224	329	179	134	69	29	301	265	417	103	15	18	544	5	434	115	528	21	358	23	15	136	
Universitetinės (2)	1 896	66	798	1 164	1 090	798	62	0	1	1 538	468	852	333	309	1 577	372	863	1 087	1 919	30	2 308	–	–	–	
Pedagogikos	64	1	13	52	65	0	0	0	0	39	10	30	13	12	27	38	51	10	65	0	78	–	–	–	
2019–2020																									
Visi tipai, rūšys	10 640	949	6 194	5 395	5 956	2 268	1 323	1 401	5 038	5 577	7 837	2 279	784	689	9 155	2 240	7 078	4 317	10 015	1 380	–	–	–	–	
Universitetinės (1)	4 719	387	2 754	2 352	2 357	863	456	1 006	2 626	2 239	3 803	871	246	186	4 305	697	3 062	1 940	4 880	122	3 081	333	148	1 491	
Koleginės	3 805	526	2 504	1 827	2 370	726	774	365	2 148	1 949	3 221	702	239	169	3 066	1 191	2 757	1 501	3 061	1 196	2 253	330	177	1 471	
Vientisosios	460	22	183	299	190	97	45	30	260	201	352	89	21	20	472	3	366	110	447	28	344	23	14	183	
Universitetinės (2)	1 610	14	745	879	985	582	48	0	4	1 163	453	600	269	302	1 277	338	865	750	1 581	34	1 849	–	–	–	
Pedagogikos	46	0	8	38	46	0	0	0	0	25	8	17	9	12	35	11	28	16	46	0	45	–	–	–	
2021–2022																									
Visi tipai, rūšys	9 474	816	5 382	4 908	4 606	1 633	1 355	1 043	4 532	5 015	6 912	1 868	758	752	7 295	1 616	5 255	3 653	7 350	1 561	–	–	–	–	
Universitetinės (1)	3 472	281	2 042	1 711	1 535	563	302	673	2 107	1 649	2 803	588	215	147	2 855	397	1 534	1 718	3 165	87	2 385	237	121	1 072	
Koleginės	4 148	502	2 575	2 075	2 123	625	964	343	2 126	2 259	3 350	776	295	229	3 128	939	2 881	1 186	2 694	1 373	2 446	280	209	1 583	
Vientisosios	493	30	186	337	143	77	57	27	297	196	396	67	33	27	397	0	266	131	379	18	352	18	11	153	
Universitetinės (2)	1 328	2	567	763	761	368	32	0	2	898	357	431	206	336	881	280	558	603	1 078	83	1 448	–	–	–	
Pedagogikos	33	1	12	22	44	0	0	0	0	13	6	6	9	13	34	0	16	15	34	0	37	–	–	–	

9 lentelės tęsinys

Studijos	Kilmės vietovė		Lytis		Kursas				Amžius						Studijų forma		Studijų lėšos		Mokyklos grupė		Savivaldybių grupė							
	Miestas	Kaimas	Vyrai	Moterys	1 kursas	2 kursas	3 kursas	4 kursas	Iki 22 m.	22–29 m.	Iki 24 m.	25–29 m.	30–34 m.	Daugiau nei 35 m.	Nuolatinės	Iššęstinės	Asmeninės	Valstybės	Valstybinė	Nevalstybinė	D. miestų	Žiedinės	Urbanizuotos	Kaimiškosios				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24				
	Mokosi, proc.																											
	Eilutėje <i>Visi</i> – studentų dalis pagal atskirus požymius visose studijų grupėse																				2017–2018				Eilutėje <i>Visi</i> – be 2 pakopos			
Visi tipai, rūšys	91	9	43	57	29	26	20	17	48	47	77	15	5	4	81	19	43	54	93	7	53	7	5	36				
Universitetinės (1)	91	9	46	54	22	21	22	27	55	41	85	10	3	2	87	13	44	52	97	3	56	6	4	33				
Koleginės	87	13	47	53	34	25	27	10	60	39	79	13	4	3	69	31	42	55	83	17	47	8	6	40				
Vientisosios	95	5	29	71	19	19	18	16	49	52	89	9	1	1	100	0	51	48	98	2	62	5	3	30				
Universitetinės (2)	95	5	37	63	47	50	3	0	0	78	39	36	12	13	80	20	37	63	97	3	100	–	–	–				
Pedagogikos	99	1	21	79	94	14	0	0	0	52	17	37	24	21	60	40	43	49	100	0	100	–	–	–				
	2019–2020																											
Visi tipai, rūšys	92	8	43	57	31	27	20	16	49	45	77	13	5	5	85	15	42	56	90	10	54	7	4	35				
Universitetinės (1)	92	8	46	54	25	21	21	26	58	39	86	9	3	2	92	8	38	59	97	3	58	7	4	32				
Koleginės	87	13	45	55	34	28	27	10	58	37	78	12	5	4	75	25	50	49	77	23	47	8	5	40				
Vientisosios	95	5	28	72	19	17	18	18	48	52	88	9	2	1	100	0	49	50	97	3	63	5	3	29				
Universitetinės (2)	99	1	37	63	48	49	3	0	0	79	40	32	12	15	79	21	35	65	96	4	100	–	–	–				
Pedagogikos	100	0	19	81	88	12	0	0	0	43	18	26	21	35	77	23	40	53	100	0	100	–	–	–				
	2021–2022																											
Visi tipai, rūšys	92	8	42	58	32	29	20	15	47	45	74	13	6	6	87	13	39	60	89	11	55	7	4	34				
Universitetinės (1)	92	8	44	56	27	24	21	24	61	38	87	8	3	3	94	6	29	69	97	3	59	6	4	31				
Koleginės	88	12	44	56	33	28	28	9	51	39	73	13	7	6	78	22	55	44	74	26	48	8	5	39				
Vientisosios	95	5	27	73	20	18	17	17	48	53	87	9	2	2	100	0	42	58	97	3	63	4	3	29				
Universitetinės (2)	99	1	36	64	48	49	3	0	0	75	38	31	13	18	79	21	32	67	94	6	100	–	–	–				
Pedagogikos	100	0	19	81	88	11	0	0	0	44	17	23	21	39	89	11	36	39	100	0	100	–	–	–				
Studijos	Nutraukė, proc.																											
	2017–2018																											
Visi tipai, rūšys	91	9	53	47	43	22	14	14	43	53	66	22	7	5	72	28	58	39	91	9	57	7	4	32				
Universitetinės (1)	90	10	52	48	33	20	15	21	48	47	71	19	7	4	75	25	61	37	97	3	59	6	4	30				
Koleginės	88	12	60	40	53	17	17	9	52	51	75	18	5	2	62	38	58	39	78	22	54	7	5	34				
Vientisosios	95	5	41	59	32	24	12	5	54	48	75	19	3	3	99	1	78	21	96	4	67	4	3	26				
Universitetinės (2)	97	3	41	59	56	41	3	0	0	78	24	43	17	16	81	19	44	55	98	2	100	–	–	–				
Pedagoqikos	98	2	20	80	100	0	0	0	0	60	15	46	20	18	42	58	78	15	100	0	–	–	–	–				

9 lentelės tęsinys

Studijos	Kilmės vietovė		Lytis		Kursas				Amžius						Studijų forma		Studijų lėšos		Mokyklos grupė		Savivaldybių grupė			
	Miestas	Kaimas	Vyrai	Moterys	1 kursas	2 kursas	3 kursas	4 kursas	Iki 22 m.	22–29 m.	Iki 24 m.	25–29 m.	30–34 m.	Daugiau nei 35 m.	Nuolatinės	Iššęstinės	Asmeninės	Valstybės	Valstybinė	Nevalstybinė	D. miestų	Žiedinės	Urbanizuotos	Kaimiškosios
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	Nutraukė, proc.																							
	2019–2020																							
Visi tipai, rūšys	92	8	53	47	51	20	11	12	43	48	68	20	7	6	80	20	61	37	88	12	58	7	3	32
Universitetinės (1)	92	8	54	46	46	17	9	20	51	44	74	17	5	4	86	14	60	38	98	2	61	7	3	30
Koleginės	88	12	58	42	55	17	18	8	50	45	74	16	6	4	72	28	64	35	72	28	53	8	4	35
Vientisosios	95	5	38	62	39	20	9	6	54	42	73	18	4	4	99	1	76	23	94	6	61	4	2	33
Universitetinės (2)	99	1	46	54	61	36	3	0	0	72	28	37	17	19	79	21	53	46	98	2	100	-	-	-
Pedagogikos	100	0	17	83	100	0	0	0	0	54	17	37	20	26	76	24	61	35	100	0	100	-	-	-
	2021–2022																							
Visi tipai, rūšys	92	8	52	48	45	16	13	10	44	49	67	18	7	7	82	18	51	36	82	18	58	6	4	32
Universitetinės (1)	93	7	54	46	41	15	8	18	56	44	75	16	6	4	88	12	41	46	97	3	63	6	3	28
Koleginės	89	11	55	45	46	13	21	7	46	49	72	17	6	5	77	23	62	26	66	34	54	6	5	35
Vientisosios	94	6	36	64	27	15	11	5	57	37	76	13	6	5	100	0	51	25	95	5	66	3	2	29
Universitetinės (2)	100	0	43	57	57	28	2	0	0	68	27	32	15	25	76	24	42	45	93	7	100	-	-	-
Pedagogikos	97	3	35	65	100	0	0	0	0	38	18	18	26	38	100	0	47	44	100	0	100	-	-	-
Studijos	Mokosi, proc.								Nutraukė, proc.															
	2017–2018		2019–2020		2021–2022		2017–2018		2019–2020		2021–2022													
Universitetinės (1)	48		44		43		47		44		36													
Koleginės	31		34		34		35		37		45													
Vientisosios	7		8		8		4		4		5													
Universitetinės (2)	14		14		15		13		14		13													
Pedagogikos	0,4		0,5		0,6		0,4		0,4		0,3													

10 lentelė. Studentų iki 30 metų skaičius pagal studentų ir studijų charakteristikas⁸⁶

Požymiai	a) Visi tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
	Mokosi						Mokosi						Mokosi					
Visi studijų tipai, rūšys	97 772	47 321	31 576	7 123	11 546	206	84 202	38 535	28 439	6 789	10 250	189	77 972	35 796	25 741	6 557	9 653	225
Studentų ir studijų charakteristikos																		
Miestas	88 605	–	–	–	–	–	77 090	–	–	–	–	–	71 835	–	–	–	–	–
Kaimas	9 167	–	–	–	–	–	7 112	–	–	–	–	–	6 137	–	–	–	–	–
Vyrai	43 069	21 630	14 914	2 092	4 381	52	36 873	17 972	13 032	1 867	3 965	37	33 366	16 133	11 810	1 770	3 602	51
Moterys	54 703	25 691	16 662	5 031	7 165	154	47 329	20 563	15 407	4 922	6 285	152	44 606	19 663	13 931	4 787	6 051	174
1 kursas	29 005	11 164	11 001	1 391	5 449	180	26 234	10 194	9 667	1 286	5 087	179	24 651	9 941	8 670	1 302	4 738	217
2 kursas	26 243	10 571	8 551	1 325	5 796	26	22 840	8 527	8 248	1 186	4 879	10	22 349	8 898	7 535	1 220	4 696	7
3 kursas	21 043	10 768	8 689	1 285	301	0	17 656	8 284	7 879	1 209	284	0	16 564	7 820	7 381	1 144	219	0
4 kursas	17 116	12 852	3 113	1 151	0	0	14 125	10 379	2 516	1 230	0	0	11 755	8 552	2 114	1 089	0	0
5 kursas	2 745	1 286	158	1 301	0	0	2 166	819	78	1 269	0	0	1 631	401	21	1 209	0	0
6 kursas	1 414	680	64	670	0	0	991	331	51	609	0	0	791	178	20	593	0	0
iki 30 m.	97 772	47 321	31 576	7 123	11 546	206	84 202	38 535	28 439	6 789	10 250	189	77 972	35 796	25 741	6 557	9 653	225
Nuolatinės studijos	81 996	42 397	22 618	7 091	9 752	138	73 683	36 162	22 130	6 779	8 452	160	70 455	34 331	21 311	6 556	8 050	207
Iššestinės studijos	15 776	4 924	8 958	32	1 794	68	10 519	2 373	6 309	10	1 798	29	7 517	1 465	4 430	1	1 603	18
Asmeninės lėšos	42 359	21 040	14 166	3 603	3 465	85	35 165	14 645	14 609	3 290	2 546	75	29 059	9 915	14 192	2 640	2 241	71
Valstybės lėšos	55 379	26 265	17 409	3 511	8 073	121	48 993	23 866	13 830	3 480	7 704	113	48 824	25 866	11 549	3 889	7 407	113
Valstybinė mokykla	89 828	45 556	25 768	6 964	11 334	206	75 650	37 116	21 650	6 624	10 071	189	68 910	34 255	18 716	6 398	9 316	225
Nevalstybinė mokykla	7 944	1 765	5 808	159	212	0	8 552	1 419	6 789	165	179	0	9 062	1 541	7 025	159	337	0
	Mokosi, proc.						Mokosi, proc.						Mokosi, proc.					
Visi studijų tipai, rūšys	100	48	32	7	12	0,2	100	46	34	8	12	0,2	100	46	33	8	12	0,3
Studentų ir studijų charakteristikos																		
Miestas	91	–	–	–	–	–	92	–	–	–	–	–	92	–	–	–	–	–
Kaimas	9	–	–	–	–	–	8	–	–	–	–	–	8	–	–	–	–	–
Vyrai	44	46	47	29	38	25	44	47	46	28	39	20	43	45	46	27	37	23
Moterys	56	54	53	71	62	75	56	53	54	72	61	80	57	55	54	73	63	77
1 kursas	30	24	35	20	47	87	31	26	34	19	50	95	32	28	34	20	49	96
2 kursas	27	22	27	19	50	13	27	22	29	17	48	5	29	25	29	19	49	3
3 kursas	22	23	28	18	3	0	21	21	28	18	3	0	21	22	29	17	2	0
4 kursas	18	27	10	16	0	0	17	27	9	18	0	0	15	24	8	17	0	0
5 kursas	3	3	1	18	0	0	3	2	0	19	0	0	2	1	0	18	0	0
6 kursas	1	1	0	9	0	0	1	1	0	9	0	0	1	0	0	9	0	0
Iki 30 m.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Nuolatinės studijos	84	90	72	100	84	67	88	94	78	100	82	85	90	96	83	100	83	92
Iššestinės studijos	16	10	28	0	16	33	12	6	22	0	18	15	10	4	17	0	17	8
Asmeninės lėšos	43	44	45	51	30	41	42	38	51	48	25	40	37	28	55	40	23	32
Valstybės lėšos	57	56	55	49	70	59	58	62	49	51	75	60	63	72	45	59	77	50
Valstybinė mokykla	92	96	82	98	98	100	90	96	76	98	98	100	88	96	73	98	97	100
Nevalstybinė mokykla	8	4	18	2	2	0	10	4	24	2	2	0	12	4	27	2	3	0

⁸⁶ ŠVIS analizė. Studijos. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/>.

10 lentelės tęsinys

Požymiai	a) Visi tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Visi studijų tipai, rūšys	Nutraukė						Nutraukė						Nutraukė					
Studentų ir studijų charakteristikos	14 221	6 659	5 418	566	1 539	39	10 615	4 865	4 097	461	1 167	25	9 547	3 756	4 385	493	900	13
Miestas	12 870	–	–	–	–	–	9 710	–	–	–	–	–	8 766	–	–	–	–	–
Kaimas	1 351	–	–	–	–	–	905	–	–	–	–	–	781	–	–	–	–	–
Vyrai	7 637	3 490	3 275	222	639	11	5 808	2 653	2 414	173	562	6	5 196	2 094	2 507	175	414	6
Moterys	6 584	3 169	2 143	344	900	28	4 807	2 212	1 683	288	605	19	4 351	1 662	1 878	318	486	7
1 kursas	6 660	2 535	2 971	205	949	36	5 541	2 357	2 222	184	778	25	4 898	1 845	2 222	176	655	12
2 kursas	3 003	1 340	967	133	563	3	2 083	884	742	99	358	0	1 884	738	804	109	233	1
3 kursas	2 030	987	949	67	27	0	1 299	432	787	49	31	0	1 545	393	1 050	90	12	0
4 kursas	1 885	1 371	483	31	0	0	1 333	977	321	35	0	0	1 029	687	296	46	0	0
5 kursas	416	281	29	106	0	0	244	139	22	83	0	0	135	63	5	67	0	0
6 kursas	188	145	19	24	0	0	89	75	3	11	0	0	43	30	8	5	0	0
Iki 30 m.	14 221	6 659	5 418	566	1 539	39	10 615	4 865	4 097	461	1 167	25	9 547	3 756	4 385	493	900	13
Nuolatinės studijos	10 698	5 352	3 449	561	1 320	16	8 851	4 358	3 039	460	973	21	8 243	3 464	3 511	493	763	12
Iššęstinės studijos	3 523	1 307	1 969	5	219	23	1 764	507	1 058	1	194	4	1 304	292	874	0	137	1
Asmeninės lęšos	8 350	3 978	3 254	438	650	30	6 382	2 877	2 659	345	482	19	5 319	1 610	3 080	339	284	6
Valstybės lęšos	5 867	2 680	2 163	128	887	9	4 226	1 982	1 438	115	685	6	4 221	2 145	1 305	150	615	6
Valstybinę mokykla	12 768	6 457	4 207	545	1 520	39	9 279	4 743	2 919	436	1 156	25	7 843	3 626	2 865	473	866	13
Nevalstybinę mokykla	1 453	202	1 211	21	19	0	1 336	122	1 178	25	11	0	1 704	130	1 520	20	34	0
Visi studijų tipai, rūšys	Nutraukė, proc.						Nutraukė, proc.						Nutraukė, proc.					
Studentų ir studijų charakteristikos	100	47	38	4	11	0,3	100	46	39	4	11	0,2	100	39	46	5	9	0,1
Miestas	91	–	–	–	–	–	91	–	–	–	–	–	92	–	–	–	–	–
Kaimas	9	–	–	–	–	–	9	–	–	–	–	–	8	–	–	–	–	–
Vyrai	54	52	60	39	42	28	55	55	59	38	48	24	54	56	57	35	46	46
Moterys	46	48	40	61	58	72	45	45	41	62	52	76	46	44	43	65	54	54
1 kursas	47	38	55	36	62	92	52	48	54	40	67	100	51	49	51	36	73	92
2 kursas	21	20	18	23	37	8	20	18	18	21	31	0	20	20	18	22	26	8
3 kursas	14	15	18	12	2	0	12	9	19	11	3	0	16	10	24	18	1	0
4 kursas	13	21	9	5	0	0	13	20	8	8	0	0	11	18	7	9	0	0
5 kursas	3	4	1	19	0	0	2	3	1	18	0	0	1	2	0	14	0	0
6 kursas	1	2	0	4	0	0	1	2	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0
Iki 30 m.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Nuolatinės studijos	75	80	64	99	86	41	83	90	74	100	83	84	86	92	80	100	85	92
Iššęstinės studijos	25	20	36	1	14	59	17	10	26	0	17	16	14	8	20	0	15	8
Asmeninės lęšos	59	60	60	77	42	77	60	59	65	75	41	76	56	43	70	69	32	46
Valstybės lęšos	41	40	40	23	58	23	40	41	35	25	59	24	44	57	30	30	68	46
Valstybinę mokykla	90	97	78	96	99	100	87	97	71	95	99	100	82	97	65	96	96	100
Nevalstybinę mokykla	10	3	22	4	1	0	13	3	29	5	1	0	18	3	35	4	4	0

11 lentelė. Studentų skaičius pagal amžiaus, savivaldybės⁸⁷ ir studijų krypties grupes⁸⁸

Požymiai	a 1) visos amžiaus grupės 2017–2018 mokslo metais a 2) iki 30 m. b 1) visos amžiaus grupės 2019–2020 mokslo metais b 2) iki 30 m. c 1) visos amžiaus grupės 2021–2022 mokslo metais c 2) iki 30 m.						a 1) visos amžiaus grupės 2017–2018 mokslo metais a 2) iki 30 m. b 1) visos amžiaus grupės 2019–2020 mokslo metais b 2) iki 30 m. c 1) visos amžiaus grupės 2021–2022 mokslo metais c 2) iki 30 m.					
	a 1	a 2	b 1	b 2	c 1	c 2	a 1	a 2	b 1	b 2	c 1	c 2
Savivaldybės pagal regioninį ir urbanistinį požymį	Mokosi						Nutraukė					
Rytų regiono	11 237	10 079	9 540	8 518	8 776	7 580	2 046	1 760	1 251	1 133	1 227	1 032
Pietų regiono	11 152	10 028	9 448	8 531	8 684	7 666	1 523	1 322	1 203	1 048	1 080	909
Vidurio regiono	6 353	5 679	5 190	4 623	4 755	4 177	869	742	613	533	587	496
Vakarų regiono	11 389	10 353	9 681	8 835	8 943	7 952	1 484	1 312	1 133	1 012	1 083	932
Šiaurės regiono	6 057	5 435	5 004	4 521	4 580	4 059	721	636	586	498	559	476
Didžiųjų miestų	49 999	43 952	43 343	38 327	41 326	36 198	8 122	6 798	6 024	5 142	5 698	4 722
Nenurodytos	21 584	12 246	20 476	10 847	20 481	10 340	2 835	1 651	2 265	1 249	2 011	980
Kaimiškiosios	33 031	30 791	27 654	25 842	25 443	23 167	4 619	4 144	3 341	3 057	3 233	2 734
Sostinės regiono	26 898	24 193	23 631	21 306	22 365	19 835	5 000	4 255	3 499	3 070	3 407	2 882
Vilniaus miesto	19 947	17 868	17 644	15 873	16 849	14 974	3 686	3 108	2 678	2 311	2 594	2 184
Kauno miesto	12 683	11 016	10 746	9 413	10 226	8 874	1 901	1 593	1 450	1 227	1 245	1 034
Savivaldybės pagal regioninį ir urbanistinį požymį	Mokosi, proc.						Nutraukė, proc.					
Rytų regiono	10	10	9	10	9	10	12	12	10	11	10	11
Pietų regiono	9	10	9	10	9	10	9	9	9	10	9	10
Vidurio regiono	5	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Vakarų regiono	10	11	9	10	9	10	8	9	9	10	9	10
Šiaurės regiono	5	6	5	5	5	5	4	4	4	5	5	5
Didžiųjų miestų	42	45	42	46	42	46	46	48	46	48	47	49
Nenurodytos	18	13	20	13	21	13	16	12	17	12	16	10
Kaimiškiosios	28	31	27	31	26	30	26	29	26	29	26	29
Sostinės regiono	23	25	23	25	23	25	28	30	27	29	28	30
Vilniaus miesto	17	18	17	19	17	19	21	22	20	22	21	23
Kauno miesto	11	11	10	11	10	11	11	11	11	12	10	11

⁸⁷ Lietuvos Bendrajame plane (2021 m. rugsėjo 29 d.) įvardytos šalies geografinių regionų teritorijos ir jų zonoje esantys lokalūs centrai, o tose teritorijose esančių savivaldybių grupės apibūdintos kaip partnerysčių grupės. Prieiga internete: <https://www.bendrasisplanas.lt/wp-content/uploads/2021/05/LR-BP-SPRENDINIU-DOKUMENTAS-0513.pdf>. Atsižvelgiant į Planą ir geografinę teritorijų išsidėstymą, šalies regionams priskirtos šios savivaldybės: Rytų – Vilniaus, Utenos apskričių savivaldybės; Pietų – Kauno rajono, Marijampolės ir Alytaus apskričių savivaldybės; Vidurio – Jonavos, Kėdainių rajonų, Panevėžio apskrities savivaldybės; Vakarų – Raseinių rajono, Klaipėdos, Tauragės ir Telšių apskričių savivaldybės; Šiaurės – Mažeikių rajono ir Šiaulių apskrities savivaldybės.

⁸⁸ ŠVIS analizė. Studijos. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/>.

11 lentelės tęsinys

Požymiai	a 1) visos amžiaus grupės 2017–2018 mokslo metais a 2) iki 30 m. b 1) visos amžiaus grupės 2019–2020 mokslo metais b 2) iki 30 m. c 1) visos amžiaus grupės 2021–2022 mokslo metais c 2) iki 30 m.						a 1) visos amžiaus grupės 2017–2018 mokslo metais a 2) iki 30 m. b 1) visos amžiaus grupės 2019–2020 mokslo metais b 2) iki 30 m. c 1) visos amžiaus grupės 2021–2022 mokslo metais c 2) iki 30 m.					
	a 1	a 2	b 1	b 2	c 1	c 2	a 1	a 2	b 1	b 2	c 1	c 2
	Mokosi						Mokosi					
Studijų kryptys												
Fiziniai mokslai	1 626	1 625	1 399	1 394	1 316	1 315	187	185	161	157	117	103
Gyvybės mokslai	1 514	1 510	1 489	1 487	1 527	1 522	136	134	198	197	156	132
Humanitariniai mokslai	5 292	5 235	5 209	5 173	4 766	4 622	764	762	765	744	709	627
Informatikos mokslai	8 653	8 684	8 392	8 379	7 579	7 509	1 557	1 554	1 416	1 412	1 179	1 022
Inžinerijos mokslai	14 919	14 344	11 632	10 987	9 664	8 901	2 128	2 093	1 548	1 419	1 189	1 126
Matematikos mokslai	944	939	948	942	940	933	143	142	131	129	108	85
Menai	3 841	3 840	3 842	3 835	4 157	4 148	472	478	393	388	359	288
Socialiniai mokslai	12 606	12 075	11 236	10 724	11 750	11 165	1 600	1 520	1 560	1 417	1 218	1 132
Sportas	684	676	633	629	644	599	96	95	66	64	62	58
Sveikatos mokslai	12 431	12 377	12 595	12 117	12 231	11 509	826	820	944	871	936	795
Technologijų mokslai	3 192	3 182	2 183	2 181	1 448	1 410	424	415	226	216	179	159
Teisė	5 994	5 676	5 319	4 802	5 007	4 306	991	937	766	646	564	650
Ugdymo mokslai	5 207	4 820	2 675	2 416	2 903	2 589	1 869	1 658	281	267	237	234
Verslo ir viešojo vadyba	19 803	19 372	17 740	16 709	16 897	15 470	3 072	3 064	2 694	2 476	2 362	2 337
Veterinarijos mokslai	980	978	948	948	889	889	86	84	59	57	75	56
Žemės ūkio mokslai	2 227	2 119	1 438	1 429	1 139	1 048	191	189	153	151	97	73
Studijų kryptys	Mokosi, proc.						Nutraukė, proc.					
Fiziniai mokslai	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Gyvybės mokslai	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2
Humanitariniai mokslai	5	5	6	6	6	6	5	5	7	7	7	7
Informatikos mokslai	9	9	10	10	9	10	11	11	12	13	12	12
Inžinerijos mokslai	15	15	13	13	12	11	15	15	14	13	13	12
Matematikos mokslai	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Menai	4	4	4	5	5	5	3	3	3	4	3	4
Socialiniai mokslai	13	12	13	13	14	14	11	11	14	13	13	13
Sportas	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sveikatos mokslai	12	13	14	14	15	15	5	6	8	8	9	10
Technologijų mokslai	3	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2
Teisė	6	6	6	6	6	6	7	7	7	6	7	6
Ugdymo mokslai	5	5	3	3	4	3	13	12	2	3	3	2
Verslo ir viešojo vadyba	20	20	20	20	20	20	21	22	24	23	26	25
Veterinarijos mokslai	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žemės ūkio mokslai	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1

12 lentelė. Studentų skaičiaus pokytis pagal įvairius požymius, proc.

Požymiai	Pokytis per penkerius metus, proc.			
	Amžiaus grupės			
	Visos	Iki 30 m.	Visos	Iki 30 m.
Studentų ir studijų charakteristikos	Mokosi		Nutraukė	
Visi studijų tipai, rūšys	– 18	– 20	– 31	– 33
Universitetinės (1)	– 26	– 24	– 46	– 44
Koleginės	– 11	– 18	– 12	– 19
Vientisosios	– 8	– 8	– 5	– 13
Universitetinės (2)	– 13	– 16	– 32	– 42
Pedagogikos	30	9	– 48	– 67
Miestas	– 17	– 19	– 29	– 32
Kaimas	– 31	– 33	– 41	– 42
Vyrai	– 22	– 23	– 31	– 32
Moterys	– 16	– 18	– 30	– 34
1 kursas	– 10	– 15	– 28	– 26
2 kursas	– 10	– 15	– 49	– 37
3 kursas	– 19	– 21	– 35	– 24
4 kursas	– 29	– 31	– 48	– 45
Nuolatinės studijos	– 11	– 14	– 30	– 23
Iššęstinės studijos	– 42	– 52	– 61	– 63
Asmeninės lėšos	– 25	– 31	– 39	– 36
Valstybės lėšos	– 10	– 12	– 38	– 28
Valstybinė mokykla	– 21	– 23	– 44	– 39
Nevalstybinė mokykla	33	14	15	17

12 lentelės tęsinys

Požymiai	Pokytis per penkerius metus, proc.			
	Amžiaus grupės			
	Visos	Iki 30 m.	Visos	Iki 30 m.
Savivaldybės pagal regioninį ir urbanistinį požymį	Mokosi		Nutraukė	
Rytų regiono	– 22	– 25	– 40	– 41
Pietų regiono	– 22	– 24	– 29	– 31
Vidurio regiono	– 25	– 26	– 32	– 33
Vakarų regiono	– 21	– 23	– 27	– 29
Šiaurės regiono	– 24	– 25	– 22	– 25
Didžiųjų miestų	– 17	– 18	– 30	– 31
Nenurodytos	– 5	– 16	– 29	– 41
Kaimiškiosios	– 23	– 25	– 30	– 34
Sostinės regiono	– 17	– 18	– 32	– 32
Vilniaus miesto	– 16	– 16	– 30	– 30
Kauno miesto	– 19	– 19	– 35	– 35
Studijų kryptys	Mokosi		Nutraukė	
Fiziniai mokslai	– 19	– 19	– 37	– 44
Gyvybės mokslai	0,9	0,8	15	– 1
Humanitariniai mokslai	– 9,9	– 12	– 7	– 18
Informatikos mokslai	– 12	– 14	– 24	– 34
Inžinerijos mokslai	– 35	– 38	– 44	– 46
Matematikos mokslai	– 0,4	– 0,6	– 24	– 40
Menai	8,2	8	– 24	– 40
Socialiniai mokslai	– 6,8	– 7,5	– 24	– 26
Sportas	– 5,8	– 11	– 35	– 39
Sveikatos mokslai	– 1,6	– 7	13	– 3
Technologijų mokslai	– 55	– 56	– 58	– 62
Teisė	– 16	– 24	– 43	– 31
Ugdymo mokslai	– 44	– 46	– 87	– 86
Verslo ir viešoji vadyba	– 15	– 20	– 23	– 24
Veterinarijos mokslai	– 9,3	– 9,1	– 13	– 33
Žemės ūkio mokslai	– 49	– 51	– 49	– 61

13 lentelė. Mokinių ir jų nubyrejimo skaičius bei nubyrejimo lygis profesinio mokymo įstaigose

Švietimo sritis	Mokymo programa	a 1 – mokinių skaičius 2017–2018 m. m. a 2 – mokinių skaičius 2021–2022 m. m. b 1 – nubyrejimų skaičius 2017–2018 m. m. b 2 – nubyrejimų skaičius 2021–2022 m. m. c 1 – nubyrejimo lygis 2017–2018 m. m., proc. c 2 – nubyrejimo lygis 2021–2022 m. m., proc.					
		a 1	a 2	b 1	b 2	c 1	c 2
Architektūra ir statyba	Apdailininko (statybininko)	2 990	2 308	535	120	18	5
	Kelių statybos, priežiūros darbuotojo	119	80	10	5	8	6
	Staliaus	718	617	77	1	11	0,2
	Kitos	1 125	1 623	117	–	10	–
	Iš viso	4 952	4 628	739	126	15	3
Gamyba ir perdirbimas	Baldžiaus	282	74	37	1	13	1
	Maisto pramonės darbuotojo	186	206	27	–	15	–
	Kitos	1 091	294	190	–	17	–
	Iš viso	1 559	574	254	1	16	0,2
Inžinerija ir inžinerinės profesijos	Automechaniko ir pan.	5 140	4 825	685	622	13	13
	Suvirintojo	1 603	1 056	198	24	12	2
	Technikos priežiūros darbuotojo	1 699	840	206	105	12	13
	Kitos	578	90	246	4	43	4
	Iš viso	9 020	6 811	1 335	755	15	11
Kompiuterija	Kompiuterinių tinklų derintojo ir pan.	1 305	1 166	198	31	15	3
	Žiniatinklio programuotojo	379	279	69	2	18	1
	Multimedijos paslaugų teikėjo	355	416	87	32	25	8
	Kitos	16	16	–	–	–	–
	Iš viso	2 055	1 877	354	65	17	3
Menas	Dailių dirbinių gamintojo	483	151	95	2	20	1
	Floristo	451	383	54	37	12	10
	Fotografo	356	328	51	11	14	3
	Kitos	706	346	101	–	14	–
	Iš viso	1 996	1 208	301	50	15	4
Paslaugos asmenims	Renginių organizatoriaus	221	144	62	5	28	3
	Kosmetiko ir kirpėjo	2 423	859	509	1	21	0,1
	Padavėjo ir barmeno	961	818	189	58	20	7
	Viešbučio darbuotojo	412	181	116	2	28	1
	Virėjo	2 888	2 327	492	84	17	4
	Kitos	1 556	648	171	84	11	13
	Iš viso	8 461	4 977	1 539	152	18	3

13 lentelės tęsinys

Švietimo sritis	Mokymo programa	a 1 – mokinių skaičius 2017–2018 m. m. a 2 – mokinių skaičius 2021–2022 m. m. b 1 – nubyrėjų skaičius 2017–2018 m. m. b 2 – nubyrėjų skaičius 2021–2022 m. m. c 1 – nubyrėjimo lygis 2017–2018 m. m., proc. c 2 – nubyrėjimo lygis 2021–2022 m. m., proc.					
		a 1	a 2	b 1	b 2	c 1	c 2
Saugos paslaugos	Saugos darbuotojo	509	228	431	–	85	–
	Iš viso	509	228	431	–	85	–
Socialinės paslaugos	Auklės	101	180	17	4	17	2
	Socialinio darbuotojo	745	782	57	–	8	–
	Slaugytojo	523	209	12	–	2	–
	Iš viso	1 369	1 171	86	4	6	0,3
Sveikatos prižiūra	Masažuotojo	860	447	128	–	15	–
	Paramediko	286	604	75	–	26	–
	Kitos	57	0	9	–	16	–
	Iš viso	1 203	1 051	212	0	18	–
Transporto paslaugos	Jūreivio ir pan.	184	76	38	13	21	17
	Krovinių vežėjo	735	99	152	27	21	27
	Traukinio mašinisto	20	14	14	4	70	29
	Kitos	71	37	4	1	6	3
	Iš viso	1 010	226	208	45	21	20
Verslas ir administravimas	Apskaitos ir kitų finansinių paslaugų teikėjo	1 070	686	198	15	19	2
	Logisto, pardavimų konsultanto	985	340	275	21	28	6
	Smulkiojo verslo paslaugų darbuotojo	1 931	136	183	–	9	–
	Administratoriaus	184	109	34	23	18	21
	Sporto paslaugų darbuotojo	604	45	139	11	23	24
	Reklamos gamintojo	522	812	59	33	11	4
	Kitos	1 145	22	189	–	17	0
	Iš viso	6 441	2 150	1 077	103	17	5
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	Želdinių ir aplinkos tvarkytojo	439	200	86	24	20	12
	Žemės ūkio gamybos verslo ir agroserviso darbuotojo	565	479	164	4	29	1
	Miško ir žuvininkystės verslo darbuotojo	164	82	25	–	15	–
	Žirgininkystės verslo darbuotojo	156	69	28	2	18	3
	Iš viso	1 324	830	303	30	23	4
Iš viso visose programose		39 899	25 731	6 839	1 331	17	5

Šaltinis: ŠVIS.

14 lentelė. Studijų nutraukimo lygis studentų iki 30 m. amžiaus grupėje pagal demografinius, akademinis ir regioninius bei urbanistinius požymius, proc.

Požymiai	a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Studijų nutraukimo lygis, proc.																		
Iki 30 m.	15	14	17	8	13	19	13	13	14	7	11	13	12	10	17	8	9	6
Studentų ir studijų charakteristikos																		
Vyrai	18	16	22	11	15	21	16	15	19	9	14	16	16	13	21	10	11	12
Moterys	12	12	13	7	13	18	10	11	11	6	10	13	10	8	13	7	8	4
1 kursas	23	23	27	15	17	20	21	23	23	14	15	14	20	19	26	14	14	6
2 kursas	11	13	11	10	10	12	9	10	9	8	7	0	8	8	11	9	5	14
3 kursas	10	9	11	5	9	0	7	5	10	4	11	0	9	5	14	8	5	0
4 kursas	11	11	16	3	0	0	9	9	13	3	0	0	9	8	14	4	0	0
Nuolatinės studijos	13	13	15	8	14	12	12	12	14	7	12	13	12	10	16	8	9	6
Ištęstinės studijos	22	27	22	16	12	34	17	21	17	10	11	14	17	20	20	0	9	6
Asmeninės lėšos	20	19	23	12	19	35	18	20	18	10	19	25	18	16	22	13	13	8
Valstybės lėšos	11	10	12	4	11	7	9	8	10	3	9	5	9	8	11	4	8	5
Valstybinė mokykla	14	14	16	8	13	19	12	13	13	7	11	13	11	11	15	7	9	6
Nevalstybinė mokykla	18	11	21	13	9	0	16	9	17	15	6	0	19	8	22	13	10	0
Savivaldybės pagal regioninį ir urbanistinį požymį																		
Rytų regiono	17	18	18	8	0	0	13	12	15	8	0	0	14	10	17	11	0	0
Pietų regiono	13	13	15	6	0	0	12	12	13	8	0	0	12	9	15	9	0	0
Vidurio regiono	13	12	15	9	0	0	12	12	12	8	0	0	12	11	14	6	0	0
Vakarų regiono	13	12	15	8	0	0	11	11	13	6	0	0	12	9	16	4	0	0
Šiaurės regiono	12	12	13	4	0	0	11	11	12	6	0	0	12	10	15	6	0	0
Didžiųjų miestų	15	15	19	8	0	0	13	13	16	7	0	0	13	11	19	8	0	0
Nenurodytos	13	13	21	9	13	19	12	14	20	6	11	13	9	17	15	5	9	6
Kaimiškiosios	13	13	15	7	0	0	12	12	13	7	0	0	12	10	15	7	0	0
Sostinės regiono	18	17	21	10	0	0	14	14	17	8	0	0	15	12	21	10	0	0
Vilniaus miesto	17	16	23	11	0	0	15	14	18	8	0	0	15	12	22	10	0	0
Kauno miesto	14	14	20	7	0	0	13	13	16	6	0	0	12	11	17	6	0	0

14 lentelės tęsinys

Požymiai	a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Studijų nutraukimo lygis, proc.																		
Studijų kryptys																		
Fiziniai mokslai	11	11	19	0	10	0	11	12	17	0	8	0	9	9	14	0	6	0
Gyvybės mokslai	9	8	0	0	11	0	13	14	0	0	11	0	10	9	0	0	12	0
Humanitariniai mokslai	15	14	19	0	19	0	14	14	22	5	13	0	15	16	20	14	11	0
Informatikos mokslai	18	15	25	0	23	0	17	14	23	0	21	0	16	13	23	0	16	0
Inžinerijos mokslai	15	12	18	8	11	0	13	11	15	4	13	0	13	11	18	8	10	0
Matematikos mokslai	15	16	0	0	13	0	14	14	0	0	11	0	12	12	0	0	12	0
Menai	12	10	15	11	12	0	10	8	15	8	10	0	9	7	13	7	6	0
Socialiniai mokslai	13	12	17	0	13	0	13	13	16	0	12	0	11	9	18	0	10	0
Sportas	14	14	0	0	21	0	10	11	0	0	4	0	10	10	0	0	12	0
Sveikatos mokslai	7	8	8	4	7	0	7	10	8	4	6	0	8	7	11	6	5	0
Technologijų mokslai	13	9	16	0	8	0	10	8	11	0	9	0	13	8	20	0	8	0
Teisė	17	17	17	18	12	0	13	15	12	14	8	0	13	12	16	14	6	0
Ugdymo mokslai	34	41	12	0	25	19	11	11	8	0	13	13	9	8	13	0	8	6
Verslo ir viešojo vadyba	16	11	20	0	14	0	15	15	16	0	12	0	15	10	19	0	10	0
Veterinarijos mokslai	9	0	17	8	0	0	6	0	12	5	0	0	8	0	25	3	0	0
Žemės ūkio mokslai	9	5	19	0	3	0	11	10	14	0	6	0	9	7	17	0	5	0
Nutraukimo lygiui apskaičiuoti naudoti žemiau pateikiami duomenys⁸⁹																		
Mokosi																		
Iki 30 m.	97 772	47 321	31 576	7 123	11 546	206	84 202	38 535	28 439	6 789	10 250	189	77 972	35 796	25 741	6 557	9 653	225
Studentų ir studijų charakteristikos																		
Vyrų	43 069	21 630	14 914	2 092	4 381	52	36 873	17 972	13 032	1 867	3 965	37	33 366	16 133	11 810	1 770	3 602	51
Moterys	54 703	25 691	16 662	5 031	7 165	154	47 329	20 563	15 407	4 922	6 285	152	44 606	19 663	13 931	4 787	6 051	174
1 kursas	29 005	11 164	11 001	1 391	5 449	180	26 234	10 194	9 667	1 286	5 087	179	24 651	9 941	8 670	1 302	4 738	217
2 kursas	26 243	10 571	8 551	1 325	5 796	26	22 840	8 527	8 248	1 186	4 879	10	22 349	8 898	7 535	1 220	4 696	7
3 kursas	21 043	10 768	8 689	1 285	301	0	17 656	8 284	7 879	1 209	284	0	16 564	7 820	7 381	1 144	219	0
4 kursas	17 116	12 852	3 113	1 151	0	0	14 125	10 379	2 516	1 230	0	0	11 755	8 552	2 114	1 089	0	0
Nuolatinės studijos	81 996	42 397	22 618	7 091	9 752	138	73 683	36 162	22 130	6 779	8 452	160	70 455	34 331	21 311	6 556	8 050	207
Iššęstinės studijos	15 776	4 924	8 958	32	1 794	68	10 519	2 373	6 309	10	1 798	29	7 517	1 465	4 430	1	1 603	18
Asmeninės lėšos	42 359	21 040	14 166	3 603	3 465	85	35 165	14 645	14 609	3 290	2 546	75	29 059	9 915	14 192	2 640	2 241	71
Valstybės lėšos	55 379	26 265	17 409	3 511	8 073	121	48 993	23 866	13 830	3 480	7 704	113	48 824	25 866	11 549	3 889	7 407	113
Valstybinė mokykla	89 828	45 556	25 768	6 964	11 334	206	75 650	37 116	21 650	6 624	10 071	189	68 910	34 255	18 716	6 398	9 316	225
Nevalstybinė mokykla	7 944	1 765	5 808	159	212	0	8 552	1 419	6 789	165	179	0	9 062	1 541	7 025	159	337	0

⁸⁹ ŠVIS analizė. Studijos. Prieiga internete: <http://svis.emokykla.lt/>.

14 lentelės tęsinys

Požymiai	a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Mokosi																		
Savivaldybės pagal regioninę ir urbanistinę požymį																		
Rytų regiono	10 079	5 131	4 472	476	0	0	8 518	3 965	4 089	464	0	0	7 580	3 495	3 609	476	0	0
Pietų regiono	10 028	5 400	3 902	726	0	0	8 531	4 341	3 484	706	0	0	7 666	3 920	3 100	646	0	0
Vidurio regiono	5 679	2 828	2 482	369	0	0	4 623	2 198	2 104	321	0	0	4 177	2 019	1 852	306	0	0
Vakarų regiono	10 353	5 209	4 311	833	0	0	8 835	4 134	3 981	720	0	0	7 952	3 798	3 484	670	0	0
Šiaurės regiono	5 435	2 696	2 375	364	0	0	4 521	2 076	2 072	373	0	0	4 059	1 852	1 862	345	0	0
Didžiųjų miestų	43 952	25 753	13 899	4 300	0	0	38 327	21 558	12 629	4 140	0	0	36 198	20 430	11 740	4 028	0	0
Nenurodytos	12 246	304	135	55	11 546	206	10 847	263	80	65	10 250	189	10 340	282	94	86	9 653	225
Kaimiškiosios	30 791	15 812	12 840	2 139	0	0	25 842	12 371	11 460	2 011	0	0	23 167	11 143	10 130	1 894	0	0
Sostinės regiono	24 193	14 499	7 735	1 959	0	0	21 306	12 155	7 199	1 952	0	0	19 835	11 289	6 643	1 903	0	0
Vilniaus miesto	17 868	11 250	4 966	1 652	0	0	15 873	9 599	4 610	1 664	0	0	14 974	9 069	4 296	1 609	0	0
Kauno miesto	11 016	6 656	2 934	1 426	0	0	9 413	5 436	2 659	1 318	0	0	8 874	5 056	2 542	1 276	0	0
Studijų kryptys																		
Fiziniai mokslai	1 625	1 213	69	0	343	0	1 394	1 045	35	0	314	0	1 315	1 017	21	0	277	0
Gyvybės mokslai	1 510	1 126	0	0	384	0	1 487	1 104	0	0	383	0	1 556	1 233	0	0	323	0
Humanitariniai mokslai	5 235	4 193	306	9	727	0	5 173	4 195	358	19	601	0	4 622	3 690	348	28	556	0
Informatikos mokslai	8 684	5 354	2 714	0	616	0	8 379	5 436	2 380	0	563	0	7 509	4 843	2 096	0	570	0
Inžinerijos mokslai	14 344	6 096	6 332	152	1 764	0	10 987	4 797	4 521	159	1 510	0	8 901	3 813	3 509	207	1 372	0
Matematikos mokslai	939	779	0	0	160	0	942	788	0	0	154	0	933	754	0	0	179	0
Menai	4 001	2 031	1 197	216	557	0	3 885	1 890	1 121	362	512	0	4 148	2 110	1 193	405	440	0
Socialiniai mokslai	12 075	8 285	1 621	0	2 169	0	10 724	7 183	1 835	0	1 706	0	11 165	7 528	1 949	0	1 688	0
Sportas	676	634	0	0	42	0	629	578	0	0	51	0	599	558	0	0	41	0
Sveikatos mokslai	12 377	2 274	5 235	4 239	629	0	12 117	1 940	5 418	3 997	762	0	11 509	1 982	5 013	3 711	803	0
Technologijų mokslai	3 252	1 186	1 760	0	306	0	2 181	826	1 018	0	337	0	1 410	559	551	0	300	0
Teisė	5 676	2 319	982	1 668	707	0	4 802	1 631	1 079	1 518	574	0	4 306	1 414	963	1 526	403	0
Ugdymo mokslai	4 820	3 490	571	0	553	206	2 416	1 316	580	0	331	189	2 589	1 296	768	0	300	225
Verslo ir viešojo vadyba	19 372	7 037	9 998	0	2 337	0	16 709	5 042	9 512	0	2 155	0	15 470	4 441	8 826	0	2 203	0
Veterinarijos mokslai	1 022	0	183	839	0	0	948	0	214	734	0	0	889	0	209	680	0	0
Žemės ūkio mokslai	2 119	1 259	608	0	252	0	1 429	764	368	0	297	0	1 048	557	294	0	197	0

14 lentelės tęsinys

Požymiai	a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
	Nutraukė																	
Iki 30 m.	14 221	6 659	5 418	566	1 539	39	10 615	4 865	4 097	461	1 167	25	9 547	3 756	4 385	493	900	13
Studentų ir studijų charakteristikos																		
Vyrai	7 637	3 490	3 275	222	639	11	5 808	2 653	2 414	173	562	6	5 196	2 094	2 507	175	414	6
Moterys	6 584	3 169	2 143	344	900	28	4 807	2 212	1 683	288	605	19	4 351	1 662	1 878	318	486	7
1 kursas	6 660	2 535	2 971	205	949	36	5 541	2 357	2 222	184	778	25	4 898	1 845	2 222	176	655	12
2 kursas	3 003	1 340	967	133	563	3	2 083	884	742	99	358	0	1 884	738	804	109	233	1
3 kursas	2 030	987	949	67	27	0	1 299	432	787	49	31	0	1 545	393	1 050	90	12	0
4 kursas	1 885	1 371	483	31	0	0	1 333	977	321	35	0	0	1 029	687	296	46	0	0
Nuolatinės studijos	10 698	5 352	3 449	561	1 320	16	8 851	4 358	3 039	460	973	21	8 243	3 464	3 511	493	763	12
Iššęstinės studijos	3 523	1 307	1 969	5	219	23	1 764	507	1 058	1	194	4	1 304	292	874	0	137	1
Asmeninės lėšos	8 350	3 978	3 254	438	650	30	6 382	2 877	2 659	345	482	19	5 319	1 610	3 080	339	284	6
Valstybės lėšos	5 867	2 680	2 163	128	887	9	4 226	1 982	1 438	115	685	6	4 221	2 145	1 305	150	615	6
Valstybinė mokykla	12 768	6 457	4 207	545	1 520	39	9 279	4 743	2 919	436	1 156	25	7 843	3 626	2 865	473	866	13
Nevalstybinė mokykla	1 453	202	1 211	21	19	0	1 336	122	1 178	25	11	0	1 704	130	1 520	20	34	0
Savivaldybės pagal regioninį ir urbanistinį požymį																		
Rytų regiono	1 760	916	806	38	0	0	1 133	469	626	38	0	0	1 032	366	615	51	0	0
Pietų regiono	1 322	683	593	46	0	0	1 048	532	462	54	0	0	909	372	477	60	0	0
Vidurio regiono	742	337	371	34	0	0	533	253	254	26	0	0	496	222	256	18	0	0
Vakarų regiono	1 312	612	633	67	0	0	1 012	465	502	45	0	0	932	350	555	27	0	0
Šiaurės regiono	636	319	301	16	0	0	498	231	245	22	0	0	476	183	274	19	0	0
Didžiųjų miestų	6 798	3 752	2 686	360	0	0	5 142	2 878	1 992	272	0	0	4 722	2 214	2 194	314	0	0
Nenurodytos	1 651	40	28	5	1 539	39	1 249	37	16	4	1 167	25	980	49	14	4	900	13
Kaimiškiosios	4 144	2 057	1 936	151	0	0	3 057	1 449	1 461	147	0	0	2 734	1 072	1 526	136	0	0
Sostinės regiono	4 255	2 409	1 643	203	0	0	3 070	1 673	1 246	151	0	0	2 882	1 308	1 388	186	0	0
Vilniaus miesto	3 108	1 811	1 122	175	0	0	2 311	1 362	823	126	0	0	2 184	1 072	959	153	0	0
Kauno miesto	1 593	903	590	100	0	0	1 227	731	415	81	0	0	1 034	538	421	75	0	0

14 lentelės tęsinys

Požymiai	a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos						a) Visi studijų tipai, rūšys b) Universitetinės (1) c) Koleginės d) Vientisosios e) Universitetinės (2) f) Pedagogikos					
	2017–2018						2019–2020						2021–2022					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
	Nutraukė																	
Studijų kryptys																		
Fiziniai mokslai	185	138	13	0	34	0	157	126	6	0	25	0	117	96	3	0	18	0
Gyvybės mokslai	134	90	0	0	44	0	197	156	0	0	41	0	156	117	0	0	39	0
Humanitariniai mokslai	764	569	57	0	138	0	744	587	77	1	79	0	709	575	70	4	60	0
Informatikos mokslai	1 594	784	670	0	140	0	1 412	745	549	0	118	0	1 179	616	473	0	90	0
Inžinerijos mokslai	2 093	723	1 168	12	190	0	1 419	523	699	6	191	0	1 189	414	621	16	138	0
Matematikos mokslai	142	122	0	0	20	0	129	112	0	0	17	0	108	87	0	0	21	0
Menai	478	204	185	24	65	0	388	144	166	29	49	0	359	145	157	29	28	0
Socialiniai mokslai	1 520	964	272	0	284	0	1 417	916	293	0	208	0	1 218	705	351	0	162	0
Sportas	95	86	0	0	9	0	64	62	0	0	2	0	62	57	0	0	5	0
Sveikatos mokslai	820	189	419	169	43	0	871	199	456	169	47	0	936	146	546	206	38	0
Technologijų mokslai	415	106	284	0	25	0	216	69	117	0	30	0	179	46	108	0	25	0
Teisė	937	390	166	296	85	0	646	249	130	220	47	0	564	169	153	216	26	0
Ugdymo mokslai	1 658	1 414	68	0	137	39	267	151	47	0	44	25	237	102	98	0	24	13
Verslo ir viešoji vadyba	3 094	807	1 969	0	318	0	2 476	746	1 480	0	250	0	2 362	443	1 703	0	216	0
Veterinarijos mokslai	97	0	32	65	0	0	61	0	25	36	0	0	75	0	53	22	0	0
Žemės ūkio mokslai	189	67	115	0	7	0	151	80	52	0	19	0	97	38	49	0	10	0

Summary

The national survey “Trends, factors and causes of drop-out in higher education and vocational training institutions” was carried out by the National Agency for Education (NAE) implementing the project “Development of information systems and registers for vocational training and lifelong learning” (No 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001). The European Union Structural Funds have financed the project.

The study aims to assess the situation of the dynamic development of learning and study (non-)completion, the regularities of the attrition phenomenon, the prevailing symptoms, factors and causes of attrition, and to provide suggestions to reduce attrition rates and enable students and trainees to complete their studies (learning) and pursue the work they enjoy.

The study analysed statistical information from the EMIS (Education management information system), carried out surveys of students in higher education and vocational training institutions (VET), collected data and conducted interviews with representatives of the student organisation and the administration of higher education institutions’ training units. An analysis of statistical information for the academic years 2017–2018 and 2021–2022 has been carried out (the academic period 2010–2022 has been used to assess the trends in the quality of learning/studies). The survey and interviews were carried out between January and April 2022.

Key findings based on analysis of statistical information from the EMIS.

- The number of graduates with a higher education diploma or a certificate

of professional competence has roughly halved over the last twelve years. The share of students enrolled in the first-cycle university studies is decreasing. Collegiate studies are gaining popularity. The percentage of students pursuing a Master’s degree is increasing. Drop-out rates for students are falling. Faster in universities and vocational training institutions and slower in colleges.

- 2 out of 10 young people share computer science and engineering study places. The young group is only 1-2 % in physical and life science and mathematics programmes. Technology, education, and agricultural science departments have halved by about half. And the number of students opting for life sciences and arts is slowly growing. The largest contingent of students in VET institutions is concentrated in the engineering, manufacturing and construction curriculum groups and the service sector. However, these have seen the most significant drop in enrolments.
- In one year, Lithuanian training institutions lose between 11 % and 16 % of their learners under 30. The most common drop-outs are young people aged 19 to 20 who have just completed their school-leaving age males and fee-paying students.
- In the first year of undergraduate studies, universities tend to lose men studying computer science, engineering and humanities and women studying social sciences. Colleges will likely lose men studying business and public management and women studying health sciences. The most common fields of study where drop out is prominent are

information and software systems, electronic and computer engineering, social work, public relations, communication, nursing, finance, accounting, marketing, business, management and administration. In vocational training programmes, the drop-out rate in transport services is the highest, and the trend is stable. However, the drop-out rate in other vocational training programmes has fallen significantly. There is also a relatively higher drop-out rate in engineering vocational training programmes.

- A higher level of school readiness and a better educational situation in the student's municipality of origin is associated with a lower probability of dropping out. The story of school readiness at the start of university studies is more often associated with dropout among students from rural areas, while at college, it is more often associated with dropout among students from urban areas. Male attrition is significantly related to the erosion of fee-paying students, while female deterioration is significantly associated with the decay of state-funded students. A feature that increases the likelihood of decline in full-time fee-paying studies is poorer schooling, whereas for the group of students with an urban background it is a weaker educational status in municipalities.
- The most common causes of personal attrition in undergraduate studies are students' inability to grasp personal goals, a tendency to overestimate their abilities and expectations, a lack or loss of motivation, and a failure to organise and manage their daily routines and concentrate on their studies. The most common reasons for dropping out of

postgraduate are difficulties combining study and work and preparing and defending the final thesis.

Key findings based on a survey of students in higher education and vocational training institutions.

- The most common reasons for difficulties in acquiring a specialisation are gaps in the student's education, learning and time management skills. The fear of failure stresses two-thirds of higher education students, while VET students are more likely to be hindered by knowledge gaps than stress.
- A third of students need a realistic view of their future learning, often expecting a reduced learning load. One in three higher education students feel frustrated with teachers and their teaching methods, while only one in ten VET students say this. A fifth of university students feel frustrated with their choice of specialisation.
- A third of learners find the timetables inconvenient, while a similar proportion say they lack the means to live. University students are more sensitive to their surroundings and interactions with others.
- Only 26 % of undergraduates and 19 % of postgraduates are confident about continuing their studies, while more than half of VET students have no doubts about continuing their studies. 18–32 % of respondents who are unsure about continuing their studies are considering dropping out and not continuing their studies.
- No statistically significant differences between unsure and unsure students

regarding demographic factors (gender, location of secondary school leaving, level of urbanisation) and financial situation (monthly income). Respondents, who are unsure about further education, had a clear idea of the knowledge and skills required for their studies and the nature of the work involved in a particular specialisation when choosing their occupation. They were more likely to consider personal interests and opportunities when choosing a profession. Those who are unsure about further education were slightly less confident in themselves, rated their learning abilities lower than others and had health problems. A supportive home environment and social integration contributed to a solid decision to study.

- The most common reason for dropping out of higher education among the students they know is frustration with the quality of their studies. Other reasons for dropping out are lack of personal motivation, financial motives and difficulties. The most common reason VET students give is the choice to work rather than study. It has been observed that students tend to underestimate individual abilities rather than overestimate them, with a lack of self-confidence being the reason given by a third of respondents for dropping out.
- Students in all educational institutions report that an enrolment in a specialisation that they do not want is a strong reason for their decision to drop out. For all learners, the challenges of balancing work and education, health problems, and lack of financial resources would be important considerations

when deciding whether to continue their studies.

- 47 % of university students, 43 % of college students and only 27.5 % of VET students say it is a good thing to stop studying. The main arguments given by respondents to support their positive attitude are the perception of undiscovered personal opportunities, the search for a suitable specialisation, needs, opportunities and desires. The rationale for negative attitudes relates to a lack of will and stubbornness, indecision about the profession, inability to plan activities to solve problems and the likelihood of not completing the education.
- Students often share their doubts about continuing their education with family members. Respondents consider the support of family members and the easing of the financial burden to be the most critical arguments in their decision to continue their education or training. Measures to help integrate into the academic community and to overcome learning challenges are also necessary; respondents particularly stressed the importance of the need for support from lecturers / teachers.

Finansuojama Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

© Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija

© Nacionalinė švietimo agentūra

Vilnius, 2023